

การเปรียบเทียบผลของกิจกรรมกลุ่มและการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสม
ที่มีต่อสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
โรงเรียนชุมชนบึงบา อำเภอหนองเสือ จังหวัดปทุมธานี

ปริญญานิพนธ์
ของ
วศินี มุกดอกไม้

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาการแนะแนว
ธันวาคม 2541
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

คณะกรรมการควบคุมและคณะกรรมการสอบได้พิจารณาปริญญานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว
เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
วิชาเอกจิตวิทยาการแนะแนว ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

คณะกรรมการควบคุม

..... ประธาน
(ศาสตราจารย์ ดร. ฝ่องพรรณ เกิดพิทักษ์)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. สมสรวง วงษ์อยู่น้อย)

คณะกรรมการสอบ

..... ประธาน
(ศาสตราจารย์ ดร. ฝ่องพรรณ เกิดพิทักษ์)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. สมสรวง วงษ์อยู่น้อย)

..... กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(รองศาสตราจารย์ ดร. คมเพชร ฉัตรสุกุล)

..... กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(อาจารย์พรรณพิศ วาณิชยกกร)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับปริญญานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาการแนะแนว ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ ดร. เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์)

วันที่ เดือน พ.ศ.

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาจาก ศาสตราจารย์ดร.ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ และรองศาสตราจารย์ ดร. สมสรร วงษ์อยู่น้อย ที่กรุณาช่วยเหลือ ให้คำแนะนำ และข้อเสนอแนะตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ อย่างละเอียดทุกขั้นตอน ด้วยการเสียสละด้วยความรักและความห่วงใย ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณในความกรุณาของท่านอาจารย์เป็นอย่างสูง

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ กมลรัตน์ กรีทอง อาจารย์พรรณพิศ วาณิชการ และอาจารย์ไฉไลลักษณ์ พงษ์โสภา ที่ได้กรุณาเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจแก้ไขข้อบกพร่องและให้ข้อเสนอแนะในการสร้างเครื่องมือ สำหรับการวิจัยครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.คมเพชร ฉัตรศุภกุล และ อาจารย์พรรณพิศ วาณิชการ ที่กรุณาเป็นกรรมการสอบปริญญานิพนธ์ ตลอดจนตรวจปรับ แนะนำแนวทางแก้ไขข้อบกพร่อง และให้ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะอย่างยิ่ง

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ในภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา ที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาให้ด้วยความรักและความห่วงใยอยู่ในความดูแลตลอดของการทำวิจัย

ขอขอบคุณ คณะครูและนักเรียนโรงเรียนวัดราชบูรพ์บำรุง ที่กรุณาให้ความอนุเคราะห์ในการทดลองใช้เครื่องมือ และขอขอบคุณ คณะครูโรงเรียนชุมชนบึงบา ที่ให้ความสะดวกตลอดการทำ การทดลอง และขอขอบคุณนักเรียน ที่ให้ความร่วมมือในการทำวิจัยครั้งนี้

ขอขอบคุณ อาจารย์อุตร สิริอาภรณ์ อาจารย์ฝ่ายโสตทัศนศึกษา โรงเรียนวัดไร่ขิงวิทยา จังหวัดนครปฐม ที่ให้ความอนุเคราะห์ช่วยเหลือในการถ่ายทำวีดิทัศน์ คุณจินตนา อินทรทัศน์ คุณระวีวรรณ คำสม และ คุณศิริภรณ์ เทพฉิม ที่ให้ความช่วยเหลือด้วยดีตลอดมา

ขอขอบคุณพี่ ๆ และเพื่อนๆ เอกจิตวิทยาการแนะแนว ที่ให้ความช่วยเหลือให้คำแนะนำและให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยตลอดมา

ท้ายที่สุดนี้ขอโน้มระลึกถึงพระคุณอันสูงสุดของบิดามารดาผู้เป็นแรงบันดาลใจให้ความรักและความห่วงใย ปลุกฝังให้ผู้วิจัยมีความมานะอดทนต่อสู้ฝ่าฟันอุปสรรคต่าง ๆ ด้วยการใฝ่เรียนใฝ่รู้ตลอดจนเป็นกำลังใจแก่ผู้วิจัยเสมอมาและขอขอบคุณผู้ซึ่งมิได้กล่าวนามในที่นี้อีกหลายท่าน ที่กรุณาให้ความช่วยเหลือ จนกระทั่งปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยดี

วศินี มุกดอกไม้

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
คำนำ.....	1
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า.....	5
สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า.....	6
ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า.....	6
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า.....	6
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	7
2 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย.....	12
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมกลุ่ม.....	12
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการฝึกปฏิบัติการการแสดงออกที่เหมาะสม... ..	28
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพกับเพื่อน.....	48
3 วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า.....	62
แหล่งข้อมูลและกลุ่มตัวอย่าง.....	62
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า.....	63
วิธีดำเนินการสร้างเครื่องมือ.....	63
แบบแผนการทดลอง.....	73
วิธีดำเนินการทดลอง.....	74
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	74
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	75
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลศึกษาค้นคว้า.....	76
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	76
ผลการศึกษาค้นคว้า.....	77

5 บทย่อ สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ.....	83
บทย่อ.....	83
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า.....	83
สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า.....	83
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า.....	84
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า.....	84
การดำเนินการทดลอง.....	84
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	85
สรุปผลการศึกษาค้นคว้า.....	86
อภิปรายผลการศึกษาค้นคว้า.....	86
ข้อเสนอแนะ.....	93
บรรณานุกรม.....	94
ภาคผนวก.....	104
ภาคผนวก ก.....	105
ภาคผนวก ข.....	114
ภาคผนวก ค.....	255
ประวัติย่อของผู้วิจัย.....	261

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 แสดงระยะเวลาการดำเนินการทดลองของกลุ่มทดลองที่ 1 ที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม กลุ่มทดลองที่ 2 ที่ได้รับการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสม และกลุ่มควบคุม ที่ได้รับข้อเสนอแนะ.....	70
2 แสดงแบบแผนการทดลองแบบ Randomized Control Group Pretest - Posttest Design.....	73
3 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียน กลุ่มทดลองที่ 1 ก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม กลุ่มทดลองที่ 2 ก่อนและหลังการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสม และ กลุ่มควบคุม ก่อนและหลังการให้ข้อเสนอแนะ.....	77
4 เปรียบเทียบสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 1 ก่อนเข้าร่วม กิจกรรมกลุ่ม นักเรียนกลุ่มทดลองที่ 2 ก่อนได้รับการฝึกพฤติกรรมการแสดงออก ที่เหมาะสมและนักเรียนกลุ่มควบคุมก่อนได้รับข้อเสนอแนะ.....	78
5 เปรียบเทียบสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียน ก่อนและหลังการเข้าร่วม กิจกรรมกลุ่ม.....	79
6 เปรียบเทียบสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียน ก่อนและหลังได้รับการฝึก พฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสม.....	80
7 เปรียบเทียบสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียน ก่อนและหลังการให้ข้อเสนอแนะ....	81
8 เปรียบเทียบสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 1 ภายหลัง การเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม นักเรียนกลุ่มทดลองที่ 2 ภายหลังได้รับการฝึก พฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสมและนักเรียนกลุ่มควบคุม ภายหลัง ได้รับข้อเสนอแนะ.....	82
9 แสดงค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามสัมพันธภาพกับเพื่อน.....	106

10	คะแนนสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียน กลุ่มทดลองที่ 1 ก่อนและหลัง การเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม.....	256
11	คะแนนสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียน กลุ่มทดลองที่ 2 ก่อนและหลัง การฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสม.....	257
12	คะแนนสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียน กลุ่มควบคุม ก่อนและหลัง การได้รับข้อเสนอแนะ.....	258
13	คะแนนสัมพันธภาพกับเพื่อนรายด้าน ของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 1 ก่อนเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม กลุ่มทดลองที่ 2 ก่อนได้รับการฝึกพฤติกรรม การแสดงออกที่เหมาะสม และกลุ่มควบคุม ก่อนได้รับข้อเสนอแนะ.....	259
14	คะแนนสัมพันธภาพกับเพื่อนรายด้านของนักเรียน กลุ่มทดลองที่ 1 หลังจาก เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม กลุ่มทดลองที่ 2 หลังจากได้รับการฝึกพฤติกรรม การแสดงออกที่เหมาะสม และกลุ่มควบคุม หลังจากได้รับข้อเสนอแนะ.....	260

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ

หน้า

1 แผนภูมิสัมพันธ์ภาพ.....	58
---------------------------	----

บทที่ 1

บทนำ

คำนำ

สภาพสังคมไทยมีความเปลี่ยนแปลงทั้งด้านวัฒนธรรม เศรษฐกิจ การเมือง ตลอดจนความเจริญก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มีการติดต่อสื่อสารที่ทันสมัย ในสภาพสังคมเช่นนี้ทำให้บุคคลไม่สามารถอยู่คนเดียวได้ จึงต้องมีการติดต่อเกี่ยวข้องกัน มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน เพราะคนเราไม่สามารถอยู่คนเดียวได้ การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน จึงเป็นสิ่งที่สำคัญดังที่ พิไลรัตน์ ทองอุไร (2529 : 96) ได้กล่าวว่า การสร้างสัมพันธภาพเป็นปัจจัยอย่างหนึ่งในการดำเนินชีวิตให้ราบรื่น การคบหาสมาคมจึงจำเป็นสำหรับบุคคลที่ต้องการมีชีวิตอยู่ในสังคมอย่างสงบสุข และหลีกเลี่ยงวิถีชีวิตที่โดดเดี่ยวอ้างว้างซึ่ง วิจิตร อวระกุล (2526 : ๓๓) ได้กล่าวว่าเราจะทำงานในสังคมอย่างโดดเดี่ยว โดยไม่สัมพันธ์กับคนอื่นไม่ได้ จึงจำเป็นต้องคบหาสมาคมมีมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนฝูงและผู้ที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้คงไม่มีใครกล้าปฏิเสธว่า สิ่งที่มีมนุษย์เราทั้งหลายไม่ว่าหนุ่มสาวหรือแก่ เกรงกลัวและหวั่นวิตกมากก็คือ ความว้าเหวอ้างว้างโดดเดี่ยวตาย ไร้ญาติขาดมิตร เข้ากับใครไม่ได้ ไม่มีใครคบหาสมาคมด้วย สิ่งนี้มีใช้หมายถึงเฉพาะการถูกตัดขาดจากสังคมทางด้านร่างกายเท่านั้น แต่รวมไปถึงผลกระทบทางด้านจิตใจและความรู้สึกนึกคิดในด้านอื่นๆด้วย ซึ่งสอดคล้องกับสเวนเซน (Swensen. 1973: 320) ที่กล่าวว่ามนุษย์ต้องการที่จะมีความสุขทั้งด้านร่างกายและจิตใจ ความสุขทางด้านร่างกายได้มาจากปัจจัยทางวัตถุ ส่วนความสุขทางด้านจิตใจได้มาจากการมีความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น บุคคลที่มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันจะสามารถพัฒนาตนเองไปในแนวทางที่ดีได้ และ จอห์นสัน (Johnson. 1986: 1-3) กล่าวว่า มนุษย์ต้องการที่จะมีความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น และการมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันนั้นจะส่งผลให้บุคคลมีความสุข ความเจริญก้าวหน้าในชีวิต ดังนั้นบุคคลจึงต้องควรเรียนรู้ทักษะพื้นฐานในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน

ดังนั้นการมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกันจึงเป็นสิ่งที่สำคัญต่อบุคคลในสังคมและเป็นการพัฒนาสร้างสรรค์สังคมช่วยพัฒนาชีวิตในอนาคตของเด็กให้มีความสัมพันธ์กับเพื่อนและบุคคลอื่นต่อไป ดังที่ ลิขิต กาญจนามรรณ (2533 : 512-513) ได้กล่าวว่า มนุษย์เรียนรู้ที่จะสร้างสัมพันธภาพกับบุคคลอื่นพร้อมๆกับการเรียนรู้ที่จะเข้ากับพวกตั้งแต่ในวัยเด็ก ยิ่งเมื่ออยู่ในวัยผู้ใหญ่แล้วพฤติกรรมเหล่านี้ดูเหมือนว่าจะเป็นสิ่งที่มีความสำคัญมากยิ่งขึ้นเป็นเงาตามตัว ความเจริญเติบโต

และพัฒนาการของชีวิตจึงเริ่มต้นที่ครอบครัว การสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับบุคคลในครอบครัว อันได้แก่ พ่อ แม่ และเครือญาติ ทำให้มีเจตคติที่ดีต่อบุคคลอื่นในสังคม ทำให้มีความเชื่อใจ และไว้วางใจต่อคนอื่น นำไปสู่การสร้างสัมพันธภาพกับคนอื่นด้วยความมั่นใจในตัวเอง ตลอดชีวิตของ คนเราจึงต้องสร้างสัมพันธภาพกับคนอื่นอย่างต่อเนื่องในช่วงหลายปีที่ได้อยู่ในวัยเรียนทำให้มีเพื่อนมากขึ้นและเพื่อนจะทำให้เกิดการเรียนรู้ที่จะปรับตัวให้เข้ากับสังคมได้มากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ ฮาวิกเฮิร์สท์ (สุภาพรณ โคตรจรัส. 2527 : 130 ; อ้างอิงมาจาก Havighurst.1953) ที่กล่าวว่า การเรียนรู้ที่จะสร้างความสัมพันธ์อันดีกับเพื่อนรวมทั้งมีความพึงพอใจในสัมพันธภาพดังกล่าว เป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งสำหรับเด็ก โดยที่เด็กทุกคนต้องการเป็นที่ยอมรับของกลุ่มเพื่อน ในขณะที่ การเป็นที่ยอมรับของครอบครัวเริ่มมีบทบาทน้อยลง

กลุ่มเพื่อนจึงมีความสำคัญต่อเด็กทุกวัย เพราะสังคมของเด็กจะกว้างขวางขึ้น โดยเริ่ม จากการสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น และเกิดการเรียนรู้กฎเกณฑ์ทางสังคมจากกลุ่มเพื่อน ซึ่ง กรอนลันด์ (สุวรรณี ทองรัมย์ภากุล. 2539 : 2 ; อ้างอิงมาจาก Grounlund. 1959) กล่าวว่า เมื่อถึง วัยเข้าโรงเรียน เด็กได้มีโอกาสสัมพันธ์กับเพื่อนในวัยเดียวกัน ได้รับการยอมรับจากเพื่อน ได้เรียนรู้ บทบาทของตนว่า ควรปฏิบัติตนอย่างไร เมื่อต้องอยู่ร่วมกับเพื่อน ๆ การที่เด็กสามารถเข้ากับเพื่อน ได้จะทำให้รู้สึกอบอุ่นมีความมั่นใจและมีความสุข ย่อมปรารถนาที่จะมีความสัมพันธ์กับคนอื่น เพิ่มขึ้น และมีทัศนคติที่ดีต่อคนทั่วไป จากประสบการณ์การเข้าสังคมเมื่อสู่วัยผู้ใหญ่ก็จะมี ความสัมพันธ์กับคนอื่น ๆ ได้ดีไปด้วยเช่นกัน แต่ถ้าไม่สามารถเข้ากับเพื่อนได้จะทำให้ขาดประสบการณ์ที่ จำเป็นในการเข้าสังคมและเมื่อเป็นผู้ใหญ่ก็จะสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นได้ยากไปด้วย

ในวัยเด็ก ความสัมพันธ์ของสมาชิกในกลุ่มเพื่อนมีอิทธิพลต่อบทบาท และพฤติกรรม ของเด็ก ดังที่ นวลละออ สุภาพล (2527: 95) กล่าวว่า ความรู้สึกต้องการมีเพื่อนสนิทที่จะรับฟัง เรื่องต่างๆ ของตน ต้องการแลกเปลี่ยนสิ่งที่ตนเองมีอยู่กับผู้อื่น ความรู้สึกผูกพันจึงเริ่มพัฒนาขึ้น ซึ่ง สุวรรณี ทองรัมย์ภากุล (2539 : 2) ได้กล่าวถึงเด็กในวัยนี้ว่า เป็นวัยที่จะเริ่มเปลี่ยนจากการยึด ตนเองมาเป็นนึกถึงกลุ่มหรือส่วนรวมแทน ซึ่งเป็นช่วงที่เหมาะสมในการที่จะพัฒนาการสื่อความ และสามารถเข้าใจความรู้สึกนึกคิดของผู้อื่นมากขึ้น และจากหลักฐานการศึกษาค้นคว้าของเด็กวัยเรียน ที่มีอายุตั้งแต่ 6 ปีขึ้นไป ปัญหาที่พบบ่อยในเด็กวัยนี้ปัญหานี้คือ ปัญหาเด็กไม่สามารถสร้างความสัมพันธ์หรือ เข้ากับบุคคลอื่นได้ ดังที่ เจนนิง (จิราภรณ์ หุ่นตระกูล.2528 : 3 ; อ้างอิงมาจาก Jennings. 1959) ได้กล่าวว่า การที่เด็กไม่สามารถทำตัวให้เป็นที่ยอมรับของเพื่อนได้นั้น ต่างก็มีความต้องการที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในกลุ่ม แต่เนื่องจากขาดทักษะที่สำคัญทางสังคมที่จะเข้ากับ บุคคลอื่นได้ดี ซึ่งเด็กเหล่านี้ต้องการความช่วยเหลือจากผู้อื่นเป็นอย่างยิ่ง

หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง 2533) มีจุดมุ่งหมายในการจัดการเรียนการสอน โดยพัฒนาให้ผู้เรียนได้เรียนร่วมกัน ทำงานร่วมกันได้ ฝึกปฏิบัติตามรูปแบบของการปฏิบัติในชีวิตจริง คือ การมีสังคมกับบุคคลที่อยู่ในโรงเรียนและนอกโรงเรียน ฝึกให้ผู้เรียนมีมนุษยสัมพันธ์อันดีต่อกัน และรู้จักการอยู่ร่วมกันในสังคม (กรมวิชาการ . 2534 : 752) โรงเรียนจึงเป็นแหล่งที่สำคัญในการส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างเด็ก เพราะเด็กใช้เวลาส่วนใหญ่อยู่ในโรงเรียนและเป็นแหล่งที่ให้ประสบการณ์ทางสังคมแก่เด็กเป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับ วิทเลย์ และ ฮอลลอค (Wheatly and Hallock. 1956 : 46) ที่กล่าวว่า จะเป็นความผิดของครูถ้าปล่อยให้เด็กอ้างว้างเดียวดายเพราะขาดเพื่อน ดังนั้นโรงเรียนจึงมีความสำคัญต่อการพัฒนาความสัมพันธ์กับเพื่อนของนักเรียนเป็นอย่างมาก และจากผลงานวิจัยของ นวลแก้ว ผุดผ่อง (2528 : 73) พบว่า ปัญหาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 โรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุทัยธานี จะเกี่ยวกับเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนชายและหญิง นอกจากนี้ อารีย์ ลีลา (2535 : 3) ได้ศึกษาผลของการฝึกพฤติกรรมกล้าแสดงออกที่มีต่อการสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านน้ำรอบ อำเภอลานสัก จังหวัดอุทัยธานี พบว่านักเรียนมีปัญหาในเรื่องการสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อน และต้องการที่จะทราบวิธีการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับเพื่อน

ผู้วิจัยได้สำรวจข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับปัญหาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 โรงเรียนชุมชนบึงบา อำเภอหนองเสือ จังหวัดปทุมธานี โดยสัมภาษณ์อาจารย์ผู้สอนประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 - 6 จำนวน 6 คน ผลการสัมภาษณ์พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 - 6 มีปัญหาเกี่ยวกับเรื่องการคบเพื่อน เช่น เข้ากับเพื่อนไม่ค่อยได้ เวลามอบหมายให้ทำงานก็ไม่แสดงความคิดเห็นร่วมกับเพื่อน และ ไม่รับฟังความคิดเห็นของเพื่อน ไม่ให้อภัยเมื่อเพื่อนทำผิด ไม่ช่วยเหลือและไม่ให้ความร่วมมือใน การทำงานร่วมกับเพื่อนตามที่ได้รับมอบหมาย ไม่สนใจในงานที่เพื่อนทำและเอาเปรียบเพื่อน ทำให้เพื่อนไม่พอใจ พฤติกรรมต่างๆดังกล่าว ทำให้นักเรียนเข้ากับเพื่อนไม่ได้ นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้ให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 จำนวน 151 คน ตอบแบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับปัญหาและความต้องการของนักเรียนที่ต้องการให้ครูช่วยเหลือ ผลการสำรวจพบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 78 คน มีปัญหาด้านสัมพันธภาพกับเพื่อน จำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 46.15 ปัญหาการเรียน จำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 42.31 และปัญหาส่วนตัว จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 11.54 ส่วนนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 73 คน ตอบแบบสอบถามว่ามีปัญหาด้านสัมพันธภาพกับเพื่อน จำนวน 38 คน คิดเป็นร้อยละ 52.05 มีปัญหาการเรียน จำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 42.47 และมีปัญหาส่วนตัวจำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 5.48

จากข้อมูลข้างต้น แสดงให้เห็นว่า ปัญหาส่วนใหญ่ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 เกี่ยวข้องกับด้านสัมพันธภาพกับเพื่อน และปัญหาดังกล่าว พบมากในชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสำรวจอีกครั้งหนึ่งโดยใช้แบบสอบถามปลายเปิดและสอบถามเกี่ยวกับปัญหาด้านสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ว่าเกี่ยวข้องกับเรื่องใด ผลการสำรวจพบว่า นักเรียนต้องการเรียนรู้ว่าจะปฏิบัติตนอย่างไร หรือจะอย่างไร จึงจะได้รับการยอมรับจากเพื่อน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่อง การแสดงความคิดเห็นร่วมกับเพื่อน การรับฟังความคิดเห็นของเพื่อน ต้องการความช่วยเหลือจากเพื่อน ต้องการความร่วมมือในการทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อน การให้อภัยเมื่อเพื่อนทำผิด การยกย่องชมเชยและการให้กำลังใจเพื่อน ผลการสำรวจดังกล่าวนี้สอดคล้องกับการสัมภาษณ์อาจารย์ผู้สอน และจากปัญหาดังกล่าวข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษานาวิธีพัฒนาสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 อีกทั้งทางโรงเรียนได้ให้ความสนใจและให้การสนับสนุนผู้วิจัย ในการพัฒนาสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนกลุ่มดังกล่าว

การพัฒนาสัมพันธภาพกับเพื่อนสามารถทำได้หลายวิธี เช่น การให้คำปรึกษา การใช้กิจกรรมกลุ่ม การฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสม และในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้วิจัยสนใจ ที่จะพัฒนาสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียน โดยวิธีการ ใช้กิจกรรมกลุ่ม และ การฝึกพฤติกรรมแสดงออกที่เหมาะสม ทั้งนี้เพราะกิจกรรมกลุ่มเป็นวิธีหนึ่งที่ทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมได้ ดังที่ คมเพชร จัตรศุภกุล (2530 : 14) กล่าวว่า กิจกรรมกลุ่มเป็นวิธีการที่ดี เพราะเป็นการเรียนรู้โดยการปฏิบัติจริง สามารถช่วยให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีความพึงพอใจที่จะเปลี่ยนแปลงและปรับปรุงตนเอง กิจกรรมกลุ่มเป็นการนำเอาประสบการณ์มาวางแผนแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ต้องการให้กับสมาชิกแต่ละคน และการเปลี่ยนแปลงของกลุ่มโดยส่วนรวม เรียนรู้วิธีการที่จะช่วยอำนวยความสะดวกให้เกิดปฏิสัมพันธ์อย่างสร้างสรรค์ระหว่างสมาชิกแต่ละคน โดยวิธีดังกล่าวและประสบการณ์ในกลุ่มจะทำให้เกิดการพัฒนาในตัวบุคคลทุกคน และกลุ่มก็จะดำเนินไปด้วยความสำเร็จตามจุดหมายที่ตั้งไว้ นอกจากนี้ เขียวพา เดชะคุปต์ (2517 : 228) ยังได้กล่าวว่า กิจกรรมกลุ่ม จะช่วยส่งเสริมพัฒนาทักษะด้านสังคม ได้แก่ การอยู่ร่วมกัน การแบ่งปัน การมีความรับผิดชอบในหน้าที่ของตน การเคารพในสิทธิของผู้อื่น การเข้าใจสภาพสังคม ส่งเสริมทักษะในการหาความรู้ ทักษะในการทำงานกลุ่ม ทักษะทางปัญญา และทักษะทางด้านมนุษยสัมพันธ์

นอกจากนี้ สเตรง (Strang. 1957 : 13 - 14) กล่าวว่า กิจกรรมกลุ่มยังเป็นวิธีที่สามารถจัดขึ้นเพื่อสนองความต้องการพื้นฐานด้านจิตใจของบุคคล เช่น ความต้องการเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม ความต้องการยอมรับจากกลุ่ม และยังช่วยเสริมสร้างพัฒนาการทางอารมณ์ สังคม ทักษะคิด ความสนใจ และความเจริญงอกงามในด้านความรู้และทักษะของบุคคลอีกด้วย ซึ่งการที่

สมาชิกกลุ่มได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมร่วมกันจะเสริมสร้างความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน เปิดโอกาสให้สมาชิกแต่ละคนได้เข้าใจตนเอง พยายามแก้ไขข้อบกพร่องของตนเองและเกิดความรู้สึกรู้สึกว่าตนเอง มีคุณค่า เกิดความภาคภูมิใจและสามารถเข้ากับกลุ่มเพื่อนได้เป็นอย่างดี

ส่วนการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสม เป็นวิธีการเรียนรู้ที่จะช่วยให้บุคคลที่ได้รับการฝึกมีการแสดงออกที่เหมาะสมมากขึ้นในการสร้างสัมพันธภาพกับบุคคลอื่น ดังที่ คมเพชร ฉัตรศุภกุล (2530 : 127) ให้ความเห็นว่า การฝึกพฤติกรรมการแสดงออกนั้นสามารถช่วยแก้ปัญหาในเรื่องการสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นได้ เพราะวิธีการที่สำคัญในการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกคือ การแสดงพฤติกรรมที่เป็นปัญหาในชีวิตจริงของบุคคลนั้น ซึ่งสอดคล้องกับ ลาซารัส (พรรณราย ทรัพย์ะประภา. 2524 : 16 ; อ้างอิงมาจาก Lazarus.1969) ที่กล่าวว่า วัตถุประสงค์ของการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสม จะช่วยส่งเสริมการติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคลช่วยให้ผู้รับการฝึกมีความมั่นใจในตนเองและผู้อื่นมากขึ้น สามารถรับรู้เกี่ยวกับความรู้สึก สติเจตนาทั้งของตนเองและผู้อื่น และยังเป็นการฝึกทักษะการพูดและการฟังอีกด้วย

จากเหตุผลดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะนำ กิจกรรมกลุ่ม และการฝึกพฤติกรรมแสดงออกที่เหมาะสมมาพัฒนาสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียน โดยผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาเปรียบเทียบผลของการใช้กิจกรรมกลุ่ม และการฝึกพฤติกรรมแสดงออกที่เหมาะสมที่มีต่อสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนชุมชนบึงบา อำเภอนหนองเสือ จังหวัดปทุมธานี

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อเปรียบเทียบสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียน ก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม
2. เพื่อเปรียบเทียบสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียน ก่อนและหลังการฝึกพฤติกรรมแสดงออกที่เหมาะสม
3. เพื่อเปรียบเทียบสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียน ก่อนและหลังการให้ข้อเสนอแนะ
4. เพื่อเปรียบเทียบสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม นักเรียนที่ได้รับการฝึกพฤติกรรมแสดงออกที่เหมาะสม และนักเรียนที่ได้รับข้อเสนอแนะ

สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า

1. นักเรียนมีสัมพันธภาพกับเพื่อนดีขึ้น หลังจากเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม
2. นักเรียนมีสัมพันธภาพกับเพื่อนดีขึ้น หลังจากได้รับการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสม
3. นักเรียนมีสัมพันธภาพกับเพื่อนดีขึ้น หลังจากได้รับข้อเสนอแนะ
4. นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม นักเรียนที่ได้รับการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสม และนักเรียนที่ได้รับข้อเสนอแนะมีสัมพันธภาพกับเพื่อนแตกต่างกัน

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

ผลของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ จะทำให้ทราบผลของการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม และการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสมในการพัฒนาสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียน และจะเป็นประโยชน์ต่อครู อาจารย์ นักแนะแนว และผู้ที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนที่จะนำวิธีการใช้กิจกรรมกลุ่ม และการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสม เพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาการสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และเพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาค้นคว้าต่อไป

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. ประชากร เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนชุมชนบึงบา อำเภอหนองเสือ จังหวัดปทุมธานี ที่มีคะแนนจากการตอบแบบสอบถามสัมพันธภาพกับเพื่อน และจากการตอบแบบสอบถาม ใคร่อย่ ตั้งแต่เปอร์เซ็นต์ที่ 50 ลงมา

2. กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนชุมชนบึงบา อำเภอหนองเสือ จังหวัดปทุมธานี ปีการศึกษา 2541 ที่มีคะแนนจากการตอบแบบสอบถามสัมพันธภาพกับเพื่อน และจากแบบสอบถามใคร่อย่ ตั้งแต่เปอร์เซ็นต์ที่ 50 ลงมา และสอบถามความสมัครใจของนักเรียนในการเข้าร่วมการทดลอง หลังจากนั้นจึงสุ่มอย่างง่ายจากประชากรมา จำนวน 24 คน แล้วสุ่มอย่างง่ายอีกครั้งหนึ่ง เป็นกลุ่มทดลอง 2 กลุ่ม และกลุ่มควบคุม 1 กลุ่มๆ ละ 8 คน

3. ตัวแปรที่ศึกษาค้นคว้า

3.1 ตัวแปรอิสระ คือ วิธีพัฒนาสัมพันธภาพกับเพื่อน ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 วิธี ได้แก่

3.1.1 กิจกรรมกลุ่ม

3.1.2 การฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสม

3.1.3 การให้ข้อเสนอแนะ

3.2 ตัวแปรตาม คือ สัมพันธภาพกับเพื่อน

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. สัมพันธภาพกับเพื่อน หมายถึง การแสดงออกของนักเรียนเพื่อให้เป็นที่ยอมรับและเป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อน โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

- 1.1 การรับฟังความคิดเห็นของเพื่อน
- 1.2 การแสดงความคิดเห็นร่วมกับเพื่อน
- 1.3 การให้กำลังใจเพื่อน
- 1.4 การให้อภัยเพื่อน
- 1.5 การยกย่องชมเชยเมื่อเพื่อนประสบความสำเร็จ
- 1.6 การให้ความช่วยเหลือเพื่อน
- 1.7 การให้ความร่วมมือกับเพื่อนในการทำกิจกรรมที่ได้รับมอบหมาย

2. กิจกรรมกลุ่ม หมายถึง การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่นักเรียน โดยเปิดโอกาสให้นักเรียนแต่ละคน ได้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมกับเพื่อนๆ ซึ่งวัตถุประสงค์ของการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม เพื่อสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนให้เกิดการเรียนรู้ผลการกระทำของตนเองและผู้อื่น จากข้อมูลย้อนกลับของนักเรียนคนอื่นๆ ในกลุ่ม ซึ่งจะทำให้นักเรียนสามารถนำเอาประสบการณ์ที่ได้รับไปพัฒนาสัมพันธภาพกับเพื่อนได้ดีขึ้น เทคนิคที่ใช้ในการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม ได้แก่ สถานการณ์จำลอง การอภิปรายกลุ่ม และเกม โดยมีขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นการมีส่วนร่วม ผู้วิจัยจัดประสบการณ์การเรียนรู้เกี่ยวกับสัมพันธภาพกับเพื่อนให้แก่นักเรียน และเปิดโอกาสให้นักเรียนแต่ละคน มีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรม และคิดค้นแสวงหาสิ่งที่ต้องการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยผู้วิจัยจะเป็นผู้ที่ให้คำแนะนำและใช้เทคนิคต่างๆ เพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ในการแสดงออก เพื่อให้เป็นที่ยอมรับและสามารถสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อนให้ดีขึ้น

ขั้นที่ 2 ขั้นวิเคราะห์ ผู้วิจัยให้นักเรียนร่วมกันวิเคราะห์ ประสบการณ์หลังจากที่ได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ตลอดทั้งการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับการเข้าร่วมกิจกรรม ซึ่งจะช่วยให้ นักเรียนเข้าใจตนเองและสมาชิกในกลุ่มดีขึ้น และเรียนรู้ที่จะแสดงออกเพื่อสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อนในด้าน การรับฟังความคิดเห็นของเพื่อน การแสดงความคิดเห็นร่วมกับเพื่อน การให้อภัยเพื่อน การให้กำลังใจเพื่อน การยกย่องชมเชยเมื่อเพื่อนประสบความสำเร็จ การให้ความช่วยเหลือเพื่อน และการให้ความร่วมมือกับเพื่อนในการทำกิจกรรมที่ได้รับมอบหมายร่วมกัน

ขั้นที่ 3 ขั้นสรุปและประยุกต์หลักการ ผู้วิจัยให้นักเรียนรวบรวมแนวคิดที่ได้จากการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์กับสมาชิกในกลุ่ม แล้วสรุปเป็นแนวทางของตนเอง เพื่อนำไปใช้ในการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับเพื่อน

ขั้นที่ 4 ขั้นประเมินผล ผู้วิจัยให้นักเรียนแต่ละคน เป็นผู้ประเมินผลของการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม และหลังจากนั้นจึงให้สมาชิกทุกคนในกลุ่มร่วมกันประเมินผลของการเข้าร่วมกิจกรรมและประโยชน์ที่ได้รับ ที่นักเรียนสามารถนำไปพัฒนาสัมพันธภาพกับเพื่อนให้ดีขึ้น

วิธีนี้ใช้กับกลุ่มทดลองที่ 1

3. การฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสม (Assertive Training) หมายถึง วิธีการที่ช่วยให้นักเรียน ได้เรียนรู้เกี่ยวกับการสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อนได้อย่างเหมาะสม โดยมีขั้นตอนดังนี้

3.1 ขั้นนำ

3.1.1 ผู้วิจัยอธิบายวัตถุประสงค์และลำดับขั้นตอน ในการฝึกพฤติกรรมแสดงออกที่เหมาะสม เพื่อสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อน

3.1.2 ผู้วิจัยให้นักเรียนเล่าประสบการณ์เกี่ยวกับสัมพันธภาพกับเพื่อนที่นักเรียนเคยประสบพร้อมทั้งแสดงความคิดเห็น

3.1.3 ผู้วิจัยติดตามผลงานที่มอบหมายให้นักเรียนไป ฝึกเพิ่มเติมและผู้วิจัยให้ข้อมูลย้อนกลับ

3.2. ขั้นฝึก

3.2.1 ผู้วิจัยดำเนินการฝึกพฤติกรรมแสดงออกที่เหมาะสมในการสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อนโดยผู้วิจัยใช้เทคนิคต่าง ๆ ดังนี้

3.2.1.1 การให้คำแนะนำ เป็นวิธีการที่ผู้วิจัยแนะนำและชี้แนะแนวทางให้แก่นักเรียนเกี่ยวกับการฝึกทักษะในการแสดงออกเพื่อสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อน ให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ และสามารถปรับปรุงพฤติกรรมที่เหมาะสมในการแสดงออกกับเพื่อน

3.2.1.2 การใช้เทคนิคแม่แบบ เป็นวิธีการที่ผู้วิจัยเสนอตัวแบบเกี่ยวกับพฤติกรรมแสดงออกในการสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อน แล้วให้นักเรียนสังเกตพฤติกรรมแสดงออกของตัวแบบ แล้วแสดงความคิด ความรู้สึก เกี่ยวกับพฤติกรรมแสดงออกของตัวแบบ แล้วจึงให้นักเรียนเลียนแบบพฤติกรรมแสดงออกที่เหมาะสมของตัวแบบ และแสดงความคิด ความรู้สึก ภายหลังการเลียนแบบอีกครั้งหนึ่ง พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะและการประยุกต์พฤติกรรมแสดงออกที่เหมาะสมในการสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อน

3.2.1.3 การแสดงบทบาทสมมติ เป็นวิธีการที่ผู้วิจัยกำหนดสถานการณ์ที่เป็นปัญหา เกี่ยวกับการแสดงออกที่ไม่เหมาะสมในการสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อน แล้วผู้วิจัยดำเนินการใช้บทบาทสมมติ โดยบอกวัตถุประสงค์ที่ต้องการให้นักเรียนทราบและเล่าเรื่องเกี่ยวกับปัญหาหรือสถานการณ์ที่นำมาใช้ แล้วผู้วิจัยขออาสาสมัครหรือเลือกนักเรียนในการแสดงบทบาทสมมติ แล้วให้นักเรียนฝึกซ้อมบทบาทก่อนการแสดงเพื่อให้เกิดความมั่นใจยิ่งขึ้น ภายหลังที่ นักเรียนแสดงบทบาทสมมติแล้ว ผู้วิจัยให้นักเรียนที่แสดงและนักเรียนที่สังเกตการแสดงได้วิเคราะห์ และอภิปรายตลอดทั้งแลกเปลี่ยนประสบการณ์เกี่ยวกับกิจกรรมและบทบาทที่แสดงนั้นๆ และให้นักเรียนช่วยกันสรุปประเด็นสำคัญของปัญหาหรือสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพกับเพื่อน แล้วผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม

3.2.1.4 การให้แรงเสริมทางบวก เป็นวิธีการที่ผู้วิจัย ให้คำชมเชยให้กำลังใจ และให้การสนับสนุนแก่นักเรียนที่เข้ารับการฝึก เพื่อให้สามารถแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมในการสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อน ตลอดทั้งเปิดโอกาสให้นักเรียนที่เข้ารับการฝึกให้แรงเสริมทางบวกซึ่งกันและกัน

3.2.1.5 การให้การบ้าน เป็นวิธีการที่ผู้วิจัยให้นักเรียน ได้นำกิจกรรมหรือพฤติกรรมที่เรียนรู้จากการฝึกในกลุ่มไปฝึกเพิ่มเติมได้ด้วยตนเอง หรือนำไปใช้ในสถานการณ์ที่เป็นจริง เพื่อให้นักเรียนมีประสบการณ์มากยิ่งขึ้น

3.3. ขั้นสรุป

3.3.1 ผู้วิจัยและนักเรียนช่วยกันสรุปประโยชน์ที่ได้รับจากการฝึกพฤติกรรมแสดงออกที่เหมาะสมเกี่ยวกับสัมพันธภาพกับเพื่อน

3.3.2 ผู้วิจัยให้นักเรียนเลือกแนวทางการแสดงออกที่เหมาะสมเกี่ยวกับการสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อน

3.3.3 ผู้วิจัยมอบหมายให้นักเรียนไปฝึกการสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อน เพิ่มเติมวิธีนี้ใช้กับกลุ่มทดลองที่ 2

4. การให้ข้อเสนอแนะ หมายถึง วิธีการที่ให้นักเรียนศึกษาเอกสาร เกี่ยวกับกรณีตัวอย่างที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับสัมพันธภาพกับเพื่อน โดยมีขั้นตอนดังนี้

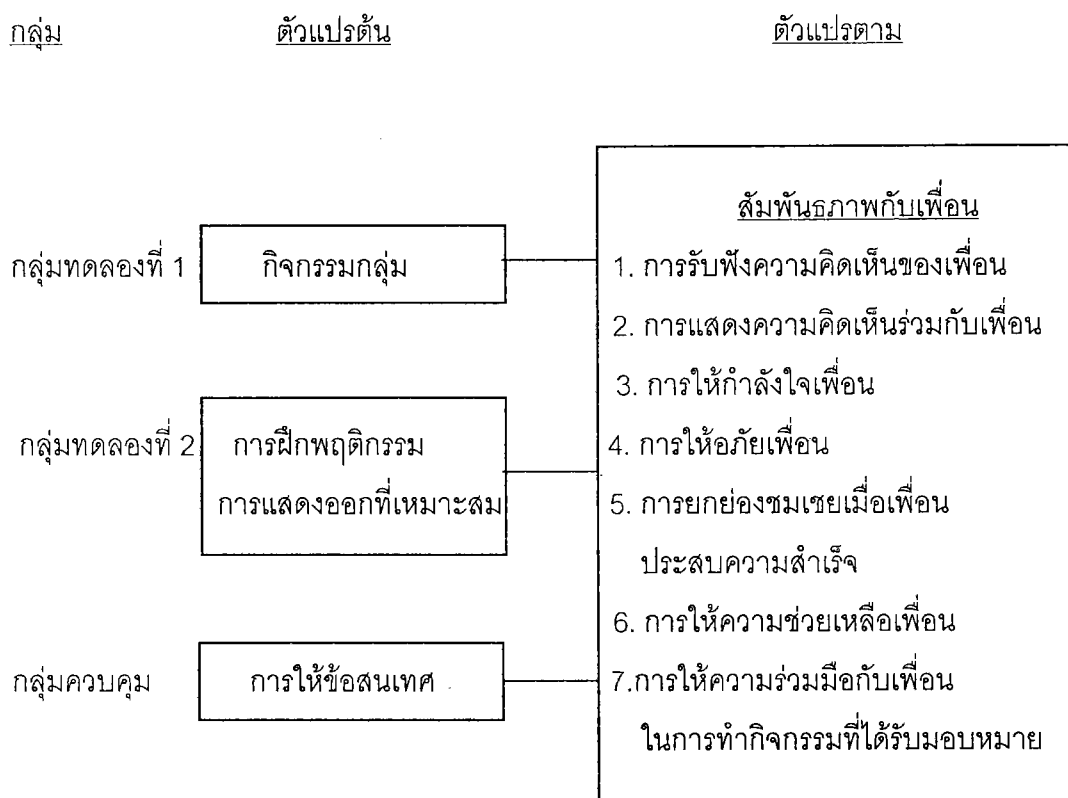
4.1 ขั้นนำ ได้แก่ ผู้วิจัยสนทนากลุ่มนักเรียน เกี่ยวกับเรื่องสัมพันธภาพกับเพื่อน และชี้แจงวัตถุประสงค์ที่ต้องการให้นักเรียน เกิดการเรียนรู้

4.2 ขั้นตอนการให้ข้อเสนอแนะ ได้แก่ ผู้วิจัยให้นักเรียนศึกษา เอกสาร เกี่ยวกับกรณีตัวอย่างที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับสัมพันธภาพกับเพื่อน จากนั้นผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถาม ถ้ามีข้อสงสัย

4.3 ขั้นสรุป ได้แก่ ผู้วิจัยให้นักเรียนร่วมกันสรุปเนื้อหา และเสนอแนวคิดเกี่ยวกับสิ่งที่ได้เรียนรู้ จากเอกสาร เกี่ยวกับสัมพันธภาพกับเพื่อน และแนวทางที่ นักเรียนจะนำไปปฏิบัติ เพื่อให้มีสัมพันธภาพที่ดีกับเพื่อน และ ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม

วิธีนี้ใช้กับกลุ่มควบคุม

กรอบแนวความคิด (Conceptual Framework) ในการวิจัย

กรอบแนวคิดเกี่ยวกับการทดลอง โดยใช้กิจกรรมกลุ่ม การฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสม และ การให้ข้อเสนอแนะ ที่มีต่อสัมพันธภาพกับเพื่อน

บทที่ 2

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตามลำดับดังนี้

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมกลุ่ม
 - 1.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมกลุ่ม
 - 1.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมกลุ่ม
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสม
 - 2.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสม
 - 2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสม
3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพกับเพื่อน
 - 3.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพกับเพื่อน
 - 3.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพกับเพื่อน

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมกลุ่ม

1.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมกลุ่ม

1.1.1. ความหมายของกลุ่ม

คำว่า “ กลุ่ม ” ได้มีผู้ให้ความหมายแตกต่างกันดังนี้

กัลลี (Gully. 1963 : 62) กล่าวว่า กลุ่มมีความหมายลึกซึ้งกว่าการที่บุคคลมาอยู่ร่วมกัน แต่กลุ่มจะต้องประกอบด้วยลักษณะสำคัญ 3 ประการคือ มีวัตถุประสงค์ร่วมกันและวัตถุประสงค์นั้นจะต้องสนองความต้องการของสมาชิกแต่ละคนด้วย มีผลของการทำงาน จากความร่วมมือของสมาชิกทุกคนในกลุ่ม มีการสื่อสารทางวาจาหรือมีความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกวิธีใดวิธีหนึ่ง

จำเนียร ช่างโชติ และคนอื่น ๆ (2521 : 4-6) ได้ให้ความหมายของกลุ่ม ดังนี้

1. กลุ่มจะต้องเกิดจากบุคคลอย่างน้อยที่สุด 2 คน มาประกอบกัน
2. กลุ่มจะต้องปฏิสัมพันธ์กัน หมายความว่า ทั้งกลุ่มและบุคคลจะแยกกันไม่ได้ จะต้องเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน มีปฏิริยาโต้ตอบกันทั้งด้านความคิด กิริยาท่าทาง การกระทำ หรือคำพูด
3. ความสนใจร่วมกัน เพื่อสมาชิกจะได้รับประโยชน์ร่วมกัน

4. มีการปฏิบัติต่อกัน เพื่อให้กลุ่มบรรลุจุดมุ่งหมาย จึงต้องมีการกำหนดหน้าที่แบ่งความรับผิดชอบ และมีระเบียบกฎเกณฑ์ต่าง ๆ เป็นแนวทางให้สมาชิกปฏิบัติ

กมลรัตน์ หล้าสูงษ์ (2527 : 263) กล่าวถึงกลุ่มว่า หมายถึงการที่บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปมาอยู่ร่วมกันในสังคม โดยมีลักษณะสำคัญต่างๆ ร่วมกัน หรือ มีลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังนี้

1. มีการรับรู้ร่วมกันในสังคม
2. มีแรงจูงใจอย่างใดอย่างหนึ่งร่วมกัน
3. มีเป้าหมายอย่างเดียวกันหรือมีเป้าหมายร่วมกัน
4. มีค่านิยม หรือปทัสถานของกลุ่มที่จะควบคุม และกำหนดพฤติกรรมของสมาชิกในกลุ่มให้เป็นระเบียบ
5. มีการเกี่ยวข้องปฏิสัมพันธ์กันระหว่างสมาชิกในกลุ่ม
6. มีการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน
7. มีการสื่อสารทั้งภาษาพูดและภาษาท่าทาง

นอกจากนี้ ลิขิต กาญจนารักษ์ (2533 : 536) ได้กล่าวว่า กลุ่ม หมายถึงคณะบุคคลตั้งแต่ 2 คน หรือมากกว่าขึ้นไป มารวมกันการมารวมกันของบุคคลในลักษณะที่ทำให้เกิดเป็นกลุ่มขึ้นมา ซึ่งกลุ่มจะต้องมีคุณสมบัติพื้นฐาน 3 ประการ คือ

1. บุคคลในกลุ่มจะต้องมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน มีการสื่อสารกัน เนื่องจากกลุ่มประกอบด้วยเอกัตบุคคลมากกว่า 2 คน ขึ้นไป เมื่อมารวมตัวกันแล้วบุคคลเหล่านี้ จะต้องมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันอย่างใกล้ชิด จะต้องมีการสื่อสารทางวาจาหรือภาษาท่าทาง อันจะนำไปสู่การดำเนินกิจกรรมและสัมพันธ์ภาพที่แน่นแฟ้นในโอกาสต่อไป

2. บุคคลที่เป็นสมาชิกในกลุ่ม จะต้องมีความผูกพันซึ่งกันและกัน แต่ละคนจะต้องมีความรู้สึกว่าเป็นสมาชิกที่สำคัญคนหนึ่งของกลุ่ม การตระหนักเช่นนี้ทำให้สมาชิกแต่ละคนรู้สึกว่าตนเองเป็นคนที่มีความสำคัญของกลุ่มทำให้เกิดความรู้สึกผูกพันต่อกัน หากความรู้สึกนี้สูญเสียไป สมาชิกนั้นก็เลยไม่สามารถอยู่ในกลุ่มได้อย่างมีความสุข ซึ่งอาจจะต้องออกจากกลุ่มไป

3. สมาชิกแต่ละคนในกลุ่มจะต้องมีเป้าหมายร่วมกัน เป็นเป้าหมายกลุ่ม พฤติกรรมของคณะบุคคลในกลุ่มเพื่อปฏิบัติการกิจของกลุ่มให้สำเร็จลุล่วงไป ด้วยเหตุนี้สมาชิกแต่ละคนจะต้องมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบต่อภาระหน้าที่ของตนระดมสรรพกำลังของแต่ละคนเพื่อประสิทธิภาพของงานกลุ่ม

จากความหมายของกลุ่มดังกล่าว สรุปได้ว่า กลุ่มหมายถึงการที่บุคคลมาอยู่รวมกัน ตั้งแต่สองคนขึ้นไป โดยมีวัตถุประสงค์ร่วมกัน ให้ความสนใจในสิ่งเดียวกัน โดยร่วมกระทำหรือปฏิบัติสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยมีเป้าหมายเดียวกันสนใจในสิ่งเดียวกัน มีการสื่อสารและมีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมกับสมาชิกของกลุ่ม

1.1.2. ความหมายของกิจกรรมกลุ่ม

โอห์ลเซน (Ohlsen. 1970 : 6 - 7) ได้ให้ความหมายของกิจกรรมกลุ่มไว้ สองประการ คือ

1. กิจกรรมกลุ่มที่ผู้นำเป็นผู้ให้ข้อมูลรายละเอียดต่าง ๆ แก่สมาชิกหรือผู้นำการอภิปราย เพื่อที่สมาชิกได้บรรลุถึงความมุ่งหมายต่าง ๆ ของกลุ่ม โดยปกติผู้นำกลุ่มชนิดนี้ จะให้ข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษา อาชีพหรือสังคม และส่งเสริมให้สมาชิกในกลุ่มนำข้อมูลเหล่านั้นมาอภิปรายเพื่อประโยชน์สำหรับตน เช่น การปฐมนิเทศ การปัจฉินิเทศ หรือกิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดในช่วงเป็นต้น ในการทำกิจกรรมกลุ่มแบบนี้ครูจะเป็นผู้ดำเนินการวางแผนให้กับสมาชิก

2. กิจกรรมกลุ่มต่าง ๆ ที่สมาชิกเป็นผู้ดำเนินการ คือ ได้วางแผนร่วมกันจัดขึ้นเอง เช่น กลุ่มอภิปรายในเรื่องต่าง ๆ ที่นักเรียนสนใจ หรือกิจกรรมเสริมหลักสูตร เป็นต้น

ทองเรียน อมรัชกุล (2520 : 4-5) กล่าวว่า กลุ่มจะต้องประกอบด้วยบุคคลตั้งแต่ 2 คน ขึ้นไปรวมกันอยู่โดยมีวัตถุประสงค์ในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกันซึ่งสมาชิกแต่ละคนจะมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน อันก่อให้เกิดประโยชน์แก่สมาชิก และสังคมต่อไป ส่วนวิธีการที่นำไปใช้ในกลุ่ม จะมีองค์ประกอบและกระบวนการที่แตกต่างกันออกไป เช่น กลุ่มเผชิญหน้า (Encounter Group) กลุ่มฝึกอบรม (T - Group) และกลุ่มฝึกความรู้สึกไว (Sensitivity Group) ดังนั้นเพื่อให้ความหมายของกลุ่มต่าง ๆ ที่ใช้ในการแนะแนว และการบริหารไม่เกิดความสับสนแทรกซเลอร์และนอร์ธ (Traxler and North) จึงได้เสนอให้มีการใช้คำว่า กิจกรรมกลุ่ม (Group Work) ขึ้น

บุหงา วชิระศักดิ์มิ่งคล (2526 : 35) ได้กล่าวไว้ว่า กิจกรรมกลุ่ม หมายถึง กิจกรรมใด ๆ ที่ให้สมาชิกกลุ่มได้มีส่วนร่วมในการกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งร่วมกัน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง เนื่องจากมีโอกาสวิเคราะห์พฤติกรรมของตนเองและผู้อื่น ตลอดจนได้วิเคราะห์สถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในกลุ่ม โดยการช่วยเหลือและสนับสนุนจากผู้นำกลุ่มตลอดเวลาที่ร่วมกระทำกิจกรรมนั้น และ มีผลทำให้บุคคลเกิดความเจริญงอกงามในทุกๆด้าน

ศุภวดี บุญญวงค์ (2527 : 2) ได้กล่าวว่า กิจกรรมกลุ่ม (Group Work) หมายถึง การร่วมกันวางแผน การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างสมาชิกต่อสมาชิกภายในกลุ่ม หรือสมาชิกต่อกลุ่ม หรือกลุ่มต่อสมาชิก ซึ่งมีผู้นำกลุ่มที่ได้รับการฝึกฝนมาเป็นอย่างดี ช่วยส่งเสริมสนับสนุนให้สมาชิกมีการปฏิสัมพันธ์ (Interaction) โดยมีจุดมุ่งหมาย เพื่อให้สมาชิกได้พัฒนา

บุคลิกภาพที่เป็นประโยชน์ต่อการทำงานกลุ่ม ได้เรียนรู้เกี่ยวกับการทำงานกลุ่ม และกลุ่มได้ประสบผลสำเร็จในการทำงานครั้งนั้นๆ ด้วย

คมเพชร จิตรศุภกุล (2530 : 14) กล่าวว่า กิจกรรมกลุ่ม หมายถึงการนำประสบการณ์มาวางแผนแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสิ่งที่สมาชิกต้องการ และการเปลี่ยนแปลงของกลุ่มโดยส่วนรวม ผู้นำจะสามารถทำงานให้มีประสิทธิภาพ ก็ต่อเมื่อเขาได้เรียนรู้วิธีการที่จะช่วยอำนวยความสะดวกให้เกิดปฏิสัมพันธ์อย่างสร้างสรรค์ระหว่างสมาชิกแต่ละคน โดยวิธีการดังกล่าวนี้ ประสบการณ์ในกลุ่ม จะทำให้เกิดพัฒนาการในตัวบุคคลทุกคน และกลุ่มก็จะดำเนินไปด้วยความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้

ประนอม เดชชัย (2531 : 100-101) ได้กล่าวว่า กิจกรรมกลุ่ม หมายถึงกิจกรรมต่างๆ ที่ดำเนินการโดยกลุ่ม ทำเป็นกลุ่ม กิจกรรมประเภทนี้จะช่วยฝึกประสบการณ์ต่างๆ ของผู้เรียนให้พัฒนาขึ้น เช่น ช่วยให้ผู้เรียนมีทักษะในการทำงานร่วมกับผู้อื่น ฝึกทักษะทางสังคม ฝึกให้ผู้เรียนยอมรับมติของกลุ่ม เพื่อพัฒนาความเป็นประชาธิปไตยของผู้เรียน

พรณพิศ วาณิชยการ (2535 : 24) ได้ให้ความหมายของกิจกรรมกลุ่มไว้ว่า หมายถึงการกระทำกิจกรรมร่วมกันของบุคคลในกลุ่ม ซึ่งร่วมกันวางแผนงานตามเป้าประสงค์ และจัดประสบการณ์ เพื่อก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่พึงประสงค์ขึ้น ทั้งในตัวบุคคลและในกลุ่ม

จากความหมายของกิจกรรมกลุ่ม สรุปได้ว่า กิจกรรมกลุ่มหมายถึง การจัดกิจกรรม และการจัดประสบการณ์ต่างๆ มาวางแผนแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกันระหว่างสมาชิกในกลุ่ม โดยทุกคนได้มีส่วนร่วมลงมือปฏิบัติในการแก้ปัญหาเพื่อให้เกิดการเรียนรู้สิ่งต่างๆด้วยตนเอง และเกิดทักษะในการมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันโดยวิเคราะห้พฤติกรรมของสมาชิกเองและผู้เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มเพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาตนเอง

1.1.3 จุดมุ่งหมายของกิจกรรมกลุ่ม

แทรกซเลอร์ และ นอร์ธ (ทองเรียน อมรัชกุล, 2520 : 5 - 6 ; อ้างอิงมาจาก Traxler and North, 1957) ได้กล่าวถึง จุดมุ่งหมายของกิจกรรมกลุ่มไว้ดังนี้

1. เพื่อให้การศึกษาอบรมแก่บุคคลที่ยังไม่คุ้นเคยกับสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในมหาวิทยาลัย หรือในโรงเรียน โดยการจัดโครงการ เช่น ปฐมนิเทศนักเรียนใหม่ หรือนำไปจัดในรูปแบบของการแนะแนวได้ตลอดทั้งปี

2. เพื่อเสริมสร้างประสบการณ์ที่แตกต่างไปจากประสบการณ์ที่ได้รับจากหลักสูตร โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การจัดกิจกรรมในโรงเรียน เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพในการศึกษาเล่าเรียน

3. เพื่อเป็นรากฐานที่จะนำไปสู่การให้คำปรึกษาเป็นรายบุคคล เพราะทำให้นักเรียนคุ้นเคยกับครูแนะแนวในขณะที่เข้าร่วมกิจกรรม

4. เพื่อการปรับตัว การบำบัดรักษาและความเจริญงอกงามของบุคคลในกลุ่ม นอกจากนี้กิจกรรมกลุ่ม ยังสามารถนำมาเป็นเครื่องช่วยในการแก้ไขเรื่องส่วนตัวได้ เช่น การปรับปรุงบุคลิกภาพ การพัฒนาทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ เป็นต้น

บัทตัน (Button. 1974 : 1-2) กล่าวว่า กิจกรรมกลุ่มเป็นสิ่งที่จัดขึ้นโดยมีจุดมุ่งหมายที่จะช่วยส่งเสริมให้มนุษย์ได้เติบโต และพัฒนาโดยเฉพาะทักษะด้านสังคมและด้านความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นดังนั้นการจัดกิจกรรมกลุ่มจึงเป็นการสร้างโอกาสให้มนุษย์ได้เรียนรู้เกี่ยวกับการติดต่อสัมพันธ์กับคนอื่น ๆ ในบรรยากาศที่ส่งเสริมซึ่งกันและกัน

คมเพชร จิตรศุภกุล (2530 : 137-140) ได้กล่าวไว้ว่า จุดมุ่งหมายของกิจกรรมกลุ่มอาจแบ่งได้ดังต่อไปนี้

1. เพื่อให้เกิดความเข้าใจตนเองการอยู่ร่วมกับสมาชิกอื่นในกลุ่มจะมีส่วนช่วยให้บุคคลเกิดการเรียนรู้ของตนเองได้ดีขึ้น เช่น รู้ความสามารถบางประการของตนเองรู้จักข้อบกพร่องบางอย่าง ทั้งนี้เพราะกลุ่มจะมีปฏิกริยาให้เห็นข้อเท็จจริงได้

2. เพื่อใช้กิจกรรมกลุ่มให้เกิดความเข้าใจบุคคลอื่น เมื่อสมาชิกในกลุ่มได้ทำกิจกรรมร่วมกันก็ย่อมจะทำให้รู้จักกันและกันดีขึ้น

3. เพื่อให้สามารถทำงานร่วมกันได้ดียิ่งขึ้น เกิดประสิทธิภาพในการทำงาน การจัดกิจกรรมกลุ่ม เพื่อให้เกิดการพัฒนาทางด้านใดแก่สมาชิก ขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมายว่า ต้องการจะให้เกิดการเรียนรู้ในด้านใด ก็จัดให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายนั้น

เบนเนทท์ (แก้วจิต มากปาน. 2540 : 47 ; อ้างอิงมาจาก Bennett. 1963) ได้สรุปจุดมุ่งหมายโดยทั่วไปของกิจกรรมกลุ่ม ไว้ดังนี้

1. เป็นการเปิดโอกาสให้สมาชิกของกลุ่ม ได้เรียนรู้ทางด้านการศึกษา อาชีพ สังคม และส่วนตัว จากการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ที่โรงเรียนจัดขึ้น

2. ก่อให้เกิดผลทางการบำบัดรักษา จากการที่ได้มีโอกาสปลดปล่อยความตึงเครียดทางอารมณ์ ได้มีความเข้าใจ และได้ข้อคิดในปัญหาต่างๆ ของบุคคลมากขึ้น

3. ช่วยให้ผู้บุคคลทราบถึงจุดมุ่งหมายของการแนะแนวอย่างประหยัด และมีประสิทธิภาพมากกว่าวิธีการเป็นรายบุคคล

4. ช่วยให้การให้คำปรึกษาเป็นรายบุคคลมีประสิทธิภาพมากขึ้นเพราะกลุ่มช่วยให้เข้าใจภูมิหลัง และลักษณะทั่วไปของปัญหาต่างๆ

จากจุดมุ่งหมายดังกล่าวสรุปได้ว่า กิจกรรมกลุ่มมีจุดมุ่งหมาย ที่จะพัฒนาส่งเสริมบุคคล เพื่อให้เข้าใจตนเองและผู้อื่นได้เรียนรู้การติดต่อสัมพันธ์กับผู้อื่น ตลอดจนเรียนรู้ที่จะแก้ไขปรับปรุง พัฒนาตนเองในด้านต่างๆ ที่จำเป็น และอยู่ร่วมกันในสังคมกับผู้อื่นได้

1.1.4 คุณค่าของกิจกรรมกลุ่ม

ศุภวดี บุญญวงศ์ (2527 : 3-4) ได้กล่าวถึงคุณค่าของกิจกรรมกลุ่มไว้ดังนี้

1. คุณค่าด้านการพัฒนา

1.1 กิจกรรมกลุ่มสามารถตอบสนองความต้องการพื้นฐานของนักเรียนได้ ซึ่งความต้องการเหล่านี้ ได้แก่ ต้องการให้ผู้อื่นยอมรับ ยกย่อง เคารพในศักดิ์ศรี และคุณค่าของตนเอง ต้องการความอบอุ่น ความมั่นคงและปลอดภัย ถ้าหากกิจกรรมกลุ่มมีประสิทธิภาพ ก็จะส่งผลให้นักเรียนมีความรู้สึกว่าตนประสบผลสำเร็จ เคารพในคุณค่าของตนเอง มีความเชื่อมั่นในตนเอง และให้ความร่วมมือในกิจกรรมกลุ่มอย่างเต็มที่

1.2 พัฒนาทางด้านสังคมและอารมณ์ของนักเรียน ช่วยให้เกิดความเห็นอกเห็นใจ ยอมรับผู้อื่น เรียนรู้กระบวนการให้ และการรับ ซึ่งเป็นพื้นฐานความเข้าใจเบื้องต้นของการอยู่ร่วมกันในสังคม รู้จักวิธีควบคุมอารมณ์ของตน มีความอดทน มองโลกในแง่ดี มีน้ำใจเป็นนักกีฬา และสามารถปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้

1.3 พัฒนาความเข้าใจเกี่ยวกับค่านิยม ทศนคติ และปทัสถานของสังคม จากการปฏิสัมพันธ์ภายในกลุ่ม นักเรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับความคาดหวังของกลุ่มที่มีต่อตน ทั้งพฤติกรรม และทศนคติ เพื่อเป็นแนวทางประกอบการตัดสินใจเลือกสิ่งที่ดีและเหมาะสมที่สุดเกี่ยวกับการตั้งกฎเกณฑ์ต่างๆ ของกลุ่ม ควรเปิดโอกาสให้นักเรียน ร่วมพิจารณาแสดงความคิดเห็นได้ด้วย

1.4 พัฒนาค่านิยมเกี่ยวกับอาชีพ การที่นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่ม จะช่วยให้ทราบข้อมูลต่างๆ เกี่ยวกับอาชีพ มีการเตรียมวางแผนเกี่ยวกับอาชีพของตนในอนาคต ได้เรียนรู้ความแตกต่างระหว่างบุคคล ด้านความสามารถ ความสนใจ ฐานะทางเศรษฐกิจ ซึ่งมีส่วนสัมพันธ์กับการตัดสินใจเลือกอาชีพที่แตกต่างกันของบุคคล

1.5 พัฒนาความสามารถและทักษะต่างๆ ซึ่งนักเรียน ได้ใช้ และฝึกความสามารถ ตลอดจนทักษะต่าง ๆ อย่างเต็มที่ในการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม เช่น การพูดในที่สาธารณะ การอภิปรายกลุ่มและการวางแผนงาน

2. คุณค่าด้านการวินิจฉัย ผู้นำกิจกรรมกลุ่มสามารถสังเกตพฤติกรรมต่างๆ ของนักเรียน ขณะที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม ทำให้เข้าใจนักเรียนได้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น ทราบถึงพฤติกรรมที่เป็นอุปสรรคในการเข้าร่วมกลุ่ม เพื่อจะได้หาวิธีปรับปรุงแก้ไขและให้ความช่วยเหลือต่อไป สำหรับนักเรียนเอง

ได้มีโอกาสศึกษาตนเอง จากการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มทำให้ทราบเกี่ยวกับขอบเขตความสามารถของตน เพื่อจะได้เข้าใจ และยอมรับตนเองอย่างใกล้เคียงกับความเป็นจริงมากยิ่งขึ้น

3. คุณค่าด้านการบำบัด การจัดกิจกรรมกลุ่มเป็นวิธีการบำบัดอย่างหนึ่งเพื่อช่วยเหลือนักเรียนที่มีปัญหาเป็นกรณีพิเศษ และต้องได้รับการดูแลเอาใจใส่อย่างใกล้ชิดการได้มีโอกาสทำงานร่วมกับผู้อื่น เผชิญหน้ากับสถานการณ์ต่างๆ ซึ่งช่วยให้เขาเข้าใจตนเอง เข้าใจผู้อื่นเพิ่มขึ้น และปรับปรุงลักษณะนิสัยของตน

4. คุณค่าต่อสถานศึกษาและชุมชน เมื่อนักเรียนพัฒนาในด้านต่างๆ จากการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม ย่อมส่งผลให้การทำงานกลุ่มในสถานศึกษามีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ลดปัญหาต่างๆ ได้มาก นักเรียนก็จะเป็นสมาชิกที่มีคุณภาพของสถานศึกษา และนั่นคือ การเป็นสมาชิกที่ดีของชุมชนด้วยเช่นกัน

นอกจากนี้ คมเพชร จัตรศุภกุล (2530 : 15-19) ได้กล่าวถึงคุณค่าของกิจกรรมกลุ่มว่า นอกเหนือจากความสำเร็จที่ทำแล้ว กิจกรรมกลุ่มยังมีคุณค่าทางด้านอื่นๆ อีก ได้แก่

1. คุณค่าในด้านพัฒนาการ (Developmental Values) เช่น สนองความต้องการพื้นฐานของบุคคลการสร้างพัฒนาการทางด้านอารมณ์ และสังคม การพัฒนาการทางด้านทัศนคติ ความสนใจ ความสามารถ ตลอดจนความเจริญงอกงามด้านความรู้และทักษะ

2. คุณค่าด้านการวินิจฉัย (Diagnostic Values) สำหรับผู้นำกลุ่มเมื่อมีการทำกิจกรรมกลุ่มจะทำให้มีโอกาสที่จะสังเกตสมาชิกในกลุ่มแต่ละคน ทำให้เกิดความเข้าใจเป็นอย่างดีในตัวของสมาชิกในกลุ่ม

3. คุณค่าในการบำบัด (Therapeutic Values) ในการรวมกลุ่มของบุคคล จะมีค่าต่อการบำบัดเป็นอย่างดี โรงพยาบาลและคลินิก จะนำวิธีการทางกลุ่มไปใช้รักษาคนไข้ โดยการบำบัดทางจิตวิทยากับคนไข้เป็นกลุ่ม (Group Psychotherapy) สำหรับในโรงเรียนผู้เรียนที่มีปัญหาล้ายคลึงกันอาจได้รับความช่วยเหลือโดยการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม (Group Counseling) แต่สำหรับผู้เรียนที่มีปัญหาเพียงเล็กน้อย จะได้รับประโยชน์จากการร่วมกิจกรรมกลุ่ม เช่น การพัฒนานิสัยของตนเอง เป็นต้น

4. คุณค่าต่อโรงเรียนและชุมชน (Values to the School and Community) การเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มจะช่วยให้ผู้เรียนมีโอกาสพัฒนาตนเองในด้านต่างๆ ทำให้บุคคลที่มีความสามารถ มีคุณค่า สร้างประโยชน์ให้แก่โรงเรียนและชุมชนได้

จากคุณค่าของกิจกรรมกลุ่มดังกล่าวสรุปได้ว่า คุณค่าของกิจกรรมกลุ่มนั้น ทำให้สมาชิกของกลุ่มได้รับประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อม สมาชิกได้ร่วมทำกิจกรรมด้วยกัน สามารถเข้าใจ

ตนเอง และเข้าใจผู้อื่นได้เป็นอย่างดี ซึ่งจะช่วยให้บุคคลได้พัฒนาตนเองรู้จักปรับตัวเอง เพื่อให้สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

1.1.5 ขนาดของกลุ่มที่ใช้ในกิจกรรมกลุ่ม

ออตตาเวย์ (Ottaway. 1966 : 7) กล่าวว่า กลุ่มที่ใช้ในกิจกรรมกลุ่ม ควรมีขนาดเล็ก เพราะจะช่วยให้สมาชิกมีโอกาสแสดงออกอย่างเป็นอิสระโดยทั่วถึงกัน ดังนั้น กลุ่มควรมีขนาดอย่างมากที่สุด 12 คน หรือถ้ามากกว่านั้นก็ไม่ควรเกิน 15 คน เพราะมีฉะนั้นแล้วจะทำให้แบบแผนพฤติกรรมผิดไปจากเดิม ขนาดของกลุ่มที่เหมาะสมที่สุด ควรมีจำนวนสมาชิก 9 - 10 คน จึงจะทำให้การทำงานบังเกิดผลดีที่สุด

ชอว์ (Shaw. 1971 : 4) ได้กล่าวถึงขนาดของกลุ่มแตกต่างกันออกไปว่า กลุ่มย่อยควรมีสมาชิก 10 คน เป็นอย่างมาก แต่ถ้ามีจำนวนสมาชิก 30 คนขึ้นไป จะจัดเป็นกลุ่มใหญ่ ก็อาจแบ่งเป็นกลุ่มย่อยได้ จำนวนสมาชิกไม่เป็นปัญหาสำคัญแต่องค์ประกอบอื่น ๆ ซึ่งได้แก่ ความสัมพันธ์ของสมาชิก และความร่วมมือในการทำงานของสมาชิก จะมีความสำคัญต่อการทำงานของกลุ่มมากกว่า

จำเนียร ชวงโชติ และคนอื่นๆ (2521 : 38) กล่าวว่า ส่วนใหญ่นักจิตวิทยา นิยมศึกษา กลุ่มขนาดเล็กที่มีสมาชิก 5 - 9 คน เพราะจะดูการเปลี่ยนแปลงและขบวนการของกลุ่ม ที่เกี่ยวข้องกับสมาชิกได้ง่ายกว่าศึกษาจากกลุ่มใหญ่และยังได้กล่าวว่า กลุ่มเล็กยังจัดได้ว่ามีขนาดพอเหมาะที่จะดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะจะทำให้สมาชิกทุกคนในกลุ่ม ได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นของตนเองอย่างเต็มที่ แต่ถ้ามีจำนวนมากเกินไป สมาชิกทุกคนก็จะไม่มีโอกาสได้แสดงความต้องการได้เป็นรายบุคคล ก็จะทำให้บรรยากาศน่าเบื่อหน่าย สมาชิกจะเกิดความไม่สนใจ และอาจจะออกจากกลุ่มไปในที่สุด

คมเพชร จัตรศุภกุล (2530 : 26) ได้กล่าวว่า ขนาดของกลุ่ม อาจจะเป็นปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่ง ในการพิจารณาธรรมชาติของปฏิสัมพันธ์ในกลุ่ม กลุ่มที่มีขนาดแตกต่างกัน จะทำให้กระบวนการปฏิสัมพันธ์แตกต่างกันไปด้วย ในกลุ่มที่มีขนาดมากเกินความจำเป็นสมาชิกจะต้องทำงานซ้ำซ้อนกัน บางคนคาดหวังว่าจะได้รับผิดชอบทั้งหมดในขณะที่คนอื่นรู้สึกคับข้องใจที่ไม่ได้มีงานทำ ไม่มีโอกาสได้ใช้ทักษะที่ตนเองมีอยู่ ขนาดของกลุ่ม ไม่ควรเกิน 15 คน กลุ่มจะใหญ่เท่าใดนั้นขึ้นอยู่กับความจำเป็นของสถานการณ์นั้น จุดมุ่งหมายของกลุ่ม แหล่งที่จะให้ความช่วยเหลือในกลุ่ม และระดับวุฒิภาวะของบุคคลในกลุ่ม

จากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับขนาดของกลุ่มสรุปได้ว่า ขนาดของกลุ่มมีผลต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิกในกลุ่ม ถ้าสมาชิกมีจำนวนมากเกินไปจะทำให้สมาชิกบางคนไม่มีโอกาสได้แสดงความคิดเห็นหรือร่วมกิจกรรมได้อย่างเต็มความสามารถ กลุ่มจึงควรมีขนาดไม่เกิน 5-15 คน เพื่อที่สมาชิกจะได้มีโอกาสแสดงออกได้อย่างทั่วถึง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมสภาพการณ์ และ จุดมุ่งหมายของกลุ่ม

1.1.6 เวลาและจำนวนครั้งในการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม

แพทเทอร์สัน (Patterson. 1973 : 105) กล่าวว่า การให้ทำกิจกรรมเป็นกลุ่ม ควรจัดสัปดาห์ละ 2 ครั้ง แต่ถ้าเวลาในการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มมีน้อยอาจจัดสัปดาห์ละ 3 ครั้ง ช่วงเวลาในการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มสำหรับเด็กประถมศึกษา ควรใช้เวลาไม่เกิน 1 ชั่วโมง เพราะเด็กอาจเกิดความเบื่อหน่ายได้

ทรอทเซอร์ (ซูชัย สมितिไกร. 2527 : 18 - 19 ; อ้างอิงมาจาก Trotzer. 1977) ได้ให้ความเห็นสรุปได้ว่า ในการกำหนดระยะเวลา และความถี่ของการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มนั้น หากจัดทำกับสถานศึกษา จำเป็นต้องพิจารณาถึงการจัดเวลาเรียนของสถานศึกษานั้นด้วย เช่น ในโรงเรียนส่วนมากจะจัดเวลาเป็นคาบๆ ละ 50 นาที เป็นต้น ซึ่งจะช่วยให้สามารถกำหนดได้ว่าควรใช้เวลาในการเข้ากลุ่มนานเท่าใด สำหรับจำนวนครั้งในการเข้ากลุ่มไม่ต่ำกว่า 8 ครั้ง

จากเอกสารเกี่ยวกับเวลาและจำนวนครั้งที่ใช้ในการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มนั้น สรุปได้ว่า กิจกรรมกลุ่มควรจัดสัปดาห์ละ 2 - 3 ครั้งๆ ละ 50 นาที แต่ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับว่ามีเวลาในการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มมากน้อยเพียงใด และสำหรับเด็กในระดับประถมศึกษา ควรจัดเวลาไม่เกิน 1 ชั่วโมง เพราะมากกว่านั้นเด็กอาจเกิดความเบื่อหน่ายได้

1.1.7 ลำดับขั้นของกิจกรรมกลุ่ม

คูราตี บุญญวงศ์ (2527 : 133 - 134) กล่าวถึง ขั้นตอนในการดำเนินกิจกรรมกลุ่มไว้ดังนี้คือ

1. ขั้นการมีส่วนร่วม ระยะนี้นักเรียนจะเข้ามามีส่วนในฐานะสมาชิกคนหนึ่งของกลุ่มและเป็นผู้ลงมือปฏิบัติกิจกรรม หรือ ค้นคว้าแสวงหาสิ่งที่ต้องการเรียนรู้ด้วยตนเอง ผลจากการเรียนรู้จะเกิดกับ ผู้เรียนโดยตรง ผู้ที่มีส่วนร่วมมากก็จะได้รับผลการเรียนรู้มากขึ้นด้วย ในการทำกิจกรรมจะเป็นการมีส่วนร่วมในด้านต่างๆ ดังนี้

- 1.1 ทางด้านร่างกาย คือ การเรียนรู้ ที่ผู้เรียนลงมือปฏิบัติ หรือ กระทำกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง การมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น หรือ

การค้นคว้าสืบสวนสิ่งที่ต้องการเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งจะต้องอาศัยการแสดงออกทางกาย วาจา ในการสื่อความหมายกับผู้อื่น เพื่อก่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน

1.2 ทางด้านจิตใจ คือ การที่นักเรียนเกิด ความรู้สึกเกี่ยวกับสิ่งที่ได้ลงมือปฏิบัตินั้น อย่างแท้จริง ความรู้สึกที่เกิดขึ้นนี้ จะนำไปสู่การรับรู้แนวคิด และการเรียนรู้ทางด้านเนื้อหาเป็น อย่างดี และช่วยให้นักเรียนสามารถจดจำเนื้อหาได้นานอีกด้วย

1.3 ทางด้านปัญญาหรือสมอง คือ การเรียนรู้ที่เกิดจากการเห็นจริง มีการค้นพบสิ่ง ที่ต้องการเรียนรู้ และสร้างแนวความคิดจากสิ่งที่ได้รับรู้นั้น จะทำให้การเรียนรู้มีความหมายต่อ ผู้เรียนมากขึ้นเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาแนวความคิดและเหตุผลในการพิจารณาไตร่ตรองใน การทำงาน การตัดสินใจการวิเคราะห์และสรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้นั้นด้วยตนเอง

2. ขั้นวิเคราะห์ เป็นระยะที่ผู้เรียนจะร่วมกันวิเคราะห์ประสบการณ์การเรียนรู้ทันทีหลัง จากที่ลงมือกระทำกิจกรรมจะช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้กว้างขวาง สามารถประเมินความสัมพันธ์ ระหว่างสมาชิกในกลุ่ม วิธีการเรียน ผลการเรียนรู้ ตลอดจนช่วยให้ผู้เรียนรู้จักตนเองดีขึ้น

3. ขั้นสรุปและประยุกต์หลักการ เป็นระยะที่ผู้เรียนจะรวบรวมแนวคิดที่ตนค้นพบแนวคิดที่ ได้จากการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้อื่น แล้วสรุปเป็นหลักการของตนเอง ซึ่งผู้เรียนสามารถนำ หลักการนั้นไปประยุกต์ใช้ในอนาคต หรือประยุกต์ให้เข้ากับตนเองได้ การประยุกต์นั้นจะทำได้ 2 ลักษณะ คือ

3.1 การประยุกต์เพื่อปรับปรุงบุคลิกภาพ หรือพัฒนาตนเองให้เหมาะสมยิ่งขึ้นรวมทั้ง การปรับตัวให้เข้ากับบุคคลอื่นตลอดจนเสริมสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น

3.2 การประยุกต์เพื่อใช้ในการแก้ปัญหาต่าง ๆ และเพื่อใช้ในการปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น กว่าเดิม ตลอดจนช่วยในการคิดค้น และประดิษฐ์สิ่งใหม่ ๆ ขึ้น

4. ขั้นประเมินผล โดยให้นักเรียนเป็นผู้ประเมินผลการเรียนรู้ของตนเอง และของกลุ่ม จากการอภิปราย ให้ข้อเสนอแนะและติชม ร่วมกับสมาชิกคนอื่นๆ ในกลุ่ม

คมเพชร ฉัตรศุภกุล (2530 : 23) ได้กล่าวถึง ระยะพัฒนาของกลุ่มว่า เมื่อสมาชิกเริ่ม เข้ากลุ่ม อาจจะพบว่า พฤติกรรมที่แสดงออกในกลุ่มนั้น มีความแตกต่างจากที่ได้เข้ากลุ่มเป็น เวลานานแล้ว ทั้งนี้เพราะว่า การที่จะทำให้กลุ่มเป็นกลุ่มที่สมบูรณ์นั้น จะต้องอาศัยเวลาใน การพัฒนากลุ่ม ดังนั้น มักจะพบว่า กลุ่มจะต้องผ่านระยะต่างๆ 4 ระยะ คือ

1. ระยะที่บุคคลแต่ละคนมีการแข่งขัน และมีศูนย์กลางอยู่ที่ตนเอง (Individually Centered, Competitive Phase) เมื่อบุคคลได้มีโอกาสเข้าอยู่ร่วมกันโดยธรรมชาติแล้วบุคคลจะ ต้องเห็นว่าตนเองมีความสำคัญ ยิ่งไม่รู้จักกันแล้วการที่จะยอมรับง่าย ๆ นั้นเป็นสิ่งที่ลำบาก ทั้งๆ ที่อยากให้คนอื่นยอมรับตนเอง นอกจากนี้แล้วบุคคลแต่ละคน มักจะเริ่มมีการแข่งขันกับผู้ที่มี

ความต้องการเหมือนตนเอง บุคคลเหล่านี้ต้องการคนที่เก่งกว่าตนเองเท่านั้นมาเป็นผู้นำ และ
รับผิดชอบต่อเขา

2. ระยะของความขัดแย้งและความคับข้องใจ (Frustration and Conflict Phase)
เมื่อสมาชิกเกิดการแข่งขัน และยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง จะมีผู้นำเอากลุ่มประเภทฝึกความไวใน
การรับรู้ (Sensitivity Group หรือ T-Group) มาใช้ช่วยกลุ่มให้พัฒนาขึ้น โดยหวังว่า อาจจะทำให้
ให้บุคคลเข้าใจตนเองและผู้อื่น ถ้าหากผู้นำดังกล่าว ไม่สามารถจะนำกลุ่มได้สำเร็จ สมาชิกจะรู้
สึกเป็นปฏิปักษ์กับผู้นำและมองไปในแง่ของบุคคลที่ไม่มีความสามารถดำเนินในด้านความล้มเหลว
แทนที่จะช่วยกันพัฒนาสัมพันธภาพที่ดีอันจะทำให้ได้รับความสำเร็จใน จุดมุ่งหมายของกลุ่ม
ในระยะนี้สมาชิกจะรู้สึกขัดแย้งกัน และมีความคับข้องใจมาก

3. ระยะกลุ่มมีความสามัคคี (Group - Harmony Phase) ในระยะนี้ความคิดที่สอดคล้อง
กันจะพัฒนาขึ้น แต่ในขณะเดียวกันก็จะมี ความพอใจและความสบายใจมากด้วย สมาชิกได้รับ
การสนับสนุนคอยหลีกเลี่ยงการมีความขัดแย้งและไม่ค่อยมีผลงานจะป้องกันการกระตุ้น โดย
เฉพาะอย่างยิ่งปฏิกิริยาด้านนิเสธ และนอกจากนี้ จะมีการเก็บกดความต้องการของตนเอง เพื่อ
ให้กลุ่มได้รับความพึงพอใจ

4. ระยะที่มีผลงานและยึดกลุ่มเป็นศูนย์กลาง (Group - Centered, Productive Phase)
สมาชิกยังคงแสดงให้เห็นถึงความเกี่ยวข้องกับบุคคลอื่น แต่ไม่อยู่ในระดับที่จะเพิกเฉยต่อความ
ขัดแย้ง ทั้งนี้เพื่อให้ได้รับความสำเร็จในเรื่อง ความสามัคคี สมาชิกจะเผชิญกับความขัดแย้ง
และเรียนรู้ในการที่จะแก้ไข แต่ละคนจะยอมรับความผิดชอบ ร่วมมือ อดทนต่อบุคคลอื่น ไม่ว่าจะ
เป็นเรื่องค่านิยม หรือพฤติกรรมก็ตาม ในที่สุดสมาชิกจะกลายเป็นผู้ที่ยึดกลุ่มเป็นศูนย์กลาง

นอกจากนี้ วิทนา วโรตมะวิชัย (2530 : 252 - 253) กล่าวถึงลำดับขั้นของการเรียน
การสอนวิธีการกลุ่มสัมพันธ์ ไว้ดังนี้

1. ขั้นลงมือปฏิบัติ (Participation) เป็นขั้นที่สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม
2. ขั้นค้นพบ (Discovery) เป็นขั้นที่นักเรียนได้มีส่วนร่วม โดยมีการลงมือปฏิบัติด้วย
ตนเองแล้วจะเกิดความรู้สึกและเกิดความเข้าใจตนเอง อันจะนำไปสู่การค้นพบสิ่งที่เรียนรู้ด้วย
ตนเอง
3. ขั้นวิเคราะห์ (Analysis) เป็นขั้นที่สำคัญที่สุดคือ การที่ให้ผู้เรียนได้วิเคราะห์ ถึงสิ่งที่
ได้กระทำลงไปโดยครูจะตั้งคำถามว่าอะไร ทำไม และอย่างไร เพื่อให้ผู้เรียนสามารถรวบรวม
สิ่งต่างๆ ทั้งด้านความรู้และการมีส่วนร่วมทางอารมณ์ให้รวมกันเป็นจุดเดียว
4. ขั้นนำไปใช้ หรือประยุกต์ใช้กับตนเองและผู้อื่น (Application) เป็นขั้นที่ผู้เรียนได้
ก้าวหน้าไปอีกขั้นหนึ่ง คือ สามารถเชื่อมโยงการเรียนรู้กับตนเองและผู้อื่นได้

จากลำดับขั้นของกิจกรรมกลุ่มดังกล่าว จึงสรุปได้ว่า ลำดับขั้นของกิจกรรมกลุ่มนั้น ประกอบไปด้วย ขั้นการมีส่วนร่วมเพื่อสร้างความคุ้นเคยให้กับสมาชิกโดยการลงมือปฏิบัติกิจกรรม ขั้นวิเคราะห์ประสบการณ์ หลังจากที่ได้ปฏิบัติกิจกรรม ขั้นสรุปและประยุกต์หลักการ เพื่อนำไป ประยุกต์ใช้กับตนเอง และขั้นประเมินผล โดยให้สมาชิกช่วยกันประเมินผลการเรียนรู้ที่ได้จากการเข้าร่วมกิจกรรม พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะและติชมร่วมกัน

1.1.8 กิจกรรมที่ใช้ในกิจกรรมของกลุ่ม

ทศนา แคมณี (2522 : 201 - 202) ได้เสนอการจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับทฤษฎีไว้หลายวิธีดังนี้ คือ

1. เกม (Game) เป็นวิธีการหนึ่งซึ่งนำมาใช้ในการสอนได้ดี โดยครูเป็นผู้สร้างสถานการณ์สมมติขึ้น ให้ผู้เรียนลงเล่นด้วยตนเองภายใต้ข้อตกลงหรือกติกาบางอย่างที่กำหนดไว้ ซึ่งผู้เรียนจะต้องตัดสินใจทำอย่างใดอย่างหนึ่ง อันจะมีผลออกมาในรูปของการแพ้ ชนะ วิธีการนี้จะช่วยให้ผู้เรียนได้วิเคราะห์ความรู้สึกนึกคิด และพฤติกรรมต่างๆ ที่มีผลต่อการตัดสินใจ และนอกจากนี้ยังช่วยให้ผู้เรียนเกิดความสนุกสนานในการเรียนด้วย

2. บทบาทสมมติ (Role - play) วิธีการนี้มีลักษณะเป็นสถานการณ์สมมติเช่นเดียวกับเกม แต่มีการกำหนดบทบาทของผู้เล่นในสถานการณ์ที่สมมติขึ้น แล้วให้นักเรียนเข้าสวมบทบาทนั้นแล้วแสดงออกมาตามธรรมชาติ โดยอาศัยบุคลิกภาพ ประสบการณ์ และความรู้สึกนึกคิดของตนเป็นหลัก วิธีการนี้มีส่วนช่วยให้ผู้เรียนมีโอกาสศึกษาวิเคราะห์ถึงความรู้สึก และ พฤติกรรมของตนเองอย่างลึกซึ้งซึ่งยังช่วยเสริมสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่น่าสนใจและน่าติดตามอีกด้วย

3. กรณีตัวอย่าง (Case) เป็นวิธี ซึ่งใช้การนำกรณีหรือเรื่องราวต่างๆ ที่เกิดขึ้นจริง ๆ นำมาดัดแปลง และใช้เป็นตัวอย่างในการให้ผู้เรียนได้ศึกษา วิเคราะห์ และอภิปราย ร่วมกัน เพื่อสร้างความเข้าใจ และฝึกฝนหาทางแก้ไขปัญหานั้น วิธีการนี้จะช่วยให้ผู้เรียนได้รู้จักคิด พิจารณาข้อมูลที่ตนเองได้รับอย่างถี่ถ้วน และการอภิปรายจะช่วยให้ผู้เรียนได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนข้อมูลซึ่งกันและกัน รวมทั้งนำเอากรณีต่างๆ ซึ่งคล้ายกับชีวิตจริงมาใช้ จะช่วยให้การเรียนรู้มีลักษณะใกล้เคียงกับความเป็นจริง ซึ่งมีผลทำให้เกิดการเรียนรู้ อย่างมีความหมายกับผู้เรียนมากยิ่งขึ้น

4. สถานการณ์จำลอง (Simulation) คือ การจำลองสถานการณ์จริง หรือสร้างสถานการณ์ให้ใกล้เคียงกับความเป็นจริง แล้วให้ผู้เรียนลงไปอยู่ในสถานการณ์นั้นและมีปฏิริยาโต้ตอบกัน วิธีการนี้จะช่วยให้ผู้เรียนได้มีโอกาสทดลองแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ซึ่งในสถานการณ์จริงผู้เรียนอาจจะไม่กล้าแสดง เพราะจะเป็นการเสี่ยงต่อผลที่ได้รับจนเกินไป

5. **ละคร (Acting or Dramatization)** คือ การที่ผู้เรียนได้ทดลองแสดงบทบาท ตามบทที่เขียน หรือกำหนดไว้ให้ โดยผู้แสดงจะต้องพยายามแสดงให้สมบทบาทที่กำหนดไว้ โดยไม่นำเอาบุคลิกภาพ และความรู้สึกนึกคิดของตนเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้อง วิธีการนี้จะช่วยให้ผู้เรียนได้มีประสบการณ์ในการที่จะเข้าใจความรู้สึกมีเหตุผล และพฤติกรรมของผู้อื่น ซึ่งความเข้าใจนี้มีส่วนช่วยเสริมสร้างทำให้เกิดความเห็นอกเห็นใจกัน นอกจากนี้การที่ผู้เรียนได้มีโอกาสแสดงละครร่วมกัน จะช่วยฝึกให้ผู้เรียนเกิดความรับผิดชอบในการเรียนรู้ร่วมกัน และได้ฝึกการทำงานร่วมกันด้วย

6. **กลุ่มย่อย (Small Group)** เป็นวิธีการที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนในการแสดงออก และช่วยให้ผู้เรียนได้ข้อมูลเพิ่มเติมมากขึ้น การใช้กลุ่มย่อยมีวิธีต่างๆ กัน เช่น Bull Session, Fishbowl Technique และ Buzz Group เป็นต้น

จากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมที่ใช้ในการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มนั้น มีเทคนิคหลายวิธีในการนำมาใช้ในกลุ่ม เช่น เกม บทบาทสมมติ กรณีตัวอย่าง สถานการณ์จำลอง ละคร และกลุ่มย่อย ซึ่งเป็นเทคนิคที่ให้นักเรียนได้แสดงออก ได้ฝึกทักษะต่างๆ จากกระบวนการที่ได้เข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ และได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

1.1.9 ประโยชน์ของการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม

โรเจอร์ (ทศพร มณีศรีขำ. 2539 :129 -130 ; อ้างอิงมาจาก Rogers.1970 : 120-122) ได้กล่าวถึงผลการศึกษาวิจัยของ กิบ (Gibb) พบว่า กิจกรรมกลุ่มจะให้ผลส่งเสริมสร้างสรรค์ทางด้านจิตวิทยามาก กล่าวคือจะมีการเปลี่ยนแปลงทางด้านการรับรู้ทางความรู้สึกได้ตระหนักถึงความรู้สึกของตนเอง และผู้อื่นมากขึ้น ตลอดจนเปิดเผยความรู้สึก มีความจริงใจ และเป็นไปอย่างธรรมชาติ มีการเปลี่ยนแปลงทางความสามารถในการควบคุมความรู้สึกต่างๆ ของตนเอง มีการแสดงพฤติกรรมที่ตรงกับความรู้สึกของตนเอง มีแนวทางในการสร้างแรงจูงใจหมายถึง การเข้าใจตนเอง การรู้จักตัดสินใจได้ด้วยตนเอง มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านทัศนคติทั้งต่อตนเองและผู้อื่น หมายความว่าบุคคลจะยอมรับตนเองพัฒนาในเรื่องคุณค่าของตนเองเข้าใจตนเอง และมีความมั่นคงยิ่งขึ้น ลดการสงสัยและควบคุมผู้อื่น ได้แก่ การใช้อำนาจลดน้อยลง และมีความรู้สึกพึ่งพากันและกัน เชื่อในความสามารถของบุคคล มีการแก้ปัญหาโดยการทำงานเป็นกลุ่ม และเป็นสมาชิกที่ดีของกลุ่ม

ชาร์วัวร์ (จีวรณ วัฒนจินะพงษ์. 2537 :20 ; อ้างอิงมาจาก Charitier.1974) กล่าวว่า กิจกรรมกลุ่มมีส่วนช่วยในการพัฒนาด้านต่างๆ จึงเป็นการช่วยให้บุคคลได้พัฒนาด้านตนเอง นับตั้งแต่

การเรียนรู้ที่จะรู้จักตนเองอย่างเหมาะสม เข้าใจตนเอง และการที่บุคคลได้ทำกิจกรรมกลุ่มร่วมกัน ก็ย่อมจะช่วยพัฒนาทักษะในด้านการฟัง เป็นการฝึกให้เป็นผู้ฟังที่ดีรู้จักกล้าแสดงออก กล้าแสดงความคิดเห็น รู้จักควบคุมการแสดงออกของอารมณ์ได้อย่างเหมาะสม กล้าที่จะเปิดเผยตนเอง ต่อบุคคลอื่น

บัทตัน (Button, 1974 : 1-2) กล่าวว่า กิจกรรมกลุ่ม เป็นสิ่งที่จัดขึ้นโดยมีจุดมุ่งหมาย ช่วยส่งเสริมมนุษย์ให้เติบโต และพัฒนาขึ้น โดยเฉพาะทักษะด้านสังคม และด้านความสัมพันธ์กับผู้อื่น การจัดกิจกรรมกลุ่ม จึงเป็นการสร้างโอกาสให้มนุษย์ได้เรียนรู้เกี่ยวกับการติดต่อสัมพันธ์กับบุคคลอื่นในบรรยากาศที่ส่งเสริมซึ่งกันและกันโดยใช้เทคนิคต่าง ๆ เพื่อสมาชิกกลุ่มจะพยายามช่วยกลุ่ม และช่วยบุคคลทำงานไปสู่จุดมุ่งหมาย ด้วยเหตุนี้ การเรียนรู้ โดยวิธีการกลุ่ม จึงช่วยฝึกทักษะที่จำเป็นหลายๆ ด้าน และด้านหนึ่งที่สำคัญก็คือ ทักษะทางสังคม (Social Skill) เป็นทักษะที่ช่วยให้อยู่ร่วมกันและทำงานกับผู้อื่นได้อย่างราบรื่น เช่น ทักษะการเป็นผู้ให้และผู้รับการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมการควบคุมตนเอง การยอมรับความสามารถของตนเองและผู้อื่น

คมเพชร ฉัตรศุภกุล (2530 : 15-17) กล่าวว่า กิจกรรมกลุ่ม มีคุณค่าในด้านความเจริญงอกงาม เพิ่มความมั่นใจในตนเอง มีความคิดรวบยอดเกี่ยวกับตนเองดีขึ้น เกิดความรู้สึกว่าตนเองมีคุณค่า คุณค่าของกิจกรรมกลุ่มมีหลายด้าน เช่น มีคุณค่าในด้านการพัฒนา เพราะสามารถสนองความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์ได้ มีคุณค่าในการสร้างพัฒนาการด้านอารมณ์และสังคม เพราะเมื่อบุคคลเข้าร่วมกิจกรรม จะได้มีโอกาสเรียนรู้เรื่องการปฏิบัติตนในสังคม และในขณะเดียวกัน ได้เรียนรู้เรื่องการควบคุมการแสดงออกทางอารมณ์ด้วย การได้รับประสบการณ์ของสมาชิกแต่ละคน มีคุณค่าในการพัฒนาการด้านทัศนคติ ความสนใจ ความสามารถ และในการดำรงชีวิตอยู่ในสังคม บุคคลจะต้องมีทัศนคติที่ดีต่อบุคคลอื่น มีความเคารพบุคคลอื่น จึงจะทำให้อยู่ร่วมกับกลุ่มได้ นอกจากนี้แล้ว ยังช่วยให้บุคคลอื่นที่มาจากครอบครัวอื่นได้เรียนรู้สังคม สามารถแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสม

จากการศึกษาเอกสารดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า ประโยชน์ของการจัดกิจกรรมกลุ่มนั้น ช่วยพัฒนามนุษย์ในด้านต่างๆ ช่วยให้รู้จักการเรียนรู้ด้วยตนเอง เข้าใจตนเอง พัฒนาทักษะทางสังคมและเป็นการส่งเสริมให้เกิดความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ด้วยการใช้เทคนิคต่างๆ โดยให้เรียนรู้ถึงการอยู่ร่วมกัน การปฏิบัติต่อกันด้วยการแสดงออกอย่างเหมาะสมเมื่อได้อยู่ในสังคมร่วมกัน

1.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมกลุ่ม

1.2.1 งานวิจัยในต่างประเทศ

✓ เทรปปา และ ไฟร์ค (Treppa and Frike. 1972 : 466 - 467) ได้ศึกษาเกี่ยวกับผลของกลุ่มมาราธอนที่มีต่อความเข้าใจในตนเอง โดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มทดลองมีการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับความเข้าใจตนเองดีขึ้น มีความสามารถในการควบคุมตนเองมากขึ้น เห็นคุณค่าของการมีชีวิตอยู่ยอมรับตนเอง เข้าใจในความเป็นมนุษย์มีความสามารถในการสร้างมนุษยสัมพันธ์ และมีความคิดเกี่ยวกับตนเองในอุดมคติ

เดอร์ชมิทซ์ (Durschmidt. 1977 : 3953 - A) ได้ศึกษาผลของการใช้กระบวนการกลุ่มเพื่อพัฒนาความเข้าใจในตนเองของนักศึกษา โดยการให้เข้าร่วมกลุ่มการสัมมนา ซึ่งเปิดโอกาสให้แต่ละบุคคลได้แสดงศักยภาพที่แท้จริงของตนเอง ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษาที่ได้รับการใช้กระบวนการกลุ่มมีการยอมรับตนเองดีขึ้น

ควิน และฟูลด์ส (ฤทัยรัตน์ ธรเสนา. 2535 : 46 - 49 ; อ้างอิงมาจาก Quiana and Foulds. 1970 : 145 - 149) ได้ศึกษาเกี่ยวกับผลของการฝึกกิจกรรมกลุ่ม ต่อการรับรู้ความเข้าใจตนเองของผู้เข้ารับการฝึก โดยการใช้การฝึกแบบกลุ่มทันทาน ซึ่งให้ทุกคนแสดงกิจกรรมเกี่ยวกับการแสดงบทบาท การสื่อสารด้วยการพูด และการอภิปรายตนเอง ใช้เวลาในการฝึก 30 ชั่วโมงติดต่อกัน ผลการวิจัยพบว่า ผู้ที่ได้รับการฝึกมีการเปลี่ยนแปลงความเข้าใจตนเองในทางที่ดีขึ้นในด้านคุณค่าต่อตนเองตามความเป็นจริง ด้านความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพในการควบคุมความรู้สึกและอารมณ์ของตนเอง

1.2.2 งานวิจัยในประเทศ

✓ มัณฑนา อึ้งตระกูล (2524 : 45 - 49) ได้ทดลองใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนามโนภาพแห่งตน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จังหวัดขอนแก่น โดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมโดยใช้โปรแกรมการฝึกกิจกรรมกลุ่ม ส่วนกลุ่มควบคุม เรียนรู้โดยการสอนตามปกติ ผลการศึกษาค้นพบว่า กลุ่มที่ได้รับการฝึกกิจกรรมกลุ่ม มีการเปลี่ยนแปลงมโนภาพแห่งตนแตกต่างจากกลุ่มที่ไม่ได้รับการฝึกกิจกรรมกลุ่ม หลังจากทดลอง ได้ประเมินผลการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม นักเรียนได้ประเมินว่า กิจกรรมกลุ่มได้ช่วยให้เขาได้พัฒนาตนเอง เกิดการยอมรับตนเองและผู้อื่น เข้าใจผู้อื่นมากขึ้น เกิดความสามัคคีในกลุ่มดีขึ้น มีความรับผิดชอบ และมีพฤติกรรมกล้าแสดงออกในทางที่เหมาะสมดีขึ้น

✓ เมตตา จินดารักษ์ (2525 : 43 - 44) ได้ศึกษาผลของการใช้กิจกรรมกลุ่มในการพัฒนาความสามารถ ในการปรับตัวทางสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี

กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่ได้รับการฝึกการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มมีความสามารถในการปรับตัวทางสังคมดีขึ้น

ลาวัณย์ มหาทุมะรัตน์ (2529 : 52) ได้ศึกษาผลของการใช้กิจกรรมกลุ่ม ในการพัฒนามนุษยสัมพันธ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนศรีศักดิ์สุวรรณวิทยา จังหวัดสิงห์บุรี โดยกลุ่มทดลองได้รับการฝึกกิจกรรมกลุ่ม ส่วนกลุ่มควบคุม ได้รับการให้ข้อเสนอแนะ ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนกลุ่มที่ได้รับการฝึกกิจกรรมกลุ่ม มีการพัฒนามนุษยสัมพันธ์สูงขึ้นกว่าเดิม

บุญศรี จีณาเจริญเลิศ (2530 : 46 - 49) ได้ทดลองการใช้กิจกรรมกลุ่มที่มีต่อการปรับตัวกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนนนทรีวิทยา กรุงเทพมหานคร แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้กิจกรรมกลุ่ม มีการปรับตัวกับเพื่อนสูงขึ้น

พวงแก้ว เนตรโอภารักษ์ (2533 : 65 - 66) ได้ศึกษาการใช้กิจกรรมกลุ่มที่มีต่อความร่วมมือในการอภิปรายกลุ่มของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านลานแหลม จังหวัดนครปฐม โดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 7 คน ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่ได้รับการฝึกโดยใช้กิจกรรมกลุ่ม มีความร่วมมือในการอภิปรายกลุ่มสูงขึ้น หลังจากที่ เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มและสูงกว่ากลุ่มควบคุมที่ได้รับการให้ข้อเสนอแนะอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ยุวดี ดวงจินดา (2536 : 57 - 58) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลของการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม และการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มที่มีต่อการปรับตัวด้านสัมพันธภาพในครอบครัวของผู้สูงอายุ โดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 2 กลุ่ม ๆ ละ 10 คน ผลการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุมีการปรับตัวในครอบครัวดีขึ้น ภายหลังการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม

วิมล หนองพงษ์ (2538 : 50) ได้ศึกษาผลของกิจกรรมกลุ่มที่มีต่อสัมพันธภาพระหว่างบุคคลของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนองค์รักษ์ อำเภองครักษ์ จังหวัดนครนายก พบว่า นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม มีสัมพันธภาพระหว่างบุคคลดีขึ้น แสดงให้เห็นว่า กิจกรรมกลุ่มสามารถพัฒนาสัมพันธภาพระหว่างบุคคลของนักเรียนได้

วรรณพร โรจน์สัญญากุล (2538 : 53) ได้ศึกษาผลของกิจกรรมกลุ่มที่มีต่อสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี วชิระผลการศึกษา พบว่า นักศึกษาที่ได้รับการใช้กิจกรรมกลุ่มมีสัมพันธภาพกับเพื่อนดีกว่ากลุ่มที่ได้รับข้อเสนอแนะ ทั้งนี้ เพราะสมาชิกทุกคนได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมได้ลงมือปฏิบัติ ซึ่งทำให้เกิดแนวคิด และ เกิดการเรียนรู้ในการสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อนดีขึ้น

นัยนา นิยมโชค (2539 : 69) ได้ศึกษาผลของการใช้กิจกรรมกลุ่มที่มีต่อการปฏิบัติตนกับเพื่อน ของนักเรียนชาวเขาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ตาก จังหวัดตาก

พบว่า การใช้กิจกรรมกลุ่ม ทำให้นักเรียนชาวเขา ในกลุ่มทดลองมีการปฏิบัติตนกับเพื่อนดีขึ้น ทั้งนี้เพราะ กิจกรรมกลุ่มเป็นวิธีการที่ทำให้นักเรียนได้เรียนรู้ ในการปฏิบัติตนกับเพื่อนอย่างเหมาะสม

จากผลการวิจัยดังกล่าว จะเห็นได้ว่าการใช้กิจกรรมกลุ่มสามารถนำมาพัฒนาการปรับตัวกับเพื่อน สังคม และครอบครัว ได้เป็นอย่างดีทั้งยังช่วยเสริมสร้างสมาชิกในกลุ่มให้มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน เกิดทักษะในการทำงานร่วมกันกับผู้อื่น ช่วยให้เข้าใจตนเอง และผู้อื่น ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะนำกิจกรรมกลุ่มมาใช้ในการทดลองเพื่อสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียน

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสม

2.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสม

2.1.1 ความหมายของพฤติกรรมแสดงออกที่เหมาะสม

จากการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับพฤติกรรมแสดงออกที่เหมาะสม ได้มีผู้ให้ความหมายของพฤติกรรมแสดงออกไว้ด้วยกันหลายท่าน ซึ่งนักจิตวิทยาทางด้านพฤติกรรมศาสตร์ ได้ให้ความหมายของคำว่า “ พฤติกรรมแสดงออก ” หรือ “ พฤติกรรมกล้าแสดงออก ” (Assertive Behavior) ไว้ดังนี้

บาวเออร์ และ บาวเออร์ (Bower and Bower. 1976 : 7) ได้ให้ความหมายของพฤติกรรมแสดงออกที่เหมาะสม ไว้ว่า เป็นความสามารถที่จะแสดงความรู้สึกต่างๆ เป็นการเลือกจะทำอย่างไร เป็นการแสดงสิทธิของตนอย่างเหมาะสม เป็นการเพิ่มความภาคภูมิใจ และเป็นการ สร้างความมั่นใจให้กับตนเอง เป็นการแสดงความไม่เห็นด้วย เป็นการวางแผนที่จะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตนเอง และเป็นการขอร้องให้ผู้อื่นเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมต่อต้านเขา

ละเอียด ชูประยูร และคนอื่นๆ (2521:7) ได้ให้ความหมายของพฤติกรรมแสดงออกไว้ว่าหมายถึง การแสดงออกของความรู้สึกนึกคิดและอารมณ์ของบุคคลตามสิทธิ์ต่อบุคคลอื่นและเป็นการแสดงออกที่มีเหตุผลและเป็นที่ยอมรับในสังคม พฤติกรรมแสดงออกครอบคลุมไปถึงพฤติกรรมด้านต่างๆ เช่น การกล้าแสดงความคิดเห็นที่แตกต่างไปจากคนอื่นๆ การกล้าแสดงความคิดเห็นวิพากษ์วิจารณ์การปฏิเสธที่จะทำตามคำขอร้องที่ไม่ยุติธรรมหรือไม่มีเหตุผลตลอดจนกระทั่งการแสดงความชื่นชมยินดีต่อบุคคลอื่นหรือยอมรับว่า ตนเองบกพร่องในบางเรื่อง

เรทส์ และ เนวิด (วงพัทตร์ ภูพันธ์ศรี. 2523 : 18 ; อ้างอิงมาจาก Rathus and Navid. 1977) ให้คำจำกัดความของพฤติกรรมแสดงออกที่เหมาะสมว่า เป็นพฤติกรรมที่บุคคลไม่ยอมให้ผู้อื่นมาเอาเปรียบ สามารถที่จะพูดหรือกระทำในสิ่งที่ตนคิดว่าถูกต้อง แต่ถ้าผลออกมาว่า

การกระทำนั้นผิดก็สามารถที่จะยอมรับได้ และนอกจากนี้ ยังกล่าวว่า ผู้ที่มีลักษณะเช่นนี้ เมื่อประสบปัญหาว่าถูกเอารัดเอาเปรียบอยู่เสมอก็สามารถที่จะปรับสถานการณ์ให้ถูกต้องได้ด้วยโดยไม่รู้สึกละอาย และสามารถที่จะบอกปฏิเสธต่อคำขอร้องที่ไม่มีเหตุผลเพียงพอได้ด้วย

วิลค์ และ คอปแลนด์ (จันทรฉาย พิทักษ์ศิริกุล.2531 : 9 ; อ้างอิงมาจาก Wilk and Copland. 1977 : 460) กล่าวว่า การฝึกพฤติกรรมที่เหมาะสมในการแสดงออกเป็นเทคนิคอย่างหนึ่งที่ช่วยให้บุคคลสามารถควบคุมพฤติกรรมของตนเองได้และเป็นการเพิ่มความเชื่อมั่นในตนเองตลอดจนมีผลทั้งในระยะสั้นและระยะยาว ต่อการเพิ่มระดับความตระหนักรู้ในตนเอง และความเคารพนับถือต่อตนเองและบุคคลอื่น

หลุยส์ จำปาเทศ (2533 : 136) กล่าวว่า การฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสม คือ การศึกษาหาความรู้ แล้วลงมือกระทำเพื่อหาความชำนาญเกี่ยวกับการแสดงออกที่เหมาะสมกับคู่สนทนาหรือบุคคลที่มีปฏิสัมพันธ์ด้วย โดยคำนึงถึงสถานการณ์และบุคคลที่เกี่ยวข้อง ในระยะหลังนี้ได้มีการสร้างแบบฝึกใหม่ๆขึ้นมา เพื่อการฝึกที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น จึงทำให้การฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสมเป็นที่นิยมกันอย่างแพร่หลายมากขึ้น

แลงก์ และจาคุโบสกี (สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต. 2536 :133 ; อ้างอิงมาจาก Lange and Jakuboski. 1976) ได้ให้ความหมายของพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสมว่า เป็นการที่บุคคลยืนหยัดเพื่อรักษาสิทธิของตน และเป็นการแสดงออกซึ่งความคิด ความรู้สึก ความเชื่อ อย่างตรงไปตรงมา จริงใจ และแสดงออกในลักษณะที่เหมาะสม โดยไม่ก้าวร้าวสิทธิของผู้อื่น นอกจากนี้ การกล้าแสดงออกยังเกี่ยวข้องกับการให้เกียรติแก่ตนเอง และให้เกียรติผู้อื่น บุคคลจะสามารถแสดงออกให้เห็นถึงความต้องการของตนเอง หรือปกป้องสิทธิของตนเองพอ ๆ กับการให้เกียรติแก่ความต้องการ และสิทธิของบุคคลอื่น

จากแนวคิดดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า พฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสม หมายถึง การแสดงออกถึงความรู้สึกนึกคิด อารมณ์และพฤติกรรมด้านต่างๆที่เหมาะสมของบุคคลอย่างมีเหตุผล ตามสิทธิที่จะแสดงออกอย่างถูกต้อง โดยไม่ก้าวร้าวสิทธิของบุคคลอื่น และเป็นที่ยอมรับของสังคม

2.1.2 ลักษณะของพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสม

พฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสม มีอยู่ด้วยกันหลายลักษณะ ความเหมาะสมในการแสดงออกแต่ละลักษณะย่อมขึ้นอยู่กับสภาพการณ์ที่บุคคลนั้นเผชิญอยู่ ดังที่

ซอลเตอร์ (พรรณราย ทรัพย์ะประภา.2524 : 48 ; อ้างอิงมาจาก Salter. 1949) กล่าวว่า บุคคลที่มีพฤติกรรมกล้าแสดงออกจะสามารถแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมต่าง ๆ ได้ดังต่อไปนี้ คือ

1. การพูดแสดงความรู้สึกที่แท้จริง (User - Feeling - Talk) เป็นการแสดงออกถึงความรู้สึกชอบและความสนใจได้อย่างไม่ขัดเขิน แทนการพูดอะไรออกมาอย่างเป็นกลางๆ สามารถที่จะใช้ว่า "ฉันรู้สึกว่าคุณ..." หรือ "ฉันคิดว่า..." ได้ในเวลาอันเหมาะสม

2. การพูดเกี่ยวกับตนเอง (Talk about Yourself) เมื่อบุคคลทำสิ่งใดที่มีคุณค่า และน่าสนใจบุคคลนั้นสามารถที่จะพูด หรือเล่าให้บุคคลอื่นทราบได้ โดยไม่พูดโอ้อวดหรือผูกขาดการสนทนาเพียงผู้เดียว แต่สามารถที่จะเล่าถึงความสำเร็จของตนได้เมื่อเวลาอันเหมาะสม

3. การพูดทักทายปราศรัย (Make Greeting Talk) บุคคลสามารถที่จะแสดงความเป็นมิตรกับบุคคลที่ต้องการรู้จักให้มากขึ้นได้ด้วยการแสดงความยินดีที่ได้พบเขาด้วยความยิ้มแย้มแจ่มใส สามารถทักทาย กล่าวว่า "สวัสดีค่ะ ดีใจที่ได้พบคุณอีก" มากกว่าที่จะกล่าวเพียงว่า "สวัสดี" หรือ พยักหน้าอย่างเดียว

4. การยอมรับคำยกย่องชมเชย (Accept Complement) บุคคลสามารถยอมรับคำชมเชยได้อย่างจริงใจแทนการแสดงความไม่เห็นด้วย เช่น เมื่อมีคนชมว่า " เสื้อของคุณตัวนี้สวย" สามารถตอบได้ว่า "ขอบคุณค่ะ ดิฉันก็ชอบเหมือนกัน" โดยถือว่าการยอมรับคำชมเชยเป็นการให้รางวัล ผู้กล่าวคำชมเชย แทนที่การพูดในลักษณะเป็นการลงโทษเขา

5. การแสดงออกทางสีหน้าได้อย่างเหมาะสม (Use Appropriate Facial Talk) เป็นการแสดงออกทางใบหน้าและน้ำเสียงที่ตรงกับความรู้สึกที่แท้จริง และสามารถสลายตาไปกับคู่สนทนาได้อย่างตรงไปตรงมา

6. การแสดงความไม่เห็นด้วยอย่างสุภาพ (Disagree Mildly) เมื่อมีความคิดที่ไม่ตรงกัน หรือไม่เห็นด้วยกับผู้อื่น โดยที่ตนเองมีความแน่ใจในสิ่งที่ไม่เห็นด้วยนั้น สามารถที่จะแสดงความไม่เห็นด้วยอย่างนุ่มนวล ด้วยการแสดงกิริยาบางอย่าง เช่น มองไปทางอื่น เลิกคิ้ว ลั่นศีรษะ หรือเปลี่ยนเรื่องสนทนา

7. การขอให้แสดงความกระจ่าง (Ask for Clarification) เมื่อมีคนให้คำแนะนำ คำสั่งสอนหรือคำอธิบายไม่ชัดเจน ก็สามารถที่จะขอร้องให้เขาอธิบายให้ฟังอีกครั้งให้ชัดเจนยิ่งขึ้น โดยสามารถ พูดว่า "ดิฉันยังไม่เข้าใจคำอธิบายของคุณดิฉัน กรุณาพูดใหม่อีกครั้งได้ไหมค่ะ"

8. การถามเหตุผลว่า ทำไม (Ask Why) เมื่อมีผู้ใดมาขอร้องให้ทำในสิ่งที่ไม่ดีก็ไม่สามารถถามได้ว่า “ทำไมคุณจึงต้องการให้ดิฉันทำในสิ่งนั้นเล่าคะ” ด้วยน้ำเสียงที่สุภาพ และไม่ทำหน้าบึ้งตึง แต่ไม่ต้องยี้ม

9. การแสดงความไม่เห็นด้วยในขณะนั้น (Express Active Disagreement) เมื่อมีความคิดเห็นไม่ตรงกัน หรือไม่เห็นด้วยกับผู้อื่น โดยที่ตนเองมีความแน่ใจในสิ่งที่ไม่เห็นด้วยนั้น ก็สามารถแสดงความไม่เห็นด้วยได้ โดยพูดว่า “ดิฉันมีความเห็นที่แตกต่างออกไป ดิฉันมีความเห็นว่า...”

10. การพูดเพื่อรักษาสิทธิของตนเอง (Speak up for Your Rights) การไม่ยอมให้ใครมาเอาไรต์เอาเปรียบ โดยไม่ยุติธรรม สามารถที่จะปฏิเสธได้โดยไม่รู้สึกล้ม สามารถที่จะแสดงสิทธิและขอร้องให้ผู้อื่นแสดงต่อตนเองด้วยความยุติธรรม เช่น สามารถพูดได้ว่า “ดิฉันมาเข้าคิวก่อน” หรือ “กรุณาหิ้ววิทยุหน่อยได้ไหมคะ” โดยต้องไม่ทำลายสถานการณ์ คือ ไม่ต้องทะเลาะวิวาทหรือ โกรธคนอื่นนั่นเอง

11. การแสดงความมั่นคง (Be Persistent) เมื่อมีเรื่องข้องใจในเรื่องที่มีเหตุผลสมควร สามารถที่จะดำเนินการร้องทุกข์ได้ จนกว่าจะได้รับความพอใจ แม้จะมีผู้ใดขัดขวางก็ไม่เลิกล้มความตั้งใจ

12. หลีกเลี่ยงในการที่จะต้องแสดงเหตุผลในทุกๆความเห็น (Avoid Justifying Every Opinion) ในการอภิปราย ถ้ามีใครโต้แย้งอยู่ตลอดเวลา และ คอยถามว่า “ทำไม ทำไม ทำไม” ก็สามารถที่จะปฏิเสธการตอบคำถามเพื่อที่จะยุติปัญหาเหล่านั้น โดยพูดว่า “ ดิฉันมีความรู้สึกเช่นนี้ค่ะ ดิฉันไม่จำเป็นต้องแสดงเหตุผลในทุกๆสิ่งที่พูด ถ้าการแสดงเหตุผลมีความสำคัญต่อคุณมาก คุณน่าจะหาเหตุผลว่า ทำไมคุณจึงไม่เห็นด้วยกับดิฉันไปเสียทั้งหมด ”

13. การใช้การประสานสายตา (Eye Contact) ขณะที่สนทนากัน สามารถที่จะมองตาผู้ฟังได้ ซึ่งการประสานสายตานับว่ามีความสำคัญมากเพราะจะช่วยสะท้อนความรู้สึกจริงใจของผู้พูดได้ ในขณะเดียวกันทำให้ผู้พูดรู้ว่าผู้ฟังมีความสนใจในเรื่องที่กำลังสนทนากันมาน้อยเพียงใด หรือผู้ฟังมีความรู้สึกอย่างไร

อัลเบอร์ตี และ เอมมอนส์ (วัฒนา พันธุ์เมฆา. 2528 : 17 - 18 ; อ้างอิงมาจาก Alberti and Emmons. 1978) กล่าวถึงลักษณะสำคัญของพฤติกรรมการแสดงออก ไว้ดังนี้

1. เป็นการแสดงตนออกมาให้ปรากฏ
2. เป็นการแสดงออกอย่างจริงใจ
3. เป็นการแสดงออกอย่างตรงไปตรงมา
4. มีลักษณะเป็นการส่งเสริมตนเอง

5. ไม่มีลักษณะที่เป็นการทำร้ายความรู้สึกของคนอื่น
 6. บางครั้งต้องใช้คำพูดในการสื่อสาร เช่น พูดแสดงความรู้สึก แสดงความคิดเห็น และขออภัย เป็นต้น
 7. บางครั้งไม่ต้องใช้คำพูดในการสื่อสาร เช่น การใช้สายตา น้ำเสียง ท่าทาง การวางตัว เป็นต้น
 8. มีความเหมาะสมแก่บุคคล และสถานการณ์มากกว่าที่จะเป็นลักษณะสากล
 9. มีลักษณะรับผิดชอบต่อสังคม
 10. เป็นลักษณะผสมผสานกันของทักษะที่ได้เรียนรู้มา ไม่ใช่ลักษณะที่ติดตัวมาแต่กำเนิด
- นอกจากนี้ แลงก์ และจาคุโบสกี (สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต. 2536 : 133 ; อ้างอิงมาจาก Lange and Jakuboski. 1976) ได้แบ่งลักษณะของพฤติกรรมการแสดงออกเป็น 6 ลักษณะด้วยกัน ดังต่อไปนี้

1. การกล้าแสดงออกขั้นพื้นฐาน (Basic Assertion) เป็นการแสดงออกเพื่อรักษาสีทิตีตลอดจนความเชื่อ ความรู้สึก และความคิดเห็นของตนเอง โดยไม่จำเป็นต้องอาศัยทักษะทางสังคมอื่น ๆ เช่น ความเข้าอกเข้าใจ การเผชิญหน้า การชักจูง เป็นต้น

2. การกล้าแสดงออกในลักษณะเข้าอกเข้าใจ (Empathic Assertion) บ่อยครั้งที่คนเรามีความต้องการที่จะแสดงออกถึงความรู้สึก หรือ ความต้องการที่มากกว่าการแสดงออกอย่างปกติวิสัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งเพื่อต้องการจะสื่อให้รู้ถึงความรู้สึกเข้าอกเข้าใจที่มีต่อบุคคลอื่น การแสดงออกในลักษณะนี้ จึงสมควรที่จะนำมาใช้ลักษณะของประโยคที่แสดงถึงความรู้สึกดังกล่าว จะประกอบด้วยประโยคที่บอกถึงการรับรู้ สภาพการณ์ หรือความรู้สึกของบุคคลอื่น

3. การกล้าแสดงออกในลักษณะของการเพิ่มระดับ (Escalating Assertion) ในการแสดงพฤติกรรมแสดงออกนั้น ริมม์และมาสเตอร์ (ถวัลย์ เนียมทรัพย์.2530:45; อ้างอิงมาจาก Rimm and Master.1974) ได้เสนอไว้ว่าควรแสดงออกในลักษณะที่จะก่อให้เกิดความรู้สึกหรืออารมณ์ทางลบให้น้อยที่สุด ในขณะที่เดียวกันก็ให้ได้ผลตามที่ต้องการ แต่ถ้าแสดงออกในลักษณะดังกล่าวแล้ว ยังคงถูกละเมิดสิทธิส่วนบุคคลอยู่ จึงควรจะทำค่อย ๆ เพิ่มระดับของความเข้มของพฤติกรรมแสดงออกขึ้นไป หรืออาจจะใช้การเน้นความมั่นคงในการพูดของตนเองก็ได้ โดยไม่จำเป็นต้องเพิ่มระดับของการกล้าแสดงออก จนอาจมีลักษณะใกล้เคียงกับความก้าวร้าว

4. การกล้าแสดงออกในลักษณะการเผชิญหน้า (Confrontive Assertion) เป็นการกล้าแสดงออก ใช้เมื่อเห็นว่าคำพูดและการกระทำของบุคคลนั้นไม่ไปด้วยกัน การแสดงออกลักษณะนี้จะบอกอย่างเป็นทางการว่าอะไรที่บุคคลได้พูดว่าจะทำ และอะไรที่บุคคลนั้นได้กระทำไปจริงๆ

และหลังจากนั้นจะบอกถึงสิ่งที่ต้องการ การแสดงออกนี้จะเป็นการพูดไปตามความเป็นจริงที่เกิดขึ้น โดยไม่มีการตีความหรือประเมินค่าใด ๆ ทั้งสิ้น

5. การกล้าแสดงออกในลักษณะของการใช้ภาษา ผม / ดิฉัน (I - Language Assertion) ภาษาผม / ดิฉัน มีประโยชน์อย่างมากต่อการแสดงออกถึงความรู้สึกทางลบ ไม่ว่าความรู้สึกนั้นจะเกิดจากการที่ผู้อื่นพยายามเข้ามายุ่งเกี่ยวกับความรู้สึกหรือสิทธิส่วนบุคคลของเขาตลอดจนความรู้สึกทางลบอันเกิดจากที่ผู้อื่นพยายามยับยั้งค่านิยม และความคาดหวังของตนให้กับเขา

6. การกล้าแสดงออกและการชักจูง (Assertion and Persuasion) ปอຍครั้งที่เราต้องการถามตนเองว่าจะทำอย่างไรที่จะเสนอความคิดเห็นต่างๆ ในการประชุมหรือในกลุ่มเพื่อให้เป็นที่ยอมรับ โดยไม่แสดงความก้าวร้าวออกมา ซึ่งวิธีการที่จะเสนอความคิดเห็นในกลุ่มให้ได้ผลนั้น จะต้องพิจารณา 2 ปัจจัยหลัก นั่นคือ เวลา และลักษณะของประโยคที่พูด ซึ่งเน้นอนการพูดต้องแสดงให้เห็นถึงความจริงใจของผู้พูด

วิลลิส (Willis.1995 : 11) ได้กล่าวถึงลักษณะพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสมไว้ดังนี้

1. เป็นคนเปิดเผย ชื่อสัตย์ต่อตนเองและบุคคลอื่น
2. เป็นผู้ฟังความคิดเห็นของบุคคลอื่น
3. เป็นผู้เข้าใจสภาพการณ์ของบุคคลอื่นได้
4. สามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างชัดเจน โดยไม่พาดพิงถึงบุคคลอื่น
5. เป็นคนที่สามารถแก้ปัญหาความยุ่งยากได้
6. สามารถตัดสินใจเรื่องต่างๆ ได้
7. มีความชัดเจนในจุดยืนของตนเอง โดยไม่หลีกเลี่ยงหรือโกหกตัวเอง
8. เผชิญหน้ากับปัญหาที่เกิดขึ้นได้
9. สามารถยืนกรานพูดในสิ่งที่ตนเองต้องการได้
10. มีความเคารพต่อตนเองและต่อผู้อื่น
11. เป็นผู้ที่มีความเสมอภาคเท่ากับบุคคลอื่นและคงไว้ซึ่งความเป็นเอกลักษณ์
12. แสดงความรู้สึกของตนเองอย่างชื่อสัตย์
13. เป็นผู้ที่ยืนหยัดความเป็นตัวของตัวเอง

จากเอกสารดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า ลักษณะของพฤติกรรมแสดงออกที่เหมาะสมเป็นการแสดงออกที่สอดคล้องกันทั้งภาษาถ้อยคำและภาษาท่าทางอย่างเหมาะสม เป็นการแสดงออกถึงอารมณ์ความรู้สึกเปิดเผยอย่างจริงใจตรงไปตรงมาอย่างเหมาะสมกับบุคคลปราศจาก การละเมิดสิทธิผู้อื่น มีความมั่นใจ มีความรู้สึกที่ดี และเข้าใจผู้อื่นเกิดความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน

2.1.3 ชนิดของพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสม

การแสดงออกที่เหมาะสมนั้น มีความแตกต่างกันตามสถานการณ์และการแสดงออกของแต่ละบุคคล ดังที่ได้มีผู้กล่าวไว้ดังนี้

สมาธิ และทอมมินเนน (วิลโล ไชยปกรณ. 2532:19 ; อ้างอิงมาจาก Smaby and Tomminen. 1976) ได้แบ่งพฤติกรรมกล้าแสดงออก ไว้เป็น 3 ระดับ ดังนี้

1. พฤติกรรมกล้าแสดงออกเพียงเล็กน้อย (Minimally Assertive) ซึ่งสามารถสังเกตได้จากคำพูดและการแสดงออกว่ามีลักษณะไม่ยอมตามที่ถูกเอาเปรียบ แต่ขณะเดียวกันก็ไม่เป็นแบบก้าวร้าว รู้ว่าตนเองรู้สึกอย่างไร ในระดับนี้ มักจะใช้คำพูดว่า "อ้อ... ดี... แต่..." เพื่อโต้ตอบฝ่ายตรงข้าม

2. พฤติกรรมกล้าแสดงออกด้วยความมั่นใจ (Confidently Assertive) ซึ่งสามารถสังเกตได้จากน้ำเสียงที่หนักแน่น เชื่อมั่น ได้ตอบได้อย่างรวดเร็ว รู้จักที่จะใช้คำพูดที่ตรงกับความรู้สึกที่เกิดขึ้นโดยปราศจากการเหน็บแนม แก้แค้นฝ่ายตรงข้าม และ พูดด้วยเหตุผล

3. พฤติกรรมกล้าแสดงออกร่วม (Mutually Assertive) เป็นลักษณะที่สามารถฟัง และตอบฝ่ายตรงข้ามได้อย่างเข้าใจรวมทั้งรู้ว่าฝ่ายตรงข้ามมีความรู้สึกอย่างไร นอกจากนี้ ยังสามารถเผชิญหน้า (Confront) กับฝ่ายตรงข้ามที่มีพฤติกรรมไม่เหมาะสม เช่น โกรธโดยไม่มีเหตุผล

นอกจากนี้ หลุย จำปาเทศ (2533 : 134-136) ได้แยกพฤติกรรมการแสดงออกเป็น 5 ชนิด ดังนี้คือ

1. การแสดงออกในเหตุการณ์ทั่วไป (Basic Assertion) เป็นการแสดงออกโดยตรงถึงความเชื่อ ความรู้สึก ความคิดเห็นตามสิทธิ โดยไม่เกี่ยวข้องกับทักษะทางสังคมอื่น ๆ การแสดงออกเช่นนี้ ได้แก่ การเชื่อเชิญ การชักชวน การโฆษณา การตอบปฏิเสธ การแสดงการปลอบใจ เห็นใจ การขอความช่วยเหลือ การนอบน้อม เป็นต้น

2. การแสดงออกถึงความเห็นใจ (Empathic Assertion) เป็นการแสดงแบบเอาใจเขามาใส่ใจเราเพื่อ เป็นการถ่ายทอดความรู้สึกความต้องการที่มีอยู่ให้คู่สนทนาทราบ การแสดงออกแบบนี้จะสัมพันธ์กับการแสดงออกของคู่สนทนามากกว่าการแสดงออกแบบธรรมดา ซึ่งประกอบด้วยการยอมรับสถานการณ์ หรือความรู้สึกของคู่สนทนาตามที่เขายกหรือเล่าให้ฟัง การยอมรับในสิทธิของตนเองและผู้อื่น จำเป็นต้องคำนึงถึงเสมอ

3. การแสดงออกที่ค่อนข้างรุนแรงขึ้น (Escalating Assertion) เป็นการแสดงออกที่แสดงถึงความเข้มแข็งหรือค่อนข้างรุนแรงขึ้นกว่าปกติไปเรื่อย ๆ อาจมีอารมณ์และเนื้อหาค่อนข้างทางลบบ้าง เป็นเป้าหมายเพื่อตอบสนองบุคคลที่บุกรุกสิทธิมากเกินไป ระดับของการแสดงออกจะ

ค่อยๆรุนแรงขึ้นกว่าธรรมดาแข็งกร้าวขึ้นแต่ไม่ใช่เป็นการก้าวร้าว การแสดงออกแบบนี้มีเป้าหมายที่จะเรียกร้องสิทธิหรือต้องการปฏิเสธอย่างตรงไปตรงมา

4. การแสดงออกแบบเผชิญหน้ากับความเป็นจริง (Confrontive Assertion) ให้เพื่อวัตถุประสงค์ในการหยุดการกระทำของผู้อื่น โดยการปรึกษาหารือหรืออธิบายการกระทำของผู้อื่นว่าเขาทำอะไร แสดงออกอย่างไร ซึ่งเป็นไปตามความเป็นจริง โดยไม่ได้เป็นการประเมินผลของผู้พูด อันจะทำให้เกิดความเข้าใจซึ่งกันและกัน รู้ความต้องการ รู้ข้อมูล เพื่อช่วยในการตัดสินใจแก้ปัญหา ทำให้สัมพันธภาพระหว่างกันดีขึ้น แต่ถ้าแสดงออกแบบก้าวร้าวก็จะเป็นการบีบบังคับควบคุม หรือทำให้ผู้อื่นเกิดอารมณ์ต่อต้านได้

5. การแสดงออกโดยเปลี่ยนสรรพนามเป็น “ฉัน” (I Language Assertion) I Language ในที่นี้ตรงข้ามกับ You Language เป็นการพูดถึงความรู้สึกส่วนตัวของเราแทนที่จะใช้คำว่า “ คุณ ” (you) เป็นอย่างนั้นเป็นอย่างนี้ กลับใช้คำว่า “ ฉัน ” (I) เพื่อแสดงความรู้สึก ความคิดเห็น หรือความต้องการส่วนตัว โดยไม่ทำให้คู่สนทนาได้รับความไม่สบายใจในเชิงของการตำหนิ หรือคุกคามสิทธิและความรู้สึกส่วนตัวของเขา เช่น

I Language : ฉันรู้สึกอึดอัดใจ ถ้าจะขอรับรองให้คุณเข้าประชุมด้วยกันทุกๆ ครั้ง ฉันรู้ว่า คุณก็มีงานอื่น ๆ ทำอยู่ แต่ที่ประชุมต้องการความคิดเห็นของคุณ

you Language : คุณทำไมไม่เข้าประชุม เพราะหลายคนต้องการความคิดเห็นของคุณ คุณมัวแต่ไปทำงานอื่น ๆ จนไม่ยอมเข้าประชุม

ซึ่งความนุ่มนวลในการสื่อสารจะดีกว่า ถ้าใช้ I Language เพราะ you Language เป็นการบ่งชี้ไปที่คู่สนทนา ทำให้คู่สนทนาหรือผู้ฟังเกิดการป้องกันตนเองหรือต่อต้าน

จากเอกสารดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่าชนิดของพฤติกรรมการแสดงออก มีทั้งการแสดงออกแบบธรรมดาการแสดงออกถึงความเห็นใจและความมั่นใจซึ่งระดับในการแสดงออกนั้นจะค่อยๆเพิ่มความรุนแรงขึ้น ในการแสดงออกแบบเผชิญหน้าสามารถที่จะฟังและตอบฝ่ายตรงข้ามได้อย่างเข้าใจ รวมทั้งการแสดงออกเพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมให้เหมาะสมมากยิ่งขึ้น

2.1.4 วัตถุประสงค์ของพฤติกรรมแสดงออกที่เหมาะสม

การฝึกพฤติกรรมแสดงออกที่เหมาะสม มีวัตถุประสงค์แตกต่างกันออกไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความต้องการของผู้รับการฝึก ซึ่งมีผู้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของพฤติกรรมแสดงออกที่เหมาะสม ดังนี้

ฟิชเชอร์ และ กอชรอซ (วงพัคตร์ ภูพันธ์ศรี. 2523 : 35 - 36 ; อ้างอิงมาจาก Fisher and Gochros. 1975) กล่าวว่า การฝึกพฤติกรรมที่เหมาะสมในการแสดงออกเป็นกระบวนการที่ใช้สำหรับบุคคลที่เมื่อมีความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นๆแล้ว มีความวิตกกังวลจึงทำให้ไม่กล้าพูด หรือก้าวร้าวในสิ่งที่ถูกต้องและมีเหตุผลอันสมควร

ลาซารัส (พรณราย ทรัพย์ะประภา. 2524 : 16 ; อ้างอิงมาจาก Lazarus. 1969) ได้กล่าวถึง วัตถุประสงค์ของการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสมว่า เพื่อส่งเสริมในเรื่องการติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคล โดยช่วยให้ผู้เข้ารับการฝึกรู้จักการแสดงความรู้สึกทางด้านบวกออกมา เช่น ความรักใคร่ชื่นชมยินดี ยกย่องสรรเสริญ และทางลบ เช่น การแสดงอาการคัดค้าน โกรธ ในลักษณะตรงไปตรงมาและมีความเชื่อมั่นในตนเอง ไม่ละเมิดสิทธิของตนเอง และของผู้อื่น

แลงก์ และจาคูโบสกี (เทพ สงวนกิตติพันธ์. 2537: 18 - 19 ; อ้างอิงมาจาก Lange and Jakubowski.1976)ได้เสนอแนะเป้าหมายของกระบวนการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสมซึ่งจะช่วยให้ประสบความสำเร็จ คือ

1. บังคับสถานการณ์และพฤติกรรมเฉพาะ ซึ่งจะเน้นมากในการฝึก
2. สอนให้ผู้รับการฝึกเข้าใจและมั่นใจถ้าได้มีการแสดงออกที่เหมาะสม ซึ่งจะได้ผลดีกว่าการก้าวร้าว หรือการไม่กล้าแสดงออก
3. ช่วยให้แต่ละคนยอมรับในสิทธิของตนเองและสิทธิของผู้อื่น
4. กำหนดและปรับเปลี่ยนความคิดที่ไร้เหตุผลของผู้รับการฝึก ซึ่งก่อให้เกิดความวิตกกังวล และความโกรธที่มากเกินไป รวมทั้งผลของการไม่กล้าแสดงออกและความก้าวร้าว
5. ให้โอกาสแก่ผู้รับการฝึก ได้ฝึกหัดการตอบสนองในแนวทางที่เหมาะสม ซึ่งมีทางเลือกหลายทาง
6. ให้ข้อมูลย้อนกลับที่เจาะจงว่าผู้รับการฝึกจะสามารถปรับปรุงพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสมของเขาได้อย่างไร
7. กระตุ้นให้ผู้รับการ ฝึกได้ประเมินพฤติกรรมของตนเอง
8. ให้การเสริมแรงทางบวกในการปรับปรุงพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสมอย่างต่อเนื่อง
9. เสนอรูปแบบที่เป็นตัวอย่างของการตอบสนองที่เหมาะสมตามที่ต้องการ
10. สร้างกระบวนการกลุ่ม เพื่อให้การเข้าร่วมกิจกรรมการฝึกของสมาชิกเป็นไปอย่างกว้างขวางและช่วยเหลือกัน
11. ให้การพิจารณายินยอมและการสนับสนุน เพื่อให้ผู้รับการฝึกได้ฝึกการแสดงออกที่เหมาะสมทั้งภายใน และภายนอก

12. แสดงพฤติกรรมความเป็นผู้นำอันเกิดจากการแสดงออก แทนที่จะแสดงพฤติกรรมก้าวร้าว หรือพฤติกรรมไม่กล้าแสดงออก

วิลค์ และแคปแลน (Wilk and Caplan. 1977 : 460) กล่าวว่า การฝึกพฤติกรรมแสดงออก เป็นเทคนิค ที่ช่วยให้ผู้เข้ารับการฝึก มีความมั่นใจในตนเองมากขึ้น และสามารถรับรู้เกี่ยวกับคำพูด ความรู้สึก สิทธิเจตนาทั้งของตนเองและผู้อื่นได้ดีขึ้น นอกจากนี้ ยังเป็นการฝึกทักษะในการพูด และการฟังด้วย

บาวเออร์และบาวเออร์ (Bower and Bower. 1976 : 7) ได้กล่าวถึง การฝึกพฤติกรรมแสดงออกที่เหมาะสมไว้ว่า มีวัตถุประสงค์ที่จะช่วยให้ผู้เข้ารับการฝึกสามารถควบคุมตนเองได้ ลดความอายให้น้อยลง เพิ่มความกล้าแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมให้มากขึ้น

นอกจากนี้ แลงริช (Langrish.1986 : 72) กล่าวว่า วัตถุประสงค์ของการฝึกพฤติกรรมแสดงออกที่เหมาะสม เพื่อช่วยให้บุคคลสามารถเรียนรู้การมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น อย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยความรู้สึกที่ดี และยอมรับตนเอง รวมทั้งการเป็นสมาชิกที่ดีของกลุ่มเพื่อให้งานทำงานบรรลุผลสำเร็จด้วยดี โดยการพัฒนาทักษะและความสามารถในด้านต่างๆ ดังนี้

1. ความสามารถที่จะปฏิบัติต่อบุคคลที่ขอจัดการ หรือขอปรึกษาวิจารณ์ผู้อื่น โดยปราศจากการโต้ตอบที่รุนแรง หรือการหลีกเลี่ยงด้วยความรู้สึกเจ็บปวดความรู้สึกผิด หรือความรู้สึกอาย

2. ความสามารถในการขอร้อง และมีความเชื่อมั่นในตนเอง ด้วยท่าทางที่มั่นคง โดยปราศจากการใช้เสียงดัง การรบกวนผู้อื่น หรือ การแสดงความโกรธ

3. ความสามารถที่จะให้ความร่วมมือกับผู้อื่นในการแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผล เพื่อว่าทั้งสองฝ่ายจะได้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ตลอดจนได้รับในสิ่งที่แต่ละฝ่ายต้องการมากที่สุด

จากเอกสารดังกล่าว สรุปได้ว่าการฝึกพฤติกรรมแสดงออกที่เหมาะสมมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมฝึกให้บุคคลที่มีความประสงค์ที่จะเปลี่ยนพฤติกรรมของตนเอง จากพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมให้เป็นพฤติกรรมที่เหมาะสม ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้มีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นด้วยความรู้สึกที่ดี และช่วยให้บุคคลสามารถแสดงออกได้อย่างเหมาะสมโดยไม่ละเมิดสิทธิของตนเองและของผู้อื่น เกิดความมั่นใจและรับรู้ตนเองในทางที่ดีขึ้น

2.1.5 องค์ประกอบของการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสม

ในการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสมนั้น อัลเบอร์ตี และ เอมมอนส์ (เพ็ญศรี วชิราวิโรจน์. 2527 : 30 - 31 ; อ้างอิงมาจาก Alberti and Emmons. 1978) ได้อธิบายถึง องค์ประกอบของการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสม พอสรุปได้ว่า ผู้ที่เข้ารับการฝึกจะต้องได้รับการฝึกเป็นพิเศษในเรื่องต่อไปนี้

1. การประสานสายตา (Eye Contact) เมื่อสนทนากับผู้ใด ผู้พูดสามารถมองประสานสายตากับผู้ฟังได้อย่างเหมาะสม ซึ่งจะช่วยให้ผู้ฟังได้ทราบถึงความรู้สึกจริงใจเกี่ยวกับสิ่งที่กำลังพูดอยู่
2. การวางตัว (Body Posture) เรื่องราวที่กำลังพูดจะมีน้ำหนักเพิ่มขึ้น ถ้าหากว่าผู้พูดเว้นระยะห่างจากตัวผู้ฟัง หรือยืน นั่ง การโน้มตัวเข้าหาผู้ฟังหรือ การวางตัวได้อย่างเหมาะสม
3. การแสดงท่าทาง (Postures) เรื่องราวที่ พูดจะมีความหนักแน่นมากขึ้นถ้าหากว่าผู้พูดมีการแสดงท่าทางประกอบอย่างเหมาะสม
4. การแสดงออกทางใบหน้า (Facial Expression) ผู้พูดที่สามารถแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมได้ดี จะต้องแสดงสีหน้าหรือแสดงออกทางใบหน้าที่ตรงกับเรื่องราวที่กำลังพูด มิใช่ว่าขณะที่ผู้พูดกำลังโกรธ แต่สีหน้าที่แสดงออกกลับกลายเป็นยิ้มแย้มหรือหัวเราะ ซึ่งนับว่าเป็นการแสดงออกทางสีหน้าที่ไม่สอดคล้องกับเรื่องที่กำลังพูด
5. น้ำเสียง และระดับเสียง (Tone of Voice and Volume) การพูดเสียงเรียบ ๆ กระชับเบา ๆ จะเป็นการยากที่จะชักจูงให้ผู้อื่นเชื่อหรือเป็นจริงเป็นจังในทำนองเดียวกันเสียงตะโกน ก็เป็นอุปสรรคในการสื่อสารกับผู้อื่น ดังนั้น การใช้ระดับเสียงและน้ำเสียงที่สอดคล้องกับเรื่องราวที่สนทนา จะเป็นการชักจูงให้ผู้ฟังเชื่อถือ ตั้งใจฟัง และสนใจที่จะฟัง
6. โอกาสหรือเวลาในการพูด (Timing) โอกาสเวลาหรือกาลเทศะในการแสดงออกนั้นมีความสำคัญยิ่ง เพราะฉะนั้น การพูดหรือการแสดงออกในลักษณะใด ๆ จะต้องเลือกโอกาสที่เหมาะสมด้วย เช่นในกรณีที่นายจ้างและลูกจ้างเกิดการขัดแย้งกันการพูดของลูกจ้างกับนายจ้างในห้องส่วนตัว ย่อมดีกว่าพูดต่อหน้ากลุ่มคนงาน
7. เนื้อหาที่จะพูด (Content) บุคคลมักจะมีพลังใจ เพราะไม่ทราบว่าจะพูดอะไร ซึ่งนับว่าจะต้องมีการฝึกการพูดในบางสิ่งบางอย่าง เพื่อที่จะให้ผู้ฟังได้รู้ถึงความรู้สึกที่แท้จริงของผู้พูดในขณะนั้น
8. การฟัง (Listening) การแสดงให้ผู้พูดทราบถึงความสนใจฟัง การสะท้อนความคิดเห็น การแสดงสีหน้าที่เหมาะสมในขณะนั้น เช่น พยักหน้า และการพยายามทำความเข้าใจในสิ่งที่ผู้พูดให้ชัดเจนเสียก่อนที่จะพูดได้ตอบ

สำหรับ พรณราย ทพยะประภา (2524 : 53) มีความเห็นว่า การฝึกพฤติกรรม กล้าแสดงออกนั้น เป็นการฝึกให้บุคคลมีความประสงค์ที่จะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของเขาจากไม่ กล้าแสดงออกให้มีการแสดงออกที่ถูกต้องเหมาะสมยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องที่เกี่ยวกับ ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล การฝึกดังกล่าวจะเน้นในเรื่องต่อไปนี้

1. การแสดงสิทธิอันพึงได้ของตนที่ไม่เป็นการล่วงละเมิดหรือก้าวล่วงสิทธิของผู้อื่น
2. การกล่าวปฏิเสธที่จะทำตามคำสั่ง หรือคำขอร้องที่ไร้เหตุผลอันสมควรของผู้อื่น
3. การกล่าวคำขอร้อง หรือออกคำสั่งที่มีเหตุผลอันสมควรแก่ผู้อื่น
4. การแสดงความรู้สึกทั้งทางบวกและทางลบออกมา เพื่อให้ผู้อื่นทราบอย่างถูกต้อง

เหมาะสมแก่กาลเทศะอย่างจริงใจ ตรงไปตรงมา

วัลลภ ปิยะมโนธรรม (2532 : 129) กล่าวว่า การฝึกพฤติกรรมที่เหมาะสมในการ แสดงออก คือการฝึกความรู้สึกให้เป็นอิสระ เกี่ยวข้องโดยตรงกับการกระทำที่เป็นลักษณะเปิดเผย ตรงไปตรงมา จริงใจ และลงท้ายผลก็คือ เป็นการแสดงความรู้สึกออกมาได้อย่างเหมาะสม ถูกกาลเทศะ

✓ แลงก์และจาคูโบวสกี (ระวีวรรณ แก้วคงทอง. 2539 : 42 ; อ้างอิงมาจาก Lang and Jakubowski. 1976) มีแนวความคิดว่าการฝึกพฤติกรรมที่เหมาะสมในการแสดงออก ประกอบด้วยวิธีการพื้นฐาน 4 ประการ คือ

1. สอนให้ผู้รับการฝึกแยกแยะความแตกต่างระหว่างพฤติกรรมที่เหมาะสม ในการ แสดงออกกับพฤติกรรมอื่นๆ
2. ช่วยให้ผู้รับการฝึกสามารถจำแนกสิทธิต่างๆ ยอมรับสิทธิส่วนบุคคลทั้งของตนเองและ ผู้อื่น
3. ช่วยให้ผู้รับการฝึก แก้ไขความคิด ความรู้สึก ที่เป็นอุปสรรคต่อการแสดงพฤติกรรมที่ เหมาะสมในการแสดงออก เช่น ความคิดที่ไร้เหตุผล ความโกรธที่มากเกินไป
4. ช่วยให้ผู้รับการฝึก สามารถพัฒนาการแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมในการแสดงออก โดยใช้วิธีการฝึกปฏิบัติแบบต่างๆ

องค์ประกอบของการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสม ดังกล่าวสรุปได้ว่าเป็นการ ฝึกทักษะการแสดงออกซึ่งประกอบด้วย ภาษาถ้อยคำและภาษาท่าทาง โดยมีพื้นฐานการฝึกที่ สำคัญ คือ เป็นการช่วยให้ผู้รับการฝึกได้รู้จักแยกแยะพฤติกรรมที่เหมาะสมในการแสดงออก เพื่อ ให้เป็นที่ยอมรับของตนและบุคคลอื่น และพัฒนาการแสดงพฤติกรรมได้เหมาะสม เช่น การแสดง ความรู้สึกออกทางสายตา ทางใบหน้า ทางกิริยาท่าทาง และทางน้ำเสียง

2.1.6 ขนาดของกลุ่มและเวลาที่ใช้ในการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสม

การฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสมนั้น สามารถกระทำได้ทั้งเป็นรายกลุ่ม และเป็นรายบุคคล ผู้เข้ารับการฝึกอาจเป็นบุคคลธรรมดาทั่วไป ทั้งบุคคลที่มีปัญหาทางอารมณ์ และทางพฤติกรรม รวมทั้งคนไข้โรคประสาท โรคจิต ซึ่งเกี่ยวกับเรื่องขนาดของกลุ่ม เวลาที่ใช้ในการฝึก และมีผู้ให้ความเห็นไว้ดังนี้

หลุยส์ จำปาเทศ (2533 : 137) กล่าวว่า การฝึกพฤติกรรมการแสดงออกนั้นอาจทำเป็นรายบุคคล หรือเป็นรายกลุ่มก็ได้ แต่มีความเชื่อว่าการทำเป็นกลุ่มโดยทั่วไปแล้ว จะได้รับผลดีกว่าการฝึกเป็นรายบุคคล เช่น การฝึกเป็นกลุ่ม สมาชิกจะได้รับการกระตุ้นหรือการเสริมแรงจากเพื่อนสมาชิก การฝึกเป็นกลุ่มสมาชิกจะเรียนรู้ความแตกต่างของสมาชิกในกลุ่มและสมาชิกในกลุ่มที่จะยอมรับสิทธิของเพื่อนสมาชิกที่เสนอตามเหตุผลตามสิทธิของเขา

วิลค์ และคอปแลนด์ (Wilk and Coplan. 1977 : 461) เสนอแนวคิด เกี่ยวกับการฝึกพฤติกรรมที่เหมาะสมในการแสดงออกว่า ควรมีสมาชิก 8 คน เพื่อให้ทุกคนที่ได้รับการฝึกได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ได้รับการเสริมแรงทางบวกจากกลุ่ม โดยทั่วถึง และช่วงเวลาที่เหมาะสมคือ ครั้งละ 1.30 - 2 ชั่วโมง ประมาณ 4 - 8 ครั้ง สัปดาห์ละ 1 ครั้ง

เคนเฟอร์ และโกลด์สไตน์ (พรทิพย์ ทรัพย์สิน. 2532 : 31 ; อ้างอิงมาจาก Kenfer and Goldsfein. 1975) กล่าวว่า ขนาดของกลุ่มที่ใช้ในการฝึกพฤติกรรมแสดงออก ควรมีสมาชิกตั้งแต่ 8 - 10 คน ส่วนจำนวนครั้งที่ใช้ในการฝึกควรเป็น 6 - 8 ครั้ง จะทำให้การฝึกได้ผลดีที่สุด

ฟลาวเวอร์ และบูแรม (ยุพิน กองธรรม. 2532 : 21 ; อ้างอิงมาจาก Flowers and Booraem.1980) มีความเห็นว่า การฝึกพฤติกรรมที่เหมาะสมในการแสดงออกนั้น สามารถใช้ได้กับบุคคลทุกประเภท ทั้งคนไข้ภายใน และคนไข้ภายนอก ผู้ที่มีปัญหาในคลินิกจิตบำบัด ตลอดจนนักเรียน นักศึกษา ในสถานศึกษาขนาดของกลุ่มที่ฝึกได้ผลคือ 8 - 10 คน จำนวนครั้งที่เหมาะสมคือ 6 - 12 ครั้ง

อัลเบอร์ตี และเอมมอนส์ (กาญจนา หลวงจอก. 2536 : 34 ; อ้างอิงมาจาก Alberti and Emmons. 1982 : 157) กล่าวว่า การฝึกพฤติกรรมแสดงออกที่เหมาะสมนั้น ถ้ากลุ่มมีขนาด 5 - 12 คน โดยใช้เวลาในการฝึกทั้งหมดนั้น 5 - 6 สัปดาห์ๆ ละ 2 ครั้งๆ ละ 1 ชั่วโมง ก็จะทำให้การฝึกมีประสิทธิภาพใกล้เคียงกับการฝึกที่ใช้ระยะเวลานาน

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า ขนาดของกลุ่ม ควรมีสมาชิก ประมาณ 8 - 10 คน และเวลาที่ใช้ในการฝึกประมาณ 4 - 8 สัปดาห์ๆ ละ 1 - 2 ครั้งๆ ละ 1 - 2 ชั่วโมง

2.1.7 หลักและเทคนิคในการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสม

พรรณราย ทรัพย์ะประภา (2524 : 70 - 75) ได้กล่าวถึงเทคนิคต่าง ๆ ที่นำมาใช้ในการฝึกพฤติกรรมการแสดงออก พอสรุปได้ดังนี้ คือ

1. การให้คำแนะนำ (Instructional Coaching) คือ ผู้นำกลุ่มหรือผู้ฝึกจะเป็นผู้แนะนำให้ผู้รับการฝึกได้ทราบว่า เพราะเหตุใด บุคคลจึงไม่กล้าแสดงออกและชี้ให้เห็นว่า การเกิดความกล้าแสดงออกความวิตกกังวลนั้นมีผลเสียอย่างไรบ้าง พร้อมทั้งชี้แนะแนวทางให้ผู้รับการฝึกเพื่อปรับปรุงพฤติกรรมการแสดงออก

2. การแสดงตัวอย่าง (Modeling) เป็นเทคนิคที่ผู้นำกลุ่มและผู้ช่วยแสดงแบบหรือตัวอย่างให้ผู้รับการฝึกได้ดู หรืออาจจะดูจากเทปโทรทัศน์ก็ได้

3. การแสดงบทบาทสมมติ (Role Playing) เป็นการกำหนดสถานการณ์ที่เป็นปัญหาจริงแล้วให้ผู้เข้ารับการฝึกที่มีลักษณะไม่กล้าแสดงออกนั้นถึงสถานการณ์นั้นๆ แล้วแสดงเป็นตัวเอง

4. การซ้อมบทบาทของพฤติกรรม (Behavior Rehearsal) คือ การให้ผู้เข้ารับการฝึกได้ซ้อมบทบาทพฤติกรรมที่ตนเองมีความต้องการจะแสดงออกต่อผู้อื่นก่อนที่จะไปแสดงพฤติกรรมนั้นจริง ๆ ช่วยให้ผู้เข้ารับการฝึก ได้ลดความวิตกกังวลเกิดความมั่นใจในตนเองมากขึ้น

5. การให้สิ่งเสริมแรง (Reinforcement) คือ การให้ผู้นำกลุ่มหรือผู้ฝึกกับผู้เข้ารับการฝึกซึ่งเป็นสมาชิกของกลุ่มให้คำชมเชย ให้กำลังใจแก่กันและกัน ซึ่งจะเป็นสิ่งเสริมแรงให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เข้ารับการฝึกได้รวดเร็วยิ่งขึ้น

6. การทำการบ้าน (Assigning Homework) เป็นการให้ผู้เข้ารับการฝึกมีประสบการณ์มากขึ้น โดยให้ผู้รับการฝึกไปฝึกต่อที่บ้าน

7. การเขียนบทพูด (Assertive Script) คือการให้ผู้เข้ารับการฝึกเขียนบทพูดเพื่อสื่อสารตามความต้องการอันแท้จริงของตนเอง เป็นการเตรียมบทพูดมาก่อนช่วยให้เกิดความมั่นใจขึ้น

แลกริช (Langrish. 1986 : 72 - 73) การฝึกพฤติกรรมที่เหมาะสมในการแสดงออกนั้นควรคำนึงถึงความต้องการของสมาชิกด้วยว่า เขาต้องการฝึกพฤติกรรมในด้านใดแต่อย่างไรก็ตามในโปรแกรมการฝึกนั้น ต้องประกอบด้วย

1. ให้สมาชิกได้เรียนรู้และเข้าใจ พฤติกรรมไม่กล้าแสดงออก พฤติกรรมก้าวร้าวทางตรง และพฤติกรรมแสดงออกที่เหมาะสมทั้งของตนเอง และบุคคลอื่น

2. ให้เรียนรู้ถึงพฤติกรรม ที่สมาชิกต้องการแสดงออกอย่างเหมาะสม

3. ฝึกพฤติกรรมที่สมาชิกต้องการ โดยการฝึกซ้อม และ แสดงบทบาทสมมติ

4. ให้กลับไปฝึกแสดงที่บ้าน หรือในสถานการณ์ที่เป็นจริง

5. ประเมินผลจากการกลับไปฝึกที่บ้านหรือในสถานการณ์ที่เป็นจริง

โฟเดอร์ (จันทรฉาย พัทธศิริกุล. 2532 : 2 ; อ้างอิงมาจาก Fodor. 1980) ได้กล่าวถึงเทคนิคต่างๆ ที่นำมาใช้ในการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสม พอสรุปได้ดังนี้

1. การให้คำแนะนำ (Coaching) ผู้นำหรือผู้ฝึกจะให้การแนะนำแก่ผู้รับการฝึก เพื่อส่งเสริมหรือทำให้เกิดความเข้าใจในการฝึกทักษะการแสดงออกมากยิ่งขึ้นพร้อมทั้งชี้แนะแนวทางให้ผู้รับการฝึกปฏิบัติ เพื่อปรับปรุงพฤติกรรมที่เหมาะสมในการแสดงออก

2. การแสดงตัวแบบ (Modeling) ผู้นำการฝึกจะสังเกตพฤติกรรมการแสดงออก ที่ผู้รับการฝึก และผู้รับการฝึกคนอื่นๆ สาธิต หรือแสดงแบบอย่างให้ดู นอกจากนี้ อาจสังเกตจากเทปบันทึกภาพ เพื่อให้ผู้รับการฝึกเกิดการเรียนรู้ และเลียนแบบพฤติกรรมที่เหมาะสม

3. การแสดงบทบาทสมมติ (Role playing) เป็นการกำหนดสถานการณ์ที่เป็นปัญหา แล้วให้ผู้รับการฝึกซึ่งมีการแสดงออกที่ไม่เหมาะสม นึกถึงสภาพนั้นๆ แล้วแสดงเป็นตัวเอง

4. การฝึกซ้อมพฤติกรรม (Behavioral Rehearsal) การให้ผู้เข้ารับการฝึก ได้ซ้อมบทบาทพฤติกรรมที่ตนเองมีความต้องการที่จะแสดงออกต่อบุคคลอื่นก่อนที่จะไปแสดงพฤติกรรมนั้นจริงๆ ซึ่งจะช่วยให้เกิดความมั่นใจมากขึ้น

5. การให้ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) ผู้นำการฝึก และผู้รับการฝึกจะเป็นผู้ให้ข้อมูลย้อนกลับ แก่ผู้ที่ได้ปฏิบัติ หลังจากที่ได้ฝึกในแต่ละทักษะแล้ว

6. การให้แรงเสริม (Reinforcement) การที่ผู้นำ หรือ ผู้เข้ารับการฝึก ซึ่งเป็นสมาชิกของกลุ่ม ให้คำชมเชย ให้กำลังใจและให้ความสนับสนุนในพฤติกรรมที่เหมาะสม ของผู้ที่ฝึกปฏิบัติ

7. การทำการบ้าน (Assigning Homework) เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกมี ประสบการณ์มากขึ้น จึงต้องให้ผู้รับการฝึกไปฝึกต่อที่บ้าน

หุ่ย จำปาเทศ (2533 : 136 - 137) ได้สรุปหลักการฝึกพฤติกรรมที่เหมาะสมในการแสดงออกไว้ดังนี้

1. ฝึกให้เห็นความแตกต่างระหว่างการแสดงออกที่เหมาะสม การแสดงออกแบบก้าวร้าว และการไม่กล้าแสดงออก

2. ฝึกให้เห็นความแตกต่าง และการยอมรับในสิทธิของตนเองและผู้อื่น

3. ฝึกคิดเพื่อช่วยขจัดความคิดที่เป็นอุปสรรคต่อการแสดงออกที่เหมาะสม เช่น ความคิดที่ไร้เหตุผล ความวิตกกังวลมากเกินไป เหตุ ความรู้สึกผิดที่รุนแรง เป็นต้น

4. ฝึกการพัฒนาทักษะการแสดงออกที่เหมาะสม โดยวิธีการฝึกปฏิบัติจริง

นอกจากนี้ หุ่ย จำปาเทศ (2533 : 138 - 142) ได้เสนอขั้นตอนในการฝึกการแสดงออกที่เหมาะสม ซึ่งประกอบไปด้วย การฝึกให้รู้จักแก้ไขสถานการณ์ที่เป็นปัญหา ไว้ดังนี้

ขั้นที่ 1 การฝึกเพื่อให้เข้าใจและสามารถเปรียบเทียบพฤติกรรมการแสดงออก ทั้ง 3 รูปแบบได้ ซึ่งได้แก่ พฤติกรรมที่เหมาะสม พฤติกรรมก้าวร้าว พฤติกรรมไม่กล้าแสดงออก

ขั้นที่ 2 การฝึกวิเคราะห์พฤติกรรมของตนเองว่าเป็นอย่างไร เพื่อเป็นแนวทางที่จะฝึกการแสดงออกที่เหมาะสมต่อไป

ขั้นที่ 3 การฝึกให้พิจารณาถึงเหตุการณ์ที่เป็นปัญหา

ขั้นที่ 4 การฝึกแก้ไขสถานการณ์ที่เป็นปัญหา ด้วยการแสดงออกที่เหมาะสม โดยการวางแผนที่จะแก้ไขสถานการณ์นั้นๆ เป็นขั้นตอน

ขั้นที่ 5 การฝึกโดยเน้นการแสดงออกด้วยภาษาท่าทางที่เหมาะสม

ขั้นที่ 6 การฝึกการแสดงออกเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่จะหลีกเลี่ยง หรือ เผชิญหน้ากับอย่างเหมาะสม

ซอลเตอร์ (อารีย์ ลิลลา. 2535 : 35 - 36 ; อ้างอิงมาจาก Salter. 1961) ได้ให้แนวคิดในการฝึกพฤติกรรมการแสดงออก ไว้ดังนี้

1. ให้แสดงออกด้วยอารมณ์ และความรู้สึกทางคำพูดต่อเหตุการณ์ที่กำลังเผชิญอยู่
2. ให้แสดงออกทางสีหน้าให้เหมาะสมกับเนื้อหาของความรู้สึกนึกคิด ในระหว่างการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น
3. ให้แสดงออกซึ่งความขัดแย้งในเรื่องที่ไม่เห็นด้วย โดยไม่จำเป็นต้องมีใจลอยตามผู้อื่น
4. ใช้สรรพนามที่หนึ่งแทนตัวเองให้มากที่สุด เช่น “ฉัน” “ผม”
5. ให้แสดงออกทั้งสีหน้าท่าทาง ในการรับคำชมเชยอย่างจริงจัง
6. พยายามโต้ตอบอย่างรวดเร็วเป็นธรรมชาติ ทั้งคำพูดและท่าทางที่เหมาะสมกับเนื้อหาและสถานการณ์ โดยไม่เว้นระยะไตร่ตรอง หรือ แสดงอาการลังเล

มอริส (กาญจนา หลวงจอก. 2536 : 37; อ้างอิงมาจาก Morris. 1975) กล่าวถึงวิธีการและเทคนิคในการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสม ที่สำคัญสามประการ คือ

1. การแสดงบทบาทสมมติ (Role Playing) คือ การกำหนดสถานการณ์ขึ้นตามสถานการณ์ที่เป็นปัญหา แล้วให้ผู้ที่มีปัญหาได้ฝึกซ้อมการแสดงออกที่เหมาะสม ในแต่ละสถานการณ์
2. การแสดงแบบ (Modeling) หรือการแสดงตัวอย่างให้ดู ใช้เมื่อจะเป็นแบบอย่างในการตอบสนองที่เห็นว่าเหมาะสมและผู้ที่จะรับการฝึกสามารถปฏิบัติตามได้ในสถานการณ์การฝึก โดยผู้ฝึกจะเป็นผู้แสดงแบบ หรือ หาแบบอย่างมาให้ดู ได้แก่ ผู้ช่วยหรืออุปกรณ์อื่น ๆ ภาพยนตร์ ภาพนิ่ง เทปบันทึกเสียง เป็นต้น

3. การให้รางวัลและการให้คำแนะนำ (Reward and Coaching) เป็นการให้การเสริมแรงแก่ผู้เข้ารับการฝึก ให้มีแรงจูงใจในการเพิ่มความถี่ และความเข้มข้นของพฤติกรรมที่ต้องการเพิ่มขึ้นแก้ไข แต่การชมเชยว่าเขาแสดงได้ดีหรือก้าวหน้าเพียงใด ยังไม่เป็นการเพียงพอ ต้องให้ข้อเสนอแนะเชิงจูงใจต่อพฤติกรรมที่ผู้มีปัญหาแสดงออกมาโดยให้เป็นตัวของตัวเองมากที่สุด

เคลลี (สุมาลี อุดมผล. 2537 : 26 ; อ้างอิงมาจาก Kelly. 1979) การสร้างโปรแกรมการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสม เพื่อฝึกบุคคลที่มีพฤติกรรมไม่กล้าแสดงออก หรือมีพฤติกรรมก้าวร้าวเฉพาะบางสถานการณ์ ที่ปรารถนาจะมีพฤติกรรมการแสดงออกอย่างเหมาะสมมากขึ้น โดยยึดหลักการให้คุณค่าแห่งความเป็นมนุษย์ (Humanistic Values) และใช้ระบบการฝึกทักษะที่เป็นองค์ประกอบที่จำเป็นของพฤติกรรมการแสดงออกอย่างเหมาะสม ที่ละทักษะเรียงตามลำดับก่อนหลังอย่างมีเหตุผล โดยใช้เทคนิคต่างๆ มาสอนทักษะที่จัดไว้ นั้น และ เคลลี ยังได้กล่าวถึง สาเหตุของการนำทักษะมาจัดเรียงลำดับก่อนหลัง โดยเริ่มต้นด้วยการเน้นที่เป้าหมายที่ผู้รับการฝึกจะต้องได้รับ คือ การแสดงออกที่สามารถยืนกรานในสิทธิของตนเอง และไม่ก้าวก่ายสิทธิของผู้อื่น จากนั้นจึงนำทักษะองค์ประกอบที่จำเป็นของพฤติกรรมการแสดงออกอย่างเหมาะสมมาเรียงลำดับกัน แล้วใช้เทคนิคที่เหมาะสมมาสอนแต่ละทักษะ เพื่อให้บุคคลไปถึงเป้าหมายที่ต้องการ

เคลลี ได้สร้างโปรแกรมฝึกพฤติกรรมกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมที่มีขั้นตอนการฝึกที่ชัดเจน แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 เป็นการให้ความรู้ทั่วไปเรื่องแนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรม กล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม เริ่มต้นด้วยการแนะนำเรื่องแนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมการแสดงออกอย่างเหมาะสม เนื่องจากพฤติกรรมกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมเป็นหัวใจสำคัญในการฝึก เพราะจะทำให้ผู้รับการฝึก ทราบขอบเขตและเหตุผลในการฝึก รวมทั้งสามารถเลือกทักษะในการแสดงออกอย่างเหมาะสมมาประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ที่ตนต้องการได้

ขั้นตอนที่ 2 เป็นการฝึกทักษะที่เป็นองค์ประกอบที่จำเป็นของพฤติกรรมกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม ซึ่งจัดแบ่งเป็น 3 ทักษะ ดังนี้

1. ทักษะขั้นเตรียมการ (Preparatory Skills) เป็นการสร้างความเข้าใจและสามารถนำความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมการแสดงออกอย่างเหมาะสมไปใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ มีวัตถุประสงค์เพื่อมุ่งเน้นให้ผู้รับการฝึกได้เพิ่มพูนทักษะเกี่ยวกับการสร้างความรู้สึกรับคุณค่าในตนเอง การยอมรับตนเอง ความเชื่อมั่นในตนเอง และการสร้างความเชื่อมั่นในสิทธิ ประกอบด้วยทักษะย่อยดังนี้

1.1 ทักษะการสร้าง ความเชื่อมั่นในตนเอง (Self - Confidence) จัดเป็นทักษะพื้นฐานที่สำคัญที่สุด ที่ประกอบด้วยการพัฒนาระดับความมั่นใจและระบบความเชื่อที่ผู้เรียนได้

เรียนรู้มา ถ้าไม่มีความเชื่อและความมั่นใจในคุณค่าของตนและผู้อื่นแล้ว ก็ยากที่จะเชื่อมั่นในสิทธิของตนและยากต่อการมีพฤติกรรมการแสดงออกอย่างเหมาะสมได้ ทักษะนี้ทำให้ผู้รับการฝึกสามารถยืนกรานในความเป็นตัวของตัวเองและแสดงสิทธิของตนเองได้อย่างเหมาะสม ซึ่งสามารถช่วยในการพัฒนาทักษะที่ใช้ระหว่างบุคคลได้

1.2 ทักษะการแสดงสิทธิของตนเอง (Identification of Rights) ประกอบด้วยความเข้าใจในสิทธิของตน และสามารถแสดงสิทธิของตนในสถานการณ์ต่างๆได้ รวมทั้งเป็นการสร้างขอบเขตจิตใจและอารมณ์ที่ช่วยให้สามารถแสดงพฤติกรรมกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมได้

1.3 ทักษะการสร้างเชื่อมั่นในสิทธิ (Confidence in Rights) ประกอบด้วย การเป็นเจ้าของสิทธิและปรารถนาจะมีส่วนร่วมในการกระทำที่อยู่ในสิทธิของตนอย่างเหมาะสม

2. ทักษะขั้นปฏิบัติการ (Core Skills) เป็นการสร้างหรือเพิ่มความตระหนักรู้เกี่ยวกับทักษะที่เป็นองค์ประกอบของพฤติกรรมการแสดงออกอย่างเหมาะสม ดังนี้

2.1 ทักษะการใช้ภาษาพูดที่เหมาะสม (Verbal Assertion) เน้นการใช้ประโยคคำพูดที่ถูกต้องเหมาะสม ในการสื่อสารในสถานการณ์กล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม สามารถยืนกรานในสิทธิของตนเอง ได้โดยไม่รุกรานสิทธิของคนอื่น ทักษะการใช้ภาษาพูดที่เหมาะสมสามารถพัฒนาได้ โดยการแนะนำคนอื่น และจากตัวแบบ

2.2 ทักษะการใช้ภาษาท่าทางที่เหมาะสม (Nonverbal Assertive) เป็นทักษะที่ใช้ประกอบการพูด หรือบางครั้งยังใช้สื่อความหมายแทนคำพูดได้อีกด้วย การใช้ภาษา ท่าทางที่เหมาะสม แบ่งเป็น 2 องค์ประกอบคือ ทาทางเห็น ได้แก่ การสบตา การแสดงออกทางสีหน้า ท่าทางของร่างกาย การเคลื่อนไหว และทาทางได้ยิน ได้แก่ ความดัง ความถี่ จังหวะ ระดับความต่อเนื่องของเสียง รวมทั้งระยะห่างอย่างเหมาะสมด้วยกิริยาที่ผ่อนคลาย ไม่เครียด ซึ่งการใช้ภาษาท่าทางนี้จะเป็นตัวส่งเสริมให้ภาษาพูดมีประสิทธิภาพ

2.3 ทักษะการใช้ปัญญาความคิดที่เหมาะสม (Cognitive Assertive) เป็นความสามารถในการคิดอย่างมีเหตุผลตามความเป็นจริง เหมาะกับสถานการณ์กล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม นับเป็นทักษะที่สำคัญ ควรให้ผู้รับการฝึกหยุดการสร้างความคิดในแง่ที่ไม่ดีต่อตนเอง และส่งเสริมให้เลือกแสดงออกตามความรู้สึก ความคิด และความต้องการที่แท้จริงอย่างถูกต้อง

2.4 ทักษะการผสมผสาน (Integration) เป็นการผสมผสานทักษะย่อย ๆ ที่เป็นองค์ประกอบการแสดงออกอย่างเหมาะสมและนำมาใช้ในชีวิตประจำวันซึ่งการฝึกซ้อมและการฝึกแสดงพฤติกรรม เป็นวิธีการแรกทีนิยมนำใช้มากที่สุดในการฝึกพฤติกรรมแสดงออกอย่างเหมาะสม และสิ่งที่จะทำให้พฤติกรรมแสดงออกอย่างเหมาะสมของบุคคลคงอยู่ตลอดไป คือ การให้การเสริมแรงทางบวก

3. ทักษะขั้นพิเศษ (Accessory Skills) เป็นตัวที่บ่งชี้ถึงประสิทธิภาพของการฝึกทักษะของพฤติกรรมการแสดงออกอย่างเหมาะสมที่ผ่านมา หรือเป็นตัววัดความสามารถของบุคคลในการประยุกต์ใช้ทักษะต่างๆ เพื่อแสดงพฤติกรรมการแสดงออกอย่างเหมาะสมต่อ สถานการณ์ที่กำลังประสบ ซึ่งประกอบด้วย 2 ทักษะ คือ

3.1 การใช้เฉพาะด้าน (Special Application Areas) เป็นส่วนที่บอกกล่าวเป็นพิเศษ พัฒนาทักษะพิเศษ ประกอบด้วยเรื่องของการปฏิสัมพันธ์ การขอร้อง การกล่าวคำยกย่อง การวิพากษ์วิจารณ์และอื่นๆ

3.2 การใช้เมื่อต้องการ (Special needs) เป็นความต้องการพิเศษของบุคคลเมื่อมีความยากลำบากที่จะแสดงออกอย่างเหมาะสม อันเนื่องมาจากความวิตกกังวล

จากหลักการและเทคนิคต่างๆ ที่ใช้ในการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกข้างต้น สรุปได้ว่าพฤติกรรมของบุคคลสามารถเปลี่ยนแปลงได้ โดยการฝึกให้เป็นพฤติกรรมที่เหมาะสม ด้วยเทคนิคหลายประการ ได้แก่ การให้คำแนะนำ การแสดงตัวอย่าง การให้แรงเสริม การแสดงบทบาทสมมติ การฝึกซ้อมพฤติกรรม และการให้ไปฝึกเป็นการบ้าน

2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการฝึกพฤติกรรมแสดงออกที่เหมาะสม

2.2.1 งานวิจัยในต่างประเทศ

✓ แมค เคลลาร์ (วงพัคตร์ ภูพันธ์ศรี. 2523 : 61 ; อ้างอิงมาจาก Mc Kellar. 1978.) ได้ศึกษาผลของการฝึกพฤติกรรมที่เหมาะสมในการแสดงออกกับนิสิตปริญญาตรีปีที่ 2 และ นิสิตบัณฑิตศึกษาว่า หลังจากที่ได้รับการฝึกแล้วจะทำให้ นิสิตมีการเปลี่ยนแปลงการแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมหรือไม่ และในด้านใดบ้าง โดยแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม เป็นเวลา 5 สัปดาห์ ผลการทดลองพบว่า นิสิตที่ได้รับการฝึกมีพฤติกรรมแสดงออกที่เหมาะสม มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมแสดงออกได้เหมาะสมมากกว่ากลุ่มควบคุมที่ไม่ได้รับการฝึก

เทท (สมดี ชาครวงศ์ไพสิฐ. 2539 : 43 ; อ้างอิงมาจาก Tait. 1977) ได้ทดลองฝึกพฤติกรรมกล้าแสดงออกกับสตรีวัยรุ่น โดยใช้ แบบวัดบุคลิกภาพ 3 ด้าน คือ การยอมรับตนเอง บทบาททางเพศ และความคาดหวังจากสังคม กลุ่มตัวอย่างมี 36 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 18 คน กลุ่มควบคุม 18 คน ผลปรากฏว่า การฝึกพฤติกรรมกล้าแสดงออกนั้น จะเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการเพิ่มทักษะทางด้านสังคม ด้านการแสดงออก บทบาททางเพศและการยอมรับตนเอง

✓ โรเบอร์ตา (สมดี ชาครวงศ์ไพสิฐ. 2539 : 53 ; อ้างอิงมาจาก Roberta. 1977) ได้ศึกษาเกี่ยวกับผลของการฝึกพฤติกรรมที่เหมาะสมในการแสดงออก โดยมีสมมติฐานในการวิจัยว่า

สตรีเมื่อได้เรียนรู้วิธีการแสดงออกที่เหมาะสมแล้ว จะทำให้ความรู้สึกเกี่ยวกับตนเองในทางที่ดีขึ้น และจะทำให้มีความมั่นใจในตนเองมากขึ้นด้วย กลุ่มตัวอย่างเป็นสตรี จำนวน 24 คน ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มทดลองมีพฤติกรรมที่เหมาะสมในการแสดงออกแตกต่างจากกลุ่มควบคุม ทั้งก่อนและหลังการติดตามผล และกลุ่มทดลองมีความคิดเกี่ยวกับตนเองในทางที่ดีกว่ากลุ่มควบคุม และได้สรุปว่า การฝึกพฤติกรรมที่เหมาะสมในการแสดงออกสำหรับสตรี (Assertiveness Training for Women) เป็นวิธีที่ช่วยทำให้สตรีมีพฤติกรรมที่เหมาะสม ในการแสดงออกได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นวิธีที่ทำให้สตรีมีการประเมินค่าตนเองในทางที่ดีมากขึ้น และมีความมั่นใจในตนเองมากขึ้นด้วย

2.2.2 งานวิจัยในประเทศ

สุรจิตต์ แสงอรุณ (2529 : 47 - 50) ได้ศึกษาผลการฝึกพฤติกรรมกล้าแสดงออกในกลุ่มเพื่อน โดยวิธีการฝึกพฤติกรรมกล้าแสดงออก กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 24 คน ที่มีพฤติกรรมกล้าแสดงออกในกลุ่มเพื่อนต่ำ ผลการศึกษาปรากฏว่านักเรียนที่ได้รับการฝึกพฤติกรรมกล้าแสดงออก มีพฤติกรรมกล้าแสดงออกในกลุ่มเพื่อนสูงขึ้น

จันทร์ฉาย พัทธศิริกุล (2531 : 57) ได้ศึกษาผลของการจัดโปรแกรมการฝึกความกล้าแสดงออกต่อความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสามเสนวิทยาลัย จำนวน 16 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 8 คน กลุ่มควบคุม 8 คน พบว่า นักเรียนที่ได้รับการฝึกพฤติกรรมกล้าแสดงออกรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองสูงขึ้น

พรทิพย์ ททรัพย์สิน (2532 : 72 - 73) ได้ศึกษาผลของการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสม เพื่อลดพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนมัธยมด่านสำโรง จังหวัดสมุทรปราการ ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่ได้รับการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสม มีพฤติกรรมก้าวร้าวทางวาจา และท่าทางลดลง

ยุพิน กองธรรม (2532 : 73 - 75) ได้ศึกษาผลการฝึกพฤติกรรมที่เหมาะสมในการแสดงออกเพื่อลดความก้าวร้าวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบุนนาควิทยาาคม จังหวัดชัยนาท ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่ได้รับการฝึกพฤติกรรมที่เหมาะสมในการแสดงออก มีความก้าวร่ววน้อยกว่านักเรียนที่ไม่ได้รับการฝึกพฤติกรรมที่เหมาะสมในการแสดงออก

อารีย์ ลีลา (2535 : 61) ได้ศึกษาผลของการฝึกพฤติกรรมกล้าแสดงออกที่มีต่อการสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านน้ำรอบ อำเภอลานสัก จังหวัดอุทัยธานี จำนวน 16 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 8 คน กลุ่มควบคุม 8 คน พบว่า นักเรียนที่ได้รับการฝึกพฤติกรรมกล้าแสดงออกมีการสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อนดีขึ้น

ไพโรพวรรณ ไชยสุวรรณ (2537 : 66) ได้ศึกษาผลของการฝึกพฤติกรรมการแสดงออก เพื่อลดพฤติกรรมการพูดที่ไม่เหมาะสมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนคลองบางพรหมกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนมีพฤติกรรมการพูดที่ไม่เหมาะสมลดลง เพราะว่าวิธีฝึกพฤติกรรมการแสดงออกเป็นวิธีที่ช่วยให้นักเรียนแสดงพฤติกรรมการพูดที่เหมาะสมทั้งภาษาถ้อยคำ และภาษาท่าทางได้อย่างเหมาะสม

ระวีวรรณ แก้วคงทอง (2539 : 84) ได้ศึกษาผลของการฝึกพฤติกรรมที่เหมาะสมในการแสดงออกเพื่อลดพฤติกรรมก้าวร้าวของเยาวชนในสถานสงเคราะห์ ซึ่งผลการศึกษาพบว่า หลังจากได้รับการฝึกพฤติกรรมที่เหมาะสมในการแสดงออกแล้ว กลุ่มทดลอง มีระดับพฤติกรรมก้าวร้าวต่ำกว่าก่อนการทดลอง และมีระดับพฤติกรรมก้าวร้าวต่ำกว่ากลุ่มควบคุม และผลการวิจัยยังแสดงให้เห็นว่า หลังจากกลุ่มทดลองได้รับการฝึกพฤติกรรมที่เหมาะสมในการแสดงออกแล้ว มีระดับพฤติกรรมที่เหมาะสมในการแสดงออก ดีขึ้นกว่าก่อนการทดลองอีกด้วย

จากผลงานวิจัยทั้งต่างประเทศและในประเทศ ดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่าการฝึกการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกนั้น เป็นวิธีการที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียนในด้านต่างๆไปในทางที่ดีขึ้น ช่วยให้ผู้คนมีการแสดงออกได้อย่างเหมาะสมมากขึ้นเป็นการฝึกทักษะทางสังคม ซึ่งเป็นความต้องการของบุคคลที่จะต้องเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กับบุคคลอื่นในด้านการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน

3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพกับเพื่อน

3.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพกับเพื่อน

3.1.1 ความหมายของสัมพันธภาพกับเพื่อน

สัมพันธภาพ หมายถึง ความผูกพัน ความเกี่ยวข้อง (ราชบัณฑิตยสถาน. 2525 : 796) จากการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับเรื่องสัมพันธภาพ ได้มีผู้ให้ความหมายของคำว่า "สัมพันธภาพ" ไว้ดังนี้ คือ

ศรีทิพย์ พานิชพันธ์ (2527 : 115 - 116) กล่าวถึงความหมายของสัมพันธภาพ ไว้ว่า สัมพันธภาพ หมายถึง ความเกี่ยวข้องความผูกพันรักใคร่ ความสนิทสนมกลมเกลียวความคุ้นเคยใกล้ชิดกันฉันมิตร สัมพันธภาพเกิดจากการติดต่อระหว่างบุคคลสองคน ซึ่งมีความในใจบางสิ่งบางอย่างร่วมกัน มีการสนทนาติดต่อใกล้ชิดกัน สัมพันธภาพเป็นไปในทางที่ดี คือ การเป็นมิตรหรืออาจเป็นไปในทางที่ไม่ดี คือ เป็นศัตรูได้ ถ้าเป็นไปในทางที่เป็นมิตรก็จะก่อให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีแต่ในทางตรงกันข้าม ถ้าการแสดงออกเป็นไปในทางที่เป็นศัตรู และผู้ตอบสนองมีความรู้สึกเป็นศัตรู ย่อมก่อให้เกิดสัมพันธภาพที่ไม่ดี

วิจิตร อวระกุล (2526 : 10) สัมพันธภาพ หมายถึง ความสัมพันธ์ ผูกพันเกี่ยวข้องกัน ระหว่างบุคคลกับบุคคล บุคคลกับกลุ่มบุคคล บุคคลกับคณะบุคคล หรือสังคม

กฤษณา ศักดิ์ศรี (2534 : 10) กล่าวถึงความหมายของสัมพันธภาพว่า สัมพันธภาพ เป็นความเกี่ยวข้องของมนุษย์ที่มีต่อกัน โดยทางตรงและทางอ้อม มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน มีความสามัคคีกัน ยอมรับนับถือ ตลอดจนการปฏิบัติตนให้อยู่ในกรอบของสถาบันและวัฒนธรรม เดียวกัน มีการสืบทอดเจตนารมณ์ จนเกิดเป็นสังคมขึ้น ความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันของมนุษย์ เข้าใจซึ่งกันและกัน ทั้งระหว่างบุคคลหรือกลุ่ม

จากการศึกษาเอกสารดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า สัมพันธภาพเป็นความผูกพันเกี่ยวข้อง กันระหว่างบุคคลต่อบุคคล หรือบุคคลต่อกกลุ่ม มีความรู้สึกที่ดี และแสดงออกต่อกันในทางที่ดี เป็นความเข้าใจซึ่งกันและกันทั้งทางตรงและทางอ้อม

3.1.2 หลักพื้นฐานในการสร้างสัมพันธภาพ

ความสามารถที่จะช่วยให้ผู้อื่นยอมรับเป็นเพื่อนนั้น ขึ้นอยู่กับความสามารถและทักษะ ทางสังคมของบุคคล โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ซึ่ง โคลแมน และ แฮมเมอร์ (สุภาพรณ โคตรจรัส.2527 : 87 ; อ้างอิงมาจาก Coleman and Hammer.1974) ได้กล่าวถึงพื้นฐานในการสร้างสัมพันธภาพ ซึ่งประกอบด้วยปัจจัยที่สำคัญ ได้แก่

1. การมีวัตถุประสงค์ร่วมกัน

สัมพันธภาพใดก็ตามจะยั่งยืน ก็ต่อเมื่อสัมพันธภาพนั้น สนองความต้องการของบุคคล ทั้งสองฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นเพื่อความรัก การเป็นที่ยอมรับทางสังคม ความรู้สึกมีคุณค่า มีศักดิ์ศรี เป็นต้น ถ้าไม่สนองความต้องการ ของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งสัมพันธภาพก็ไม่อาจคงอยู่ได้ ดังนั้น การมีวัตถุประสงค์และความต้องการร่วมกัน จึงเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญอย่างยิ่งใน การสร้าง สัมพันธภาพกับบุคคลอื่น

2. การเคารพในสิทธิและความเป็นตัวของตัวเองของบุคคล

สัมพันธภาพที่ใกล้ชิดอาจแตกร้างลงได้ ถ้าฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งล่วงล้ำสิทธิ และไม่ยอมให้อีก ฝ่ายหนึ่งเป็นตัวของตัวเอง คนที่เคยสนิทกันอาจเลิกคบกันได้ การปฏิบัติต่อกันแบบประชาธิปไตย ด้วยความเคารพในสิทธิและเสรีภาพของกันและกัน จึงเป็นปัจจัยที่สำคัญยิ่ง แต่ไม่ได้หมายถึง ว่าเราจะต้องยอมรับและเห็นด้วยกับความคิด หรือความเชื่อของเขา

3. โครงสร้างและแบบแผนของสัมพันธภาพ

สัมพันธภาพทางสังคมโดยทั่วไป มักมีโครงสร้าง และลักษณะการติดต่อสื่อสาร ที่สอดคล้องกัน เช่น สัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียน สัมพันธภาพระหว่างเพื่อนกับเพื่อน

บิดามารดากับบุตร เป็นต้น โครงสร้างและแบบแผนการติดต่อสื่อสารจะขึ้นอยู่กับผู้อื่นที่อยู่ในสัมพันธภาพนั้นเป็นราย ๆ ไปเป็นส่วนใหญ่ พัฒนาขึ้นอยู่ในขอบเขตที่สร้างความพึงพอใจให้ทั้งสองฝ่าย สัมพันธภาพจะยาวนานหรือไม่ขึ้นขึ้นอยู่กับความพึงพอใจทั้งสองฝ่ายได้รับ

4. องค์ประกอบของการติดต่อสื่อสาร

องค์ประกอบในการติดต่อสื่อสารซึ่งอาจก่อให้เกิดปัญหาในด้านสัมพันธภาพระหว่างบุคคลได้แก่

4.1 การมีภูมิหลัง และประสบการณ์ที่แตกต่างกัน เช่น ผู้มีระดับการศึกษา และฐานะทางเศรษฐกิจเดียวกัน มักมีภาษาที่สื่อสารความหมายในระดับเดียวกัน

4.2 การเลือกรับรู้โดยให้ความสนใจเฉพาะข้อความบางตอน ทำให้ไม่ได้ข้อเท็จจริงทั้งหมด ซึ่งทำให้การตีความผิดพลาดได้

4.3 อารมณ์ และความรู้สึก ในขณะที่มีการรับรู้ปัจจัยในสิ่งแวดล้อม ไม่ว่าจะเป็นเหตุการณ์ หรือบุคคลที่ก่อให้เกิดอารมณ์ต่างๆ เช่น ความมั่นใจ ความกลัวหรือความโกรธ เป็นต้น อาจทำให้เกิดการรับรู้และการตีความหมายที่ผิดพลาดได้

5. การรู้จักตนเอง และสิ่งแวดล้อมอย่างกระจ่าง

5.1 การรับรู้ตนตามความเป็นจริง ซึ่งจะนำไปสู่การยอมรับตนเอง

5.2 การรับรู้ผู้อื่นได้ตรงความเป็นจริงย่อมนำไปสู่การยอมรับในตัวจริงของผู้อื่น

5.3 การรับรู้ผู้อื่นได้ตรงความเป็นจริง ซึ่งสัมพันธภาพจะยืดยาวได้ ถ้าสนองความต้องการ และก่อให้เกิดความพึงพอใจร่วมกันทั้งสองฝ่าย ดังนั้น จึงต้องพยายามขจัดปัญหาในการติดต่อสื่อสารที่เกิดขึ้น

6. การห่วงใยในสวัสดิการของผู้อื่น

อาจแสดงออกโดยการพูดหรือการกระทำ อาจพูดปลอบใจ แสดงความห่วงใย หรือให้ความช่วยเหลือเมื่อผู้อื่นประสบความยุ่งยากลำบากใจหรือแสดงความซาบซึ้งแสดงความขอบคุณในคุณความดีที่ผู้อื่นได้แสดงต่อตน แสดงความชื่นชมในคุณความดีที่ผู้อื่นมี ย่อมเป็นการเสริมแรงคุณลักษณะเช่นนั้น และช่วยสร้างเสริมสัมพันธภาพระหว่างบุคคลให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น

7. การซื่อสัตย์ต่อตนเองและผู้อื่น

การเป็นตัวของตัวเองและซื่อสัตย์ต่อความคิดเห็นและความเชื่อของตนเองนั้น เป็นสิ่งที่สำคัญ บุคคลไม่ควรหลีกเลี่ยงที่จะพูดความจริงเพียงเพราะไม่กล้าเผชิญความขัดแย้ง และควรมีความเชื่อดังว่าผู้อื่นก็ย่อมจะกล้าเผชิญความจริง และหาทางแก้ไขปัญหได้ในทางสร้างสรรค์ อย่างไรก็ตาม ความเป็นจริงที่พูดต้องแสดงให้เห็นความเคารพในความเป็นตัวของตัวเอง ของผู้อื่น คำนึงถึงความต้องการ และความรู้สึกของผู้อื่น พร้อมทั้งแสดงความห่วงใย เป็นมิตรอย่างจริงใจ

ด้วยความหวังดี จึงเป็นความจริงที่นุ่มนวลไม่ก้าวร้าว ถ้าเพื่อนถามว่าชอบทรงผมแบบใหม่ของเขาไหม ถ้าเราไม่ชอบเห็นว่ามันสวย การตอบดูไม่คั่นหน้า ทรงเก่าถ้าจะรับหน้ามากกว่า คงจะสร้างสรรค์กว่าการตอบว่าดูไม่ได้เลยหรือน่าเกลียด เป็นต้น

ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า พื้นฐานในการสร้างสัมพันธภาพนั้นองค์ประกอบในการติดต่อสื่อสารก็เป็นสิ่งสำคัญการรู้จักตนเองและเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่นก่อให้เกิดความเข้าใจกันและกัน ความไม่สามารถรับรู้ถึงอารมณ์ที่ซ่อนเร้นอยู่ของผู้อื่นอาจทำให้การรับรู้และการตีความผิดพลาดได้ สัมพันธภาพที่ดีก็จะไม่เกิดขึ้น ทำให้ไม่พึงพอใจกัน ไม่สามารถเข้ากับคนอื่นได้

3.1.3 ปัจจัยที่ส่งเสริมสัมพันธภาพระหว่างบุคคล

ชไนเดอร์ (สงวน สุทธิเลิศอรุณ. 2529 : 12 ; อ้างอิงมาจาก Schneider. 1976) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่ช่วยส่งเสริมสัมพันธภาพระหว่างบุคคลไว้ ดังนี้ คือ

1. ความพอใจร่วมมือ (Mutuality) หมายถึง การที่บุคคลคบหาสมาคมกันนั้นจำเป็นต้องคำนึงถึงความรู้สึกและความพอใจของทั้งสองฝ่ายเป็นเบื้องต้น ต่างฝ่ายพอใจคบหาสมาคม ถ้าต่างฝ่ายต่างไม่พอใจที่จะคบหาสมาคมต่อกัน ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลก็จะไม่ยืดยาวต่อไป อาจจะเป็นการรู้จักกันอย่างผิวเผินเท่านั้น

2. การรู้จักและไว้วางใจกัน (Knowledge and Trust) เมื่อบุคคลพอใจที่จะคบหาสมาคมกันแล้ว ก็ต้องทำความรู้จักกันต้องศึกษารายละเอียดและประวัติส่วนตัวของฝ่ายตรงข้ามหาโอกาสสนทนากันแล้ว วิเคราะห์ดูว่า บุคคลนั้น ๆ มีทัศนคติหรือรสนิยมแบบเดียวกับตนหรือไม่ การที่จะให้ผู้อื่นไว้วางใจตนเองนั้น บางคนจะใช้วิธีเปิดเผยตัวเอง แสดงความบริสุทธิ์ใจเพื่อให้ฝ่ายตรงข้ามรู้จักคุ้นเคย หรือไว้วางใจรวดเร็วขึ้น ซึ่งเป็นวิธีที่ดีที่จะช่วยให้บุคคล มีความเข้าใจสนิทสนมกันเป็นอย่างดี

3. ปทัสถานส่วนบุคคล (Personal Norms) สิ่งหนึ่งที่จะช่วยให้ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลเป็นไปอย่างแน่นแฟ้นยิ่งขึ้น ได้แก่ ปทัสถานส่วนบุคคลที่แต่ละบุคคลยึดมั่นและแสดงออกอันมีผลกระทบต่อผู้อื่น เช่น การแสดงกิริยามารยาท ความประพฤติส่วนตัว อุปนิสัยใจคอ และบุคลิกภาพของบุคคลนั้น เป็นต้น ถ้าบุคคลมีปทัสถานส่วนบุคคลดี ก็เป็นเสน่ห์ของบุคคลนั้น ทำให้บุคคลนั้นเป็นที่รักใคร่และชื่นชอบของบุคคลอื่น อันจะเป็นปัจจัยในการสร้างสัมพันธภาพ หรือมิตรภาพที่ดีต่อกันได้

4. การลงทุนส่วนตัว (Self Investment) เมื่อบุคคลเข้าไปมีความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นหรือกลุ่มอื่นใดก็ตาม บุคคลอาจจะได้กำไรหรือขาดทุน กำไรในที่นี้หมายถึง ความพอใจ ความสำเร็จ ความร่ำรวย และความสุขใจ ส่วนขาดทุน หมายถึง ความไม่สบายใจ ความทุกข์ใจ

ความอับอายและความกระวนกระวายใจ ดังนั้น การที่บุคคลจะคบกับใครนั้น แต่ละบุคคลจะต้องพิจารณาถึงกำไรและขาดทุนไว้ในใจและยอมลงทุนโดยเสียบางส่วนเพื่อแลกกับบางอย่างที่พอใจ

คาร์คัฟ และ เบเรนสัน (Carkhuff and Berenson. 1977 : 203-207) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่ช่วยส่งเสริมสัมพันธภาพระหว่างบุคคลไว้ดังนี้

1. สัมพันธภาพแบบเปิด หมายถึง การเปิดเผยความรู้สึก เต็มใจที่จะแลกเปลี่ยนข้อมูลประสบการณ์ซึ่งกันและกันอย่างเปิดเผยเพื่อความเข้าใจอันดี และก่อให้เกิดสัมพันธภาพที่มั่นคง
2. มีความรู้สึกร่วม หมายถึง สามารถมีความเข้าใจบุคคลอื่น รับรู้ความรู้สึกที่เกิดขึ้นกับบุคคลอื่น
3. เคารพและยอมรับในบุคคลอื่น หมายถึง ยอมรับบุคคลอื่นโดยไม่ตัดสินว่าถูกหรือผิด ไม่ประเมินบุคคล เคารพในบุคคลอื่น รับฟังความคิดเห็นของบุคคลอื่น
4. การยอมรับโดยไม่ต้องเห็นด้วย หมายถึงการเป็นผู้ฟังที่ดีที่จะพยายามทำความเข้าใจโดยไม่ประเมินบุคคลอื่น แต่ให้ความสนใจในบุคคลอื่น

ดังนั้น บุคคลจะมีความสัมพันธ์สนิทสนมกันได้ จะต้องมีความพื้นฐานของความไว้วางใจเกิดขึ้นก่อน ความไว้วางใจ จะทำให้บุคคลเกิดความอบอุ่นใจ กล้าแสดงความคิดเห็น ช่วยเหลือเอาใจใส่ซึ่งกันและกัน การมีความไว้วางใจจะต้องมีการพัฒนาเป็นขั้นตอนไม่ใช่ว่าไปสู่จุดสูงสุดเลยภายในครั้งเดียว ความไว้วางใจจะถูกสร้างขึ้น ถ้าบุคคลมีความรู้สึกว่าได้รับการสนับสนุนและได้รับการยอมรับ มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน จะทำให้เกิดความไว้วางใจกันมากขึ้น (อรุณีประภา หอมเศรษฐี. 2529 : 53 - 54) นอกจากนี้ สัมพันธภาพที่บุคคลมีการเปิดเผยตนเองจะทำให้เกิดความไว้วางใจ มั่นใจในตัวบุคคลนั้น การไว้วางใจจะเกิดจากการยอมรับคนอื่น และมีการติดต่อกันอย่างเปิดเผย มีการช่วยเหลือกันเท่าที่จะทำได้ หากบุคคลมีการเปิดเผยตนเองแต่ไม่รู้สึกยอมรับบุคคลอื่น ความไว้วางใจก็จะไม่เกิดขึ้น และไม่เกิดการเปิดเผยตนเองอีกต่อไป (Johnson.1986 : 43 - 46)

นอกจากนี้ ในการติดต่อสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ไม่มีใครที่จะเป็น "ผู้รับ หรือ ผู้ให้" อยู่ฝ่ายเดียวได้ ควรมีการพึ่งพาซึ่งกันและกัน เป็นพฤติกรรมสังคมที่จะต้องมีการตอบสนองกันอยู่ตลอดเวลา พฤติกรรมสังคมนี้ เป็นศิลปะที่เรียนรู้ได้ แต่จะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับพื้นฐานอันละเอียดอ่อนในจิตใจของแต่ละบุคคล บางคนสามารถรับความรู้สึกของผู้อื่นได้ไว และสามารถ "ให้" สิ่งที่คุณต้องการได้ถูกต้อง ผลที่เกิดขึ้นคือ ความพอใจ อันนำไปสู่มิตรจิตและมิตรภาพ แต่บางคนพื้นฐานทางจิตใจยังไม่ละเอียดอ่อนนัก จึงไม่สามารถอ่านความรู้สึก หรือความต้องการของอีกฝ่ายหนึ่งได้ การตอบสนองจึงอาจจะไม่ถูกต้องผลที่เกิดขึ้นนั้นก็คือ ความไม่พึงพอใจ ซึ่งจะ

นำไปสู่ความขัดแย้ง นอกจากนี้ปัจจัยที่แฝงอยู่เป็นเครื่องส่งเสริมให้มิตรภาพดำเนินไปอย่างราบรื่น คือ ความจริงใจที่เกิดขึ้นทั้งฝ่ายผู้ให้และผู้รับ (กิตติวดี บุญเชื้อ. 2522 : 114)

จากปัจจัยที่ช่วยส่งเสริมสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่าการพัฒนาตนเอง เกี่ยวกับสัมพันธภาพ ซึ่งบุคคลจะต้องเปิดเผยความรู้สึกของตนเองและรับรู้ความรู้สึกที่เกิดขึ้นของบุคคลอื่นด้วย เข้าใจถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลยอมรับตนเองและผู้อื่น มีความไว้วางใจกันเป็นทั้งผู้ให้และผู้รับ ซึ่งจะนำไปสู่การสร้างสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน

3.1.4 หลักการสร้างสัมพันธภาพ

จรรยา ทองถาวร (2533 : 104 - 105) กล่าวว่า ในการสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลนั้น ควรได้ทดลองปฏิบัติจริงๆ เพื่อเป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคล ควรยึดหลักการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคล ดังนี้

1. รู้จักตัวเอง ปรับปรุงตัวเองให้เป็นคนดี และศึกษาคนอื่นให้เข้าใจ
2. ยอมรับในธรรมชาติของบุคคลว่า บุคคลมีความแตกต่างกัน เราจึงควรยอมรับซึ่งกันและกัน สามารถให้อภัยกัน และพยายามเข้าใจกันให้ได้
3. ยึดถือปทัสถานทางสังคม อันประกอบด้วยวิถีประเพณี วินัยแห่งจรรยา หรือ ธรรมเนียมประเพณี ตลอดจนระเบียบ และคำสั่งทั้งปวง
4. ยอมรับในศักดิ์ศรี และให้เกียรติแก่บุคคล เพื่อให้บุคคลที่เราเกี่ยวข้องรู้สึกอบอุ่นใจ
5. พยายามใช้วิธีชนะใจคน เข้าใจบุคคล รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา ทำให้เขาพอใจ
6. มีความจริงใจต่อบุคคลที่เกี่ยวข้อง ความจริงใจก่อให้เกิดมิตรภาพ และความมั่นใจในการคบหาสมาคม
7. มีบุคลิกภาพและการแสดงออกที่ดี อันแสดงถึงความเป็นมิตรกับบุคคลที่เกี่ยวข้อง
8. รู้จักกาลเทศะ ทำอะไรให้เหมาะสมแก่เวลา สถานที่ และบุคคล
9. เมื่อสนทนากับบุคคลอื่น ควรรู้จักถามเพื่อให้เกิดความร่วมมือ เช่น ถามความเห็นของเขา รับฟังความคิดเห็นของเขา กระตุ้นให้คิดและพูด
10. พูดแต่น้อยฟังให้มากพยายามรู้จักเพื่อนด้วยการฟังเพื่อนพูดเป็นการให้ความสำคัญต่อเพื่อน
11. ทำท่างในการพูด และฟังมองหน้าคู่สนทนาด้วยความสนใจ
12. ยึดมั่นไว้คิดว่าทุกคนเป็นเพื่อนของเราเพื่อเป็นการแสดงอัธยาศัยไมตรีอันดีต่อทุกคน

อภิญญา สวารท (2530 : 6 - 9) ได้กล่าวถึงหลักการสร้างความสัมพันธ์กับบุคคล เพื่อให้เกิดความสำเร็จด้วยดี ดังนี้

1. บุคลิกภาพ (Personality) เป็นการแสดงกิริยาท่าทาง ทำให้รู้สึกเป็นคนที่มีความสนใจใคร่เห็นอยากทักทาย อยากคบหาสมาคมด้วย ทั้งการแต่งกาย และการพูดจาที่สุภาพไพเราะ

2. การมีท่าทางที่ดี (Handsome) มีกิริยามารยาทเรียบร้อย พูดคุยสนุกสนานมีอารมณ์ขันผู้คบหาสมาคมด้วยก็จะสบายใจ ไม่ใช่หน้าบึ้งตึงพูดจาขัดคอตลอดเวลา ทำให้ไม่มีใครอยากจะเข้าใกล้

3. ความเป็นเพื่อน (Friendliness) ควรทำตัวให้สนิทสนมกลมเกลียวเป็นเพื่อนได้ง่าย และรู้สึกเป็นกันเอง ไม่ถือตัว หรือหยิ่งจองหอง จนไม่มีใครกล้าเข้ามาสมาคมด้วย

4. มีความอ่อนน้อม (Modesty) รวมทั้ง กิริยามารยาทสุภาพ พูดจาอ่อนน้อมถ่อมตน

5. มีน้ำใจช่วยเหลือ (Helpful) เต็มใจช่วยเหลือผู้อื่น ช่วยด้วยกำลังกาย กำลังความคิด กำลังเงิน ในลักษณะเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ใครได้รับความเดือดร้อนก็แสดงออกด้วยน้ำใจช่วยเหลือ

6. ให้ความร่วมมือดี (Cooperation) การให้ความร่วมมือในการทำงานร่วมกับผู้อื่น เป็นตัวอย่างที่ดีกับผู้อื่น ไม่เห็นแก่ตัว เห็นประโยชน์ส่วนรวมเป็นสำคัญ ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรม หรือการปฏิบัติหน้าที่ตามสมควร ให้ความร่วมมือไม่เกี่ยงเขาเกี่ยงเรา

7. มีความกรุณา (Kindness) เอื้อเฟื้อมีน้ำใจโอบอ้อมอารี แก่ผู้ได้รับความทุกข์

8. ให้ความช่วยเหลือกิจการโดยมิได้หวังผลตอบแทน (Contribution)

9. มีการสร้างสรรค์ (Constructive) มีความคิดและการกระทำที่สร้างสรรค์ไม่ใช่ความคิดที่ทำลาย หรือกลั่นแกล้ง หนองเหนียวความก้าวหน้าของผู้อื่น

10. มีอารมณ์ดี (Good Emotion) สามารถควบคุมและใช้อารมณ์ได้อย่างเหมาะสม

11. มีความกระตือรือร้น (Enthusiasm) ความมีชีวิตจิตใจไม่เชื่องซึม เบิกบานแจ่มใส ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความกระตือรือร้นว่องไว

12. มีความรับผิดชอบ (Responsibility) มีความรับผิดชอบต่อการทำงาน รักษาเวลา คำพูดข้อสัตย์สุจริต เมื่อได้รับมอบหมายงานทำจนเต็มความสามารถ

13. มีความอดทน (Patience) อดทนต่อความเหน็ดเหนื่อยต่อการกระทำที่ไม่สบายอารมณ์ ความอดทนเป็นคุณสมบัติที่สำคัญรู้จักอดกลั้นต่อการกระทำของผู้อื่นได้

14. มีความขยันขันแข็ง (Diligence) ขยันต่อการทำงานตามภาระหน้าที่ความรับผิดชอบ

15. มีความพยายาม (Attempt) มีความพยายามพากเพียรที่จะฝึกฝน ฝึกหัดตนให้มีคุณสมบัติทางมนุษยสัมพันธ์อย่างไม่ทอดทิ้ง และปรับปรุงตนเองอยู่เสมอ

16. มีปฏิภาณ (Intelligence) มีปฏิภาณไหวพริบในการสร้างบรรยากาศความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น ตลอดจนการพูดคุย และการแสดงความคิดเห็น

จากหลักการสร้างสัมพันธภาพ ดังกล่าวสรุปได้ว่า หลักการสร้างสัมพันธภาพที่ดีนั้น ควรยึดหลักด้วยการรู้จักตนเองเข้าใจตนเองยอมรับตนเอง และเข้าใจบุคคลอื่น รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา ให้ความช่วยเหลือ ให้ความร่วมมือ มีความรับผิดชอบ และมีการแสดงออกที่ดีต่อกัน

3.1.5 การสร้างความสัมพันธ์อันดีกับเพื่อน

วิจิตร อวระกุล (2526 : 148 - 152) กล่าวว่า วิธีปฏิบัติต่อเพื่อน เพื่อให้เพื่อนๆ มีความรู้สึกรักใคร่เห็นอกเห็นใจและเชื่อถือศรัทธา นอกจากนั้นในการสร้างความสัมพันธ์กับเพื่อนนั้น ควรปฏิบัติดังนี้

1. เปิดฉากทักทายติดต่อกันก่อน เป็นการเริ่มสร้างความเป็นมิตร และความผูกพัน เป็นการให้ความสำคัญแก่เพื่อนก่อน ทำให้คนอื่นได้เห็นว่าคุณมีความสำคัญ
2. มีความจริงใจต่อเพื่อน ทุกคนชอบความจริงใจต่อกัน ความสุจริตใจต่อบุคคล ทำให้เป็นที่รักใคร่นับถือ ถ้าไม่จริงใจต่อกัน การคบหาสมาคมจะเป็นไปได้ยาก และมีอุปสรรค
3. ควรหลีกเลี่ยงการนินทาเพื่อน เพราะจะทำให้สูญเสียความเป็นเพื่อนไปเสื่อมความนิยมเลื่อมใส มีแต่ความระแวง เป็นการกระทำที่สังคมรังเกียจ จึงควรที่จะหลีกเลี่ยง
4. อย่าขัดทอดความผิดให้เพื่อน ในการทำงานร่วมกัน ความบกพร่องผิดพลาดย่อมเกิดขึ้นได้เสมอ ซึ่งอาจมีสาเหตุมาจากหลายอย่าง อาจมาจากเพื่อน ตัวเรา เหตุการณ์ จึงควรแสดงความมีน้ำใจต่อกัน มิตรภาพความสัมพันธ์อันดีจึงเกิดขึ้น และแน่นแฟ้นยิ่งขึ้น
5. ยกย่องชมเชยเพื่อน ในสิ่งที่สมควรเมื่อเพื่อนทำดี ให้กำลังใจ และสนับสนุนด้วยความจริงใจไม่เสแสร้ง หรือหาประโยชน์
6. ให้ความร่วมมือในกิจกรรมของเพื่อนด้วยความเต็มใจเสมอเป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดี ตามหลักสังคหวัตถุ คือ "อัตถจริยา" ทำตนให้เป็นประโยชน์ในทางงานต่างๆ แม้จะได้แบ่งภาระหน้าที่ความรับผิดชอบกันไปแล้วก็ตาม ถ้าเราได้ช่วยเหลืองานของเพื่อนที่ทำซ้ำ ทำไม่ได้ในบางเรื่อง บางสถานการณ์ บางเวลา ก็จะเป็นการเกื้อกูลสร้างความร่วมมือต่อกัน
7. ให้เพื่อนได้ทราบในเรื่องที่ต้องรับผิดชอบ หรือ เรื่องที่เกี่ยวข้อง โดยปรารถนาดี เป็นห่วงเป็นใย ในความเป็นอยู่และอนาคตของเพื่อน ช่วยเหลือและชี้แจงให้เกิดความเข้าใจเป็นการแสดงถึงความปรารถนาดีต่อเพื่อน
8. ฟังความเห็นของเพื่อนๆ บ้าง ให้เกียรติกัน โดยฟังเพื่อนแสดงความคิดเห็น แม้จะขัดกันหรือความคิดไม่ตรงกัน การไม่ยอมรับฟังความคิดเห็นกัน ทำให้รู้สึกว่า เขาไม่มีความหมาย

ต่อเพื่อน ต่อกลุ่ม ไม่ได้รับการยกย่องเป็นการทำลายมิตรภาพระหว่างเพื่อน ผู้นำหรือเพื่อนที่ชอบใช้อำนาจ ไม่ยอมรับฟังความคิดเห็นของคนอื่น ไม่ชอบให้ใครออกความคิดเห็น ชอบพูดให้คนอื่นฟัง แต่ไม่ชอบฟังคนอื่นพูด จะทำให้ไม่กลมเกลียวกันในหมู่เพื่อน

9. หลีกเลี่ยงการทำตัวเหนือเพื่อน แม้จะมีความเหนือกว่าอยู่แล้วก็ตาม การคุยโต โอ้อวด ทำให้ไม่มีใครอยากคบด้วย เข้ากับใครไม่ได้ ควรยึดคตินอบน้อมถ่อมตนเอาไว้ เพื่อที่จะรักษาสัมพันธภาพกับเพื่อนได้ยั่งยืน

10. ทำตนให้เสมอต้นเสมอปลาย การประพฤติปฏิบัติต่อกันฉันท์มิตรที่เคยปฏิบัติกันมา แม้จะมีฐานะเปลี่ยนแปลงไปก็ตาม แต่ความเป็นเพื่อน ความเป็นกันเองก็ไม่เปลี่ยนแปลงไปด้วย

11. ใจกว้างและเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อเพื่อน จึงจะรักษาสัมพันธภาพที่ดีกันไว้ได้ การให้ปันสิ่งของแก่เพื่อน การแสดงน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ไม่เอาเปรียบ ไม่คอยจะเอาของผู้อื่นแต่ฝ่ายเดียว

12. พบปะสังสรรค์กับเพื่อนบ้างตามสมควร เป็นการรักษาความเป็นเพื่อนที่ดีต่อกัน มิตรภาพที่ขาดการติดต่อกัน ความห่างเหิน ทำให้ความไม่เข้าใจกันและกันเกิดขึ้นได้ จึงควรพบปะมิตรสหายบ้างตามความเหมาะสม

13. ให้ความเห็นอกเห็นใจช่วยเหลือเพื่อนในยามทุกข์ร้อน เท่าที่ทำได้ รู้จักเพื่อน เข้าใจเพื่อน เห็นใจเพื่อน ย่อมจะให้ความช่วยเหลือเท่าที่จะทำได้ หรือแสดงความเห็นใจในยามทุกข์ร้อน

นอกจากนี้ จอห์นสัน (Johnson.1986: 7 - 9) ได้เสนอแนะวิธีปฏิบัติเพื่อให้เกิดความสัมพันธที่ดีต่อกัน ไว้ดังนี้ คือ

1. การรู้จักและไว้วางใจกัน ซึ่งจะเกิดได้จาก การเปิดเผยตนเอง ได้แก่ การเปิดเผยว่ารู้สึกอย่างไรต่อสิ่งที่ได้กระทำไป การตระหนักรู้ในตนเอง ได้แก่ รู้เข้าใจ และยอมรับในความรู้สึก ความคิด ความสามารถ และการกระทำของตนเอง การยอมรับตนเอง ได้แก่ พอใจและยอมรับลักษณะต่างๆ ของตนเอง ได้แก่ พอใจและยอมรับลักษณะต่างๆ ของตนเอง

2. การสื่อสารกันอย่างเปิดเผยตรงไปตรงมา ได้แก่ บอกความคิดความรู้สึกของเราให้ผู้อื่นทราบ

3. การยอมรับและสนับสนุนกัน ได้แก่ ช่วยเหลือเมื่อผู้อื่นมีปัญหาหรือประสบภาวะวิกฤติ

4. การรู้จักแก้ปัญหาและขัดความขัดแย้งจะช่วยให้บุคคลมีความใกล้ชิด และสนิทสนมกันมากยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ วิจิตร อวทะกุล (2526 : 20) การยอมรับความแตกต่างของบุคคล เป็นองค์ประกอบสำคัญของการมีสัมพันธภาพกับบุคคลอื่น เพราะบุคคลจะดีเหมือนกันหมดทุกคนนั้น ไม่ได้ ในขณะเดียวกันก็ไม่มีใครเลวไปหมดทุกคน บุคคลย่อมมีความแตกต่างกันมากบ้างน้อยบ้าง จากดีที่สุด ดีมาก ดี ค่อนข้างดี พอใช้ ใช้ไม่ได้ เลว เลวน้อย เลวมาก เหล่านี้คละกันไป บุคคลจึง

ต้องเผชิญและสัมพันธ์กับบุคคลเหล่านี้อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ การยอมรับความแตกต่างของบุคคล จะทำให้บุคคลเข้าใจได้มีความอดทนในความสัมพันธ์กัน และชูชัย สมิทธิไกร (2528 :113 - 114) ได้กล่าวว่า ในการติดต่อ หรือสัมพันธ์กับบุคคลอื่น เราต้องเป็นตัวของตัวเอง และรู้วิธีการสร้างความสมดุลระหว่างความต้องการของตนและของผู้อื่น และต้องไม่เป็นการทำร้ายตนเอง หรือมีลักษณะที่คอยสนองตอบความต้องการของบุคคลอื่นอยู่เสมอ หรือพยายามที่จะทำอะไร เพื่อบุคคลอื่นแต่ฝ่ายเดียว ซึ่งจะทำให้บุคคลนั้นรู้สึกเหนื่อยอ่อน ทั้งกายและใจ

จากเอกสารที่เกี่ยวกับการสร้างสัมพันธ์ภาพอันดีกับเพื่อน สรุปได้ว่า การปฏิบัติต่อเพื่อน เพื่อให้เข้าใจกัน จึงควรทักทายกันด้วยความจริงใจ ไม่นินทาซุบซิบเพื่อน รู้จักการยกย่องชมเชยเพื่อน ให้ความร่วมมือ รู้จักรับผิดชอบต่อเพื่อน เข้าใจ และเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เห็นอกเห็นใจกัน

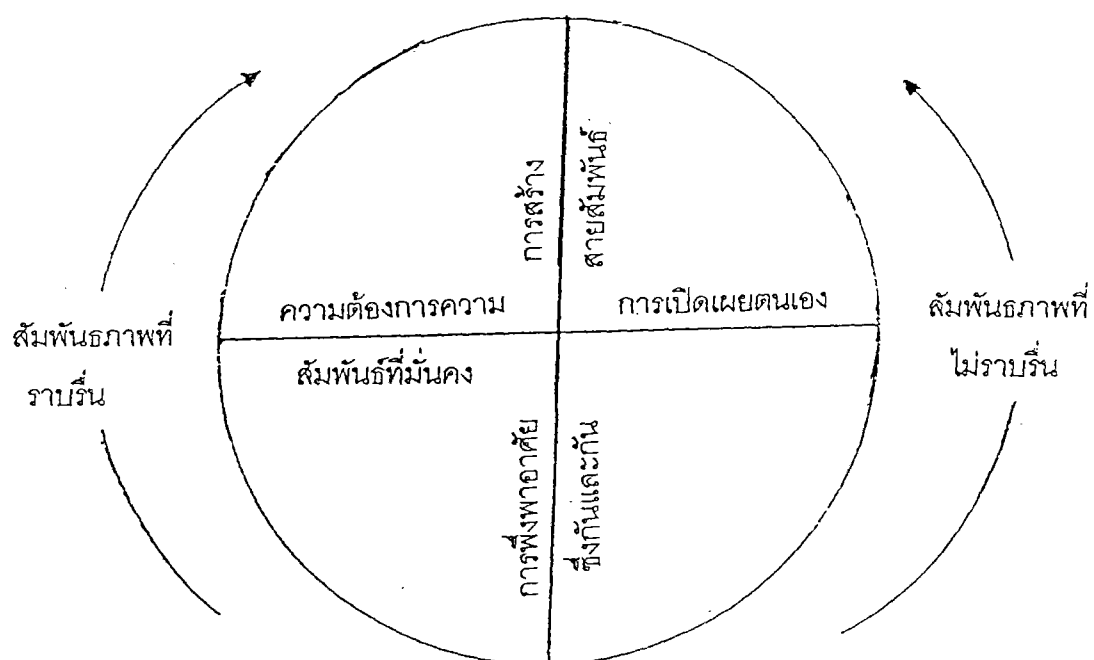
3.1.6 การพัฒนาสัมพันธภาพ

แชลส์ (วิลล หนองพงษ์. 2538 : 28 ; อ้างอิงมาจากSasse.1975) กล่าวว่า สัมพันธภาพ กับผู้อื่นมิได้เกิดขึ้นอย่างอัตโนมัติ สัมพันธภาพจะเจริญ หรือ มีความมั่นคงขึ้นอยู่กับบุคคล และความสัมพันธ์ของบุคคล ดังนั้น การสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นจึงเป็นพื้นฐานของกระบวนการพัฒนาความรู้สึกและการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

การพัฒนาสัมพันธภาพ ประกอบด้วย

1. การสร้างสายสัมพันธ์ เป็นความรู้สึกที่ทำให้บุคคลอื่นสบายใจ การสร้างสายสัมพันธ์ที่ดีนำไปสู่การปฏิสัมพันธ์ในครั้งต่อไป ในขณะที่ความผูกพันก่อเกิดขึ้นนั้น บุคคลจะรู้สึกสบายใจ ไม่ป้องกันตนเอง แต่ จะเปิดเผยตนเอง และเล่าเรื่องเกี่ยวกับตนเองมากขึ้น
2. การเล่าเรื่องเกี่ยวกับตนเอง เมื่อบุคคลมีความสัมพันธ์ต่อกัน บุคคลมักชอบเล่าถึงความรู้สึก ประสบการณ์ และทัศนคติของตนเอง ทำให้รู้จักตนเองและผู้อื่นมากขึ้น
3. การรู้จักฟังพียงซึ่งกันและกัน บุคคลจะได้เรียนรู้ซึ่งกันและกัน ทราบว่าผู้อื่นชอบอะไร ไม่ชอบอะไร เพื่อที่จะได้ตอบสนองได้อย่างถูกต้อง และ ทราบว่าจะช่วยเหลือกันได้อย่างไร
4. ความต้องการสัมพันธ์ที่มั่นคง บุคคลจะเริ่มมีการเคารพซึ่งกันและกัน มีความเชื่อมั่นในตนเองและผู้อื่น และ มีความรักในสัมพันธภาพที่เกิดขึ้นเพื่อให้สัมพันธภาพนั้นมั่นคงต่อไป

แชลส์ ยังกล่าวอีกว่า การพัฒนาทั้งสี่ขั้น เปรียบเสมือนซี่ล้อรวมทั้งหมดคือ วงล้อ โดยสามารถหมุนไปข้างหน้าหรือข้างหลังได้ หากความสัมพันธ์เป็นไปในทางบวก วงล้อก็หมุนไปข้างหน้าและหมุนไปเรื่อยๆ เป็นความสัมพันธ์ที่มั่นคง แต่ถ้าวการสร้างสายสัมพันธ์เป็นไปในลักษณะการโต้เถียง เอาชนะในบรรยากาศที่ไม่ดี จะทำให้บุคคลเริ่มลดการเปิดเผยตนเอง และการสร้างสายสัมพันธ์ก็จะลดลง การพบปะกันน้อยลง เปรียบเสมือนวงล้อที่หมุนไปข้างหลัง

ภาพประกอบ 1 แผนภูมิสัมพันธภาพ

3.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพกับเพื่อน

3.2.1 งานวิจัยในต่างประเทศ

กรอนลันด์ (พวงสร้อย วรกุล. 2522 : 29 ; อ้างอิงมาจาก Grounlund.1959) ได้กล่าวว่า เมื่อเด็กเข้าโรงเรียนเริ่มเข้าสู่วัยผู้ใหญ่ ประสบการณ์การเข้าสังคมย่อมกว้างขวางออกไปตามลำดับ หากทุกสิ่งทุกอย่างได้พัฒนาไปตามปกติ กล่าวคือ เมื่อถึงวัยเข้าโรงเรียน เด็กได้มีโอกาส มีความสัมพันธ์กับเพื่อนในวัยเดียวกัน ได้รับการยอมรับนับถือจากเพื่อน เด็กจะได้รับบทบาทของตนว่า ควรปฏิบัติตนอย่างไร เมื่อต้องการอยู่กับเพื่อน การที่เด็กอยู่ร่วมกับเพื่อนได้ จะทำให้รู้สึกอบอุ่นใจ เกิดความเชื่อมั่นในตนเอง เมื่อสามารถอยู่กับเพื่อนได้อย่างมีความสุข ย่อมปรารถนาที่จะมีความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นเพิ่มขึ้นและมีทัศนคติที่ดีต่อคนทั่วไป ประสบการณ์ในการเข้าสังคมจะเพิ่มขึ้นทุกวัน เมื่อเข้าสู่วัยผู้ใหญ่ชีวิตในสังคมจะมีความสัมพันธ์กับผู้อื่นได้ดี

โอเบอร์ทัพเฟอร์ (มาลินี อยู่โพธิ์. 2525 : 43 ; อ้างอิงมาจาก Oberteuffer. 1954) กล่าวว่าครูเป็นศูนย์กลางที่สำคัญในห้องเรียน เพราะครูจะต้องสังเกตเด็กในเรื่อง ความคับข้องใจ ความสำเร็จ การขาดความรักความอบอุ่น และไม่สามารถเผชิญกับความจริง เมื่อเด็กมีปัญหา สุขภาพจิต ครูจะต้องช่วยให้เด็กมีพัฒนาการทางสังคมและด้านจิตใจให้เข้ากับเพื่อนในห้องเรียนได้

สมาร์ท (อารีย์ ลีลา. 2535 : 18 ; อ้างอิงมาจาก Smart. 1967 : 411) ได้ทำการศึกษาเด็กที่ปรับตัวได้ดี จำนวน 400 คน ซึ่งมีอายุระหว่าง 5 - 20 ปี พบว่า เด็กที่ปรับตัวได้ดี เป็นเด็กที่ปฏิบัติตามระเบียบวินัยของโรงเรียน ครู และสามารถเข้ากับกลุ่มเพื่อนได้ดี

เดอคอสเตอร์ (วรณพร โรจน์สัญญากุล. 2538 : 17 ; อ้างอิงมาจาก Decoster. 1981 : A) ศึกษาพบว่า นักเรียนที่มีความพึงพอใจในการสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนในชั้นเรียน มีแนวโน้มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่มีความพอใจในความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนในชั้นเรียนต่ำ

แพนสินี (Pansini. 1997: 3683) ได้ศึกษาคุณภาพของรูปแบบสัมพันธภาพในสังคมของวัยรุ่น โดยการทดลองเชิงสำรวจเกี่ยวกับสัมพันธภาพกับเพื่อน ด้วยการสัมภาษณ์ เป็นผู้ชายจำนวน 5 คน และเป็นผู้หญิง 5 คน กับนักศึกษาชั้นปีที่ 2 สัมพันธภาพเป็นรายบุคคล และเป็นกลุ่ม ส่งผลต่อสัมพันธภาพกับเพื่อนของวัยรุ่น ผลการศึกษาพบว่าเพศชายและเพศหญิงมีสัมพันธภาพที่คล้ายกัน ซึ่งพบว่า เพศชายมีการเปิดเผยเรื่องของ สัมพันธภาพกับเพื่อนทั้งด้านภาษาและอารมณ์มากกว่าเพศหญิง และเพศหญิงจะร่วมกิจกรรมมากกว่าเพศชาย แต่อย่างไรก็ตาม ผลที่ได้มีลักษณะที่ไม่แตกต่างกัน ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงที่สังคมยอมรับในเรื่องการพูด ความรู้สึกไว้วางใจกัน

จากงานวิจัยในต่างประเทศ เกี่ยวกับสัมพันธภาพกับเพื่อน สรุปได้ว่า การมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกันเป็นสิ่งที่สำคัญและควรปลูกฝังมาตั้งแต่เด็ก ในการติดต่อสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ๆ การอยู่ร่วมกัน จึงต้องมีความเกี่ยวข้องผูกพันกัน และจำเป็นที่จะต้องเรียนรู้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน เพื่อให้สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

3.2.2 งานวิจัยในประเทศ

มาลินี อยู่โพธิ์ (2525 : 61) ได้ศึกษาผลของการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มที่มีต่อการพัฒนาการปรับตัวทางสังคมด้านสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดอินทารามกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า การปรับตัวทางสังคมด้านสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนที่ได้รับการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มดีขึ้น

จิราภรณ์ นุ่นตระกูล (2528 : 54) ศึกษาการทดลองใช้บทบาทสมมติที่มีต่อการพัฒนาการปรับตัวด้านสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดเสมียนนารี ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่ได้รับการทดลองโดยการ角色扮演สมมติ มีการปรับตัวด้านสัมพันธภาพกับเพื่อนสูงขึ้น

บุญศรี จิงธนาเจริญเลิศ (2530 : 46) ได้ศึกษาผลของการใช้กิจกรรมกลุ่มที่มีต่อการปรับตัวกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนนนทรีวิทยา กรุงเทพมหานคร โดยแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 14 คน พบว่า นักเรียนที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มมีการปรับตัวกับเพื่อนสูงขึ้นกว่านักเรียนที่สอนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

รุจิราภา สิทธิปาน (2531 : 65 - 66) ได้ศึกษาผลของการให้คำปรึกษากลุ่มที่มีต่อการปรับตัวทางสังคมกับเพื่อนต่างเพศของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนพิบูลวิทยาลัย จังหวัดลพบุรี ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่ได้รับการให้คำปรึกษาแบบกลุ่ม มีการปรับตัวทางสังคมกับเพื่อนต่างเพศสูงขึ้น

สุรสิทธิ์ บุญสกุลณะ (2531 : 52) ได้ศึกษาผลของการใช้กลุ่มสัมพันธ์ที่มีต่อการปรับตัวด้านสัมพันธภาพกับเพื่อน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่ได้เข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์ มีการปรับตัวด้านสัมพันธภาพกับเพื่อนสูงขึ้น

อารีย์ ลีลา (2535 : 62) ได้ศึกษาผลของการฝึกพฤติกรรมกล้าแสดงออกที่มีต่อการสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านน้ำรอบ จังหวัดอุทัยธานี ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่ได้รับการฝึกพฤติกรรมกล้าแสดงออกมีการสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อนดีขึ้นกว่าก่อนได้รับการฝึกพฤติกรรมกล้าแสดงออก

กาญจน์กมล สุวิทยารัตน์ (2537 : 58) ได้ศึกษาผลของการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่มีต่อการปฏิบัติตนกับเพื่อนต่างเพศ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนธรรมศาสตร์คลองหลวงวิทยาคม จังหวัดปทุมธานี ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่ได้รับการฝึกพฤติกรรมแสดงออกมีการปฏิบัติตนกับเพื่อนต่างเพศดีขึ้น

เปรมปรี พงษ์ประสิทธิ์ (2538 : 75) ได้ศึกษาผลของการฝึกการวิเคราะห์การติดต่อสื่อสารสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่มีต่อการปฏิบัติตนกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวิสุทธิรังษี อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี ผลการวิจัยพบว่า หลังจากที่นักเรียนได้รับการฝึกวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล นักเรียนสามารถปฏิบัติตนกับเพื่อนได้ดีขึ้น สามารถใช้ถ้อยคำ และ ภาษาท่าทางในการปฏิบัติตนกับเพื่อนได้อย่างเหมาะสมในด้านต่างๆ

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพกับเพื่อน พบว่า กลุ่มเพื่อนมีอิทธิพลต่อบุคคลตั้งแต่เด็ก ถ้าในวัยเด็กถูกเพื่อนรังเกียจ ก็จะเกิดความคับข้องใจ มีความรู้สึกที่ไม่ดีกับบุคคลอื่น และจะมีผลต่อไปจนถึงวัยผู้ใหญ่ ทำให้ไม่ยอมเข้าสังคมกับบุคคลอื่น และทำให้มองบุคคลอื่นไปในแง่ร้าย ไม่มีการสร้างสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน ความรู้สึกที่ดีต่อกันจึงไม่เกิด แต่ถ้าหากได้รับการพัฒนาโดยการฝึก ให้ได้รับการเรียนรู้ที่ดี ก็สามารถที่จะพัฒนาให้ดีขึ้นได้ สามารถเข้ากับบุคคลอื่นและเข้ากับสังคมได้ดีขึ้นด้วยเช่นกัน

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยแบ่งวิธีดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. แหล่งข้อมูลและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล
3. วิธีดำเนินการรวบรวมข้อมูล
4. วิธีจัดกระทำกับข้อมูล

แหล่งข้อมูลและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนชุมชนบึงบา อำเภอหนองเสือ จังหวัดปทุมธานี ที่มีคะแนนจากการตอบแบบสอบถามสัมพันธภาพกับเพื่อน และจากการตอบแบบสอบถาม ใคร่อย่ ตั้งแต่เปอร์เซ็นต์ที่ 50 ลงมา

2. กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนชุมชนบึงบา อำเภอหนองเสือ จังหวัดปทุมธานี ปีการศึกษา 2541 ที่มีคะแนนจากการตอบแบบสอบถามสัมพันธภาพกับเพื่อนและจากการตอบแบบสอบถามใคร่อย่ ตั้งแต่เปอร์เซ็นต์ที่ 50 ลงมา และสอบถามความสมัครใจของนักเรียนในการเข้าร่วมการทดลองหลังจากนั้นจึงสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) จากประชากรมา จำนวน 24 คน แล้วสุ่มอย่างง่ายอีกครั้ง เป็นกลุ่มทดลอง 2 กลุ่ม และกลุ่มควบคุม 1 กลุ่มๆ ละ 8 คน โดยมีขั้นตอนดังนี้

2.1 ผู้วิจัยให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนชุมชนบึงบา อำเภอหนองเสือ จังหวัดปทุมธานี จำนวน 73 คน ตอบแบบสอบถามสัมพันธภาพกับเพื่อน แล้วนำมาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ แล้วเรียงลำดับนักเรียนที่ได้คะแนนจากสูงสุดลงมาต่ำสุด จากนั้นพิจารณาเลือกนักเรียนที่มีคะแนนสัมพันธภาพกับเพื่อนตั้งแต่ เปอร์เซ็นต์ที่ 50 ลงมา ได้นักเรียนจำนวน 36 คน

2.2 ผู้วิจัยให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนชุมชนบึงบา อำเภอหนองเสือ จังหวัดปทุมธานี จำนวน 73 คน ตอบแบบสอบถามใคร่อย่ แล้วเรียงลำดับรายชื่อเรียนที่มีคะแนนสัมพันธภาพกับเพื่อนจากสูงลงมาต่ำ จากนั้นคัดเลือกนักเรียนที่มีคะแนนสัมพันธภาพกับเพื่อน ตั้งแต่เปอร์เซ็นต์ที่ 50 ลงมา ได้นักเรียน จำนวน 36 คน

2.3 ผู้วิจัยคัดเลือกนักเรียน ในข้อ 2.1 และข้อ 2.2 ที่มีรายชื่อตรงกัน ได้นักเรียน จำนวน 31 คน

2.4 ผู้วิจัยสอบถามความสมัครใจของนักเรียนในการเข้าร่วมการทดลอง ปรากฏว่า นักเรียนทุกคนในข้อ 2.3 สมัครใจเข้าร่วมการทดลอง จากนั้นผู้วิจัย ใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ได้นักเรียนมาจำนวน 24คน แล้วสุ่มอย่างง่ายอีกครั้งเพื่อแบ่งเป็น กลุ่มทดลอง 2 กลุ่ม และกลุ่มควบคุม 1 กลุ่มๆ ละ 8 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

1. แบบสอบถามสัมพันธภาพกับเพื่อน
2. แบบสอบถามใคร่อย
3. โปรแกรมการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม
4. โปรแกรมการฝึกพฤติกรรมแสดงออกที่เหมาะสม
5. โปรแกรมการให้ข้อเสนอแนะ

วิธีดำเนินการสร้างเครื่องมือ

ผู้วิจัยดำเนินการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าตามลำดับดังนี้

1. แบบสอบถามสัมพันธภาพกับเพื่อน

1.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพกับเพื่อนเพื่อเป็นแนวทาง ในการสร้างแบบสอบถาม

1.2 ผู้วิจัยสำรวจปัญหาเกี่ยวกับสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 6 โรงเรียนชุมชนบึงบา อำเภอหนองเสือ จังหวัดปทุมธานี โดยการสัมภาษณ์อาจารย์ประจำชั้น และ จากการตอบแบบสอบถามปลายเปิดของนักเรียน พบว่า นักเรียนมีปัญหาเกี่ยวกับเพื่อน ไม่รับฟังความคิดเห็นของเพื่อน ไม่กล้าแสดงความคิดเห็น ไม่ให้อภัยเพื่อน ไม่ให้กำลังใจเพื่อน ไม่ให้การยกย่องชมเชยเมื่อเพื่อนประสบความสำเร็จ ไม่ให้ความช่วยเหลือเพื่อน และไม่ให้ความ ร่วมมือในการทำกิจกรรมที่ได้รับมอบหมาย

1.3 ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามสัมพันธภาพกับเพื่อน จำนวน 30 ข้อ ซึ่งเป็นแบบ 3 ตัวเลือก ข้อความเป็นสถานการณ์ที่สอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะ และปัญหาด้านสัมพันธภาพ กับเพื่อนของนักเรียน

1.4 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามสัมพันธภาพกับเพื่อน ที่สร้างขึ้น มาหาความเที่ยงตรง เชิงประจักษ์ โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 คน ได้แก่ รองศาสตราจารย์กมลรัตน์ กริทอง

อาจารย์พรณพิศ วาณิชการ และอาจารย์วิไลลักษณ์ พงษ์โสภา ตรวจสอบความเหมาะสมทั้งด้านเนื้อหา ภาษาที่ใช้และความสอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะ แล้วผู้วิจัยนำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

1.5 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว จำนวน 30 ข้อ ไปทดลองใช้ กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดราษฎร์บำรุง อำเภอหนองเสือ จังหวัดปทุมธานี จำนวน 63 คน ที่มีลักษณะคล้ายกับกลุ่มตัวอย่าง แล้วนำแบบสอบถามมาตรวจให้คะแนน เพื่อวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ โดยใช้เทคนิค 25 % ของกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำ ด้วยวิธีการทางสถิติแบบที่ (t - test) แล้วคัดเลือกข้อที่มีค่า t ระหว่าง 2.41 - 6.98 ได้แบบสอบถามจำนวน 20 ข้อ

1.6 นำแบบสอบถามที่คัดเลือกในข้อ 1.5 มาหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha - Coefficient) ของ ครอนบัค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .8280

ลักษณะของแบบสอบถามสัมพันธ์ภาพกับเพื่อน

แบบสอบถามมีลักษณะเป็นสถานการณ์ เพื่อศึกษาว่านักเรียนจะมีการแสดงออก หรือกระทำการใดในสถานการณ์นั้นๆ มากน้อยเพียงใด โดยให้นักเรียนพิจารณาคำถามเป็นข้อๆ ซึ่งแต่ละข้อมีคำตอบ คือ ก , ข และ ค ให้นักเรียนเลือกคำตอบที่ตรงกับการแสดงออก หรือ การกระทำจริงๆ ของนักเรียน เพียงข้อเดียว

เกณฑ์การให้คะแนน

แบบสอบถามสัมพันธ์ภาพกับเพื่อนมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

- 3 คะแนน หมายถึง มีสัมพันธ์ภาพกับเพื่อนมาก
- 2 คะแนน หมายถึง มีสัมพันธ์ภาพกับเพื่อนปานกลาง
- 1 คะแนน หมายถึง มีสัมพันธ์ภาพกับเพื่อนน้อย

ตัวอย่างแบบสอบถามสัมพันธภาพกับเพื่อน

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามฉบับนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อจะสำรวจสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียน โดยให้นักเรียนอ่านข้อความจากสถานการณ์ต่างๆ ที่กำหนดให้ แล้วพิจารณาว่า ถ้านักเรียนเป็นบุคคลที่อยู่ในเหตุการณ์นั้น นักเรียนจะอย่างไร โดยเลือกคำตอบที่เห็นว่าสอดคล้องกับความรู้สึกนึกคิดและการแสดงออกของนักเรียนให้มากที่สุด
2. ให้นักเรียนเลือกคำตอบ โดยการทำเครื่องหมายกากบาท (X) ทับตัวอักษร ก , ข หรือ ค ที่เห็นว่าตรงกับ ความคิด ความรู้สึก และการแสดงออกของนักเรียนมากที่สุด เพียงข้อเดียว
3. ให้นักเรียนตอบคำถามทุกข้อ
4. การตอบแบบสอบถามของนักเรียน ไม่มีถูกหรือผิด และไม่มีผลต่อคะแนน หรือการเรียนของนักเรียนทั้งสิ้น

ตัวอย่าง

1. ในขณะที่เพื่อนของนักเรียนพูดอธิบายให้นักเรียนฟังในสิ่งที่นักเรียนซักถาม แต่ว่าเพื่อนอธิบายไม่ค่อยเข้าใจ นักเรียนจะอย่างไร
 - ก. ฟังบ้างไม่ฟังบ้าง
 - ข. ทนฟังไป จนกระทั่งเพื่อนพูดจบ
 - ค. เมื่อเพื่อนพูดจบแล้ว บอกกับเพื่อนว่าไม่เข้าใจขอให้เพื่อนอธิบายให้ฟังใหม่
2. นักเรียนและเพื่อนๆ ช่วยกันจัดนิทรรศการ วันสัปดาห์ห้องสมุด เมื่อเพื่อนๆ ขอความคิดเห็นว่า ควรจะจัดนิทรรศการเรื่องใดบ้าง นักเรียนจะอย่างไร
 - ก. บอกกับเพื่อนๆ ว่า น่าจะไปถามครู
 - ข. บอกกับเพื่อนๆ ว่า ไม่ขอแสดงความคิดเห็น
 - ค. บอกกับเพื่อนๆ ว่า น่าจะจัดบอร์ดเกี่ยวกับการแนะนำหนังสือใหม่

2. แบบสอบถามใครเอ่ย

2.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียน เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

2.2 ผู้วิจัยสำรวจปัญหาเกี่ยวกับสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนชุมชนบึงบา อำเภอหนองเสือ จังหวัดปทุมธานี โดยให้นักเรียน ตอบแบบสอบถาม ปลายเปิด เกี่ยวกับสัมพันธภาพกับเพื่อน พบว่า นักเรียนมีปัญหาเกี่ยวกับการรับฟังความคิดเห็นของเพื่อน ไม่กล้าแสดงความคิดเห็นร่วมกับเพื่อน ไม่ให้กำลังใจเพื่อน ไม่ให้อภัยเมื่อทำผิด ไม่ยกย่องชมเชยเมื่อเพื่อนประสบความสำเร็จ ไม่ให้ความช่วยเหลือเพื่อน ไม่ให้ความร่วมมือกับเพื่อนในการทำกิจกรรมที่ได้รับมอบหมาย

2.3 ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถาม ใครเอ่ย จำนวน 15 ข้อ เป็นข้อความบรรยายบุคลิก ลักษณะต่างๆ ของบุคคลให้สอดคล้องกับลักษณะของปัญหาที่สำรวจ แล้วนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นมาหาค่าความเที่ยงตรงเชิงประจักษ์ (Face Validity) โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 คน ได้แก่ รองศาสตราจารย์ กมลรัตน์ กรีทอง อาจารย์พรณพิศ วาณิชยการ และ อาจารย์วิไลลักษณ์ พงษ์ไธภา ตรวจสอบความเหมาะสมทางด้านเนื้อหาและภาษาที่ใช้ให้เหมาะสมกับนักเรียนแล้ว ผู้วิจัยนำมาปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปใช้ในการวิจัย

ตัวอย่างแบบสอบถามใคร่อย

คำชี้แจง

ข้อความในแบบสอบถามเป็นข้อความที่บรรยายถึงลักษณะต่างๆ ของบุคคล ให้
นักเรียนนึกถึงเพื่อนๆ ในห้องเรียน รวมทั้งตัวนักเรียนเอง ที่มีลักษณะตรงกับข้อความในแต่ละข้อ
โดยให้นักเรียนใส่ชื่อเพื่อนหรือชื่อตนเอง ลงในหลังข้อความที่เห็นว่าตรงกับลักษณะนั้นๆ

1. ผู้ที่รับฟังความคิดเห็นของเพื่อนมากที่สุด คือ.....
2. ผู้ที่เพื่อนไม่ชอบทำงานร่วมด้วยมากที่สุด คือ.....
3. ผู้ที่แสดงความคิดเห็นแล้วได้รับการยอมรับจากเพื่อนมากที่สุด คือ.....
4. ผู้ที่ชมเชยเพื่อน เมื่อเพื่อนประสบความสำเร็จมากที่สุด คือ.....
5. ผู้ที่ให้อภัยเมื่อเพื่อนทำผิดมากที่สุด คือ.....
6. ผู้ที่ไม่ให้ความช่วยเหลือเมื่อเวลาที่เพื่อนเดือดร้อนมากที่สุด คือ.....
7. ผู้ที่ให้ความร่วมมือในงานที่ได้รับมอบหมายมากที่สุด คือ.....
8. ผู้ที่ให้กำลังใจเพื่อนมากที่สุด คือ.....
9. ผู้ที่ไม่เคยกล่าวคำชมเชยเพื่อนเมื่อเพื่อนประสบความสำเร็จ คือ.....
10. ผู้ที่แสดงความคิดเห็นแล้วเพื่อนไม่ยอมรับมากที่สุดคือ.....
11. ผู้ที่มีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่มากที่สุด คือ.....
12. ผู้ที่ชอบต่อว่าเพื่อนเมื่อเพื่อนทำผิดมากที่สุดคือ.....
13. ผู้ที่ไม่ให้ความร่วมมือในงานที่ได้รับมอบหมายร่วมกันมากที่สุดคือ.....
14. ผู้ที่ไม่เคยให้กำลังใจเพื่อนมากที่สุด คือ.....
15. ผู้ที่ไม่เคยรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนมากที่สุด คือ.....

3. โปรแกรมกิจกรรมกลุ่ม

3.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมกลุ่ม เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างโปรแกรมการใช้กิจกรรมกลุ่มที่มีต่อสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียน ให้สอดคล้องกับความต้องการของการศึกษาค้นคว้า

3.2 สร้างโปรแกรมการใช้กิจกรรมกลุ่ม ให้สอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะ และจุดมุ่งหมายของงานวิจัย แล้วนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คน ได้แก่ รองศาสตราจารย์ กมลรัตน์ กรีทอง อาจารย์พรณพิศ วาณิชการ และอาจารย์วิไลลักษณ์ พงษ์โสภา ตรวจสอบความสอดคล้องของวัตถุประสงค์ เนื้อหา และวิธีดำเนินการ แล้วผู้วิจัยนำไปปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

3.3 นำโปรแกรมการใช้กิจกรรมกลุ่มจาก ข้อ 3.2 ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดราชวรานุบำรุง อำเภอหนองเสือ จังหวัดปทุมธานี ที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 8 คน แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมอีกครั้งหนึ่ง ก่อนนำไปใช้ในการทดลอง

3.4 นำโปรแกรมกิจกรรมกลุ่มไปใช้กับกลุ่มทดลองที่ 1 โดยดำเนินการทดลอง ตั้งแต่วันที่ 8 มิถุนายน 2541 ถึง วันที่ 27 กรกฎาคม 2541 จำนวน 12 ครั้งๆ ละ 60 นาที เวลา 15.00น. - 16.00 น. (ดูรายละเอียดในภาคผนวก)

4. โปรแกรมการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสม

4.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสม เพื่อเป็นแนวทาง ในการสร้างโปรแกรมการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสมที่มีต่อสัมพันธภาพกับเพื่อนให้สอดคล้องกับความต้องการของการศึกษาค้นคว้า

4.2 สร้างโปรแกรมการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสม ให้สอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะและจุดมุ่งหมายของงานวิจัย แล้วนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คน ได้แก่ รองศาสตราจารย์กมลรัตน์ กรีทอง อาจารย์พรณพิศ วาณิชการ และ อาจารย์วิไลลักษณ์ พงษ์โสภา ตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์ เนื้อหา และวิธีดำเนินการ แล้วผู้วิจัยนำไปปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

4.3 นำโปรแกรมการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสม จากข้อ 4.2 ที่ปรับปรุงแก้ไข ตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ แล้วไปทดลองใช้ กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดราชวรานุบำรุง อำเภอหนองเสือจังหวัดปทุมธานี ที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 8 คน เพื่อดูความเหมาะสมของเนื้อหา วิธีการ และเวลาที่ใช้ในการทดลอง

4.4 นำโปรแกรมการฝึกปฏิบัติการการแสดงออกที่เหมาะสม ไปใช้กับกลุ่มทดลองที่ 2 โดยดำเนินการทดลอง ตั้งแต่วันที่ 9 มิถุนายน 2541 ถึง วันที่ 28 กรกฎาคม 2541 จำนวน 12 ครั้ง ครั้งละ 1 ชั่วโมง เวลา 15.00 น. - 16.00 น. (ดูรายละเอียดในภาคผนวก)

5. โปรแกรมการให้ข้อเสนอแนะ

5.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพกับเพื่อน เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างโปรแกรมการให้ข้อเสนอแนะที่มีต่อสัมพันธภาพกับเพื่อน ให้สอดคล้องกับความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

5.2 สร้างโปรแกรมการให้ข้อเสนอแนะ ให้สอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะ จุดมุ่งหมาย กิจกรรมเนื้อหาและวิธีดำเนินการ แล้วนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คน ได้แก่ รองศาสตราจารย์ กมลรัตน์ กรีทอง อาจารย์พรพนพิศ วาณิชยการ และอาจารย์วิไลลักษณ์ พงษ์โสภา ตรวจสอบความสอดคล้องระหว่าง วัตถุประสงค์ เนื้อหา และวิธีดำเนินการ

5.3 นำโปรแกรมการให้ข้อเสนอแนะ ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดราชบูรณะ อำเภอหนองเสือ จังหวัดปทุมธานี ที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 8 คน แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมอีกครั้งหนึ่ง ก่อนนำไปใช้ในการทดลอง

5.4 นำโปรแกรมการให้ข้อเสนอแนะ ไปใช้กับกลุ่มควบคุม โดยดำเนินการทดลอง ตั้งแต่วันที่ 10 มิถุนายน 2541 ถึง 29 กรกฎาคม 2541 จำนวน 12 ครั้งๆ ละ 1 ชั่วโมง เวลา 15.00น.-16.00น. (ดูรายละเอียดในภาคผนวก)

ผู้วิจัยดำเนินการทดลองโดยให้กลุ่มทดลองที่ 1 เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม กลุ่มทดลองที่ 2 ได้รับการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสม กลุ่มควบคุมได้รับข้อเสนอแนะ ดังแสดงในตาราง 1

ตาราง 1 แสดงระยะเวลาการดำเนินการทดลองของกลุ่มทดลองที่ 1 ที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม กลุ่มทดลองที่ 2 ที่ได้รับการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสม และกลุ่มควบคุม ที่ได้รับข้อเสนอแนะ

สัปดาห์ที่	วัน เดือน ปี	เวลา	กลุ่มทดลองที่	ครั้งที่	หมายเหตุ
1	8 มิ.ย. 41		1	1	
	9 มิ.ย. 41	15.00 น.	2	1	
	10 มิ.ย. 41	ถึง	3	1	
	11 มิ.ย. 41	16.00 น.	1	2	
	12 มิ.ย. 41		2	2	
2	15 มิ.ย. 41		3	2	
	16 มิ.ย. 41	15.00 น.	1	3	
	17 มิ.ย. 41	ถึง	2	3	
	18 มิ.ย. 41	16.00 น.	3	3	
	19 มิ.ย. 41		1	4	
3	22 มิ.ย. 41		2	4	
	23 มิ.ย. 41	15.00 น.	3	4	
	24 มิ.ย. 41	ถึง	1	5	
	25 มิ.ย. 41	16.00 น.	2	5	
	26 มิ.ย. 41		3	5	

ตาราง 1 (ต่อ)

สัปดาห์ที่	วัน เดือน ปี	เวลา	กลุ่มทดลองที่	ครั้งที่	หมายเหตุ
4	29 มิ.ย. 41		1	6	
	30 มิ.ย. 41	15.00 น.	2	6	
	1 ก.ค. 41	ถึง	3	6	
	2 ก.ค. 41	16.00 น.	1	7	
	3 ก.ค. 41		2	7	
5	6 ก.ค. 41		3	7	
	7 ก.ค. 41	15.00 น.	1	8	
	8 ก.ค. 41	ถึง	-	-	ปิดวันเข้าพรรษา
	9 ก.ค. 41	16.00 น.	-	-	ปิดวัน
	10 ก.ค. 41		2	8	อาสาฬหบูชา
6	13 ก.ค. 41		3	8	
	14 ก.ค. 41	15.00 น.	1	9	
	15 ก.ค. 41	ถึง	2	9	
	16 ก.ค. 41	16.00 น.	3	9	
	17 ก.ค. 41		1	10	
7	20 ก.ค. 41		2	10	
	21 ก.ค. 41	15.00 น.	3	10	
	22 ก.ค. 41	ถึง	1	11	
	23 ก.ค. 41	16.00 น.	2	11	
	24 ก.ค. 41		3	11	

ตาราง 1 (ต่อ)

ลำดับที่	วัน เดือน ปี	เวลา	กลุ่มทดลองที่	ครั้งที่	หมายเหตุ
8	27 ก.ค. 41	15.00 น.	1	12	
	28 ก.ค. 41	ถึง	2	12	
	29 ก.ค. 41	16.00 น.	3	12	

หมายเหตุ วันที่ตรงกับวันหยุด ผู้วิจัยทำการทดลองชดเชยในวันดังกล่าว

การดำเนินการทดลอง

แบบแผนการทดลอง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง มีแบบแผนการทดลองแบบ Randomized Control Group Pretest - Posttest Design (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2540 : 165)

ตาราง 2 แสดงแบบแผนการทดลอง แบบ Randomized Control Group Pretest - Posttest Design

กลุ่ม	สอบก่อน	ทดลอง	สอบหลัง
E ₁ R	T1	X1	T2
E ₂ R	T1	X2	T2
C-R	T1	~X	T2

ความหมายของสัญลักษณ์

- E₁R แทนกลุ่มทดลองที่ 1 โดยใช้กิจกรรมกลุ่ม
- E₂R แทนกลุ่มทดลองที่ 2 โดยใช้การฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสม
- C-R แทนกลุ่มทดลองที่ 3 โดยการให้ข้อเสนอแนะ
- T 1 แทนการสอบก่อนที่จัดกระทำทดลอง
- T 2 แทนการสอบหลังที่จัดกระทำทดลอง
- X 1 แทนการจัดกระทำทดลอง กลุ่มที่ 1
- X 2 แทนการจัดกระทำทดลอง กลุ่มที่ 2
- ~X แทนการจัดกระทำทดลอง กลุ่มที่ 3

✓ วิธีดำเนินการทดลอง

1. ก่อนการทดลอง ผู้วิจัยนำคะแนนสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียน กลุ่มทดลองที่ 1 กลุ่มทดลองที่ 2 และกลุ่มควบคุมที่ได้จากการตอบแบบสอบถามสัมพันธภาพกับเพื่อนจากขั้นตอนของการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างเมื่อวันที่ 27 พฤษภาคม 2541 มาเป็นคะแนนก่อนการทดลอง (Pretest)

2. การดำเนินการทดลอง ผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการทดลอง ทั้ง 3 กลุ่ม ดังนี้

2.1 กลุ่มทดลองที่ 1 เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มตามโปรแกรมเพื่อพัฒนาสัมพันธภาพกับเพื่อน ตั้งแต่วันที่ 8 มิถุนายน 2541 ถึง วันที่ 27 กรกฎาคม 2541 จำนวน 12 ครั้งๆละ 1 ชั่วโมง เวลา 15.00 น. - 16.00 น.

2.2 กลุ่มทดลองที่ 2 ได้รับการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสม ตามโปรแกรมเพื่อพัฒนาสัมพันธภาพกับเพื่อน ตั้งแต่วันที่ 9 มิถุนายน 2541 ถึง วันที่ 28 กรกฎาคม 2541 จำนวน 12 ครั้งๆละ 1 ชั่วโมง เวลา 15.00 น. - 16.00 น.

2.3 กลุ่มควบคุม ได้รับข้อสนเทศตามโปรแกรมเพื่อพัฒนาสัมพันธภาพกับเพื่อน ตั้งแต่วันที่ 10 มิถุนายน 2541 ถึง วันที่ 29 กรกฎาคม 2541 จำนวน 12 ครั้งๆละ 1 ชั่วโมง เวลา 15.00 น. - 16.00 น.

3. หลังการทดลอง ผู้วิจัยให้นักเรียน กลุ่มทดลองทั้ง 2 กลุ่ม และกลุ่มควบคุม ตอบแบบสอบถามสัมพันธภาพกับเพื่อนฉบับเดิมที่ใช้ในการคัดเลือกกลุ่มทดลองอีกครั้งหนึ่ง แล้วเก็บคะแนนไว้เป็นคะแนนหลังการทดลอง (Posttest)

4. นำผลที่ได้จาก ข้อ 1 และข้อ 3 ไปวิเคราะห์ข้อมูล ตามวิธีการทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำคะแนนสัมพันธภาพกับเพื่อน ที่ได้จากการตอบแบบสอบถามสัมพันธภาพกับเพื่อนมาวิเคราะห์ ดังต่อไปนี้

1. วิเคราะห์สัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียน กลุ่มทดลองที่ 1 ก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม

2. วิเคราะห์สัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียน กลุ่มทดลองที่ 2 ก่อนและหลังการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสม

3. วิเคราะห์สัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียน กลุ่มควบคุม ก่อนและหลังการให้ข้อสนเทศ

4. วิเคราะห์สัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียน ก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม การฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสม และการให้ข้อสนเทศ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติพื้นฐาน
 - 1.1 ค่าคะแนนเฉลี่ย (Arithmetic Mean)
 - 1.2 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
2. สถิติสำหรับวิเคราะห์คุณภาพเครื่องมือ
 - 2.1 หาค่าอำนาจจำแนกเป็นรายชื่อของแบบสอบถาม โดยใช้สูตร t-test แบบเทคนิค 25 เปอร์เซนต์ ของกลุ่มสูง และ กลุ่มต่ำ
 - 2.2 หาค่าความเชื่อมั่น ของแบบสอบถาม โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha - Coefficient) ของ ครอนบัค
3. สถิติสำหรับทดสอบสมมติฐาน
 - 3.1 ทดสอบสมมติฐานข้อ 1- 3 โดยการทดสอบความแตกต่างของนักเรียนแต่ละกลุ่ม โดยใช้ t-test for Dependent Samples (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2540 : 165)
 - 3.2 ทดสอบสมมติฐานข้อ 4 โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One - Way Analysis of Variance) (ANOVA) (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2540 : 168)

บทที่ 4

ผลของการวิเคราะห์ข้อมูลศึกษาค้นคว้า

สัญลักษณ์ในการวิเคราะห์และแปลผล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลจากการทดลอง และแปลความหมายของผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ต่าง ๆ ที่ใช้แทนความหมายดังต่อไปนี้

N	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง
$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ยสัมพันธภาพกับเพื่อน
S.D.	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของสัมพันธภาพกับเพื่อน
ΣD	แทน	ผลรวมของคะแนนความแตกต่างของสัมพันธภาพกับเพื่อนก่อนและหลังการทดลอง
ΣD^2	แทน	ผลรวมของคะแนนความแตกต่างของสัมพันธภาพกับเพื่อนก่อนและหลังการทดลองยกกำลังสอง
t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณา t - distribution
SS	แทน	ผลบวกกำลังสองของคะแนน
MS	แทน	ค่าเฉลี่ยผลบวกกำลังสองของคะแนน
df	แทน	ชั้นแห่งความเป็นอิสระ
F	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาใน F - distribution

ผลการศึกษาค้นคว้า

ผลการศึกษาค้นคว้าของการวิจัยครั้งนี้ มีดังนี้

1. แสดงค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน สัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียน กลุ่มทดลองที่ 1 ก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม กลุ่มทดลองที่ 2 ก่อนและหลังการฝึกปฏิบัติการแสดงออกที่เหมาะสม และ กลุ่มควบคุม ก่อนและหลังการให้ข้อเสนอแนะ ดังแสดงผลการวิเคราะห์ในตาราง 3

ตาราง 3 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน สัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียน กลุ่มทดลองที่ 1 ก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม กลุ่มทดลองที่ 2 ก่อนและหลังการฝึกปฏิบัติการแสดงออกที่เหมาะสม และกลุ่มควบคุม ก่อนและหลังการให้ข้อเสนอแนะ

กลุ่มตัวอย่าง	ก่อนการทดลอง		หลังการทดลอง	
	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D
กลุ่มทดลองที่ 1	42.87	3.36	53.25	2.76
กลุ่มทดลองที่ 2	42.12	3.04	51.00	3.38
กลุ่มควบคุม	42.62	2.87	49.87	3.68

จากตาราง 3 พบว่า ก่อนการทดลอง ค่าเฉลี่ยสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 1,2 และ กลุ่มควบคุม มีค่าใกล้เคียงกัน อยู่ระหว่าง 42.12 – 42.87 ภายหลังการทดลอง นักเรียนทุกกลุ่ม มีค่าเฉลี่ยสัมพันธภาพกับเพื่อนสูงขึ้น กล่าวคือ นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม (กลุ่มทดลองที่ 1) มีค่าเฉลี่ยสูงขึ้นเป็น 53.25 นักเรียนที่ได้รับการฝึกปฏิบัติการแสดงออกที่เหมาะสม (กลุ่มทดลองที่ 2) มีค่าเฉลี่ยสูงขึ้นเป็น 51.00 และ นักเรียนที่ได้รับข้อเสนอแนะ (กลุ่มควบคุม) มีค่าเฉลี่ยสูงขึ้นเป็น 49.87

2. เปรียบเทียบสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียน กลุ่มทดลองที่ 1 ก่อนเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม นักเรียนกลุ่มทดลองที่ 2 ก่อนได้รับการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสม และนักเรียนกลุ่มควบคุม ก่อนได้รับข้อเสนอแนะ ดังแสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลในตาราง 4

ตาราง 4 เปรียบเทียบสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 1 ก่อนเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม นักเรียนกลุ่มทดลองที่ 2 ก่อนได้รับการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสม และนักเรียนกลุ่มควบคุม ก่อนได้รับข้อเสนอแนะ

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	2	2.33	1.16	0.12
ภายในกลุ่ม	21	201.62	9.60	
รวม	23	203.95		

จากตาราง 4 พบว่า ก่อนการทดลองนักเรียนทั้ง 3 กลุ่ม มีสัมพันธภาพกับเพื่อนแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่า สัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนทั้ง 3 กลุ่มไม่แตกต่างกัน

3. เปรียบเทียบสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียน กลุ่มทดลองที่ 1 ก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม ดังแสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลในตาราง 5

ตาราง 5 เปรียบเทียบสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียน ก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม

การทดลอง	$\bar{X}$	ΣD	ΣD^2	t
ก่อนเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม	42.87			
		83	893	13.75 **
หลังเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม	53.25			

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 5 พบว่า นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม มีสัมพันธภาพกับเพื่อนดีขึ้นกว่าก่อนเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 แสดงว่า กิจกรรมกลุ่มทำให้นักเรียนมีสัมพันธภาพกับเพื่อนดีขึ้น

4. เปรียบเทียบสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียน ก่อนและหลังได้รับการฝึกพฤติกรรม
การแสดงออกที่เหมาะสม ดังแสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลในตาราง 6

ตาราง 6 เปรียบเทียบสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียน ก่อนและหลังได้รับการฝึกพฤติกรรม
การแสดงออกที่เหมาะสม

การทดลอง	$\bar{X}$	ΣD	ΣD^2	t
ก่อนการฝึกพฤติกรรม				
การแสดงออกที่เหมาะสม	42.12			
		71	715	7.21**
หลังการฝึกพฤติกรรม				
การแสดงออกที่เหมาะสม	51.00			

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 6 พบว่า นักเรียนที่ได้รับการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสม
มีสัมพันธภาพกับเพื่อนดีขึ้นกว่าก่อนได้รับการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสม อย่างมี
นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่า การฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสม ทำให้นักเรียน
มีสัมพันธภาพกับเพื่อนดีขึ้น

5. เปรียบเทียบสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียน ก่อนและหลังการให้ข้อเสนอแนะ
 ดังแสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลในตาราง 7

ตาราง 7 เปรียบเทียบสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียน ก่อนและหลังการให้ข้อเสนอแนะ

การทดลอง	$\bar{X}$	ΣD	ΣD^2	t
ก่อนได้รับข้อเสนอแนะ	42.62			
		58	490	6.51**
หลังได้รับข้อเสนอแนะ	49.87			

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 7 พบว่า นักเรียนที่ได้รับข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสัมพันธภาพกับเพื่อน
 มีสัมพันธภาพกับเพื่อนดีขึ้นกว่าก่อนได้รับข้อเสนอแนะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 แสดงว่า
 การให้ข้อเสนอแนะ ทำให้นักเรียนมีสัมพันธภาพกับเพื่อนดีขึ้น

6. เปรียบเทียบสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียน กลุ่มทดลองที่ 1 ภายหลังการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม นักเรียนกลุ่มทดลองที่ 2 ภายหลังได้รับการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสม และนักเรียนกลุ่มควบคุมภายหลังได้รับข้อเสนอแนะ ดังแสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลในตาราง 8

ตาราง 8 เปรียบเทียบสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียน กลุ่มทดลองที่ 1 ภายหลังการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม นักเรียนกลุ่มทดลองที่ 2 ภายหลังได้รับการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสม และนักเรียนกลุ่มควบคุมภายหลังได้รับข้อเสนอแนะ

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	2	47.25	23.62	2.17
ภายในกลุ่ม	21	228.37	10.87	
รวม	23	275.62		

จากตาราง 8 พบว่า ภายหลังการทดลอง นักเรียนกลุ่มทดลองที่ 1 ที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม นักเรียนกลุ่มทดลองที่ 2 ที่ได้รับการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสม และ นักเรียนกลุ่มควบคุมที่ได้รับข้อเสนอแนะ มีสัมพันธภาพกับเพื่อนเพิ่มขึ้นไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่า การเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม การฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสม และการให้ข้อเสนอแนะ ทำให้นักเรียนมีสัมพันธภาพกับเพื่อนเพิ่มขึ้นไม่แตกต่างกัน

บทที่ 5

บทย่อ สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

บทย่อ

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

เพื่อเปรียบเทียบผลของการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม การฝึกปฏิบัติการแสดงออกที่เหมาะสมที่มีต่อสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนชุมชนบึงบา อำเภอหนองเสือ จังหวัดปทุมธานี โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. เพื่อเปรียบเทียบสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียน ก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม
2. เพื่อเปรียบเทียบสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียน ก่อนและหลังการฝึกปฏิบัติการแสดงออกที่เหมาะสม
3. เพื่อเปรียบเทียบสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียน ก่อนและหลังการให้ข้อเสนอแนะ
4. เพื่อเปรียบเทียบสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม นักเรียนที่ได้รับการฝึกปฏิบัติการแสดงออกที่เหมาะสม และนักเรียนที่ได้รับข้อเสนอแนะ

สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า

1. นักเรียนมีสัมพันธภาพกับเพื่อนดีขึ้น หลังจากเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม
2. นักเรียนมีสัมพันธภาพกับเพื่อนดีขึ้น หลังจากได้รับการฝึกปฏิบัติการแสดงออกที่เหมาะสม
3. นักเรียนมีสัมพันธภาพกับเพื่อนดีขึ้น หลังจากได้รับข้อเสนอแนะ
4. นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม นักเรียนที่ได้รับการฝึกปฏิบัติการแสดงออกที่เหมาะสม และนักเรียนที่ได้รับข้อเสนอแนะมีสัมพันธภาพกับเพื่อนแตกต่างกัน

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. ประชากร เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนชุมชนบึงบา อำเภอหนองเสือ จังหวัดปทุมธานี ที่มีคะแนนจากการตอบแบบสอบถามสัมพันธภาพกับเพื่อนและจากการตอบแบบสอบถามใคร่อย่ ตั้งแต่เปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 50 ลงมา

2. กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนชุมชนบึงบา อำเภอหนองเสือ จังหวัดปทุมธานี ปีการศึกษา 2541 ที่มีคะแนนจากการตอบแบบสอบถามสัมพันธภาพกับเพื่อนและจากการตอบแบบสอบถามใคร่อย่ ตั้งแต่เปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 50 ลงมา และสอบถามความสมัครใจของนักเรียนในการเข้าร่วมการทดลอง หลังจากนั้นจึงสุ่มอย่างง่ายจากประชากรมาจำนวน 24 คน แล้วสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) อีกครั้งหนึ่ง เป็นกลุ่มทดลอง 2 กลุ่ม และกลุ่มควบคุม 1 กลุ่ม ๆ ละ 8 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยสร้างเครื่องมือในการทดลองดังนี้

1. แบบสอบถามสัมพันธภาพกับเพื่อน
2. แบบสอบถามใคร่อย่
3. โปรแกรมการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม
4. โปรแกรมการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสม
5. โปรแกรมการให้ข้อเสนอแนะ

วิธีดำเนินการทดลอง

1. ก่อนการทดลอง ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

ผู้วิจัยนำคะแนนสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียน กลุ่มทดลองที่ 1 กลุ่มทดลองที่ 2 และกลุ่มควบคุมจากขั้นตอนของการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง เมื่อวันที่ 27 พฤษภาคม 2541 มาเป็นคะแนนก่อนการทดลอง (Pretest)

2. การดำเนินการทดลอง ผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการทดลอง ทั้ง 3 กลุ่ม ดังนี้

2.1 กลุ่มทดลองที่ 1 เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มตามโปรแกรมกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาสัมพันธภาพกับเพื่อน ตั้งแต่วันที่ 8 มิถุนายน 2541 ถึง วันที่ 27 กรกฎาคม 2541 จำนวน 12 ครั้ง ครั้งละ 1 ชั่วโมง เวลา 15.00 น. - 16.00 น.

2.2 กลุ่มทดลองที่ 2 ได้รับการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสม ตามโปรแกรมการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสม เพื่อพัฒนาสัมพันธภาพกับเพื่อน ตั้งแต่วันที่ 9 มิถุนายน 2541 ถึง วันที่ 28 กรกฎาคม 2541 จำนวน 12 ครั้งๆ ละ 1 ชั่วโมง เวลา 15.00 น. - 16.00 น.

2.3 กลุ่มควบคุม ได้รับข้อเสนอแนะตามโปรแกรมการให้ข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนาสัมพันธภาพกับเพื่อน ตั้งแต่วันที่ 10 มิถุนายน 2541 ถึง วันที่ 29 กรกฎาคม 2541 จำนวน 12 ครั้งๆ ละ 1 ชั่วโมง เวลา 15.00 น. - 16.00 น.

3. หลังการทดลอง ผู้วิจัยให้นักเรียนกลุ่มทดลอง 2 กลุ่ม และกลุ่มควบคุม ตอบแบบสอบถามสัมพันธภาพกับเพื่อน ฉบับเดิมที่ใช้ในการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างอีกครั้งหนึ่ง แล้วเก็บคะแนนไว้เป็นคะแนนหลังการทดลอง (Posttest)

4. นำคะแนนที่ได้จากการตอบแบบสอบถามสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียน ก่อนและหลังการทดลอง มาวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้วิธีการทางสถิติต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติดังต่อไปนี้

1. เปรียบเทียบสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 1 ก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม โดยใช้ t - test for Dependent Samples

2. เปรียบเทียบสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 2 ก่อนและหลังได้รับการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสม โดยใช้ t - test for Dependent Samples

3. เปรียบเทียบสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนกลุ่มควบคุม ก่อนและหลังได้รับข้อเสนอแนะ โดยใช้ t - test for Dependent Samples

4. เปรียบเทียบสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม นักเรียนที่ได้รับการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสม และนักเรียนที่ได้รับข้อเสนอแนะ โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One Way Analysis of Variance)

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าสรุปผลได้ดังนี้

1. นักเรียนมีสัมพันธภาพกับเพื่อนดีขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 หลังจากเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม
2. นักเรียนมีสัมพันธภาพกับเพื่อนดีขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 หลังจากได้รับการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสม
3. นักเรียนมีสัมพันธภาพกับเพื่อนดีขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 หลังจากได้รับข้อเสนอแนะ
4. หลังการทดลองนักเรียนที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม นักเรียนที่ได้รับการฝึกพฤติกรรมแสดงออกที่เหมาะสม และนักเรียนที่ได้รับข้อเสนอแนะ มีสัมพันธภาพกับเพื่อนเพิ่มขึ้นไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

อภิปรายผลการศึกษาค้นคว้า

จากการศึกษาผลของกิจกรรมกลุ่มและการฝึกพฤติกรรมแสดงออกที่เหมาะสมที่มีต่อสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนชุมชนบึงบา อำเภอหนองเสือ จังหวัดปทุมธานี พบว่า

1. นักเรียนกลุ่มทดลองที่ 1 ที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม มีสัมพันธภาพกับเพื่อนดีขึ้นกว่าก่อนเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1 แสดงให้เห็นว่า กิจกรรมกลุ่มเป็นวิธีหนึ่งที่สามารถพัฒนาสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ได้ซึ่งในการทดลองครั้งนี้ ผู้วิจัยได้จัดกิจกรรมกลุ่มเกี่ยวกับสัมพันธภาพกับเพื่อน โดยให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรม เพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคต่างๆ ได้แก่ การอภิปรายกลุ่ม สถานการณ์จำลอง และเกม เพื่อให้นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์กันภายในกลุ่ม มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา และกระทำกิจกรรมร่วมกัน นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ให้นักเรียนได้ร่วมอภิปรายและสรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้ร่วมกันทำให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ต่าง ๆ เกี่ยวกับการสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อน นักเรียนมีโอกาสได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง โดยร่วมแสดงความคิดเห็น วิธีการเหล่านี้จะช่วยให้นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน ได้เรียนรู้แนวทางที่จะปรับปรุงแก้ไขพฤติกรรมของตนให้ดีขึ้น ตลอดจนเข้าใจตนเองและผู้อื่นโดยยอมรับความคิดเห็น ความรู้สึกและการกระทำของบุคคลอื่น ซึ่งจะนำไปสู่การสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อนได้ดีต่อกันมากยิ่งขึ้น

ผลการศึกษานี้ สอดคล้องกับ คมเพชร ฉัตรศุภกุล (2530 : 137) ที่ได้กล่าวไว้ว่า กิจกรรมกลุ่ม เป็นวิธีการที่ดีในการนำไปพัฒนาบุคคลและกลุ่ม เพราะเป็นการให้ประสบการณ์ตรง เป็นการเรียนรู้โดยการปฏิบัติสามารถช่วยให้ผู้เรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมมีความซาบซึ้งและพอใจที่จะเปลี่ยนแปลงและปรับปรุงตนเอง กิจกรรมกลุ่มจะเกี่ยวข้องกับการรับรู้เรื่องความต้องการของบุคคลอื่น นอกจากนี้บัตตัน (Button. 1974 : 1-2) กล่าวว่ากิจกรรมกลุ่มเป็นการจัดประสบการณ์ให้แก่ผู้เรียน โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะช่วยส่งเสริมให้มนุษย์ได้เติบโตและพัฒนา โดยเฉพาะทักษะด้านสังคมและด้านความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ทำให้มนุษย์ได้เรียนรู้เกี่ยวกับการติดต่อสัมพันธ์กับคนอื่น ๆ ในบรรยากาศที่ส่งเสริมซึ่งกันและกัน

ผลของการศึกษาค้นคว้านี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ บุญศรี จิงธนาเจริญเลิศ (2530 : 46) ที่ได้ศึกษาผลของการใช้กิจกรรมกลุ่มที่มีต่อการปรับตัวกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนนนทรีวิทยา กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มมีการปรับตัวกับเพื่อนดีขึ้นกว่าก่อนการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่า การใช้กิจกรรมกลุ่ม สามารถพัฒนาการปรับตัวกับเพื่อนของนักเรียนได้และ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ พวงแก้ว เนตรโอภารักษ์ (2533 : 66) ที่ได้ศึกษาผลของการใช้กิจกรรมกลุ่มที่มีต่อความร่วมมือในการอภิปรายกลุ่มของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านลานแหลม จังหวัดนครปฐม พบว่า นักเรียนที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มมีความร่วมมือในการอภิปรายกลุ่มมากขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ ผลการศึกษาของ วิมล หนองพงษ์ (2538 : 50) ที่ได้ศึกษาผลของกิจกรรมกลุ่มที่มีต่อสัมพันธภาพระหว่างบุคคลของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนองครักษ์ อำเภองครักษ์ จังหวัดนครนายก ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มมีสัมพันธภาพระหว่างบุคคลดีขึ้น แสดงให้เห็นว่า กิจกรรมกลุ่มสามารถพัฒนาสัมพันธภาพระหว่างบุคคลของนักเรียนได้

จากการสังเกต ของผู้วิจัย ซึ่งเป็นผู้ดำเนินการทดลองในการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มของนักเรียน กลุ่มทดลองที่ 1 พบว่า นักเรียนมีความสนใจ เอาใจใส่ และมีความกระตือรือร้น ในการร่วมกิจกรรม ทั้งนี้เพราะว่า ในการดำเนินกิจกรรม ผู้วิจัยได้จัดกิจกรรม ซึ่งมีลักษณะเป็นเกม และกิจกรรมที่เน้นให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง ซึ่งเป็นลักษณะที่เหมาะสมกับวัยของนักเรียนในระดับประถม นักเรียนจึงมีความสนใจ นอกจากนั้นได้เปิดโอกาสให้นักเรียนได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์และร่วมแสดงความคิดเห็น ให้ข้อเสนอแนะ และจากการสังเกต จะเห็นว่า นักเรียนจะสนุกสนานเพลิดเพลินและนักเรียนจะรู้สึกภูมิใจในการทำกิจกรรมของตนเอง ประกอบกับผู้วิจัยได้ชี้แจงวัตถุประสงค์ และได้สรุปให้นักเรียนได้ซักถาม และร่วมกันสรุปในการทำกิจกรรม

ในแต่ละครั้งที่จะนำไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสม เพื่อให้นักเรียนสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อนได้ดียิ่งขึ้น ด้วยเหตุนี้ จึงทำให้นักเรียนในกลุ่มทดลองที่ 1 ที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม มีการสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อนสูงขึ้น หลังจากได้เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม

2. นักเรียนกลุ่มทดลองที่ 2 ที่ได้รับการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสมมีสัมพันธภาพกับเพื่อนดีขึ้นกว่าก่อนได้รับการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2 แสดงให้เห็นว่า การฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสม เป็นวิธีหนึ่งที่จะพัฒนาสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ได้ดีขึ้น ซึ่งจากผลการวิจัยครั้งนี้ แสดงให้เห็นว่าการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสม เป็นวิธีการหนึ่งที่มีผลต่อการพัฒนาสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ให้ดีขึ้นได้ ทั้งนี้เพราะในระหว่างการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสมนั้น นักเรียนในกลุ่มได้ร่วมมีบทบาทในการแสดงพฤติกรรมการแสดงออกในด้านการรับฟังความคิดเห็นของเพื่อน การร่วมแสดงความคิดเห็นร่วมกับเพื่อน การให้กำลังใจเพื่อน การให้อภัยเพื่อน การยกย่องชมเชยเมื่อเพื่อนประสบความสำเร็จ การช่วยเหลือเพื่อน และการให้ความร่วมมือกับเพื่อนในการทำกิจกรรมที่ได้รับมอบหมาย ซึ่งบรรยากาศในกลุ่มจะเอื้ออำนวยให้นักเรียนยอมรับและเข้าใจซึ่งกันและกัน

การศึกษานี้ได้สอดคล้องกับแนวคิดของ พรรณราย ทรัพย์ะประภา (2526: 48) ที่กล่าวว่า การฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสม เป็นการแสดงออกโดยใช้วิธีแก้ปัญหา จะช่วยให้บุคคลได้เรียนรู้วิธีที่จะดำเนินการกับสถานการณ์ที่เป็นปัญหา และช่วยให้บุคคลมีความรู้สึกเป็นอิสระที่จะแสดงออกอย่างเหมาะสม ตลอดจนปรับปรุงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลให้ดีขึ้น นอกจากนี้ คมเพชร ฉัตรศุภกุล (2530 : 127-128) กล่าวว่า การฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสม สามารถช่วยแก้ปัญหาในเรื่องการสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นได้ เพราะวิธีการที่สำคัญในการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสม คือ การแสดงพฤติกรรมที่เป็นปัญหาในชีวิตจริงของบุคคลนั้น

ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ อารีย์ ลีลา (2535 : 62) ที่ได้ศึกษาผลของการฝึกพฤติกรรมกล้าแสดงออกที่มีต่อสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านน้ำรอบ อำเภอลานสัก จังหวัดอุทัยธานี พบว่า นักเรียนกลุ่มที่ได้รับการฝึกพฤติกรรมกล้าแสดงออก มีการสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อนดีขึ้นก่อนการฝึกพฤติกรรมกล้าแสดงออก ซึ่งแสดงให้เห็นว่า การฝึกพฤติกรรมกล้าแสดงออกช่วยพัฒนาการสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ได้ดีขึ้น และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ไพพรรณ ไชยสุวรรณ

(2537:66) ที่ได้ศึกษาผลของการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกเพื่อลดพฤติกรรมการพูดที่ไม่เหมาะสมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนคลองบางพรหม กรุงเทพมหานคร พบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองที่ฝึกพฤติกรรมการพูดที่ไม่เหมาะสมลดลง หลังจากได้รับการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากการสังเกตของผู้วิจัย ที่เป็นผู้ดำเนินการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสมที่มีต่อสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 2 พบว่า นักเรียนมีความสนใจและให้ความร่วมมือในการฝึกทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้วิจัยได้ดำเนินการฝึกนักเรียนที่เข้ารับการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสม ด้วยการให้แรงเสริมทางบวกอย่างสม่ำเสมอ ตลอดจนให้ความเป็นกันเองกับนักเรียนจึงทำให้บรรยากาศในการฝึกดำเนินไปด้วยดี นอกจากนี้ยังพบว่า การฝึกในครั้งแรกๆ นักเรียนจะไม่ค่อยกล้าแสดงบทบาทสมมติ จะเกี่ยงให้เพื่อนแสดงก่อน แต่เมื่อครั้งต่อมา นักเรียนจะมีการจัดแบ่งการแสดงกันเอง พร้อมทั้งฝึกซ้อมกันเอง และร่วมแสดงความคิดเห็นกันมากขึ้น ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้เทคนิคต่าง ๆ ในการดำเนินการฝึก ซึ่งได้แก่ การใช้บทบาทสมมติ การใช้เทคนิคแม่แบบ การให้ข้อมูลย้อนกลับ การให้คำแนะนำ การให้แรงเสริมทางบวก และให้ไปฝึกต่อที่บ้าน ซึ่งทำให้นักเรียนมีความไว้วางใจและเข้าใจซึ่งกันและกัน นักเรียนในกลุ่มได้ร่วมกันแสดงบทบาทตามสถานการณ์ต่างๆ มีโอกาสฝึกปฏิบัติและได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างสมาชิกในกลุ่ม ด้วยเหตุนี้ จึงทำให้นักเรียนกลุ่มทดลองมีพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสมในการสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อนสูงขึ้น หลังจากได้รับการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสม แนวทางที่จะปรับปรุงในการสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อน

3. นักเรียนกลุ่มควบคุมที่ได้รับข้อเสนอแนะมีสัมพันธภาพกับเพื่อนดีขึ้นกว่าก่อนได้รับข้อเสนอแนะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 3 แสดงให้เห็นว่าการให้ข้อเสนอแนะเป็นวิธีการหนึ่งที่ช่วยพัฒนาการสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ให้ดีขึ้น ทั้งนี้เพราะในระหว่างการทดลอง ผู้วิจัยได้สร้างเอกสาร เนื้อหาประกอบ การเรียนเกี่ยวกับ การสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อน และชี้แจงวัตถุประสงค์ที่ต้องการเน้นให้นักเรียนได้ทราบโดยเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ซักถามได้สรุปร่วมกันและผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติมเกี่ยวกับวิธีการสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อน

การให้ข้อเสนอแนะเป็นวิธีการหนึ่งที่ทำให้นักเรียนมีสัมพันธภาพกับเพื่อนดีขึ้น ทั้งนี้เพราะว่า ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสัมพันธภาพกับเพื่อน ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นนั้นเป็นข้อเสนอแนะที่เกี่ยวกับชีวิตประจำวันของนักเรียนที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพกับเพื่อน เปิดโอกาสให้นักเรียนได้เรียนรู้รายละเอียดเกี่ยวกับการแสดงออกของนักเรียนเพื่อให้เป็นที่ยอมรับและเป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อน ซึ่งการให้ข้อเสนอแนะนี้ คมเพชร จัตรศุภกุล (2521 : 12 - 13) กล่าวว่า การให้ข้อเสนอแนะจะทำให้ผู้ที่

ได้รับข้อเสนอเทศมีโอกาสรับรู้รายละเอียดบางประการ ที่จำเป็นต่อการตัดสินใจหรือปรับปรุงส่วนที่บกพร่องและข้อเสนอเทศที่มีคุณค่าจะมีส่วนช่วยพัฒนาให้ผู้รับข้อเสนอเทศเกิดความเข้าใจอย่างถูกต้องว่าจะดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างไร จึงจะทำให้ประสบความสำเร็จในด้านต่าง ๆ มีความเข้าใจตนเองได้ถูกต้องยิ่งขึ้น นอกจากนี้ การได้รับข้อเสนอเทศเป็นการเสริมสร้างรากฐานที่ดี สามารถดำเนินชีวิตต่อไปอย่างมีประสิทธิภาพ และ ผกา บุญเรือง (2528 : 23) ที่กล่าวว่า การให้ข้อเสนอเทศมีวัตถุประสงค์ ให้ผู้รับข่าวสารได้รับรู้และเข้าใจเนื้อหาและใช้ประโยชน์จากความรู้ความเข้าใจที่ได้รับมาประกอบการตัดสินใจวางแผน เพื่ออนาคตได้จึงทำให้มีสัมพันธภาพที่ดีต่อกันหลังจากได้รับข้อเสนอเทศ

ผลการศึกษาได้สอดคล้องกับงานวิจัยของ ลาวัณย์ มหาพุ่มะรัตน์ (2529 : 23) ที่ได้ศึกษาผลของการใช้กิจกรรมกลุ่ม ในการพัฒนามนุษย์สัมพันธ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนศรีศักดิ์สุวรรณวิทยา อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี โดยการใช้กิจกรรมกลุ่มกับนักเรียนกลุ่มทดลอง และการให้ข้อเสนอเทศกับนักเรียนกลุ่มควบคุม ผลการศึกษพบว่า การให้ข้อเสนอเทศสามารถทำให้นักเรียนมีมนุษย์สัมพันธ์ดีขึ้นได้

จากการสังเกตของผู้วิจัย ซึ่งเป็นผู้ดำเนินการให้ข้อเสนอเทศกับนักเรียนกลุ่มควบคุมพบว่า นักเรียนมีความสนใจในการทำกิจกรรมที่ผู้วิจัยได้จัดกิจกรรมให้ ซึ่งได้นำเอกสาร เนื้อหาประกอบการศึกษาค้นคว้า ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับการสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อน ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ชี้แจงวัตถุประสงค์ของแต่ละกิจกรรม ประกอบกับการยกตัวอย่าง การบรรยายสรุปเพิ่มเติม และเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ร่วมแสดงความคิดเห็น ชักถามข้อสงสัย ซึ่งผู้วิจัยจะกระตุ้นให้นักเรียนได้ร่วมแสดงความคิดเห็น ชักถามและสรุป เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในการสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อนได้ดี

4. หลังการทดลองนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 1 ที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม นักเรียนกลุ่มทดลองที่ 2 ที่ได้รับการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสม และนักเรียนกลุ่มควบคุมที่ได้รับข้อเสนอเทศมีสัมพันธภาพกับเพื่อนเพิ่มขึ้นไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 4 แสดงให้เห็นว่า การเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม การฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสมและการให้ข้อเสนอเทศ ต่างก็สามารถนำมาพัฒนาสัมพันธภาพของนักเรียนได้ไม่แตกต่างกัน แสดงให้เห็นว่า กิจกรรมกลุ่ม การฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสม และการให้ข้อเสนอเทศสามารถพัฒนาสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนได้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะจุดมุ่งหมายและวิธีดำเนินการทดลองครั้งนี้ ทั้งการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม การฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสม และการให้ข้อเสนอเทศ มุ่งที่จะพัฒนาสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียน โดยยึดนิยามศัพท์เฉพาะของการวิจัยครั้งนี้เป็นสำคัญ และมีจุดมุ่งหมายไปในแนวทางเดียวกัน คือการช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับการพัฒนาสัมพันธภาพกับเพื่อนให้ดีขึ้น ซึ่งในแต่ละวิธีต่างก็มีเอกลักษณ์ และมีจุดเด่น

แตกต่างกันไป กล่าวคือ การเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มนั้น นักเรียนมีโอกาสดำรงมือปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ได้ร่วมแสดงความคิดเห็น ได้เรียนรู้การกระทำของตนเองและผู้อื่น ตลอดทั้งได้พัฒนาบุคลิกภาพในส่วนที่บกพร่อง ได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างสมาชิกในกลุ่มได้ร่วมกันวิเคราะห์และสรุปโดยมีผู้วิจัยเป็นผู้สรุปเพิ่มเติมและการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสม ผู้วิจัยเน้นให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติในการเข้าร่วมกิจกรรม ด้วยการฝึกทั้งภาษาท่าทางและภาษาถ้อยคำ และผู้วิจัยได้ใช้เทคนิคต่างๆ เช่น การใช้เทคนิคแม่แบบ การแสดงบทบาทสมมติ การให้คำแนะนำ การให้แรงเสริมทางบวก ตลอดทั้งการให้นักเรียนไปฝึกเพิ่มเติมด้วยตนเอง ส่วนการให้ข้อเสนอแนะนั้นผู้วิจัยจัดเตรียมเอกสารต่างๆ เกี่ยวกับการสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อน โดยให้นักเรียนได้ศึกษาค้นคว้าจากเอกสารและเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ซักถามและได้สรุปเนื้อหาต่างๆ ร่วมกัน ตลอดทั้งให้นักเรียนได้เสนอแนวทางที่จะนำไปปฏิบัติเพื่อให้มีสัมพันธภาพกับเพื่อนดีขึ้น ด้วยเหตุนี้ จึงทำให้นักเรียนกลุ่มทดลองที่ 1 ที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม นักเรียนกลุ่มทดลองที่ 2 ที่ได้รับการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสมและนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 3 ที่ได้รับข้อเสนอแนะสามารถพัฒนาสัมพันธภาพกับเพื่อนดีขึ้นไม่แตกต่างกัน

นอกจากนี้นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม นักเรียนที่ได้รับการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสม และนักเรียนที่ได้รับข้อเสนอแนะเป็นนักเรียนที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน กล่าวคือ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีอายุใกล้เคียงกัน และเป็นวัยที่เชื่อฟังครูผู้สอน และผู้วิจัยเป็นครูผู้สอนของนักเรียนทั้ง 3 กลุ่มดังกล่าว เมื่อให้คำแนะนำ และให้ร่วมกิจกรรมนักเรียน ส่วนใหญ่จะปฏิบัติตาม และรับฟังในสิ่งที่แนะนำ จึงทำให้นักเรียนสามารถพัฒนาสัมพันธภาพกับเพื่อนได้ไม่แตกต่างกัน

สรุปผลการวิจัยครั้งนี้ จากการสังเกตของผู้วิจัยพบว่า นักเรียนในกลุ่มทดลองที่ 1 ที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม กลุ่มทดลองที่ 2 ที่ได้รับการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสม และนักเรียนกลุ่มควบคุมที่ได้รับข้อเสนอแนะต่างให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมเป็นอย่างดี มีความกระตือรือร้นและสนใจในการเข้าร่วมกิจกรรม ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ผู้วิจัยได้ให้ความเป็นกันเองกับนักเรียน ทำให้นักเรียนมีความไว้วางใจและอบอุ่นใจในการเข้าร่วมกิจกรรม นักเรียนจึงมีความพึงพอใจ และมาเข้าร่วมกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอ นอกจากนี้นักเรียนได้รายงานว่ามีสมาธิ และมีความรู้สึกที่ดีต่อเพื่อนมากขึ้น ตลอดทั้ง เข้าใจตนเองดีขึ้น และต้องการที่จะเข้าร่วมกิจกรรมอีก

จากการศึกษาพบว่า ก่อนการทดลองนักเรียนทั้ง 3 กลุ่ม มีสัมพันธภาพกับเพื่อน ดังนี้ คือ นักเรียนกลุ่มทดลองที่ 1 ก่อนเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม มีคะแนนสัมพันธภาพกับเพื่อนด้านการรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนต่ำกว่าทุกด้าน กล่าวคือ ต่ำกว่าด้านการให้กำลังใจเพื่อน การให้ความช่วยเหลือเพื่อนการให้ความร่วมมือกับเพื่อนในการทำกิจกรรมที่ได้รับมอบหมาย การแสดงความคิดเห็น

ร่วมกับเพื่อน การให้อภัยเพื่อน และการยกย่องชมเชยเมื่อเพื่อนประสบความสำเร็จ ตามลำดับ แต่หลังจากที่นักเรียนได้เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มแล้ว พบว่า สัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนในด้าน การรับฟังความคิดเห็นของเพื่อน การให้กำลังใจเพื่อน และการให้ความช่วยเหลือเพื่อน พัฒนาขึ้น มากกว่าด้านอื่นๆ รองลงมาคือ ด้านการให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมที่ได้รับมอบหมาย การให้อภัยเพื่อน การยกย่องชมเชยเมื่อเพื่อนประสบความสำเร็จ และการแสดงความคิดเห็นร่วมกับเพื่อนตามลำดับ

นักเรียนกลุ่มทดลองที่ 2 ก่อนได้รับการฝึกการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสม มีคะแนนสัมพันธภาพกับเพื่อนด้านการแสดงความคิดเห็นร่วมกับเพื่อนต่ำกว่าทุกด้าน กล่าวคือ ต่ำกว่าด้านการให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมที่ได้รับมอบหมาย การยกย่องชมเชยเมื่อเพื่อน ประสบความสำเร็จ การให้อภัยเพื่อน การรับฟังความคิดเห็นของเพื่อน การช่วยเหลือเพื่อน และการให้กำลังใจเพื่อน ตามลำดับ และหลังจากที่นักเรียนได้รับการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสมแล้ว พบว่า สัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียน ด้านการแสดงความคิดเห็นร่วมกับเพื่อน พัฒนาขึ้นมากกว่าด้านอื่นๆ รองลงมาคือ ด้านการยกย่องชมเชยเมื่อเพื่อนประสบความสำเร็จ การให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมกับเพื่อนตามที่ได้รับมอบหมาย การช่วยเหลือเพื่อน และการให้กำลังใจเพื่อน การให้อภัยเพื่อน ตามลำดับ

ส่วนนักเรียนกลุ่มควบคุมนั้น ก่อนการให้ข้อเสนอแนะ นักเรียนมีคะแนนสัมพันธภาพกับเพื่อน ด้านการให้ความร่วมมือกับเพื่อนในการทำกิจกรรมที่ได้รับมอบหมายต่ำกว่าทุกด้าน กล่าวคือ ต่ำกว่าด้านการให้กำลังใจเพื่อน การให้ความช่วยเหลือเพื่อน การให้อภัยเพื่อน การยกย่องชมเชยเมื่อเพื่อนประสบความสำเร็จ การแสดงความคิดเห็นร่วมกับเพื่อนและการรับฟังความคิดเห็นของเพื่อน ตามลำดับ และหลังจากที่นักเรียนได้รับข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสัมพันธภาพกับเพื่อนแล้ว พบว่า สัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียน ด้านการให้กำลังใจเพื่อนพัฒนาขึ้นมากกว่าด้านอื่น ๆ รองลงมา คือ ด้านการให้ความร่วมมือกับเพื่อนในการทำกิจกรรมที่ได้รับมอบหมาย การยกย่องชมเชยเมื่อเพื่อนประสบความสำเร็จ การให้ความช่วยเหลือเพื่อน การให้อภัยเพื่อน การแสดงความคิดเห็นร่วมกับเพื่อน และการรับฟังความคิดเห็นของเพื่อน ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ผู้ที่จะนำวิธีการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม และการฝึกปฏิบัติการการแสดงออกที่เหมาะสมไปใช้ควรจะศึกษา จุดมุ่งหมาย ลำดับขั้นตอน และเทคนิคต่างๆ ให้เข้าใจ พร้อมทั้งควรมีประสบการณ์และทักษะก่อนที่จะนำวิธีการดังกล่าวไปใช้

นอกจากนี้ควรมีบุคลิภาพที่คล่องแคล่ว กระฉับกระเฉง ว่องไว สามารถที่จะโน้มน้าวหรือกระตุ้นให้ผู้เข้ารับการทดลองสามารถแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ออกมา ตลอดจนควรมีความสามารถในการสังเกตพฤติกรรมของผู้เข้ารับการทดลองด้วยว่าพฤติกรรมต่างๆ ของผู้ที่เข้ารับการทดลอง พัฒนาขึ้นมากน้อยเพียงใด

2. จากการศึกษาครั้งนี้ แสดงให้เห็นว่า กิจกรรมกลุ่ม การฝึกปฏิบัติการการแสดงออกที่เหมาะสม และการให้ข้อเสนอแนะ เป็นวิธีการที่สามารถทำให้นักเรียนมีสัมพันธภาพกับเพื่อนดีขึ้น ดังนั้น กิจกรรมกลุ่ม การฝึกปฏิบัติการการแสดงออกที่เหมาะสมและการให้ข้อเสนอแนะ จึงเป็นวิธีการที่เหมาะสม ที่ครู หรือครูแนะแนว จะเลือกนำไปใช้พัฒนาสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนได้ตามความเหมาะสมกับโอกาส สถานที่

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

1. ในการวิจัยครั้งนี้ เครื่องมือที่ใช้วัดสัมพันธภาพกับเพื่อน เป็นเพียงแบบสอบถามสัมพันธภาพกับเพื่อน ซึ่งเป็นการวัดในด้านจิตพิสัยเพียงด้านเดียว ในการวิจัยครั้งต่อไป นอกจากจะวัดในด้านจิตพิสัยแล้ว ควรจะวัดในด้านทักษะพิสัยหรือการแสดงออกของนักเรียน ที่เกี่ยวข้อง กับสัมพันธภาพกับเพื่อน โดยใช้วิธีการสังเกตประกอบด้วย

2. ควรทำการทดลองใช้กิจกรรมกลุ่มและ การฝึกปฏิบัติการการแสดงออกที่เหมาะสม ที่มีต่อสัมพันธภาพกับเพื่อน กับการศึกษาในระดับชั้นอื่น ๆ

3. ควรศึกษาตัวแปรอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนประกอบด้วย เช่น บุคลิภาพของนักเรียน สัมพันธภาพระหว่างสมาชิกในครอบครัว ตลอดจนการอบรมเลี้ยงดู

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กมลรัตน์ หล้าสูงษ์. การศึกษานุคคลเป็นรายกรณี. กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2527.
- กฤษณา ศักดิ์ศรี. มนุษย์สัมพันธ์ เล่ม 2. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์อักษรพิทยา, 2534.
- กาญจนา หลวงจอก. การฝึกพฤติกรรมที่เหมาะสมในการเผชิญความขัดแย้งระหว่างบุคคลของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบางแพปฐมวิทยา จังหวัดราชบุรี. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2536. อัดสำเนา.
- กาญจน์กมล สุวิทยารัตน์. ผลของการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่มีต่อการปฏิบัติตนกับเพื่อนต่างเพศของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนธรรมศาสตร์คลองหลวงวิทยาคม อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2537. อัดสำเนา.
- กิตติวดี บุญเชื้อ. "การให้ และการรับ," ใน กลุ่มสัมพันธ์ : ทฤษฎีและแนวปฏิบัติ เล่ม 1. กรุงเทพฯ : บุรพาศิลป์การพิมพ์, 2522.
- แก้วจิต มากปาน. การเปรียบเทียบผลของการฝึกการวิเคราะห์ติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับกิจกรรมกลุ่มที่มีต่ออัตมโนทัศน์ด้านสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนศรีอยุธยา กรุงเทพมหานคร. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2540. อัดสำเนา.
- คมเพชร ฉัตรสุภากุล. กิจกรรมกลุ่มในโรงเรียน. กรุงเทพฯ : ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2530.
- _____. ทฤษฎีการให้คำปรึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2530.
- _____. บริการสนเทศ. กรุงเทพฯ : ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2521.
- ฯ จุญญ ทองถาวร. มนุษย์สัมพันธ์. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ทิพย์วิสุทธิ, 2533.

- จวีวรรณ วัฒนจินะพงษ์. เปรียบเทียบผลของกิจกรรมกลุ่มและสถานการณ์จำลองที่มีต่อทักษะทางสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านไร่พัฒนา อำเภอเทพสถิตย์ จังหวัดชัยภูมิ. ปรินิพนธ์. กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2537. อัดสำเนา.
- จันทร์ฉาย พัทธศิริกุล. ผลของการจัดโปรแกรมการฝึกความกล้าแสดงออกต่อความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2531. อัดสำเนา.
- จิราภรณ์ หุ่นตระกูล. การทดลองใช้บทบาทสมมุติที่มีต่อการพัฒนาการปรับตัวด้านสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดเสมียนนารี. ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร , 2528 . อัดสำเนา .
- จำเนียร ช่างโชติและคนอื่นๆ. ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2521.
- ชูชัย สมิทธิไกร. การปรึกษาเชิงจิตวิทยาแบบกลุ่ม. เชียงใหม่ : คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2528.
- _____ . ภูมิตรพิชิตคน. กรุงเทพฯ : สโมสรนักขาย, 2528.
- ถวัลย์ เนียมทรัพย์. ผลการฝึกพฤติกรรมที่เหมาะสมในการแสดงออกที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและบุคลิกภาพของนิสิตปริญญาตรี. วิทยานิพนธ์ วท.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล, 2530. อัดสำเนา.
- ทศพร มณีศรีขำ. กลุ่มสัมพันธ์เพื่อการพัฒนา สำหรับครู. กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2539.
- ทองเรียน อมรัชกุล. กิจกรรมกลุ่มในโรงเรียน. พิษณุโลก : ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก , 2520.
- เทพ สงวนกิตติพงษ์. ผลของการฝึกการแสดงออกที่เหมาะสมแบบกลุ่มตามแนวของเลนจ์และจาคุโบวสกี ที่มีต่อพฤติกรรมความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลของหัวหน้างาน. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537. อัดสำเนา.
- ทิตินา เขมณีและคนอื่นๆ. กลุ่มสัมพันธ์ทฤษฎีและแนวปฏิบัติ เล่ม 1. กรุงเทพฯ : บุรพาศิลป์การพิมพ์, 2522.
- นวลแก้ว ผุดผ่อง. การสร้างแบบสำรวจปัญหาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษาจังหวัดอุทัยธานี. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2528. อัดสำเนา.

นวลละอ อสุภาผล. ทฤษฎีบุคคลิกภาพ. กรุงเทพฯ : คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัย

ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2527.

นัยนา นิยมโชค. ผลการใช้กิจกรรมกลุ่มที่มีต่อการปฏิบัติตนกับเพื่อนของนักเรียนชาวเขา

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ตาก จังหวัดตาก. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม.

กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2539. อัดสำเนา.

บุญศรี จัณณาเจริญเลิศ. ผลของการใช้กิจกรรมกลุ่มที่มีต่อการปรับตัวกับเพื่อนของนักเรียน

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนนนทรีวิทยา กรุงเทพมหานคร. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม.

กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2530. อัดสำเนา.

บุหงา วชิระศักดิ์มงคล. กิจกรรมกลุ่มในโรงเรียน. พิษณุโลก : แผนกเอกสารการพิมพ์,

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก, 2526.

ประนอม เดชชัย. แนวทางการเรียนการสอนและแนวทางปฏิบัติสังคมศึกษา. เชียงใหม่ :

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2531.

_____. แนวคิดใหม่ในการสอนสังคมศึกษา. เชียงใหม่ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย

เชียงใหม่, 2521.

เปรมปรี พงษ์ประสิทธิ์. ผลของการฝึกการวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่มีต่อการ

ปฏิบัติตนกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวิสุทธิรังษี อำเภอท่าม่วง

จังหวัดกาญจนบุรี. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ประสานมิตร, 2538. อัดสำเนา.

ผกา บุญเรือง. กิจกรรมกลุ่มในโรงเรียน. ชลบุรี : ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2525.

พรทิพย์ ทรัพย์สิน. การฝึกพฤติกรรมกล้าแสดงออกที่เหมาะสมเพื่อลดพฤติกรรมก้าวร้าวของ

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนมัธยมด่านสำโรง จังหวัดสมุทรปราการ.

ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2532.

อัดสำเนา.

พรรณพิศ วาณิชยการ. " การทำงานแบบกลุ่ม," สารานุกรมศึกษาศาสตร์ ฉบับเฉลิมพระเกียรติ.

กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2535.

พรรณราย ทรัพย์ะประภา. " การฝึกพฤติกรรมที่เหมาะสมในการแสดงออก," แนะแนว. 15(76) :

9 - 30 ; สิงหาคม - กันยายน 2524.

_____. การสอนกิจกรรมแนะแนวด้านกระบวนการกลุ่ม. กรุงเทพฯ : ภาควิชาจิตวิทยา

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2529.

พวงแก้ว เนตรโสภารักษ์. ผลของการใช้กิจกรรมกลุ่มที่มีต่อความร่วมมือในการอภิปรายกลุ่มของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านลานแหลม จังหวัดนครปฐม.

ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2533. อัดสำเนา.

พวงรัตน์ ทวีรัตน์. วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. กรุงเทพฯ : สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2540.

พวงสร้อย วรกุล. การศึกษาเปรียบเทียบสภาพปัญหาในด้านการปรับตัวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในกรุงเทพมหานครและจังหวัดสงขลา. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2522 . อัดสำเนา.

พิไลรัตน์ ทองอุไร. สัมพันธภาพระหว่างบุคคลของการพยาบาลจิตเวช. กรุงเทพฯ : ศูนย์สื่อเสริม, 2529.

เพ็ญศรี วชิราวิโรจน์. การฝึกพฤติกรรมกล้าแสดงออกเพื่อลดความวิตกกังวลในการพูดหน้าชั้นของนักเรียนชั้นม.ศ. 5 โรงเรียนอุลิตไพบูลย์ชนูปถัมภ์ จังหวัดชัยนาท. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2527. อัดสำเนา.

ไพโรพวรรณ ไชยสุวรรณ. ผลของการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกเพื่อลดพฤติกรรมการพูดที่ไม่เหมาะสมของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนคลองบางพรหม กรุงเทพมหานคร. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2537. อัดสำเนา.

มณฑนา อึ้งตระกูล. การใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาอัตมโนภาพแห่งตนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนหนองเรือวิทยา จังหวัดขอนแก่น. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2524. อัดสำเนา.

มาลินี อยู่โพธิ์. การทดลองการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มต่อการพัฒนาการปรับตัวทางสังคมด้านความสัมพันธ์ภาพกับเพื่อน. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2525. อัดสำเนา.

เมตตา จินดารักษ์. ผลของการใช้กิจกรรมกลุ่มในการพัฒนาความสามารถในการปรับตัวทางสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี กรุงเทพมหานคร. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2525. อัดสำเนา.

ยุพิน กองธรรม. ผลการฝึกพฤติกรรมกลุ่มแล้วแสดงออกที่เหมาะสมในการแสดงออกเพื่อลด

พฤติกรรมความก้าวร้าวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม.

พิษณุโลก : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก , 2532. อัดสำเนา.

ยุวดี ดวงจินดา. การเปรียบเทียบผลของการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มและการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม

ที่มีต่อการปรับตัวด้านสัมพันธภาพในครอบครัวของผู้สูงอายุในศูนย์บริการสาธารณสุขที่

24 กรุงเทพมหานคร. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ประสานมิตร, 2536. อัดสำเนา.

เยาวพา เดชะคุปต์. ทฤษฎีกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์สำหรับการสอนในระดับประถมศึกษา.

วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2517. อัดสำเนา.

ฤทัยรัตน์ ธรเสนา. การพัฒนาอัตรากำลังคนหลายมิติของนักศึกษาพยาบาลที่มีทัศนคติต่อวิชาชีพ

แตกต่างกันโดยใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย

ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2535. อัดสำเนา.

ระวีวรรณ แก้วคงทอง. ผลของการฝึกพฤติกรรมที่เหมาะสมในการแสดงออกที่มีต่อการเปลี่ยนแปลง

พฤติกรรมก้าวร้าวของเยาวชน ในสถานสงเคราะห์เด็กชายบ้านปากเกร็ด จังหวัด

นนทบุรี. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล , 2539. อัดสำเนา.

ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ :

อักษรเจริญการพิมพ์, 2525.

รุจิราภา สิริทิพาน. ผลการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มที่มีต่อการปรับตัวทางสังคมกับเพื่อนต่างประเทศ

ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนพิบูลย์วิทยาลัยลพบุรี. ปรินญานิพนธ์

กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2531. อัดสำเนา.

ละเอียด ชูประยูร และคนอื่นๆ. " การศึกษา Assertive Behavior ในผู้ร่วมทีมจิตเวช, "

วารสารจิตวิทยาคลินิก. 9(1) : 7 - 8 ; เมษายน 2521.

ลาวัญญ์ มหาทุมะรัตน์. ผลของการใช้กิจกรรมกลุ่มในการพัฒนามนุษยสัมพันธ์ของนักเรียนชั้น

มัธยมศึกษาปีที่ 4. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ประสานมิตร, 2529. อัดสำเนา.

ลิขิต กาญจนารมณ์. เอกสารการสอนชุดวิชาจิตวิทยาและสังคมวิทยาพื้นฐานเพื่อการแนะแนว

หน่วยที่ 9-15. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2533.

วงพัคตร์ ภูพันธ์ศรี. ผลของการฝึกพฤติกรรมที่เหมาะสมในการแสดงออกที่มีต่อการ

เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและบุคลิกภาพของนักศึกษาหญิง. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ :

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2523. อัดสำเนา.

วรรณพร โรจน์สัญญากุล. ผลของการใช้กิจกรรมกลุ่มที่มีต่อสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี วชิระ กรุงเทพมหานคร.

ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2538. อัดสำเนา.

วิชาการ, กรม กระทรวงศึกษาธิการ. คู่มือหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533.) กรุงเทพฯ ม.ป.พ., 2534.

วัฒนา พันธุ์เมฆา. องค์ประกอบที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมกล้าแสดงออกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2528. อัดสำเนา.

วัลลภ ปิยะมโนธรรม. เทคนิคการรักษาโรคประสาทด้วยตนเอง. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : บพิธการพิมพ์, 2532.

วิจิตร อาวะกุล. เทคนิคมนุษยสัมพันธ์. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เจริญผล, 2526.

วิไล ไชยปกรณ. ผลของการฝึกอบรมพฤติกรรมการแสดงออกที่มีต่อพฤติกรรมไม่กล้าแสดงออกของนักศึกษาปีที่ 1 วิทยาลัยครูพิบูลสงคราม จังหวัดพิษณุโลก. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. พิษณุโลก : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก, 2532. อัดสำเนา.

วิมล หนองพงษ์. ผลของกิจกรรมกลุ่มที่มีต่อสัมพันธภาพระหว่างบุคคลของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนองค์กรักษ์ อำเภองครักษ์ จังหวัดนครนายก. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2538. อัดสำเนา.

วีณา วโรตมะวิชัย. กลวิธีการเรียนและการสอนในโรงเรียนประถมศึกษา. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2530.

ศรีทับทิม พานิชพันธ์. " สัมพันธภาพที่ดีในครอบครัว, " ใน ประมวลบทความวิทยุเกี่ยวกับการจัดบริการสวัสดิการครอบครัวและเด็กและบทความอื่นๆ. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2527.

ศุภาวดี บุญญวงศ์. กิจกรรมกลุ่มในโรงเรียน. สงขลา : ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา, 2527.

สงวน สุทธิเลิศอรุณ. ทฤษฎีและปฏิบัติการทางจิตวิทยาสังคม. กรุงเทพฯ : อักษรบัณฑิต, 2529.

สมดี ชาครวงศ์ไพสิฐ. สุขภาพจิตและมิติบางด้านเกี่ยวกับตนเองกับพฤติกรรมการแสดงออกของนักศึกษาพยาบาลในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2539. อัดสำเนา.

สมโภชน์ เขียมสุภาภิต. การปรับปรุงพฤติกรรม. กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2536.

สุภาพรณ โคตรจรัส. สุขภาพจิต เล่ม 1 จิตวิทยาในการดำรงชีวิต. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2527.

สุมาลี อุดมผล. ผลของการฝึกพฤติกรรมการกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมตามโปรแกรมของเดลลีต์ต่อพฤติกรรมการแสดงออกอย่างเหมาะสมของนักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 3. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537. อัดสำเนา.

สุวรรณี ทองรัมย์ภากุล. การอบรมเลี้ยงดูการส่งเสริมประสบการณ์ทางสังคมจากครอบครัวและ ลักษณะทางชีวสังคมที่มีผลต่อความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมของเด็กก่อนวัยรุ่น (10-12 ปี). วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2539. อัดสำเนา.

สุรจิตต์ แสงอรุณ. การฝึกพฤติกรรมกล้าแสดงออกในกลุ่มเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนหัวเสือบุญแจ่มเนียมนิล จังหวัดสมุทรปราการ. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2529. อัดสำเนา.

สุรสิทธิ์ บุญสกุลณะ. ผลการใช้กลุ่มสัมพันธ์ที่มีต่อการปรับตัวด้านสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. พิษณุโลก : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก, 2531. อัดสำเนา.

หุสย จำปาเทศ. จิตวิทยาสัมพันธ์. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ภาควิชาจิตวิทยา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533.

อภิญา สวารชร. มนุษย์สัมพันธ์ในการทำงาน. กองฝึกอบรม การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย, 2530.

อรุณีประภา หอมเศรษฐี. มนุษย์สัมพันธ์. กรุงเทพฯ : คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2529.

อารีย์ ลีลา. ผลของการฝึกพฤติกรรมกล้าแสดงออกที่มีต่อการสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านน้ำรอบ อำเภอลานสัก จังหวัดอุทัยธานี. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร , 2535. อัดสำเนา.

- Bower, Sharon Anthony and Gordon H. Bower. Asserting Yourself : A Practical Guide For Positive Change. Massachusetts : Addison Wesley Publishing Company, 1976.
- Button, Leslie. Development Group Work with Adolescents. London : University of London Press, 1974.
- Carkhuff, R. R. and Berenson ,B.G.. Beyond Counseling and Therapy. 2 nd ed. New York : Holt, Rinehart and Winston, 1977.
- Durschmidt, Barbara J. " Self - Actualization and the Human Potential Group Process in A Community College," Dissertation Abstracts International. 38 (3) : 3953 - A ; January,1977.
- Gulley, Halbert E. Discussion Conference and Group Process. New York : Holt , Rinehart and Winston , 1960
- Johnson. David W. Reaching Out : Interpersonal Effectiveness and Self - Actualization. 3rd ed. New York : Prentice - Hall, 1986.
- Kaplan, Louis. Mental Health and Human Relations in Education. New York : Harper , 1959.
- Langrish, Sandra V. " Assertiveness Training, " in Improving Interpersonal Relations. Edited by Cary L. Cooper. p. 69 – 80. England : Wildwood House Limited , 1986.
- Ohlsen, Merle M. Group Counseling. New York : Holt Rinehart and Winston, Inc , 1970.
- Ottaway, A. K. C. Learning Through Group Experiences. London : Routhledge and Kegan Paul, 1966.
- Pansini , Janet Mac Carty. The Experience and Perception of Interpersonal Relationships with Peer and Peer Groups in Middle Adolescence : A Qualitative Study. New York : Disserrtation Abstracts DAI - A 57 / 08, p. 3683, Feburary, 1997.
- Patterson, C. H. Humanistic Education. Englewood Cliffs, New Jersey : Prentice - Hall,1973.
- Rogers, Carl R. and Rosalined F. Diamon. Psychotherapy and Personality Change. Chicago : University of Chicago Press, 1954.

Sansbury, David I. "Assertive Training in Group," The Personnel and Guidance. 53 (2) : 117 - 122 ; October, 1974.

Shaw, Marvine E. Group Dynamics : The Psychology of Small Group Behavior.
New York : McGraw - Hill Book Company, 1981.

Strang, Ruth May. The Adolescent Views Himself : A Psychology of Adolescent.
New York : McGraw-Hill, 1957.

Swensen, Jr., Glifford H. Introduction to Interpersonal Relations. England : Scott, Foresman and Company, 1973.

Treppa, Jerry A. and Lawrence Frike. "Effects of Marathon Group Experience,"
Journal of Counseling Psychology. 19 : 466 - 468 ; September, 1972.

Wheatley, George M . and Grace T.Hallock. Health Observation of School Children.
New York : The Elakiston Division McGraw-Hill Book Company Inc, 1956.

Wilk, Carole and Virginia Coplan. "Assertive Training As A Confidence Building
Technique," The Personnel and Guidance Journal. 55 : 460 - 464 ; April, 1977.

Willis, Liz. Assertive Trainer. Washington, DC : McGraw – Hill, 1995.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

- ตารางแสดงค่าอำนาจจำแนกของค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม
สัมพันธ์ภาพกับเพื่อน
- แบบสอบถามสัมพันธ์ภาพกับเพื่อน
- แบบสอบถามใครเอ่ย
- เฉลยแบบสอบถามสัมพันธ์ภาพกับเพื่อน

ตาราง 9 แสดงค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามสัมพันธ์ภาพกับเพื่อน

ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก (t)	ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก (t)
1	6.68	11	2.68
2	3.03	12	4.73
3	4.73	13	3.82
4	4.73	14	2.41
5	4.65	15	6.98
6	4.62	16	3.62
7	3.52	17	5.93
8	2.90	18	4.91
9	3.08	19	2.45
10	4.56	20	5.04

ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ = .8280

แบบสอบถามสัมพันธภาพกับเพื่อน

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามฉบับนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะสำรวจสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียน โดยให้นักเรียนอ่านข้อความจากสถานการณ์ต่างๆ ที่กำหนดให้ แล้วพิจารณาว่าถ้านักเรียนเป็นบุคคลที่อยู่ในสถานการณ์นั้นๆ นักเรียนจะอย่างไร โดยเลือกคำตอบที่เห็นว่าสอดคล้องกับความรู้สึกนึกคิดและการแสดงออกของนักเรียนให้มากที่สุด
2. ให้นักเรียนเลือกคำตอบ โดยการทำเครื่องหมายกากบาท (X) ทับตัวอักษร ก , ข หรือ ค ที่เห็นว่าตรงกับความคิดความรู้สึกของนักเรียนมากที่สุดเพียงข้อเดียว
3. ให้นักเรียนตอบคำถามทุกข้อ
4. การตอบแบบสอบถามของนักเรียนไม่มีถูกหรือ ผิด และไม่มีผลต่อคะแนน หรือต่อผล การเรียนของนักเรียนทั้งสิ้น

1. ในขณะที่เพื่อนของนักเรียนพูดอธิบายให้นักเรียนฟัง ในสิ่งที่นักเรียนซักถาม แต่ว่าเพื่อนอธิบายไม่ค่อยเข้าใจ นักเรียนจะทำอย่างไร
 - ก. ฟังบ้างไม่ฟังบ้าง
 - ข. ทนฟังไปจนกระทั่งเพื่อนพูดจบ
 - ค. เมื่อเพื่อนพูดจบแล้ว บอกกับเพื่อนว่าไม่เข้าใจ ขอให้เพื่อนอธิบายให้ฟังใหม่
2. นักเรียนและเพื่อน ๆ ช่วยกันจัดนิทรรศการ วันสัปดาห์ห้องสมุด เพื่อนๆ ขอความคิดเห็นจากนักเรียนว่า ควรจะจัดนิทรรศการเรื่องใดบ้าง นักเรียนจะทำอย่างไร
 - ก. บอกเพื่อนๆ ว่าน่าจะไปตามครู
 - ข. บอกเพื่อนๆ ว่าไม่ขอแสดงความคิดเห็น
 - ค. บอกเพื่อนๆ ว่าน่าจะจัดบอร์ดเกี่ยวกับการแนะนำหนังสือใหม่
3. เพื่อนๆ สมาชิกในห้องเรียนปรึกษากันว่าจะจัดกิจกรรม เพื่อเตรียมแสดงในงานประจำปีของโรงเรียน เพื่อนๆ ช่วยกันเสนอความคิดเห็นว่าจะเสนอกิจกรรมอะไรดี บางคนก็เห็นด้วย บางคนก็ไม่เห็นด้วย ถ้านักเรียนเป็นสมาชิกคนหนึ่งในห้องเรียนจะทำอย่างไร
 - ก. แสดงความคิดเห็นที่ตนต้องการให้เพื่อนๆ ทราบ
 - ข. ถ้าใครมีความคิดเห็นอย่างไร ก็ร่วมแสดงความคิดเห็นด้วย
 - ค. ไม่แสดงความคิดเห็นเพราะสมาชิกหลายคนช่วยกันแสดงความคิดเห็นแล้ว
4. ชุขง ได้รับคัดเลือกให้เป็นนักเรียนดีเด่นและได้รับทุนการศึกษาของโรงเรียน ถ้านักเรียนเป็นเพื่อนของชุขง นักเรียนจะพูดกับชุขงว่าอย่างไร
 - ก. “ ดีใจด้วยนะ ”
 - ข. “ เธอเนี่ย มากับดวงจริง ๆ ”
 - ค. “ ยินดีด้วยนะ เธอเป็นคนเก่งจริงๆ ”
5. เมื่อแก้ใจถามความคิดเห็นจากเพื่อน ๆ ในกลุ่มเพื่อหาข้อยุติ สุภาพรเสนอความคิดเห็นที่ไม่ตรงประเด็น ทำให้การหาข้อยุติต้องยืดเยื้อไปอีก ถ้านักเรียนเป็นแก้ใจจะทำอย่างไร
 - ก. ไม่สนใจในความคิดเห็นของสุภาพร
 - ข. ยอมรับฟังตามความคิดเห็นของสุภาพรไปเรื่อย ๆ
 - ค. พยายามชักนำให้ได้ความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นที่ต้องการ

6. ทรงพล ทำการบ้านส่งครูแต่เช้าทุกวัน ครูประจำชั้นจึงให้เพื่อน ๆ ดูทรงพลเป็นตัวอย่างและชมทรงพลว่า เป็นนักเรียนที่ขยัน ควรที่จะนำไปเป็นตัวอย่าง ถ้านักเรียนเป็นเพื่อนทรงพล นักเรียนจะอย่างไร
 - ก. ไม่จำเป็นต้องขยันเหมือนทรงพล ขอเพียงแต่เรียนผ่านก็พอ
 - ข. ชมทรงพลว่า เธอขยันมากเหมาะสมที่จะเป็นตัวอย่างของห้อง
 - ค. บอกกับทรงพลว่า เธอขยันดี ตั้งแต่เช้าทุกวันเธอปฏิบัติอย่างไร
7. ในการทำงานกลุ่ม นักเรียนตกลงกันว่าทุกคนต้องเตรียมวัสดุมาจัดบอร์ดด้วยกัน แต่ดำ ไม่เตรียมวัสดุมา ถ้านักเรียนเป็นเพื่อนของดำ นักเรียนจะอย่างไร
 - ก. ถามดำว่า ทำไมไม่เตรียมวัสดุมา
 - ข. บอกให้ดำออกไปเดินหาวัสดุนอกห้อง
 - ค. แบ่งเศษวัสดุให้ดำบ้าง แล้วบอกว่าคราวหน้าอย่าลืมอีกก็แล้วกัน
8. สมชายได้รับมอบหมายให้เป็นประธานในการประชุมการจัดงานวันสัปดาห์ห้องสมุด และ สมชายได้เสนอในที่ประชุมว่า ควรจัดในวันเสาร์ แต่ในที่ประชุมไม่เห็นด้วย ถ้านักเรียนเป็น สมชายจะอย่างไร
 - ก. ทำตามข้อตกลงของที่ประชุม
 - ข. ทำตามเสียงส่วนใหญ่ แต่รู้สึกที่ไม่พอใจ
 - ค. เดินออกนอกห้อง เพราะารู้สึกไม่พอใจข้อตกลงของที่ประชุม
9. ในช่วงโมงเรียนวิชางานประดิษฐ์ใบตอง ประสิทธิ์ต้องทำงานกลุ่มเกี่ยวกับการประดิษฐ์ใบตองร่วมกับเพื่อน ๆ แต่ประสิทธิ์ไม่ชอบงานประดิษฐ์ใบตอง เมื่อเพื่อนๆ ถามประสิทธิ์ว่าควรจะประดิษฐ์ใบตองเป็นรูปอะไรดี ถ้านักเรียนเป็นประสิทธิ์จะอย่างไร
 - ก. นั่งเฉยๆ เพราะไม่ทราบว่าจะเสนอความคิดเห็นอะไร
 - ข. แสดงความคิดเห็นว่าประดิษฐ์รูปกระทงแบบง่ายๆ ดีกว่า
 - ค. บอกกับเพื่อนๆ ตอนนี้ยังคิดไม่ออกขอฟังความคิดเห็นของเพื่อนๆ ก่อน
10. อูษาให้มนัส ยืมสมุดจดงาน เพราะว่ามันสไลด์ไม่ได้มาโรงเรียนหลายวัน เมื่อมนัสนำสมุดมาคืนแต่ว่าสมุดของอูสาสกปรกเลอะเทอะ ถ้านักเรียนเป็นอูษา นักเรียนจะอย่างไร
 - ก. บอกมนัสว่าไม่เป็นไร
 - ข. ไม่พอใจที่มนัสทำสมุดสกปรกเลอะเทอะ
 - ค. ไม่สนใจในคำแก้ตัวของมนัส

11. ในขณะที่ทำการทดลองวิชาวิทยาศาสตร์อยู่นั้น ณัฐวุฒิ ขอให้เพื่อนส่งสารเคมีให้ แต่เพื่อนมัวแต่คุยกัน ไม่สนใจที่จะทำการทดลอง ทำให้การทดลองไม่ทันเวลา ถ้านักเรียนเป็นณัฐวุฒิ จะทำอย่างไร
- ไม่ทำงานกับเพื่อนคนนี้อีก
 - ต่อว่าเพื่อนที่ไม่สนใจทำการทดลอง
 - บอกกับเพื่อนว่า เราน่าจะช่วยกันทำการทดลองให้เสร็จ
12. ครูมอบหมายให้นักเรียนแต่ละกลุ่ม ส่งตัวแทนออกมาพูดรายงานหน้าชั้นเรียน กลุ่มของพิมพ์พร ไม่มีใครกล้าออกมาเสนอรายงาน พิมพ์พรจึงออกมาเสนอรายงานหน้าชั้นเรียนทั้งๆ ที่ไม่มั่นใจ ถ้านักเรียนเป็นเพื่อนของพิมพ์พร นักเรียนจะพูดกับพิมพ์พรว่าอย่างไร
- “ เธอต้องรายงานได้ดีแน่ ๆ ”
 - “ รายงานให้ดีๆ นะ จะได้คะแนนมาก ๆ ”
 - “ เธอแน่ใจหรือ ที่จะออกไปรายงานหน้าชั้นเรียน ”
13. ตอนพักกลางวัน วิจิตรากำลังทำการบ้านค้างอยู่ สุดาไม่สบายมากและเป็นลมหน้าซีด ถ้านักเรียนเป็นวิจิตรา นักเรียนจะทำอย่างไร
- รีบพาสุดาไปห้องพยาบาล
 - บอกสุดาให้นั่งพักสักครู่ แล้วรีบไปบอกกับครูเวร
 - ตะโกนบอกเพื่อนๆ ให้ช่วยพาสุดาไปห้องพยาบาล
14. เมื่อสนใจทำงานกลุ่มร่วมกับเพื่อน แต่ปรากฏว่างานของสมใจยังไม่เป็นที่พอใจของเพื่อนในกลุ่ม ถ้านักเรียนเป็นสมใจจะทำอย่างไร
- เลิกทำงานกลุ่มกับเพื่อน
 - พยายามทำใหม่ให้ดีขึ้น
 - พยายามทำใหม่เพื่อเอาใจเพื่อน
15. วันดี รู้สึกไม่พอใจ ที่สมชาติมาโรงเรียนสาย และไม่ช่วยทำความสะอาดห้องเรียนก่อนที่จะไปเล่น จึงถูกครูทำโทษ เมื่อสมชาติมาขอโทษ ถ้านักเรียนเป็นวันดีจะทำอย่างไร
- ให้อภัยสมชาติ
 - ต่อว่าสมชาติ แต่ก็ให้อภัย
 - ไม่สนใจในคำแก้ตัวของสมชาติ

16. สายสุนีย์ ชนะเลิศในการร่วมแข่งขันการได้วาทิ ถ้านักเรียนเป็นเพื่อนของสายสุนีย์ จะพูดกับสายสุนีย์ว่าอย่างไร
- ก. " เธอพูดได้ดีมาก "
 - ข. " เธอช่างโชคดีจริงๆ "
 - ค. " เราว่าเธอคงพูดมากกว่า "
17. สุพจน์ ไม่สบายใจที่เพื่อน ๆ ไม่ให้ทำงานกลุ่มด้วย และบอกให้ไปอยู่กับกลุ่มอื่น ถ้านักเรียนเป็นเพื่อนของสุพจน์ นักเรียนจะอย่างไร
- ก. พูดกับสุพจน์ว่า " ไม่เป็นไรนะ "
 - ข. บอกสุพจน์ว่า " ถ้าจะมากอยู่กับกลุ่มเราก็น่าสนใจดีไม่ขัดข้อง "
 - ค. ไม่สนใจแม้ว่าเพื่อน ๆ จะไม่ยอมให้สุพจน์ทำงานกลุ่มด้วย
18. สุชาติ และ ชัยชนะ ได้รับมอบหมายให้ทำเวรความสะอาดในห้องพักครู แต่สุชาติไม่สบาย ชัยชนะ จึงทำเวรเพียงคนเดียว ถ้านักเรียนเป็นเพื่อนของชัยชนะเดินผ่านมา จะทำอย่างไร
- ก. ช่วยชัยชนะทำเวรจนเสร็จ
 - ข. พูดกับชัยชนะว่า " ทำเวรให้สนุกนะ "
 - ค. เข้าไปถามชัยชนะว่า " จะให้ช่วยอะไรไหม "
19. ประสิทธิ์และเพื่อน ๆ ได้รับมอบหมายจากครูประจำชั้นให้ช่วยกันจัดนิทรรศการในวันสุนทรภู่ เพื่อนบางคนให้ความร่วมมือ แต่บางคนไม่สนใจในส่วนที่ตนเองได้รับมอบหมาย จึงทำให้งานเสร็จช้า ถ้านักเรียนเป็นประสิทธิ์นักเรียนจะอย่างไร
- ก. ทำงานเท่าที่ตนเองได้รับมอบหมาย
 - ข. บอกกับเพื่อน ๆ ว่า ถ้าไม่ทำก็ไม่ได้คะแนน
 - ค. บอกกับเพื่อน ๆ ให้ช่วยกันทำงานที่ได้รับมอบหมายให้เสร็จ
20. นักเรียนและเพื่อน ๆ คุยกันถึงเรื่อง ผลการสอบของแต่ละคนว่าเป็นอย่างไร และพูดถึงมาลี ที่สอบได้คะแนนน้อยกว่าเพื่อน ๆ เพราะว่า ไม่สนใจในการเรียนและขบถในในห้องเรียน ขณะที่ครูสอนเป็นประจำ ถ้านักเรียนเป็นมาลีจะทำอย่างไร
- ก. ไม่ปฏิเสธแต่ไม่อยากฟัง
 - ข. เดินออกจากห้องเพราะไม่อยากฟัง
 - ค. รอให้เพื่อนพูดจบก่อน แล้วจึงพูดให้เพื่อนฟังบ้าง

แบบสอบถามใครเอ่ย

คำชี้แจง

ข้อความในแบบสอบถาม เป็นข้อความที่บรรยายถึงลักษณะต่าง ๆ ของบุคคล ให้นักเรียนนึกถึงเพื่อน ๆ ในห้องเรียน รวมทั้งตัวนักเรียนเอง ที่มีลักษณะตรงกับข้อความในแต่ละข้อ โดยให้นักเรียนใส่ชื่อเพื่อน หรือชื่อนักเรียนเอง ลงในหลังข้อความที่เห็นว่าตรงกับลักษณะนั้นๆ

1. ผู้ที่รับฟังความคิดเห็นของเพื่อนมากที่สุด คือ.....
2. ผู้ที่เพื่อนไม่ชอบทำงานร่วมด้วยมากที่สุด คือ.....
3. ผู้ที่แสดงความคิดเห็นแล้วได้รับการยอมรับจากเพื่อนมากที่สุด คือ.....
4. ผู้ที่ชมเชยเพื่อนเมื่อเพื่อนประสบความสำเร็จมากที่สุด คือ.....
5. ผู้ที่ให้ภัยเมื่อเพื่อนทำผิดมากที่สุด คือ.....
6. ผู้ที่ไม่ให้ความช่วยเหลือเมื่อเวลาที่เพื่อนเดือดร้อนมากที่สุด คือ.....
7. ผู้ที่ให้ความร่วมมือในงานที่ได้รับมอบหมายมากที่สุด คือ.....
8. ผู้ที่ให้อำนาจใจเพื่อนมากที่สุด คือ.....
9. ผู้ที่ไม่เคยกล่าวคำชมเชยเพื่อนเมื่อเพื่อนประสบความสำเร็จ คือ.....
10. ผู้ที่แสดงความคิดเห็นแล้วเพื่อนๆ ไม่ยอมรับมากที่สุด คือ.....
11. ผู้ที่มีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่มากที่สุด คือ.....
12. ผู้ที่ชอบต่อว่าเพื่อนเมื่อเพื่อนทำผิดมากที่สุด คือ.....
13. ผู้ที่ไม่ให้ความร่วมมือในงานที่ได้รับมอบหมายร่วมกันมากที่สุด คือ.....
14. ผู้ที่ไม่เคยให้อำนาจใจเพื่อนมากที่สุด คือ.....
15. ผู้ที่ไม่เคยรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนมากที่สุด คือ.....

เฉลยคำตอบ

ข้อที่	ก	ข	ค
1.	1	2	3
2.	2	1	3
3.	3	2	1
4.	2	1	3
5.	1	2	3
6.	1	2	3
7.	2	1	3
8.	3	2	1
9.	1	3	2
10.	2	1	3
11.	1	2	3
12.	3	2	1
13.	3	2	1
14.	1	3	2
15.	3	2	1
16.	3	2	1
17.	2	3	1
18.	3	1	2
19.	2	1	3
20.	2	1	3

ภาคผนวก ข

- โปรแกรมกิจกรรมกลุ่ม
- โปรแกรมการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสม
- โปรแกรมการให้ข้อเสนอแนะ

โปรแกรมกิจกรรมกลุ่ม

ครั้งที่	เรื่อง	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
1	ปฐมนิเทศ	1. เพื่อสร้างสัมพันธภาพ และสร้างบรรยากาศที่ดีระหว่างผู้วิจัยและนักเรียนในกลุ่ม 2. เพื่อให้นักเรียนทราบจุดมุ่งหมาย กฎ ระเบียบ และบทบาทหน้าที่ของนักเรียนที่ต้องปฏิบัติในการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม เพื่อสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อน	1. ผู้วิจัยแนะนำตนเองและให้นักเรียนแต่ละคนแนะนำซึ่งกันและกัน โดยใช้กิจกรรม "คู่ของฉัน" โดยมีขั้นตอนดังนี้ 1.1 ผู้วิจัยให้นักเรียนนั่งเป็นวงกลม หันหน้าเข้าหากัน 1.2 ผู้วิจัยชี้แจงให้นักเรียนทราบถึงวิธีการเล่นและกติกาในการทำกิจกรรม 1.3 ผู้วิจัยแจกบัตรคำ ดินสอ และกระดาษให้นักเรียน 1.4 เมื่อผู้วิจัยเป่านกหวีดให้สัญญาณให้นักเรียนนำบัตรคำของตนเองไปจับคู่กับเพื่อนตามคำที่กำหนดไว้ดังนี้คือ หมอ - คนไข้ ครู - นักเรียน พ่อค้า - ลูกค้า ตำรวจ - ผู้ร้าย 1.5 เมื่อนักเรียน พบคู่แล้วให้นักเรียนซักถามทำความรู้จักเรื่องเกี่ยวกับคู่ของตน คนละ 5 นาที โดยพยายามทำความรู้จักกันให้มากที่สุด

ครั้งที่	เรื่อง	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
			1.6 ผู้วิจัยให้นักเรียนแต่ละคู่ แนะนำเกี่ยวกับคู่ของตนให้เพื่อนสมาชิกในกลุ่มได้รู้จักมากยิ่งขึ้น 1.7 ผู้วิจัยให้นักเรียน ช่วยกันสรุปข้อคิดที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรม 1.8 ผู้วิจัยสรุปวัตถุประสงค์ของกิจกรรมเพื่อให้นักเรียนที่ไม่รู้จักกันมาก่อนหรือยังรู้จักกันน้อยได้ทำความรู้จักกันให้มากยิ่งขึ้น 2 ผู้วิจัยอธิบายให้นักเรียนทราบเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ กฎ ระเบียบ และบทบาทหน้าที่ของนักเรียนในการเป็นสมาชิกในการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มในแต่ละครั้ง 3 ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามและ นัดหมาย วัน เวลา สถานที่ ในการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มในครั้งต่อไป <u>การประเมินผล</u> 1. สังเกตจากการเข้าร่วมกิจกรรม 2. สังเกตจากการซักถามและการสรุป

ครั้งที่	เรื่อง	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
2	สัมพันธภาพกับเพื่อน : การรับฟังความคิดเห็นของเพื่อน	1. เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับการสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อนโดยการฝึกรับฟังความคิดเห็นของเพื่อน 2. เพื่อให้นักเรียนเห็นความสำคัญของการรับฟังความคิดเห็นของเพื่อน	<u>การดำเนินกิจกรรมกลุ่ม</u> ครั้งที่ 2 - 11 ผู้วิจัยดำเนินการตามวิธีการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม มีขั้นตอนดังนี้ 1. <u>ขั้นการมีส่วนร่วม</u> ผู้วิจัยจัดประสบการณ์การเรียนรู้เกี่ยวกับสัมพันธภาพกับเพื่อนเพื่อให้แก่นักเรียนและเปิดโอกาสให้นักเรียน แต่ละคน ได้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรม คิดค้นแสวงหาสิ่งที่ต้องการเรียนรู้ด้วยตนเอง ผู้วิจัยเป็นผู้ให้คำแนะนำและใช้เทคนิคต่างๆ ได้แก่ การใช้สถานการณ์จำลอง การอภิปรายกลุ่ม และ เกม ผู้วิจัยให้นักเรียนลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเองเพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ในการแสดงออกเพื่อให้เป็นที่ยอมรับและสามารถสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อนให้ดีขึ้นส่วนผู้วิจัยทำหน้าที่เป็นผู้แนะนำ และสร้างบรรยากาศ 2. <u>ขั้นวิเคราะห์</u> ผู้วิจัยให้นักเรียนร่วมกันวิเคราะห์ประสบการณ์หลังจากที่ได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆตลอดทั้งการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการเข้าร่วมกิจกรรมช่วยให้เข้าใจตนเองและสมาชิกในกลุ่มได้ดีขึ้น และเรียนรู้ที่จะแสดงออกเพื่อสร้าง
3	สัมพันธภาพกับเพื่อน : การแสดงความคิดเห็นร่วมกับเพื่อน	เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้การสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อนเกี่ยวกับการแสดงความคิดเห็นร่วมกับเพื่อน	ผู้วิจัยให้นักเรียนลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเองเพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ในการแสดงออกเพื่อให้เป็นที่ยอมรับและสามารถสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อนให้ดีขึ้นส่วนผู้วิจัยทำหน้าที่เป็นผู้แนะนำ และสร้างบรรยากาศ 2. <u>ขั้นวิเคราะห์</u> ผู้วิจัยให้นักเรียนร่วมกันวิเคราะห์ประสบการณ์หลังจากที่ได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆตลอดทั้งการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการเข้าร่วมกิจกรรมช่วยให้เข้าใจตนเองและสมาชิกในกลุ่มได้ดีขึ้น และเรียนรู้ที่จะแสดงออกเพื่อสร้าง

ครั้งที่	เรื่อง	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
4	สัมพันธ์ภาพกับเพื่อน : การให้กำลังใจเพื่อน	เพื่อให้นักเรียนได้ฝึกการเรียนรู้ในการสร้างสัมพันธ์ภาพกับเพื่อนเกี่ยวกับการรู้จักให้กำลังใจเพื่อน	สัมพันธ์ภาพกับเพื่อนในด้านการรับฟังความคิดเห็นของเพื่อน การแสดงความคิดเห็นร่วมกับเพื่อน การให้อภัยเพื่อน การให้กำลังใจเพื่อน การยกย่องชมเชยเมื่อเพื่อนประสบความสำเร็จ การให้ความช่วยเหลือเพื่อน และการให้ความร่วมมือกับเพื่อนในการทำกิจกรรมที่ได้รับมอบหมาย
5	สัมพันธ์ภาพกับเพื่อน : การให้อภัยเพื่อน	เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้ การสร้างสัมพันธ์ภาพกับเพื่อนเกี่ยวกับการรู้จักให้อภัยเมื่อเพื่อนทำผิด	3. <u>ขั้นสรุปและประยุกต์หลักการ</u> ผู้วิจัยให้นักเรียนรวบรวมแนวคิดที่ได้จากการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์กับสมาชิกในกลุ่ม แล้วสรุปเป็นแนวทางของตนเองเพื่อนำไปใช้ในการมีสัมพันธ์ภาพที่ดีกับเพื่อน
6	สัมพันธ์ภาพกับเพื่อน : การยกย่องชมเชยเมื่อเพื่อนประสบความสำเร็จ	เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้การสร้างสัมพันธ์ภาพกับเพื่อนเกี่ยวกับการยกย่องชมเชยเมื่อเพื่อนประสบความสำเร็จ	4. <u>ขั้นประเมินผล</u> ผู้วิจัยให้นักเรียนเป็นผู้ประเมินผลของการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม หลังจากนั้นให้สมาชิกในกลุ่มช่วยกันประเมินผลการเข้าร่วมกิจกรรมและประโยชน์ที่ได้รับ และสามารถนำไปพัฒนาสัมพันธ์ภาพกับเพื่อนให้ดีขึ้น

ครั้งที่	เรื่อง	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
7	สัมพันธภาพกับเพื่อน : การให้ความช่วยเหลือเพื่อน	เพื่อให้ นักเรียนได้เรียนรู้การสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อนเกี่ยวกับ การช่วยเหลือเพื่อน	ในแต่ละครั้งใช้เทคนิค ดังนี้ ครั้งที่ 2 เกม ครั้งที่ 3 อภิปรายกลุ่ม ครั้งที่ 4 สถานการณ์จำลอง ครั้งที่ 5 เกม ครั้งที่ 6 สถานการณ์จำลอง ครั้งที่ 7 เกม
8	สัมพันธภาพกับเพื่อน : การให้ความร่วมมือกับเพื่อนในการทำกิจกรรมที่ได้รับมอบหมาย	เพื่อให้ นักเรียนได้เรียนรู้การสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อนเกี่ยวกับ การให้ความร่วมมือกับเพื่อนในการทำกิจกรรมตามที่ได้รับมอบหมาย	ครั้งที่ 8 เกม ครั้งที่ 9 สถานการณ์จำลอง ครั้งที่ 10 เกม ครั้งที่ 11 การอภิปรายกลุ่ม

ครั้งที่	เรื่อง	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
9	สัมพันธ์ภาพกับ เพื่อน : การรับฟัง ความคิดเห็นของ เพื่อน การแสดง ความคิดเห็นร่วม กับเพื่อน การให้ กำลังใจเพื่อน	เพื่อให้ นักเรียนได้ เรียนรู้เกี่ยวกับการ สร้างสัมพันธ์ภาพ กับเพื่อน ในการรับ ฟังความคิดเห็น ของเพื่อน การแสดงความคิด เห็นร่วมกับเพื่อน การให้กำลังใจ เพื่อน	
10	สัมพันธ์ภาพกับ เพื่อน : การให้ อภัยเพื่อน การยกย่องชมเชย เมื่อเพื่อนประสบ ความสำเร็จ การให้ความช่วย เหลือเพื่อน การให้ ความร่วมมือใน การทำกิจกรรมที่ ได้รับมอบหมาย	เพื่อให้ นักเรียนได้ เรียนรู้ในการสร้าง สัมพันธ์ภาพกับ เพื่อนเกี่ยวกับการ ให้อภัยเพื่อน การยกย่องชมเชย เมื่อเพื่อนประสบ ความสำเร็จ การให้ความช่วย เหลือเพื่อน การให้ ความร่วมมือกับ เพื่อนในการทำ กิจกรรมที่ได้รับ มอบหมาย	

ครั้งที่	เรื่อง	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
11	สัมพันธภาพกับ เพื่อน	1. เพื่อให้นักเรียน ได้สรุปการเรียนรู้ เกี่ยวกับสัมพันธภาพ กับเพื่อนเพื่อให้เป็น ที่ยอมรับของเพื่อน จากการเข้าร่วม กิจกรรมตั้งแต่ ครั้งที่ 2 – 11 2. เพื่อให้นักเรียน ทราบแนวทางใน การนำสิ่งที่ได้เรียนรู้ จากการเข้าร่วม กิจกรรมกลุ่มไป ประยุกต์ใช้ให้เป็น ประโยชน์	

ครั้งที่	เรื่อง	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
12	ปัจฉิมนิเทศ	1. เพื่อให้นักเรียน เกิดความรู้สึกที่ดีใน การเข้าร่วมกิจกรรม กลุ่ม 2. เพื่อให้นักเรียน ร่วมกันสรุปผลการ สร้างสัมพันธภาพกับ เพื่อน 3. เพื่อให้นักเรียนนำ ประสบการณ์ จากการเรียนรู้ในการ เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม ไปพัฒนา สัมพันธภาพกับ เพื่อน	1. ผู้วิจัยให้นักเรียนนั่งเป็นวงกลมหันหน้า เข้าหากัน 2. ผู้วิจัยให้นักเรียนช่วยกันสรุปผลที่ได้ จากการเข้าร่วมกิจกรรม และแสดงความ คิดเห็นและแนวทางในการสร้าง สัมพันธภาพกับเพื่อน 3. ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติมเกี่ยวกับการสร้าง สัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียน 4. ผู้วิจัยเปิดเพลง และนำกระดาษรูป หัวใจ ดินสอ แจกให้นักเรียนทุกคน เพื่อให้ เขียนบรรยายความรู้สึกที่ประทับใจแล้ว ร้อยเชือกส่งต่อให้เพื่อนคนถัดไป จนครบ ทุกคน 5. ผู้วิจัยกล่าวขอบคุณนักเรียน และ กล่าวปิดโปรแกรมกิจกรรมกลุ่ม

หมายเหตุ การทดลองแต่ละครั้งใช้เวลา 1 ชั่วโมง

รายละเอียดโปรแกรมกิจกรรมกลุ่ม

ครั้งที่ 1

เรื่อง ปฐมนิเทศ

วัตถุประสงค์ 1. เพื่อสร้างสัมพันธภาพและบรรยากาศที่ดีระหว่างผู้วิจัย และนักเรียนในกลุ่ม
ให้เกิดความคุ้นเคยและมีความสัมพันธ์ต่อกัน
2. เพื่อให้นักเรียนได้ทราบจุดมุ่งหมาย กฎระเบียบและบทบาทหน้าที่ของ
นักเรียนที่ต้องปฏิบัติในการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มเพื่อสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อน

เวลา 1 ชั่วโมง

อุปกรณ์ 1. บัตรคำ
2. กระดาษ
3. ดินสอ
4. นกหวีด

วิธีดำเนินการ

1. ผู้วิจัยกล่าวต้อนรับนักเรียนและให้นักเรียนทุกคนแนะนำตนเอง
2. ผู้วิจัยให้นักเรียนเล่นเกม “ คู่ของฉัน “ โดยมีขั้นตอนดังนี้
 - 2.1 ให้นักเรียนนั่งเป็นวงกลมหันหน้าเข้าหากัน
 - 2.2 ผู้วิจัยชี้แจงให้นักเรียนทราบถึงกติกา และวิธีการเล่นเกมจากบัตรคำที่ผู้วิจัยแจกให้
กับนักเรียนทุกคน เมื่อนักเรียนได้รับบัตรคำแล้ว หลังจากให้ผู้วิจัยให้สัญญาณ การเป่านกหวีด โดย
นำบัตรคำของตนไปต่อกับเพื่อน ตามคำที่กำหนดดังนี้

หมอ	-	คนไข้
ครู	-	นักเรียน
พ่อค้า	-	ลูกค้า
ตำรวจ	-	ผู้ร้าย

2.3 ผู้วิจัยเป่านกหวีดให้สัญญาณให้นักเรียนนำบัตรคำไปต่อคู่กับเพื่อน เมื่อนักเรียนพบคู่แล้ว ผู้วิจัยแจกกระดาษและดินสอ เพื่อให้นักเรียนได้สัมภาษณ์ซักถามเพื่อน โดยใช้เวลาประมาณ 5 นาที โดยพยายามสร้างความรู้จักกับเพื่อนให้มากที่สุดในเรื่องเกี่ยวกับเพื่อน ดังหัวข้อต่อไปนี้

1. ชื่อ นามสกุล ชื่อเล่น จำนวนพี่น้อง
2. สัตว์ที่ชอบคืออะไร
3. งานอดิเรกที่ชอบทำคืออะไร
4. อนาคตอยากเป็นอะไร
5. ความรู้สึกในใจ

4. ผู้วิจัยให้นักเรียนแต่ละคู่ ออกมาแนะนำเพื่อนที่เป็นคู่ของตน ในเรื่องที่ได้สัมภาษณ์ซักถาม เพื่อให้เพื่อนในกลุ่มได้รู้จักกันมากยิ่งขึ้นจนครบทุกคู่

5. ผู้วิจัยให้นักเรียนช่วยกันสรุปข้อคิดที่ได้จากการเข้าร่วมกิจกรรม และผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติมเกี่ยวกับจุดมุ่งหมายของกิจกรรม เพื่อให้นักเรียนได้ทำความรู้จักกับเพื่อนให้มากขึ้น และเป็น การสร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างเพื่อน

6. ผู้วิจัยอธิบายให้นักเรียนทราบวัตถุประสงค์ เกี่ยวกับกฎระเบียบ และบทบาทหน้าที่ของนักเรียนที่ต้องปฏิบัติเมื่อเป็นสมาชิกในการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มในแต่ละครั้ง

7. ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถาม และ นัดหมาย วัน เวลา สถานที่ ในการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มในครั้งต่อไป

การประเมินผล

1. สังเกตจากการเข้าร่วมกิจกรรม
2. สังเกตจากการซักถามและการสรุป

โปรแกรมกิจกรรมกลุ่ม

ครั้งที่ 2

เรื่อง สัมพันธภาพกับเพื่อน : การรับฟังความคิดเห็นของเพื่อน

วัตถุประสงค์ 1. เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับการสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อนเกี่ยวกับการรับฟังความคิดเห็นของเพื่อน
2. เพื่อให้นักเรียนได้เห็นความสำคัญของการเป็นผู้รับฟังความคิดเห็นของเพื่อน

เวลา 1 ชั่วโมง

อุปกรณ์ 1. กระดาษแข็ง
2. รูปภาพที่กำหนด
3. ผ้าปิดตา
4. กระดาษสี นกหวีด

วิธีดำเนินการ

ผู้วิจัยดำเนินกิจกรรมโดยใช้ เกม ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นการมีส่วนร่วม
 - 1.1 ผู้วิจัยกล่าวทักทายนักเรียนและชี้แจงวัตถุประสงค์ที่ต้องการให้นักเรียนทราบ และแจกกระดาษสีให้นักเรียนจับฉลากเพื่อแบ่งนักเรียนออกเป็น 2 กลุ่ม ๆ ละ 4 คน
 - 1.2 ผู้วิจัยอธิบายวิธีการเล่นเกม และกติกา ให้นักเรียนทราบ ดังนี้
 - 1.2.1 ให้นักเรียนใช้ผ้าปิดตา แล้วผู้วิจัยให้นักเรียนแต่ละคนในกลุ่มที่ 1 และกลุ่มที่ 2 ใช้มือคลำมุมแต่ละมุมที่ผู้วิจัยกำหนดให้ โดยคลำคนละ 2 มุม ต่อเนื่องกันดังนี้
 1. สมาชิกคนที่หนึ่ง คลำมุม ก และ ข
 2. สมาชิกคนที่สอง คลำมุม ข และ ค
 3. สมาชิกคนที่สาม คลำมุม ค และ ง
 4. สมาชิกคนที่สี่ คลำมุม ง และ ก
 - 1.2.2 เมื่อนักเรียนทั้ง 2 กลุ่มปฏิบัติเรียบร้อยแล้วให้เปิดผ้าปิดตา

1.2.3 ผู้วิจัยให้นักเรียนในกลุ่มร่วมแสดงความคิดเห็นปรึกษากันว่าสมาชิกแต่ละคนได้สัมผัสอะไร เป็นลักษณะอย่างไร ช่วยกันสรุป แล้วให้ทั้ง 2 กลุ่ม ออกมาวาดภาพตามที่ได้ลงความเห็นกัน

1.2.4 เมื่อนักเรียนทั้ง 2 กลุ่มพร้อมแล้ว ผู้วิจัยให้สัญญาณเป่านกหวีด กลุ่มใดเสร็จก่อนเป็นฝ่ายชนะ

1.2.5 ผู้วิจัยนำภาพเฉลยมาให้ นักเรียนดูว่าถูกต้องหรือไม่

2. ขั้นวิเคราะห์

2.1 ผู้วิจัยให้นักเรียนช่วยกันแสดงความคิดเห็น วิเคราะห์ผลงานของกลุ่มจากกิจกรรม
ดังนี้

2.1.1 สมาชิกในกลุ่มของนักเรียนมีวิธีการทำกิจกรรมอย่างไรบ้าง

2.1.2 ขณะที่นักเรียนร่วมปรึกษากันกับสมาชิกในกลุ่มพบปัญหาอะไรบ้าง

2.1.3 เมื่อเพื่อนแสดงความคิดเห็น เพื่อนสมาชิกให้การรับฟังหรือไม่

2.1.4 เมื่อสมาชิกในกลุ่มไม่รับฟังความคิดเห็น หรือรับฟังความคิดเห็นของเพื่อน

นักเรียนคิดว่าจะมีผลต่อผลงานของนักเรียนอย่างไร

3. ขั้นสรุปและประยุกต์หลักการ

3.1 ผู้วิจัยให้นักเรียนสรุปประโยชน์ที่ได้รับจากกิจกรรม

3.2 ผู้วิจัยให้นักเรียนรวบรวมแนวคิดและประสบการณ์ในการรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนในการเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อเป็นแนวทางไปประยุกต์ใช้ในการสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อนได้อย่างเหมาะสม

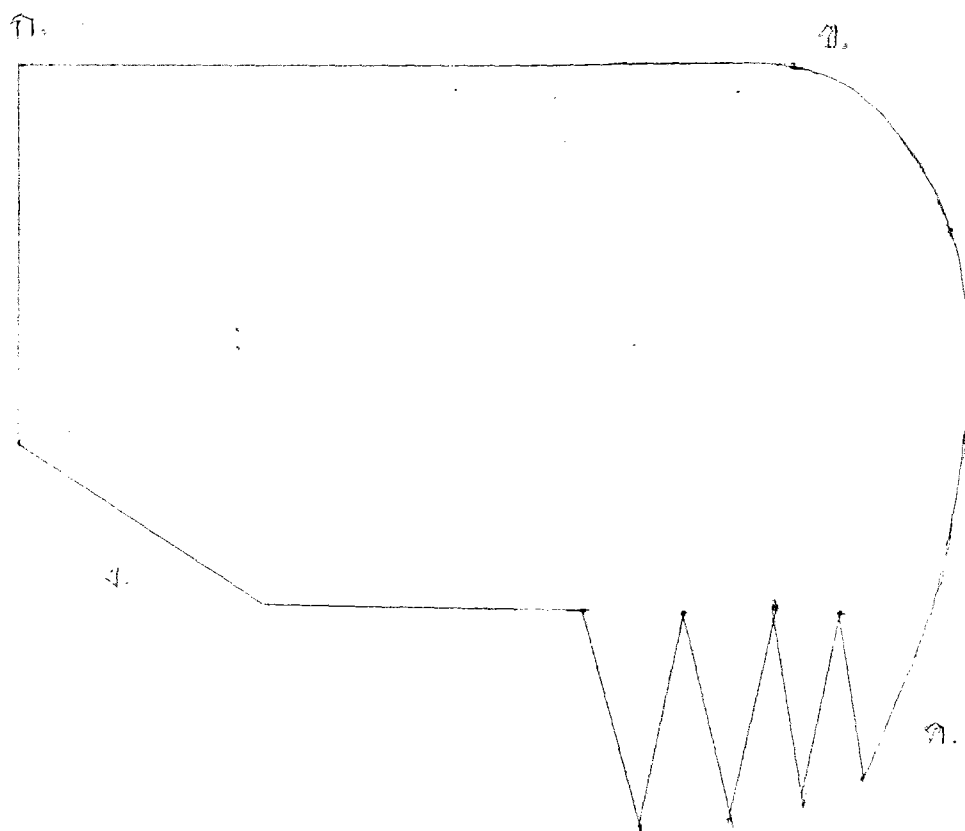
4. ขั้นประเมินผล

4.1 ให้นักเรียนร่วมกันสรุปประโยชน์ที่ได้รับจากกิจกรรม

4.2 นักเรียนให้ข้อเสนอแนะซึ่งกันและกัน

การประเมินผล

1. สังเกตจากการที่นักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็น
2. สังเกตจากการอภิปรายและการสรุป

โปรแกรมกิจกรรมกลุ่ม

ครั้งที่ 3

เรื่อง สัมพันธภาพกับเพื่อน : การแสดงความคิดเห็นร่วมกับเพื่อน

วัตถุประสงค์ เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้การสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อนเกี่ยวกับการแสดงความคิดเห็นร่วมกับเพื่อน

เวลา 1 ชั่วโมง

อุปกรณ์

1. เอกสาร เรื่อง " น้ำ 10 ลิตร "
2. กระดาษ
3. ปากกา
4. ฉลาก

วิธีดำเนินการ

ผู้วิจัยดำเนินกิจกรรมโดยการใช้ การอภิปรายกลุ่ม ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นการมีส่วนร่วม

1.1 ผู้วิจัยสนทนากับนักเรียนและให้นักเรียนจับฉลากโดยการให้นักเรียนจับฉลากเปลี่ยนเสียงสัตว์ เพื่อแบ่งนักเรียนออกเป็น 2 กลุ่มๆ ละ 4 คน และขอผู้สังเกตการณ์กลุ่มละ 1 คน เพื่อเป็นผู้สังเกตการณ์

1.2 ผู้วิจัยแจกกระดาษ ปากกา และเอกสาร " น้ำ 10 ลิตร " ให้กับนักเรียนทั้ง

2 กลุ่ม

1.3 ให้นักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็นจากการศึกษาเอกสาร และส่งตัวแทนออกมารายงานการทำงานของกลุ่ม

2. ขั้นวิเคราะห์

2.1 ผู้วิจัยให้นักเรียนทั้ง 2 กลุ่ม ร่วมกันวิเคราะห์ประสบการณ์และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นโดยมีหัวข้อดังนี้

1. เมื่อนักเรียนมีความคิดเห็นที่ต่างไปจากเพื่อนนักเรียนจะอย่างไร
 2. นักเรียนในกลุ่มช่วยกันแสดงความคิดเห็นหรือไม่
 3. ถ้านักเรียนไม่แสดงความคิดเห็นร่วมกับเพื่อนจะมีผลเป็นอย่างไร
3. ขั้นสรุปและประยุกต์หลักการ
- 3.1 ผู้วิจัยให้นักเรียนร่วมกันสรุปแนวคิดที่ได้จากการร่วมกิจกรรม
 - 3.2 นักเรียนรวบรวมแนวคิดในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมที่ได้รับจากการอภิปรายและจากการสรุปเพื่อนำไปประยุกต์ในการสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อน
 - 3.3 นักเรียนรวบรวมแนวคิดเกี่ยวกับประโยชน์ของการแสดงความคิดเห็นร่วมกับเพื่อนถึงผลดีและผลเสียและสรุปเพื่อนำไปประยุกต์ใช้
4. ขั้นประเมินผล
- 4.1 นักเรียนร่วมกันแลกเปลี่ยนความคิดเห็น
 - 4.2 นักเรียนให้ข้อเสนอแนะซึ่งกันและกัน

การประเมินผล

1. สังเกตจากการร่วมกิจกรรม
2. สังเกตจากการอภิปรายซักถามและการสรุป

เอกสาร เรื่อง “ น้ำ 10 ลิตร ”

คณะนักท่องเที่ยวก่อกลุ่มหนึ่ง จำนวน 6 คน วางแผนไปเที่ยวที่ ภูเขาแห่งหนึ่งกลางทะเลทราย ปรากฏว่าเมื่อคณะนักท่องเที่ยวก่อกลุ่มนี้ออกเดินทางไปถึงใจกลางทะเลทรายแล้ว รถยนต์ที่เป็นพาหนะในการเดินทาง เกิดเสียอย่างกะทันหัน และไม่สามารถที่จะแก้ไขได้ เพราะไม่มีอะไหล่ติดรถไปด้วยเลย ผู้ที่โดยสารไปกับก็ไม่มีความรู้ทางด้านช่าง เเสบียงอาหารที่เตรียมไปก็มีไม่มากนัก เพราะต่างก็หวังกันไว้ว่าจะไปซื้อก่อนที่จะขึ้นภูเขาโดยเฉพาะที่สำคัญที่สุดคือ ทางคณะนักท่องเที่ยวก่อจัดเตรียมน้ำดื่มไปเหลือน้ำเพียงครึ่งถัง หรือ เท่ากับ ปริมาณ 10 ลิตร เท่านั้น .

คำสั่ง

1. ให้สมาชิกในกลุ่มของท่านเลือกหัวหน้ากลุ่ม 1 คน เพื่อทำหน้าที่เป็นผู้นำและเลือกเลขานุการกลุ่ม 1 คน เป็นผู้จดบันทึก
2. ให้หัวหน้ากลุ่มอ่านเอกสาร น้ำ 10 ลิตร ให้สมาชิกฟัง
3. เมื่อนักเรียนอ่านเอกสารเสร็จเรียบร้อยแล้ว ให้สมาชิกในกลุ่มปรึกษาและร่วมกันแสดงความคิดเห็นว่าถ้านักเรียนเป็นคณะนักท่องเที่ยวก่อกลุ่มนั้นจะอย่างไร จึงจะใช้ น้ำที่มีอยู่ 10 ลิตร ให้เพียงพอ ภายในเวลา 2 วัน

โปรแกรมกิจกรรมกลุ่ม

ครั้งที่ 4

เรื่อง สัมพันธภาพกับเพื่อน : การให้กำลังใจเพื่อน

วัตถุประสงค์ เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้ การสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อนเกี่ยวกับการให้กำลังใจเพื่อน

เวลา 1 ชั่วโมง

อุปกรณ์ 1. เอกสาร สถานการณ์จำลอง เรื่อง “ การให้กำลังใจเพื่อน ”
2. ฉลาก

วิธีดำเนินการ

ผู้วิจัยดำเนินกิจกรรมโดยใช้ สถานการณ์จำลอง มีขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นการมีส่วนร่วม

1.1 ผู้วิจัยสนทนาทักทายกับนักเรียน และอธิบายวัตถุประสงค์ที่ต้องการให้นักเรียนทราบ เกี่ยวกับสถานการณ์จำลองที่นำมาใช้

1.2 ผู้วิจัยให้นักเรียนอาสาสมัคร เป็นผู้แสดง จำนวน 4 คน และที่เหลือให้เป็นผู้สังเกตการณ์

1.3 ผู้วิจัยแจกเอกสาร สถานการณ์จำลอง ให้ผู้แสดงทำการศึกษา และ ฝึกซ้อมก่อนการแสดง

1.4 ผู้วิจัยและนักเรียนช่วยกันจัดฉากการแสดง

1.5 นักเรียนที่เป็นอาสาสมัครแสดงบทบาทตามสถานการณ์ที่ตนเองได้รับ

2. ขั้นวิเคราะห์

2.1 ผู้วิจัยแบ่งนักเรียนออกเป็น 2 กลุ่ม ทุละ 4 คน โดยการจับฉลากกระดาสี โดยให้นักเรียนทั้ง 2 กลุ่ม ช่วยกันวิเคราะห์ประสบการณ์หลังจากการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มและอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในหัวข้อต่อไปนี้

1. ถ้านักเรียนเป็นเพื่อนของวิทยานักเรียนจะให้กำลังใจอย่างไร
2. ถ้านักเรียนเป็นจิตติมา จะช่วยเหลือเพื่อนอย่างไรบ้าง
3. จากเหตุการณ์ ถ้านักเรียนเป็นวิทยา จะมีความรู้สึกอย่างไร
4. จากเนื้อเรื่อง ใครเป็นคนที่ให้กำลังใจเพื่อนได้ดี

2.2 ผู้วิจัยให้ตัวแทนกลุ่มออกมารายงานผลการอภิปราย

3. ขั้นสรุปและประยุกต์หลักการ

3.1 ผู้วิจัยให้นักเรียนช่วยกันสรุปแนวคิดและประโยชน์ที่ได้รับจากการร่วมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการให้กำลังใจเพื่อน

3.2 ให้นักเรียนเลือกแนวทางที่เหมาะสมไปประยุกต์ใช้เพื่อให้เป็นที่ยอมรับของเพื่อน และผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม

4. ขั้นประเมินผล

- 4.1 นักเรียนร่วมกันบอกถึงประโยชน์ที่ได้จากการเข้าร่วมกิจกรรม
- 4.2 นักเรียนให้ข้อเสนอแนะซึ่งกันและกัน

การประเมินผล

1. สังเกตจากการเข้าร่วมกิจกรรม
2. สังเกตจากการอภิปรายและการสรุป

สถานการณ์จำลอง เรื่อง สัมพันธภาพกับเพื่อน : การให้กำลังใจเพื่อน

กานดา วิทยา เป็นนักเรียนห้องเดียวกัน วิทยาไม่สบายจึงหยุดโรงเรียนหลายวัน จึงทำให้เรียนวิชาเลขไม่ทันเพื่อน และเป็นวิชาที่ต้องใช้ความเข้าใจ ครูสุริย์ ซึ่งเป็นครูประจำชั้นเห็นว่า กานดา เป็นนักเรียนที่เรียนดี และสามารถที่จะอธิบายเลขให้เพื่อนเข้าใจได้ จึงให้กานดาช่วยอธิบายเลขให้วิทยา

ฉากที่ 1 กานดา เดินไปหาวิทยาซึ่งนั่งอยู่ในห้องเรียน

กานดา : วิทยา เธอไม่สบายหยุดเรียนไปตั้งหลายวัน ครูให้เรามาช่วยอธิบายเลขให้เธอนะ

วิทยา : จริงหรือกานดา เราทำความลำบากให้เธอหรือเปล่า

กานดา : ไม่หรอก เราเต็มใจที่จะช่วยเธออยู่แล้ว หยิบหนังสือเลขขึ้นมาซี

วิทยา : ขอบใจมากนะ เราไม่เข้าใจบางเรื่องที่ไม่ได้มาเรียน ในบทที่ 3 นะ

กานดา : บทนี้ต้องทำความเข้าใจหน่อยนะ เพราะว่ายากกว่าบทอื่น ๆ แต่เราเชื่อว่าเธอต้องเข้าใจได้เร็ว เพราะเธอเป็นคนเรียนเก่ง

(แล้วกานดาก็เริ่มอธิบายวิธีการทำเลขในบทที่ 3 ให้วิทยาฟัง)

วิทยา : ขอบใจมากนะ วันนี้เธออธิบายทำให้เราเข้าใจมากขึ้นเลย

กานดา : ไม่เป็นไรหรอก เราก็ช่วยเท่าที่เราจะช่วยให้

วิทยา : ขอบใจอีกครั้งนะ

ฉากที่ 2 กานดาและวิทยา นั่งอยู่ที่โต๊ะหินอ่อน ใต้ต้นไม้ กานดา เปิดหนังสือเลข อธิบายให้วิทยาฟัง และจิตติมา เดินเข้ามา

จิตติมา : อ้าว กานดา ยังไม่กลับบ้านอีกหรือ เย็นมากแล้วนะ ทำอะไรอยู่หรือ

กานดา : กำลังจะกลับแล้วละ แต่ช่วยอธิบายเลขให้วิทยาอยู่ เสร็จแล้วเดี๋ยวจะกลับ แล้วเธอยังไม่กลับบ้านหรือจิตติมา

จิตติมา : ก็รอเธออยู่นะซี เห็นหายไปแล้ว จึงเดินมาตาม

กานดา : วันนี้เราคงกลับพร้อมเธอไม่ได้หรอกนะ เพราะต้องอยู่อธิบายเลขให้วิทยาก่อน

(จิตติมาหันมองหน้า วิทยา และพูดกับวิทยา)

จิตติมา : ก็เห็นกานดาช่วยอธิบายอยู่หลายวันแล้วนี่นา ทำไมไม่เข้าใจอีกหรือ วิทยา

วิทยา : เข้าใจขึ้นบ้างแล้ว แต่ยังมีบางเรื่องที่ยังไม่เข้าใจ

จิตติมา : เธอไม่ค่อยสนใจนี่นา หยุดเรียนไปหลายวัน เรียนก็ไม่เก่งแล้วยังจะขาดเรียนอีก

กานดา : อย่าไปว่า วิทยาเลยจิตติมา วิทยาเขาไม่สบายนะ จึงต้องหยุดเรียน

จิตติมา : บางทีเราก็ไม่เห็นเขาสนใจเรียนนี่นา อธิบายไปก็คงเข้าใจยากมากกว่า เสียเวลาด้วย

วิทยา : แต่เราจะพยายามนะจิตติมา

จิตติมา : เธอจะพยายามได้สักกี่วัน เดี่ยวมาเดี๋ยวหยุดอย่างนี้ใครจะช่วย

วิทยา : เราจะพยายามไม่หยุดแล้วนะและจะตั้งใจเรียน แต่จำเป็นจริงๆจึงหยุด

กานดา : จิตติมา เดี่ยวนี้วิทยาเขาสนใจเรียนดีขึ้นแล้วนะ เธออย่าพูดให้เพื่อนหมดกำลังใจสิ
วิทยาอุดหนุนตั้งใจมาเรียน

จิตติมา : จะทำได้หรือเปล่าวิทยา

วิทยา : ทำได้สิ และวันนี้ถ้าเธอ 2 คนจะกลับบ้านก็ไม่ใช่ไร เดี่ยวเราทบทวนทำความเข้าใจเลขอีกหน่อย ชอบใจมากนะกานดา

กานดา : ไม่เป็นไรหรอก วิทยา นี่ก็ใกล้จะจบแล้วเดี๋ยวเราอธิบายอีกหน่อยก็แล้วกันนะ และจะได้กลับบ้านพร้อมๆ กัน

จิตติมา : ถ้าเธอมีความพยายามอย่างนี้ก็ดีนะ เราต้องขอโทษด้วยที่พูดไม่ดีกับเธอนะวิทยา

วิทยา : ไม่เป็นไรหรอก เราเองก็ขอโทษด้วยที่ทำให้เพื่อนๆ ต้องเป็นห่วง

จิตติมา : เธอก็ต้องดูแลสุขภาพเธอด้วยนะวิทยา เดี่ยวจะไม่สบายไปอีก

กานดา : เพื่อนๆ เป็นห่วงกลัวว่าเธอจะไม่สบาย ถ้าหยุดโรงเรียนอีกกลัวว่าจะเรียนไม่ทัน ตั้งใจเรียนอีกหน่อยใกล้จะจบแล้ว จะได้ไปสอบเข้าเรียนต่อได้

วิทยา : ต่อไปนี้เราจะไม่ขาดเรียนและตั้งใจเรียนตามคำแนะนำของพวกเธอ ชอบใจมาก

จิตติมา : ดีใจด้วยวิทยา ที่เธอยังมีกำลังใจต่อสู้ พวกเราและเพื่อนๆ จะเป็นกำลังใจให้นะ

กานดา : ถ้าอย่างนั้นก็ดีแล้ว จิตติมาเรามาดูเลขที่วิทยายังไม่เข้าใจต่ออีกหน่อยนะ เดี่ยวจะได้กลับบ้านพร้อมๆ กันเลย

(วิทยา กานดา และ จิตติมานั่งอยู่ที่โต๊ะหินอ่อน เปิดหนังสือคณิตศาสตร์)

โปรแกรมกิจกรรมกลุ่ม

ครั้งที่ 5

เรื่อง สัมพันธภาพกับเพื่อน : การให้อภัยเพื่อน

วัตถุประสงค์ เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้การสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อนเกี่ยวกับการรู้จักให้อภัยเมื่อเพื่อนทำผิด

เวลา 1 ชั่วโมง

อุปกรณ์

1. กระดาษเปล่า
2. ภาพ
3. บัตรรูปหัวใจ

วิธีดำเนินการ

ผู้วิจัยดำเนินกิจกรรมโดยใช้ เกม มีขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นการมีส่วนร่วม

1.1 ผู้วิจัยกล่าว ทักทายนักเรียนและอธิบายกิจกรรม เกม “แต่งนิทาน”

1.2 ผู้วิจัยแบ่งนักเรียนออกเป็น 2 กลุ่ม โดยการเล่นเกมนี้อุปกรณ์ประสานใจ

โดยนำมาต่อกัน ได้นักเรียนกลุ่มละ 4 คน

1.3 ผู้วิจัยแจกรูปภาพให้นักเรียนทั้ง 2 กลุ่มๆละ 1 ภาพ

1.4 ผู้วิจัยอธิบายวิธีการเล่นเกม และกติกา โดยให้นักเรียนทั้ง 2 กลุ่ม แข่งขันกันแต่งนิทานจากภาพที่กำหนดให้ เขียนต่อกันให้เป็นเรื่องที่สมบูรณ์ มีความยาวไม่ต่ำกว่า 5 บรรทัด โดยใช้เวลา 10 นาที โดยให้สมาชิกคนที่ 1 ออกไปเขียนข้อความในกระดาษที่เตรียมไว้กับภาพที่กำหนดให้ แล้วคนที่ 2 , 3 และ 4 ตามลำดับจนครบทุกคน และคนสุดท้ายให้ตั้งชื่อภาพว่าควรจะให้ชื่อเรื่องว่าอะไร

1.5 เมื่อได้ยินสัญญาณนกหวีดให้นักเรียนทั้ง 2 กลุ่ม เริ่มลงมือทำกิจกรรม และกลุ่มไหนทำเสร็จก่อน จะเป็นฝ่ายชนะ

1.6 ให้สมาชิกในกลุ่มร่วมปรึกษาและวิจารณ์ผลงานในกลุ่มของตนว่าเพื่อนแต่งประโยคได้สอดคล้องกับสถานการณ์จากภาพที่กำหนดหรือไม่ และควรจะเปลี่ยนเป็นอย่างไร

1.7 ให้นักเรียนทั้ง 2 กลุ่ม ออกมาแก้ไขผลงานในกลุ่มของตน

2. ขั้นวิเคราะห์

2.1 ผู้วิจัยให้นักเรียนวิเคราะห์ประสบการณ์หลังจากการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มโดยให้สมาชิกแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของตนเองและอภิปรายร่วมกันในหัวข้อ ต่อไปนี้

2.1.1 การทำงานของสมาชิกในกลุ่มของนักเรียนเป็นอย่างไร

2.1.2 เมื่อครั้งที่แต่งนิทาน นักเรียนพอใจกับผลงานในกลุ่มของตนหรือไม่ เพราะเหตุใด

2.2.3 เมื่อมีเพื่อนไม่สนใจให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรม นักเรียนจะทำอย่างไร

3. ขั้นสรุปและประยุกต์หลักการ

3.1 ผู้วิจัยให้นักเรียนช่วยกันอภิปรายถึงวิธีการทำงานของสมาชิกในแต่ละกลุ่ม พร้อมทั้งให้อภัยเมื่อเพื่อนทำในสิ่งที่บกพร่อง

3.2 ให้นักเรียนรวบรวมแนวคิดที่ได้จากการอภิปรายและจากการสรุป เพื่อเป็นแนวทางที่เหมาะสมไปประยุกต์ใช้ในการสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อน

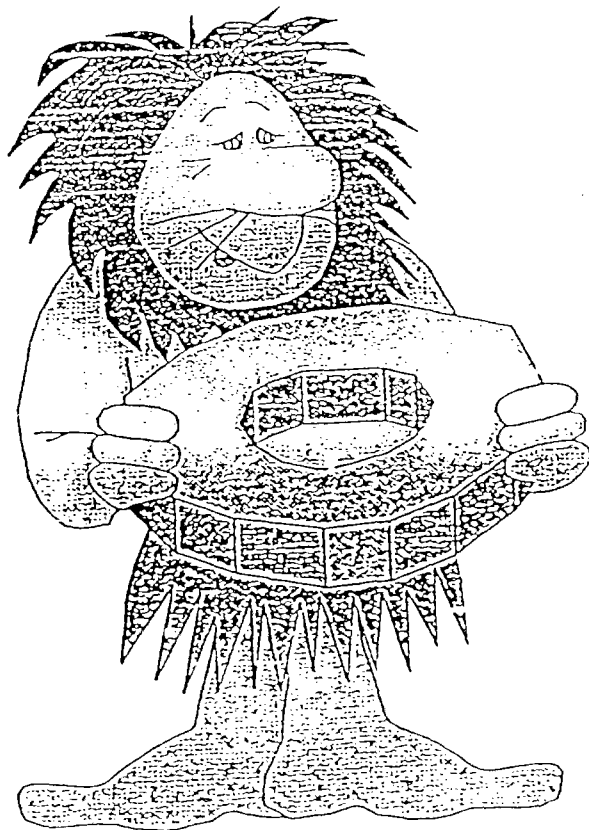
4. ขั้นประเมินผล

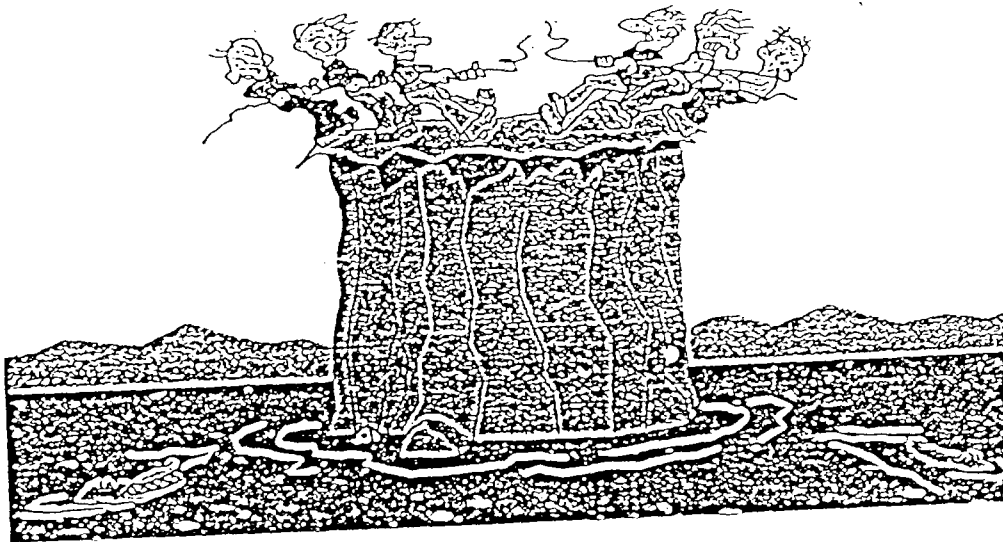
ผู้วิจัยให้นักเรียนร่วมกันบอกถึงประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรมและให้ข้อเสนอแนะซึ่งกันและกัน

การประเมินผล

1. สังเกตจากการร่วมกิจกรรม

2. สังเกตจากการอภิปราย และจากการสรุป

โปรแกรมกิจกรรมกลุ่ม

ครั้งที่ 6

เรื่อง สัมพันธภาพกับเพื่อน : การยกย่องชมเชยเมื่อเพื่อนประสบความสำเร็จ

วัตถุประสงค์ เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้การสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อนเกี่ยวกับการยกย่องชมเชยเมื่อเพื่อนประสบความสำเร็จ

เวลา 1 ชั่วโมง

อุปกรณ์ เอกสาร สถานการณ์จำลอง เรื่อง “ การยกย่องชมเชยเพื่อน ”

วิธีดำเนินการ

ผู้วิจัยดำเนินกิจกรรมโดยใช้ สถานการณ์จำลอง ซึ่งมี ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นการมีส่วนร่วม

1.1 ผู้วิจัยกล่าวทักทายนักเรียนและทบทวนวัตถุประสงค์ ของการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม และสนทนาเกี่ยวกับการกล่าวคำยกย่องชมเชยเพื่อน

1.2 ผู้วิจัยขออนักเรียนอาสาสมัคร จำนวน 4 คน เพื่อเป็นผู้แสดงสถานการณ์ และแจกเอกสารบทบาทให้ นักเรียนที่เป็นอาสาสมัครอ่านเพื่อเตรียมการแสดงและจัดฉากให้เหมาะสมกับเนื้อเรื่อง

1.3 เมื่อผู้แสดงพร้อมจึงเริ่มแสดงตามบทบาทที่ตนเองได้รับ

2. ขั้นวิเคราะห์

2.1 ผู้วิจัยแบ่งนักเรียนออกเป็น 2 กลุ่มๆ ละ 4 คน โดยใช้สีในการแบ่งกลุ่มแล้วให้นักเรียนช่วยกันทบทวนและวิเคราะห์ประเด็นการต่าง ๆ หลังจากแสดงสถานการณ์จำลองจบลง โดยให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น จากเรื่องที่ได้แสดงและบทบาทที่แสดง ให้ข้อคิดและประโยชน์อย่างไรบ้าง

2.2 ผู้วิจัยให้นักเรียนส่งตัวแทนกลุ่มออกมาอภิปรายเกี่ยวกับการกล่าวคำยกย่องชมเชยเมื่อเพื่อนประสบความสำเร็จ

3. ขั้นสรุปและประยุกต์หลักการ

3.1 ผู้วิจัยให้นักเรียนช่วยกันสรุปข้อคิดที่ได้จากสถานการณ์จำลอง เรื่อง การยกย่องชมเชยเพื่อน ในด้านดีและด้านที่ไม่ดี และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อนได้อย่างเหมาะสม

3.2 ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม

4. ขั้นประเมินผล

4.1 นักเรียนร่วมกันอภิปราย และบอกถึงประโยชน์ที่ได้รับจากการร่วมกิจกรรม

4.2 นักเรียนให้ข้อเสนอแนะซึ่งกันและกันในการทำกิจกรรม

การประเมินผล

1. สังเกตจากการร่วมกิจกรรม
2. สังเกตจากการซักถามและจากการสรุป

สถานการณ์จำลอง เรื่อง สัมพันธภาพกับเพื่อน : การยกย่องชมเชยเพื่อน

ฉากที่ 1

อัญชลี - สมชาติ และสุนีย์ เป็นเพื่อนนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เรียนอยู่ ห้องเดียวกัน กำลังนั่งคุยกันอยู่ในห้องเรียน ถึงเรื่องที่ อัญชลี ได้เป็นตัวแทนในการไปแข่งขันการประกวดวาดภาพที่อำเภอ

สุนีย์ : นี่ อัญชลี เธอได้เป็นตัวแทนให้ไปประกวดวาดภาพที่อำเภอหรือจะ

อัญชลี : จ้ะ ถ้าประกวดแล้วชนะก็จะได้ไปเป็นตัวแทนระดับอำเภอ ไปประกวดที่จังหวัดด้วย

สุนีย์ : ก็ดีนะซี เธอเก่งจริงๆ นะคราวนี้ เราพลอยดีใจไปกับเธอด้วยจังเลย

อัญชลี : ขอบใจจ้ะ

สมชาติ : เธอจะไปประกวดวาดภาพถึงระดับจังหวัดเชียวหรือ ผั้นไปหรือเปล่า คู่แข่งของเธอ เขาก็เก่งนะ

สุนีย์ : อ้าว ! พูดยังนี้ได้ยังไง อัญชลีเขาก็มีฝีมือนะ ไม่อย่างนั้นคงไม่ได้เป็นตัวแทนของโรงเรียนไปแข่งที่อำเภอหรอก เธอวาดแข่งกับเขาหรือเปล่า เห็นแข่งที่ไรก็แพ้ทุกที

สมชาติ : ก็เราไม่ถนัดวาดภาพนี่นา และก็ไม่นึกอยากจะวาดเลย ไปดีกว่า
(สมชาติแสดงความไม่พอใจสุนีย์และเดินจากไป)

สุนีย์ : เธอไม่ต้องไปสนใจสมชาติหรอกนะ อัญชลี ไม่เคยให้กำลังใจเพื่อนเลย

อัญชลี : ไม่เป็นไรหรอก

สุนีย์ : แต่เราเชียร์เธอนะ ฝีมือเธอก็ดีอยู่แล้ว สบายมากเลย ต้องชนะแน่ๆ เอาอย่างนั้นะ เราไปหาอาจารย์ รัชช ที่สอนศิลปะดีกว่า ฝึกอีกสักหน่อยดีไหม

อัญชลี : ดีเหมือนกันนะ ไปกันเลยดีกว่า
(สุนีย์และอัญชลีเดินไปด้วยกัน)

ฉากที่ 2 เมื่ออัญชลีไปแข่งขันการประกวดวาดภาพและได้ชนะเลิศกลับมา

สุนีย์ อัญชลี สมชาติ นั่งอยู่ในห้องเรียน

สุนีย์ : ยินดีด้วยนะ อัญชลี เราดีใจจังเลยเธอชนะประกวดคราวนี้ ได้เป็นตัวแทนไปแข่งขันที่จังหวัดแล้วนะ

อัญชลี : ขอบใจมากจ้ะสุนีย์เธอให้กำลังใจเราตลอดมาเลย คู่แข่งคราวนี้เริ่มน่ากลัวมากขึ้นแล้วละ

สมชาติ : ก็บอกแล้วไง ว่าคู่แข่งคนเก่งๆก็มี ไม่อย่างนั้นเขาคงไม่มาเป็นตัวแทนแข่งกับเธอ
หรือกนะ อัญชลี

สุนีย์ : พูดให้ดีๆนะ คราวนี้ ครั้งที่แล้วก็พูดไม่เคยจะยกย่องชมเชยเพื่อนบ้างเลย

สมชาติ : เรายังไม่ได้ว่าอะไรเลยนะสุนีย์ แค่นี้ก็อารมณ์เสียด้วย

อัญชลี : ยังไงก็ต้องขอโทษเพื่อนๆ นะ ชะนะมาได้ก็ดีแล้ว

สุนีย์ : แต่อยู่ที่ฝีมือนะเธอก็ฝีมือดีแข่งชนะมาถึง 2 ครั้งแล้ว คราวนี้เธอต้องฝึกให้มากๆ
อีกหน่อย

สมชาติ : เราว่าคราวนี้ คงลำบากหน่อย ผลออก ก็แพ้แน่ๆ

สุนีย์ : เอาอีกแล้วนะ พอเพื่อนชนะก็ไม่เคยชมเพื่อนเลย มีแต่ว่าอย่างเดียว

สมชาติ : นี สุนีย์ เราเตือนดีๆ ก็ว่า ไม่เห็นอัญชลีเขาจะว่าอะไรเลย เธอเนี่ยยังไม่เข้าท่า

สุนีย์ : อัญชลี เขาไม่ยอมต่อล้อต่อเถียงกับเธออะซี

(ขณะที่สมชาติ และสุนีย์ เงยกันอยู่นั้น ครูประจำชั้นเดินเข้ามาในห้อง)

ครูสมศรี : ทำอะไรกันอยู่คะ เสียงดังไปถึงข้างนอกห้องเลย

สุนีย์ : ก็สมชาติชี้คะแนนครู อัญชลีสุดสำหรับ ไปประกวดแข่งขันวาดภาพชนะมา จะชมเชย
เพื่อนสักคำก็ไม่มี ไม่เคยให้กำลังใจกันเลย

ครูสมศรี : เราเป็นเพื่อนห้องเดียวกันไม่ใช่หรือคะ ทำไมต้องมาทะเลาะกันด้วยเล่า ชื่อเสียงของ
เรานะ ชื่อเสียงของโรงเรียนด้วย การที่เพื่อนได้รับความสำเร็จในการแข่งขันมา เราก็
ควรที่จะยินดีกับเพื่อนด้วยจึงจะถูก เราก็พลอยมีชื่อเสียงไปด้วยจริงไหมคะ

สุนีย์ : จริงด้วยคะคุณครู

ครูสมศรี : ครูก็ขอแสดงความยินดีด้วยนะ อัญชลี เธอก็ฝีมือดีนี่นา คราวหน้าก็ต้องไปแข่งขันที่
จังหวัดแล้วซี ค่ะ

(ครูสมศรี หันไปมองสมชาติ กำลังนั่งก้มหน้าอยู่)

ครูสมศรี : เป็นอย่างไรไปแล้ว สมชาติ คราวหน้าก็ถึงเธอแล้วนะ ต้องไปแข่งขันประกวดตอบ
ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ เตรียมตัวไว้หรือยัง

สมชาติ : เตรียมบ้างแล้วครับ

ครูสมศรี : มีคนช่วยติวหรือยัง ไหนใครจะช่วยสมชาติได้บ้าง

สุนีย์ : หนูไม่ช่วยหรอกค่ะ ไม่เคยว่าเพื่อนดีสักนิด มีแต่ว่าอย่างเดียว

ครูสมศรี : แต่เราเป็นเพื่อนห้องเดียวกันนะ มีอะไรก็ต้องช่วยเหลือกัน

อัญชลี : หนูพอช่วยได้ค่ะ เพราะยังมีเวลาอีกหลายวันกว่าที่หนูจะไปแข่งวาดภาพ ก็ยังมีเวลาที่จะช่วยได้ค่ะ

ครูสมศรี : ดีมากค่ะ

สุนีย์ : ถ้าอย่างนั้นก็ได้ ครูขา อัญชลี เขาก็เก่งวิทยาศาสตร์นะคะ

ครูสมศรี : ดีแล้วค่ะช่วยกันหลายๆ คน เดี่ยวครูต้องรีบไปประชุมก่อนนะ และเดี๋ยวครูจะกลับมาพบพวกเธออีกครั้งนะว่าจะติวหัวข้ออะไรกันบ้าง

(ครูสมศรี เดินออกนอกห้องเรียน)

สุนีย์ : สมชาติ เราจะช่วยเธอนะ แต่คราวหน้าอย่าพูดให้เพื่อนหมดกำลังใจอีกนะ

สมชาติ : เราต้องขอโทษด้วยที่พูดไม่ดีกับเพื่อน ขอโทษด้วยนะอัญชลี ที่จริงเธอก็เป็นคนเก่ง และก็เก่งหลายอย่างด้วย นี่ถ้าเธอไปแข่งตอบปัญหาทางวิทยาศาสตร์ เธออาจจะเก่งกว่าเราอีกนะ

อัญชลี : เธอก็เก่งนะ สมชาติ ไม่อย่างนั้น คงจะไม่ได้รับคัดเลือกให้ไปเป็นตัวแทนของโรงเรียนหรอก และที่แฉ่วๆ มาช่างมันเถิดเราไม่ว่าอะไรหรอก และเราก็ชนะมาแล้วด้วย ว่าแต่เธอ ต้องชนะอยู่แล้ว ไม่ต้องกลัวหรอกนะพวกเพื่อนๆ เรา จะคอยให้กำลังใจและจะช่วยติวให้ด้วยดีไหม

สมชาติ : ขอบใจพวกเธอทุกๆ คนเลย

สุนีย์ : ถ้าอย่างนั้น วันนี้เราไปค้นคว้า ที่ห้องสมุดและเตรียมเอกสารกันเลยดีกว่า

(สุนีย์ อัญชลี และสมชาติ เดินออกไปห้องสมุด)

โปรแกรมกิจกรรมกลุ่ม

ครั้งที่ 7

เรื่อง สัมพันธภาพกับเพื่อน : การให้ความช่วยเหลือเพื่อน

วัตถุประสงค์ เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้การสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อนเกี่ยวกับการช่วยเหลือเพื่อน

เวลา 1 ชั่วโมง

อุปกรณ์

1. ของชิ้นส่วนกระดาษรูปกากบาท
2. เทปบันทึกเสียง

วิธีดำเนินการ

ผู้วิจัยดำเนินกิจกรรมโดยใช้ เกม มีขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นตอนมีส่วนร่วม

1.1 ผู้วิจัยสนทนาทบทวนการร่วมกิจกรรมกลุ่มและให้นักเรียนจับกลุ่มตามคำสั่ง โดยจะต้องจับกลุ่มให้ได้ตามคำสั่งที่ผู้วิจัยสั่งในแต่ละครั้ง โดยผู้วิจัยเปิดเพลงเมื่อเสียงเพลงหยุดลง

ผู้วิจัยจะสั่งให้จับกลุ่ม 8 คน กลุ่ม 2 คน กลุ่ม 4 คน ตามลำดับ

1.2 เมื่อได้นักเรียนจับกลุ่มเป็น 2 กลุ่ม ๆ ละ 4 คน แล้ว ผู้วิจัยขออาสาสมัครเป็นผู้สังเกตการณ์กลุ่มละ 1 คน

1.3 ผู้วิจัยอธิบายเกี่ยวกับการเล่นเกม “ กากบาทมิตรภาพ ” ดังนี้

1.3.1 นักเรียน ทั้ง 2 กลุ่ม จะได้รับของชิ้นส่วนกลุ่มละ 1 ของ ภายในของบรรจุชิ้นส่วนกระดาษที่ตัดไว้ ซึ่งชิ้นส่วนทั้งหมดสามารถนำมาต่อกันเป็นรูปกากบาท ได้ 3 รูป

1.3.2 นักเรียนแต่ละคนจะได้รับชิ้นส่วนคนละ 4 ชิ้น

1.3.3 มีกติกาว่า ห้ามหยิบชิ้นส่วนของผู้อื่น แต่สามารถให้ชิ้นส่วนแก่คนอื่นได้งานจะสำเร็จเมื่อนักเรียนต่อเป็นรูปภาพตามที่กำหนดได้

1.3.4 หลังจากการอธิบายและเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามจนเข้าใจแล้ว จึงให้นักเรียนปฏิบัติกิจกรรม กลุ่มใดเสร็จก่อนกลุ่มนั้นก็จะเป็นฝ่ายชนะ

2. ขั้นวิเคราะห์

2.1 ให้นักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็นและความรู้สึกในการร่วมกิจกรรม

2.2 ให้อาสาสมัครที่เป็นผู้สังเกตการณ์ รายงานการร่วมกิจกรรมของสมาชิกในแต่ละกลุ่มว่ามีพฤติกรรมในการทำงานอย่างไรบ้าง

2.3 ผู้วิจัยใช้คำถามกระตุ้นให้นักเรียนร่วมกันวิเคราะห์ประสบการณ์จากการเข้าร่วมกิจกรรม พร้อมทั้งวิเคราะห์ความรู้สึกและพฤติกรรมของสมาชิกแต่ละคน

3. ขั้นสรุปและประยุกต์หลักการ

3.1 ผู้วิจัยให้นักเรียนช่วยกันสรุปผลที่ได้จากการปฏิบัติกิจกรรมเกม “ กากบาทมิตรภาพ ” เกี่ยวกับการช่วยเหลือและการให้ความร่วมมือกับเพื่อน แล้วสรุปเป็น แนวทางเพื่อนำไปประยุกต์ใช้

3.2 ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม โดยเชื่อมโยงความคิดและผลการสรุปของนักเรียน โดยเน้นให้เห็นถึงการช่วยเหลือเพื่อนและการให้ความร่วมมือกับเพื่อน และสรุปเป็นแนวทางเพื่อนำไปใช้ในการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับเพื่อนได้อย่างเหมาะสม

4. ขั้นประเมินผล

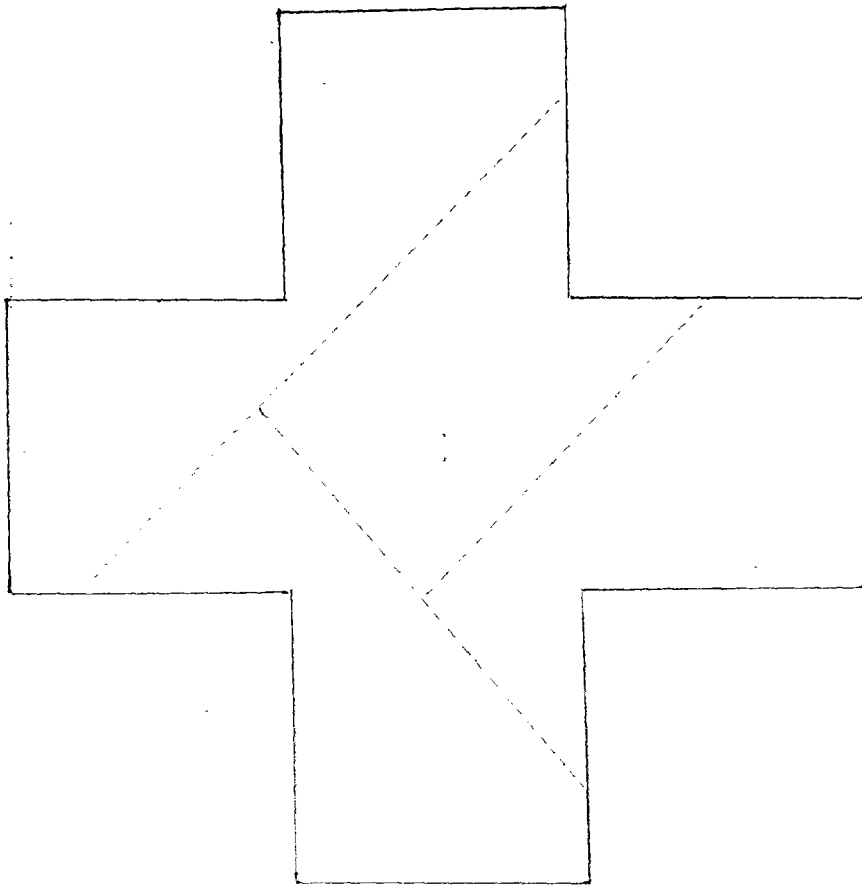
4.1 ให้นักเรียนอธิบายและบอกถึงประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรม

4.2 ให้นักเรียนให้ข้อเสนอแนะและติชมร่วมกัน

การประเมินผล

1. สังเกตจากการเข้าร่วมกิจกรรม

2. สังเกตจากการอธิบายซักถามและจากการสรุป

กากบาทมิติกราฟ

โปรแกรมกิจกรรมกลุ่ม

ครั้งที่ 8

เรื่อง สัมพันธภาพกับเพื่อน : การให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมที่ได้รับมอบหมาย

วัตถุประสงค์ เพื่อให้นักเรียนสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อนด้วยการรู้จักให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมที่ได้รับมอบหมาย เพื่อให้เป็นที่ยอมรับของเพื่อน

เวลา 1 ชั่วโมง

อุปกรณ์ กระดาษโปสเตอร์สีต่างๆ รูปทรงเรขาคณิต

1. รูปวงกลมขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 2 "
2. รูปวงกลมขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 3 "
3. รูปครึ่งวงกลม ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 2 "
4. รูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส ขนาด 1" X 1 "
5. รูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส ขนาด 2 " X 2 "
6. รูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ขนาด 1 " X 2 "
7. รูปสามเหลี่ยมหน้าจั่ว ขนาด ฐานยาว 2 " สูง 1 "
8. กระดาษโปสเตอร์แข็ง
9. กาว
10. นกหวีด

วิธีดำเนินการ

ผู้วิจัยดำเนินกิจกรรมโดยการใช้ เกม มีขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นการมีส่วนร่วม
 - 1.1 ผู้วิจัยสนทนากับนักเรียนและแบ่งนักเรียนออกเป็น 2 กลุ่ม ๆ ละ 4 คน
 - 1.2 ผู้วิจัยแจกของชิ้นส่วนเกม ให้แต่ละกลุ่ม และ อธิบาย กติกา และขั้นตอนวิธีการเล่นเกม ดังนี้

1. เมื่อนักเรียนได้รับของชิ้นส่วนแล้วแบ่งให้สมาชิก คนละ 3 ชิ้น ให้สมาชิกทุกคนนำชิ้นส่วนของแต่ละคนรวมกัน และสร้างสรรค์งานขึ้นมา 1 ชิ้น โดยใช้ชิ้นส่วนที่นักเรียนได้รับ
2. ในระหว่างที่ทำกิจกรรม ห้ามพูดคุยหรือปรึกษากัน โดยให้สมาชิกในกลุ่มทำกิจกรรมตามความคิดของตน

3. เมื่อสมาชิกคนแรกนำชิ้นส่วนไปติดบนกระดาษแข็งที่เตรียมไว้ จากนั้นให้กลับไปให้คนที่ 2 นำชิ้นส่วนของตนมาติดบนกระดาษแข็งเช่นเดียวกับคนแรก จนครบทุกคน และเวียนไปยังสมาชิกคนแรกอีกครั้ง จนกระทั่งกระดาษชิ้นส่วนหมด

1.3 เมื่อกิจกรรมที่ 1 เสร็จเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยแจกชิ้นส่วนชุดที่ 2 ให้กับสมาชิกทั้ง 2 กลุ่ม และให้นักเรียนนำชิ้นส่วนมารวมกัน ให้ร่วมปรึกษากันโดยสามารถพูดคุยกันได้ เกี่ยวกับงานที่จะสร้างสรรค์ โดยการมอบหมายให้เพื่อนๆสมาชิกร่วมปรึกษากันว่าจะติดชิ้นส่วนอย่างไร เมื่อปรึกษากันเรียบร้อยแล้ว ให้นักเรียนลงมือปฏิบัติกิจกรรม เช่นเดิม

1.4 ผู้วิจัยให้สัญญาณเป่านกหวีดให้นักเรียนเริ่มลงมือปฏิบัติกิจกรรม และเมื่อหมดเวลาให้นักเรียนหยุดการทำกิจกรรม

2. ขั้นวิเคราะห์

2.1 ผู้วิจัยกระตุ้นให้นักเรียนวิเคราะห์ประสบการณ์และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการเข้าร่วมกิจกรรม ดังนี้

1. ภาพที่นักเรียนสร้างสรรค์ขึ้นมาเป็นภาพอะไร และสมาชิกในกลุ่มมีความพึงพอใจกับงานของกลุ่มมากน้อยเพียงใด
2. ให้นักเรียนเปรียบเทียบการทำงานครั้งแรก กับครั้งที่ 2 ว่ามีความแตกต่างกันอย่างไร
3. ให้นักเรียนอธิบายการทำงานโดยต่างคนต่างทำ โดยไม่มีการมอบหมายและไม่ได้ปรึกษากันส่งผลกระทบต่องานอย่างไร และการทำงานที่มีการมอบหมายและร่วมปรึกษากัน ผลงานจะเป็นอย่างไร แตกต่างกันหรือไม่

3. ขั้นสรุปและประยุกต์หลักการ

3.1 ผู้วิจัยให้นักเรียนรวบรวมแนวคิดที่ได้จากการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและนำประสบการณ์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับการให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมที่ได้รับมอบหมายร่วมกันเพื่อให้เป็นที่ยอมรับและนำไปประยุกต์ใช้เพื่อสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับเพื่อนได้อย่างเหมาะสม

3.2 ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม

4. ขั้นประเมินผล

4.1 ผู้วิจัยให้นักเรียนอภิปรายและบอกถึงประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรมและเพื่อนำไปสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับเพื่อน

4.2 ให้นักเรียนช่วยกันเสนอแนะและติชมร่วมกัน

การประเมินผล

1. สังเกตจากการเข้าร่วมกิจกรรม
2. สังเกตจากการอภิปรายการแสดงความคิดเห็น และจากการสรุป

โปรแกรมกิจกรรมกลุ่ม

ครั้งที่ 9

เรื่อง สัมพันธภาพกับเพื่อน : การรับฟังความคิดเห็นของเพื่อน การแสดงความคิดเห็นร่วมกับเพื่อน การให้กำลังใจเพื่อน

วัตถุประสงค์ เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้การสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อนในด้านการรับฟังความคิดเห็นของเพื่อน การแสดงความคิดเห็นร่วมกับเพื่อน การรู้จักให้กำลังใจเพื่อน หลังจากที่นักเรียนได้ฝึกมา

เวลา 1 ชั่วโมง

อุปกรณ์ เอกสารสถานการณ์จำลอง

วิธีดำเนินการ

ผู้วิจัยดำเนินกิจกรรมโดยใช้ สถานการณ์จำลอง ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นการมีส่วนร่วม

1.1 ผู้วิจัยกล่าวทักทายนักเรียนและทบทวนวัตถุประสงค์ของการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม และสนทนาเกี่ยวกับ การรับฟังความคิดเห็นของเพื่อน การร่วมแสดงความคิดเห็นกับเพื่อน การให้กำลังใจเพื่อนที่นักเรียนได้เคยประสบมา

1.2 ผู้วิจัยให้นักเรียนที่เป็นอาสาสมัครเป็นผู้แสดงบทบาทตามสถานการณ์ที่กำหนด และที่เหลือให้เป็นผู้คอยสังเกตการณ์

1.3 ผู้วิจัยให้นักเรียนที่เป็นอาสาสมัครศึกษาเอกสารบทบาทสถานการณ์จำลองเพื่อเตรียมตัวในการแสดงบทบาท

1.4 เมื่อผู้แสดงพร้อมจึงเริ่มให้แสดงตามบทบาทที่แต่ละคนได้รับ

2. ขั้นวิเคราะห์

2.1 ผู้วิจัยให้นักเรียนที่เป็นผู้สังเกตการณ์ อภิปรายสิ่งที่นักเรียนได้สังเกตพบจากการแสดงบทบาทสถานการณ์ที่กำหนด โดยไม่คำนึงว่าจะแสดงดีหรือไม่

2.2 ผู้วิจัยให้นักเรียนช่วยกันแสดงความคิดเห็นและประโยชน์ที่ได้รับ

3. ขั้นสรุปและประยุกต์หลักการ

3.1 ผู้วิจัยให้นักเรียนช่วยกันสรุปข้อคิดที่ได้จากการแสดงบทบาทตามสถานการณ์จำลอง และการนำไปประยุกต์ใช้เพื่อเป็นการสร้างสัมพันธ์ภาพกับเพื่อนได้อย่างเหมาะสม

3.2 ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม

4. ขั้นประเมินผล

4.1 ให้นักเรียนร่วมกันสรุปอภิปราย และบอกประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรม

4.2 นักเรียนให้ข้อเสนอแนะแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ในการนำไปประยุกต์ใช้

การประเมินผล

1. สังเกตจากการร่วมกิจกรรม
2. สังเกตจากการอภิปราย ชักถาม และการสรุป

เอกสารสถานการณ์จำลอง

คำสั่ง ให้นักเรียนดำเนินการประชุมเรื่อง สาเหตุที่นักเรียนถูกทำโทษ

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ได้มีการประชุมกันเกี่ยวกับเรื่องที่ต้องถูกทำโทษเกี่ยวกับการละทิ้งหน้าที่การทำความสะอาดห้องเรียน ให้สมาชิกในกลุ่มเลือกประธาน 1 คน และเลขานุการ 1 คน เพื่อทำหน้าที่ดำเนินการประชุม โดยให้นักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็นและร่วมรับฟังความคิดเห็นเมื่อเพื่อนเสนอ ให้กำลังใจกับเพื่อนที่ถูกทำโทษ โดยสมาชิกในกลุ่มแต่ละคนมีบทบาทดังนี้

1. ให้นักเรียนทุกคนพูดแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องสาเหตุที่ถูกทำโทษ
2. ในขณะที่เพื่อนพูดแสดงความคิดเห็นให้นักเรียนรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนด้วยความตั้งใจ
3. ให้นักเรียนพูดให้กำลังใจเพื่อนที่ถูกทำโทษเพื่อให้เพื่อนมีกำลังใจดีขึ้นและมีความรู้สึกที่ดี

โปรแกรมกิจกรรมกลุ่ม

ครั้งที่ 10

เรื่อง สัมพันธภาพกับเพื่อน : การให้อภัยเพื่อน การยกย่องชมเชยเมื่อเพื่อนประสบความสำเร็จ การให้ความช่วยเหลือเพื่อน การให้ความร่วมมือกับเพื่อนในการทำกิจกรรมที่ได้รับมอบหมาย

วัตถุประสงค์ เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้การสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อนเกี่ยวกับการให้อภัยเพื่อน การยกย่องชมเชยเมื่อเพื่อนประสบความสำเร็จ การให้ความช่วยเหลือเพื่อน การให้ความร่วมมือกับเพื่อนในการทำกิจกรรมที่ได้รับมอบหมาย

เวลา 1 ชั่วโมง

อุปกรณ์

1. ใบงาน
2. เศษวัสดุ
3. นกหวีด
4. กาว

วิธีดำเนินการ

ผู้วิจัยดำเนินกิจกรรมโดยใช้ เกม ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นการมีส่วนร่วม

- 1.1 ผู้วิจัยทบทวนวัตถุประสงค์ของการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มและบอกวัตถุประสงค์ในการเข้ากิจกรรมกลุ่มในครั้งนี้
- 1.2 ผู้วิจัยอธิบายกติกาและวิธีการเล่นเกมให้นักเรียนทราบ
- 1.3 ผู้วิจัยแบ่งนักเรียนออกเป็น 2 กลุ่มๆละ 4 คน
- 1.4 ผู้วิจัยแจกเศษวัสดุให้นักเรียนทั้ง 2 กลุ่ม โดยให้นักเรียนแต่ละกลุ่มออกมาเลือกวัสดุที่เตรียมให้ คนละ 1 ชิ้น จนครบทุกคน

1.5 ผู้วิจัยชี้แจงกติกาในการทำกิจกรรมให้นักเรียนทั้ง 2 กลุ่ม คัดประดิษฐ์เศษวัสดุที่สมาชิกในกลุ่มเลือกมาคนละ 1 ชิ้น กลุ่มไหนเสร็จก่อนและสวยงามจะเป็นฝ่ายชนะ เมื่อได้ยืนยันสัญญาณนกหวีดให้นักเรียนลงมือปฏิบัติกิจกรรม ภายในเวลา 15 นาที

2. ขั้นวิเคราะห์

ให้นักเรียนสำรวจผลงานของกลุ่มตนเองว่าเป็นอย่างไร งานที่ทำสำเร็จตามต้องการ และทันเวลาหรือไม่ นักเรียนพบปัญหาและอุปสรรคอย่างไรตามหัวข้อดังนี้

1. สมาชิกในกลุ่มของนักเรียนให้ความช่วยเหลือในการทำกิจกรรมอย่างไร
2. สมาชิกในกลุ่มให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมหรือไม่
3. สิ่งที่ทำให้ผลงานสำเร็จ หรือไม่สำเร็จเป็นเพราะสาเหตุใด
4. กลุ่มของนักเรียนพบปัญหาและอุปสรรคในขณะปฏิบัติกิจกรรมอย่างไรบ้าง
5. เมื่อมีสมาชิกในกลุ่มไม่ให้ความช่วยเหลือและไม่ให้ความร่วมมือ นักเรียนจะทำ

อย่างไร

6. เมื่อสมาชิกในกลุ่มให้ความช่วยเหลือและให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี นักเรียนจะกล่าวคำยกย่องชมเชยเพื่อนอย่างไร

3. ขั้นสรุปและประยุกต์หลักการ

3.1 ผู้วิจัยให้นักเรียนช่วยกันสรุปและอภิปรายร่วมกันจากการเข้าร่วมกิจกรรม

3.2 ผู้วิจัยให้นักเรียนสรุปแนวคิดและการนำไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมเพื่อเป็นการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับเพื่อน

3.3 ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม

4. ขั้นสรุปและประยุกต์หลักการ

4.1 ผู้วิจัยให้นักเรียนบอกประโยชน์ของการเข้าร่วมกิจกรรม

4.2 ให้นักเรียนให้ข้อเสนอแนะซึ่งกันและกันเพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

การประเมินผล

1. สังเกตจากการเข้าร่วมกิจกรรม
2. สังเกตจากการอภิปรายซักถามและการสรุป

โปรแกรมกิจกรรมกลุ่ม

ครั้งที่ 11

เรื่อง สัมพันธภาพกับเพื่อน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนได้สรุปการเรียนรู้เกี่ยวกับสัมพันธภาพกับเพื่อนในด้านต่างๆ ทั้งภาษาถ้อยคำ และภาษาท่าทาง เพื่อให้เป็นที่ยอมรับของเพื่อน
2. เพื่อให้นักเรียนทราบแนวทางในการนำสิ่งที่ได้จากการเรียนรู้ในการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มไปประยุกต์ใช้ให้เป็นประโยชน์

เวลา 1 ชั่วโมง

อุปกรณ์

1. ใบงาน
2. กระดาษเปล่า

วิธีดำเนินการ

ผู้วิจัยดำเนินกิจกรรมโดยใช้ การอภิปรายกลุ่ม ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นการมีส่วนร่วม
 - 1.1 ผู้วิจัยทบทวนวัตถุประสงค์ของการสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อนในด้านต่าง ๆ ที่นักเรียนได้ฝึกจากการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม
 - 1.2 ผู้วิจัยแบ่งนักเรียนออกเป็น 2 กลุ่ม ๆ ละ 4 คน
 - 1.3 ผู้วิจัยแจกใบงานและกระดาษเปล่าให้นักเรียน ทั้ง 2 กลุ่ม และศึกษาเอกสารใบงานตามหัวข้อต่อไปนี้
 1. ให้นักเรียนช่วยกันแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อนที่นักเรียนเคยประสบมามีอะไรบ้าง
 2. ให้นักเรียนช่วยกันสรุปเกี่ยวกับสัมพันธภาพกับเพื่อนที่นักเรียนได้ฝึกในการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม
 3. ในการสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อน เพื่อให้เป็นที่ยอมรับของเพื่อนนั้นนักเรียนควรจะทำปฏิบัติอย่างไร

4. ให้นักเรียนส่งตัวแทนออกมารายงานผลการปฏิบัติกิจกรรม

2. ขั้นวิเคราะห์

ให้นักเรียนช่วยกันวิเคราะห์แสดงความคิดเห็นประสบการณ์ และร่วมกันอภิปรายเกี่ยวกับสัมพันธภาพกับเพื่อนที่นักเรียนได้ฝึกจากการเข้าร่วมกิจกรรม

3. ขั้นสรุปและประยุกต์หลักการ

3.1 ผู้วิจัยให้นักเรียนช่วยกันสรุปรวบรวมแนวคิดและประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในการสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อนเพื่อให้เป็นที่ยอมรับของเพื่อน

3.2 ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติมเกี่ยวกับการสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อนในด้านต่าง ๆ ที่นักเรียนได้ฝึก

4. ขั้นประเมินผล

4.1 ผู้วิจัยให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายบอกถึงประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรมในการนำไปสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อน

4.2 ให้นักเรียนให้ข้อเสนอแนะและติชมร่วมกัน

การประเมินผล

1. สังเกตจากการร่วมมือในการอภิปรายกลุ่ม
2. สังเกตจากการแสดงความคิดเห็นและการสรุป

ใบงาน

คำสั่ง ให้นักเรียนอ่านคำสั่งต่อไปนี้

1. ให้นักเรียนเลือกหัวหน้ากลุ่ม 1 คนเป็นผู้นำกลุ่มและเลขานุการกลุ่ม 1 คน เพื่อทำหน้าที่จดบันทึก
2. ให้สมาชิกในกลุ่มปรึกษาและช่วยกันแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับ ปัญหาการสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อนที่สมาชิกในกลุ่มของนักเรียนเคยประสบมา ว่ามีอะไรบ้าง
3. ให้สมาชิกในกลุ่มของนักเรียนช่วยกันสรุปเกี่ยวกับสัมพันธภาพกับเพื่อนที่นักเรียนได้ฝึกในการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มว่ามีอะไรบ้าง
4. จากข้อ 3. ในการสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อนเพื่อให้เป็นที่ยอมรับของเพื่อนนั้นนักเรียนควรปฏิบัติอย่างไร
5. ให้นักเรียนส่งตัวแทนแต่ละกลุ่มออกมาสรุปให้เพื่อนฟัง

โปรแกรมกิจกรรมกลุ่ม

ครั้งที่ 12

เรื่อง ปัจฉิมนิเทศ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนเกิดความรู้สึกที่ดีในการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม
2. เพื่อให้นักเรียนร่วมกันสรุปผลของสัมพันธภาพกับเพื่อน
3. เพื่อให้นักเรียนนำประสบการณ์จากการเรียนรู้ในการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มไปพัฒนาสัมพันธภาพกับเพื่อน

เวลา 1 ชั่วโมง

อุปกรณ์

1. กระดาษ
2. ดินสอ
3. เชือก
4. เทปบันทึกเสียง

วิธีดำเนินการ

1. ผู้วิจัยให้นักเรียนนั่งเป็นวงกลมหันหน้าเข้าหากัน
2. ผู้วิจัยแจกกระดาษรูปหัวใจให้นักเรียนคนละ 1 ดวง
3. ให้นักเรียนเขียนความประทับใจที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มในครั้งนี้ และสิ่งที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม
4. เมื่อนักเรียนเขียนเสร็จแล้วให้ใช้เชือกร้อยดวงใจและส่งต่อให้เพื่อนคนถัดไปจนครบทุกคน ขณะที่นักเรียนกำลังทำกิจกรรม ผู้วิจัยเปิดเพลง “จากเพื่อนถึงเพื่อน”
5. ผู้วิจัยสรุปผลการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาสัมพันธภาพกับเพื่อน
6. ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความรู้สึกในการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม
7. ผู้วิจัยกล่าวขอบคุณนักเรียนทุกคน ที่ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมครั้งนี้ และกล่าวปิดโปรแกรมกิจกรรมกลุ่ม

การประเมินผล

สังเกตจากการเข้าร่วมกิจกรรมและจากการสรุป

เพลง จากเพื่อนถึงเพื่อน

กว่าจะรู้จักกัน มั่นกินานแสนนาน กว่าจะมาเป็นเพื่อนกันต้องใช้เวลานาน
 อยู่กันมานานแสนนาน จากกันไปไกลแสนไกล จดจำไว้ เพื่อนยังไม่ลืม

บนเส้นทางยาวไกล ร่วมฝ่าฟันไว้ ก้าวไปด้วยกัน จำวันนั้นยังจำ เคยร่วมกันทำ
 ด้วยความมั่นใจ สุขเราก็เคยร่วมเสพ เจ็บเราก็เคยร่วมเจ็บ จดจำไว้ ถึงวันเก่าๆ

กว่าจะรู้จักกัน มั่นกินานแสนนาน กว่าจะมาเป็นเพื่อนกันต้องใช้เวลานาน
 อยู่กันมานานแสนนาน จากกันไปไกลแสนไกล จดจำไว้ เพื่อนยังไม่ลืม

วันที่จำต้องจาก ต้องจากกันไกล แต่ใจยึดมั่น คืบและวันเดือนผ่าน ไม่อาจเรียกวัน
 เก่าคืนหวนได้ แต่ใจเรายังมั่นคง ฝากความทรงจำถึงเพื่อน จดจำไว้ เพื่อนยังไม่ลืม

กว่าจะรู้จักกัน มั่นกินานแสนนาน กว่าจะมาเป็นเพื่อนกันต้องใช้เวลานาน
 อยู่กันมานานแสนนาน จากกันไปไกลแสนไกล จดจำไว้ เพื่อนยังไม่ลืม จดจำไว้ ถึงวันเก่าๆ
 จดจำไว้ จากเพื่อนถึงเพื่อน

โปรแกรมการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสม

ครั้งที่	เรื่อง	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
1	ปฐมนิเทศ	1. เพื่อสร้างสัมพันธภาพระหว่างผู้วิจัยและนักเรียนในกลุ่ม 2. เพื่อให้นักเรียนทราบจุดมุ่งหมาย กฎ ระเบียบ และบทบาทหน้าที่ของนักเรียนที่ต้องปฏิบัติภายในกลุ่ม 3. เพื่อให้นักเรียนได้ทราบเทคนิคต่างๆ ในการฝึกพฤติกรรม การแสดงออกที่เหมาะสมในการสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อน	1. ผู้วิจัยแนะนำตนเองและให้นักเรียนแต่ละคนแนะนำซึ่งกันและกันเพื่อสร้างสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนในกลุ่มโดยใช้กิจกรรม "คู่ของฉัน" มีขั้นตอนดังนี้ 1.1 ผู้วิจัยให้นักเรียนนั่งเป็นวงกลมหันหน้าเข้าหากัน 1.2 ผู้วิจัยชี้แจงให้นักเรียนทราบถึงวิธีการและกติกาในการทำกิจกรรม 1.3 ผู้วิจัยแจกบัตรคำดินสอ กระดาษให้นักเรียนทุกคนเมื่อผู้วิจัยเป่านกหวีดให้สัญญาณให้นักเรียนนำชิ้นส่วนบัตรคำที่ได้ไปจับคู่กับเพื่อนตามคำที่กำหนดไว้ ดังนี้ หมอ - คนไข้ ครู - นักเรียน พ่อค้า - ลูกค้า ตำรวจ - ผู้ร้าย 1.4 เมื่อนักเรียนพบคู่ของตนเองแล้วให้นักเรียน ชักถามทำความรู้จัก กับคู่ของตนให้มากที่สุด

ครั้งที่	เรื่อง	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
			1.5 ผู้วิจัยให้นักเรียนแต่ละคู่แนะนำเกี่ยวกับคู่ของตนให้เพื่อนสมาชิกในกลุ่มได้รู้จักกันมากยิ่งขึ้น 1.6 ผู้วิจัยให้นักเรียนช่วยกันสรุปข้อคิดที่ได้จากกิจกรรม และ ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม 2. ผู้วิจัยอธิบายให้นักเรียนทราบวัตถุประสงค์ กฎระเบียบ และบทบาทหน้าที่ของนักเรียนที่ต้องปฏิบัติการเข้าร่วม กิจกรรมการฝึกพฤติกรรม การแสดงออกที่เหมาะสมในแต่ละครั้ง 3. ผู้วิจัยอธิบายให้นักเรียนทราบเกี่ยวกับเทคนิคที่ใช้ในการฝึกพฤติกรรม การแสดงออกที่เหมาะสม 4. ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามและนัดหมาย วัน เวลา สถานที่ในการเข้าร่วมกิจกรรมการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสมในครั้งต่อไป

ครั้งที่	เรื่อง	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
2	สัมพันธ์ภาพกับเพื่อน: การรับฟังความคิดเห็นของเพื่อน	1. เพื่อให้นักเรียนได้ฝึกการเรียนรู้ในการฝึกพฤติกรรมแสดงออกที่เหมาะสมในการสร้างสัมพันธ์ภาพกับเพื่อนเกี่ยวกับการรับฟังความคิดเห็นของเพื่อน 2. เพื่อให้นักเรียนฝึกการแสดงออกด้วยภาษาถ้อยคำและภาษาท่าทางที่เหมาะสมในการเป็นผู้รับฟังที่ดี	วิธีดำเนินการใช้บทบาทสมมติในการฝึกพฤติกรรมแสดงออกที่เหมาะสมที่มีต่อสัมพันธ์ภาพกับเพื่อน 1. <u>ขั้นนำ</u> 1.1 ผู้วิจัยอธิบายวัตถุประสงค์ของการฝึกพฤติกรรมแสดงออกที่เหมาะสม 1.2 ผู้วิจัยให้นักเรียนเล่าประสบการณ์สัมพันธ์ภาพกับเพื่อนของนักเรียน 1.3 ผู้วิจัยติดตามผลการฝึกในการสร้างสัมพันธ์ภาพกับเพื่อนที่มอบหมายให้ไปฝึกและให้ข้อมูลย้อนกลับ 2. <u>ขั้นฝึก</u> 2.1 ผู้วิจัยใช้เทคนิคการใช้บทบาทสมมติ ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 ขั้นเตรียมการ ผู้วิจัยสร้างสถานการณ์ที่เป็นปัญหาเกี่ยวกับการแสดงออกที่ไม่เหมาะสมในการสร้างสัมพันธ์ภาพกับเพื่อน ขั้นตอนที่ 2 ขั้นแสดง ก. ผู้วิจัยให้นักเรียนเล่าประสบการณ์เกี่ยวกับสัมพันธ์ภาพกับเพื่อนที่นักเรียนเคยประสบในการฝึกแต่ละครั้ง
3	สัมพันธ์ภาพกับเพื่อน : การแสดงความคิดเห็นร่วมกับเพื่อน	เพื่อติดตามผลการฝึกการรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนที่ผู้วิจัยมอบหมายให้ไปฝึกมาเป็น การบ้าน	สถานการณ์ที่เป็นปัญหาเกี่ยวกับการแสดงออกที่ไม่เหมาะสมในการสร้างสัมพันธ์ภาพกับเพื่อน ขั้นตอนที่ 2 ขั้นแสดง ก. ผู้วิจัยให้นักเรียนเล่าประสบการณ์เกี่ยวกับสัมพันธ์ภาพกับเพื่อนที่นักเรียนเคยประสบในการฝึกแต่ละครั้ง

ครั้งที่	เรื่อง	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
4	สัมพันธ์ภาพกับเพื่อน : การให้กำลังใจ	2. เพื่อให้นักเรียนได้ฝึกพฤติกรรม การแสดงออกที่เหมาะสมในการสร้างสัมพันธ์ภาพเกี่ยวกับการฝึก การแสดงความคิดเห็นร่วมกับเพื่อนได้ อย่างเหมาะสมเพื่อให้เป็นที่ยอมรับของเพื่อน 1. เพื่อติดตามผล การฝึกพฤติกรรม การแสดงออกที่เหมาะสมที่มีต่อสัมพันธ์ภาพกับเพื่อนเกี่ยวกับการแสดงความคิดเห็นร่วมกับเพื่อนที่ได้มอบหมายให้ไปฝึกเพิ่มเติม	ข. การเลือกตัวผู้แสดง ผู้วิจัยให้นักเรียนอาสาสมัครเป็นผู้แสดง บทบาทสมมติ ค. การจัดหาผู้วิจัย แจกเอกสารบทบาทสมมติให้นักเรียนผู้ที่เป็นอาสาสมัครอ่านและจัดหาให้เหมาะสม กับเนื้อเรื่อง ง. ขั้นเตรียมผู้สังเกตการณ์ ผู้วิจัยให้นักเรียนที่ไม่ได้แสดงเป็นผู้สังเกตการณ์ในการแสดง และ แจก กระดาษ ดินสอ ให้ผู้สังเกตการณ์ เพื่อ จดบันทึก จ. การเตรียมความพร้อม ก่อนการแสดง ผู้วิจัยให้นักเรียนผู้ที่เป็นอาสาสมัครลองแสดงบทบาทตามที่ตนเองได้รับ เพื่อให้เกิดความมั่นใจยิ่งขึ้น ฉ. การแสดง ผู้วิจัยให้นักเรียนที่เป็นอาสาสมัครแสดงบทบาทสมมติที่ตนเองได้รับ

ครั้งที่	เรื่อง	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
5	สัมพันธภาพกับเพื่อน : การให้อภัยเพื่อน	2. เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้การสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อนโดยการฝึกพฤติกรรม การแสดงออกที่เหมาะสมเกี่ยวกับการรู้จักให้กำลังใจเพื่อนด้วยภาษาถ้อยคำและท่าทางที่เหมาะสมเพื่อให้เป็นที่ยอมรับของเพื่อน 1. เพื่อติดตามผลการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสมที่มีต่อสัมพันธภาพกับเพื่อนในการให้กำลังใจเพื่อน	ขั้นตอนที่ 3 ขั้นวิเคราะห์และอภิปรายผล เมื่อผู้แสดงได้แสดงจบแล้ว ผู้วิจัยให้ผู้สังเกตการณ์ และผู้แสดงได้วิเคราะห์และอภิปรายร่วมกัน ตลอดทั้งแลกเปลี่ยนประสบการณ์เกี่ยวกับการร่วมกิจกรรม และบทบาทที่แต่ละคนแสดง โดยไม่เน้นว่าจะแสดงดีหรือไม่และนักเรียนช่วยกันสรุปประเด็นสำคัญของปัญหาที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียน ในระหว่างการวิเคราะห์และอภิปรายผลการแสดง ผู้วิจัยใช้เทคนิคต่าง ๆ ประกอบ ได้แก่ การให้คำแนะนำ การให้ข้อมูลย้อนกลับ การให้แรงเสริมทางบวก และการฝึกซ้อมพฤติกรรม ขั้นตอนที่ 4 ขั้นแสดงเพิ่มเติม ถ้าหากการแสดงครั้งแรกยังไม่สมบทบาท ผู้วิจัยอาจจะให้มีการแสดงซ้ำหรือเพิ่มเติมได้ ขั้นตอนที่ 5 ขั้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์และสรุป ผู้วิจัยให้นักเรียนสรุปข้อคิดและประโยชน์ที่ได้รับจากการแสดงบทบาทสมมติ และผู้วิจัยสรุป เพิ่มเติม

ครั้งที่	เรื่อง	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
6	สัมพันธ์ภาพกับเพื่อน : การยกย่องชมเชยเมื่อเพื่อนประสบความสำเร็จ	2. เพื่อให้นักเรียนฝึกพฤติกรรม การแสดงออกที่เหมาะสมที่มีต่อสัมพันธ์ภาพกับเพื่อนเกี่ยวกับการให้อภัยเพื่อน ทั้งภาษาถ้อยคำและภาษาท่าทางที่เหมาะสมเพื่อให้เป็นที่ยอมรับของเพื่อน 1. เพื่อติดตามผล การฝึกพฤติกรรม การแสดงออกที่เหมาะสมที่มีต่อสัมพันธ์ภาพกับเพื่อนทั้งภาษาถ้อยคำและท่าทาง ในการให้อภัยเพื่อน ที่ให้ไปฝึกเป็น การบ้านเพิ่มเติม	3. ขั้นสรุป 3.1 ผู้วิจัยให้นักเรียนช่วยกันสรุปข้อคิดเห็นและสรุปประโยชน์ที่ได้รับจากการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสม โดยใช้บทบาทสมมติเกี่ยวกับสัมพันธ์ภาพกับเพื่อน-ตามหัวข้อที่ฝึกในแต่ละครั้ง 3.2 ผู้วิจัยให้นักเรียนเลือกแนวทางที่เหมาะสม ในการสร้างสัมพันธ์ภาพกับเพื่อนเพื่อให้เป็นที่ยอมรับและมีสัมพันธ์ภาพที่ดีกับเพื่อน 3.3 ผู้วิจัยมอบหมายให้นักเรียนไปฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสม ที่มีต่อสัมพันธ์ภาพกับเพื่อนเพิ่มเติม

ครั้งที่	เรื่อง	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
7	สัมพันธ์ภาพกับเพื่อน : การให้ความช่วยเหลือเพื่อน	2. เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้การฝึกพฤติกรรม การแสดงออกที่เหมาะสมที่มีต่อสัมพันธ์ภาพกับเพื่อนเกี่ยวกับการยกย่องชมเชยเพื่อน เมื่อเพื่อนประสบความสำเร็จ เพื่อให้เป็นที่ยอมรับของเพื่อน 1. เพื่อติดตามผลการฝึกพฤติกรรม การแสดงออกที่เหมาะสมที่มีต่อสัมพันธ์ภาพกับเพื่อนในการยกย่องชมเชยเมื่อเพื่อนประสบความสำเร็จ	วิธีดำเนินการฝึกโดยใช้เทคนิคแม่แบบ ในการฝึกพฤติกรรม การแสดงออกที่เหมาะสมที่มีต่อสัมพันธ์ภาพกับเพื่อน ดังนี้ 1. <u>ขั้นนำ</u> 1.1 ผู้วิจัยอธิบายวัตถุประสงค์ของการฝึกพฤติกรรม การแสดงออกที่เหมาะสมที่มีต่อสัมพันธ์ภาพกับเพื่อน 1.2 ผู้วิจัยติดตามผลการฝึกพฤติกรรม การแสดงออกที่เหมาะสมที่มีต่อสัมพันธ์ภาพกับเพื่อน ที่ได้มอบหมายให้ไปฝึกเป็นการบ้านเพิ่มเติม 1.3 ผู้วิจัยให้นักเรียนเล่าประสบการณ์เกี่ยวกับสัมพันธ์ภาพกับเพื่อน ที่นักเรียนเคยประสบพร้อมทั้งแสดงความคิดเห็น 2. <u>ขั้นฝึก</u> ผู้วิจัยอธิบายเกี่ยวกับเทคนิคการฝึกพฤติกรรม การแสดงออกที่เหมาะสมในการสร้างสัมพันธ์ภาพกับเพื่อน ซึ่งใช้เทคนิคแม่แบบ มีขั้นตอนการฝึกดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 ขั้นนำ ผู้วิจัยสนทนาซักถามนักเรียนเกี่ยวกับการสร้างสัมพันธ์ภาพกับเพื่อน

ครั้งที่	เรื่อง	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
8	สัมพันธ์ภาพกับเพื่อน : การให้ความร่วมมือกับเพื่อนในการทำกิจกรรมตามที่ได้รับมอบหมาย	2. เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้การฝึกพฤติกรรม การแสดงออกที่เหมาะสมที่มีต่อสัมพันธ์ภาพกับเพื่อนเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือเพื่อนด้วยภาษา ถ้อยคำและท่าทางที่เหมาะสมเพื่อให้เป็นที่ยอมรับของเพื่อน	ขั้นตอนที่ 2 ขั้นเสนอแม่แบบ ผู้วิจัยเสนอแม่แบบเกี่ยวกับพฤติกรรมการแสดงออกในการสร้างสัมพันธ์ภาพกับเพื่อน แล้วให้นักเรียนสังเกตพฤติกรรมการแสดงออกของตัวแบบ แล้วอภิปรายแสดงความคิดเห็นร่วมกันเกี่ยวกับพฤติกรรมการแสดงออกของตัวแบบ แล้วจึงให้นักเรียนเลียนแบบพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสมของตัวแบบ ในระหว่างที่นักเรียนอภิปรายและแสดงความคิดเห็น ผู้วิจัยใช้ข้อมูลย้อนกลับ และการให้แรงเสริมทางบวก
		1. เพื่อติดตามผลการฝึกพฤติกรรม การแสดงออกที่เหมาะสมที่มีต่อสัมพันธ์ภาพกับเพื่อนในการให้ความช่วยเหลือเพื่อนที่มอบหมายให้ไปฝึกเพิ่มเติม เป็นการบ้าน	ขั้นตอนที่ 3 ขั้นสรุป ผู้วิจัยให้นักเรียนสรุปข้อคิดและประโยชน์ที่ได้รับจากการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสม โดยการใช้เทคนิคแม่แบบที่มีต่อสัมพันธ์ภาพกับเพื่อน และ ผู้วิจัย สรุปเพิ่มเติม

ครั้งที่	เรื่อง	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
		2. เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้การฝึกพฤติกรรม การแสดงออกที่เหมาะสมที่มีต่อสัมพันธภาพกับเพื่อนเกี่ยวกับการให้ความร่วมมือกับเพื่อนในการทำกิจกรรมที่ได้รับมอบหมาย	3. <u>ขั้นสรุป</u> 3.1 ผู้วิจัยและนักเรียนช่วยกันสรุปข้อคิด และประโยชน์ที่ได้รับจากการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสม โดยใช้เทคนิคแม่แบบ ที่มีต่อการสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อน 3.2 ผู้วิจัยให้นักเรียนเลือกแนวทางที่เหมาะสมในการสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อน 3.3 ผู้วิจัยมอบหมายให้นักเรียนไปฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสม ที่มีต่อสัมพันธภาพกับเพื่อนเพิ่มเติมเป็น การบ้าน

ครั้งที่	เรื่อง	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
9	สัมพันธภาพกับ เพื่อน : การรับฟัง ความคิดเห็นของ เพื่อน การแสดง ความคิดเห็นร่วม กับเพื่อน การให้ กำลังใจเพื่อน	1. เพื่อติดตามผล การฝึกพฤติกรรม การแสดงออกที่ เหมาะสมที่มีต่อ สัมพันธภาพกับ เพื่อนของนักเรียน เกี่ยวกับ การให้ ความร่วมมือกับ เพื่อนในการทำ กิจกรรมตามที่ได้ รับมอบหมาย 2. เพื่อให้นักเรียน ฝึกพฤติกรรม การแสดงออกที่ เหมาะสม ที่มีต่อ สัมพันธภาพกับ เพื่อนของนักเรียน เกี่ยวกับการรับฟัง ความคิดเห็นของ เพื่อน การแสดง ความคิดเห็นร่วม กับเพื่อน การให้ กำลังใจเพื่อน ทั้ง ด้านภาษาท่าทาง และภาษาถ้อยคำ	

ครั้งที่	เรื่อง	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
10	สัมพันธ์ภาพกับ เพื่อน : การให้อภัย เพื่อน การยกย่อง ชมเชยเมื่อเพื่อน ประสบความสำเร็จ การให้ความช่วย เหลือเพื่อน การให้ความร่วมมือ กับเพื่อนในการทำ กิจกรรมตามที่ได้ รับมอบหมาย	1. เพื่อติดตามผล การฝึกพฤติกรรม การแสดงออกที่ เหมาะสมที่มีต่อ สัมพันธ์ภาพกับ เพื่อนของนักเรียน เกี่ยวกับการรับฟัง ความคิดเห็นของ เพื่อน การแสดง ความคิดเห็นร่วม กับเพื่อน การให้กำลังใจ เพื่อน	

ครั้งที่	เรื่อง	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
11	สัมพันธ์ภาพกับเพื่อน	1. เพื่อติดตามผลการฝึกพฤติกรรม การแสดงออกที่เหมาะสมที่มีต่อสัมพันธ์ภาพกับเพื่อน ในการให้อภัยเพื่อน การยกย่องชมเชยเมื่อเพื่อนประสบความสำเร็จ การให้ความช่วยเหลือเพื่อน การให้ความร่วมมือกับเพื่อนในการทำงานที่ได้รับมอบหมาย เพื่อสรุปการฝึกพฤติกรรม การแสดงออกที่เหมาะสมของนักเรียนที่มีต่อการสร้างสัมพันธ์ภาพกับเพื่อนในด้านต่างๆ ที่เคยเป็นปัญหาของนักเรียน	

ครั้งที่	เรื่อง	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
		3. เพื่อให้นักเรียน ได้ทราบแนวทาง และนำสิ่งที่ได้ เรียนรู้ไปประยุกต์ ใช้ในการสร้าง สัมพันธภาพกับ เพื่อนได้อย่าง เหมาะสม	

ครั้งที่	เรื่อง	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
12	ปัจฉิมนิเทศ	1. เพื่อให้นักเรียนอธิบายและสรุปเกี่ยวกับการฝึกพฤติกรรม การแสดงออกที่เหมาะสมในการสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อน 2. เพื่อให้นักเรียนสรุปผลการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสมที่มีต่อสัมพันธภาพกับเพื่อนและประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมการฝึกพฤติกรรม การแสดงออกที่เหมาะสม	1. ผู้วิจัยให้นักเรียนนั่งเป็นวงกลมหันหน้าเข้าหากัน 2. ผู้วิจัยแจกกระดาษรูปหัวใจ ให้นักเรียนคนละ 1 ดวง 3. ให้นักเรียนบรรยายความรู้สึกประทับใจ ในการเข้าร่วมกิจกรรมการฝึกพฤติกรรมแสดงออกที่เหมาะสมในครั้งนี้ และสิ่งที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรม 4. เมื่อนักเรียนเขียนเสร็จแล้ว ให้นำรูปหัวใจร้อยเชือก แล้วส่งต่อให้เพื่อนคนถัดไปจนครบทุกคน ขณะที่นักเรียนกำลังทำกิจกรรม ผู้วิจัยเปิดเพลง “จากเพื่อนถึงเพื่อน” 5. ผู้วิจัยและนักเรียนช่วยกันสรุปผลของการฝึกพฤติกรรมแสดงออกที่เหมาะสมเพื่อพัฒนาสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียน 6. ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความรู้สึกในการเข้าร่วมกิจกรรมการฝึกพฤติกรรมแสดงออกที่เหมาะสม 7. ผู้วิจัยกล่าวขอขอบคุณนักเรียนที่เข้าร่วมการฝึกพฤติกรรมแสดงออกที่เหมาะสมที่มีต่อสัมพันธภาพกับเพื่อน และกล่าวปิดโปรแกรมการฝึกพฤติกรรมแสดงออกที่เหมาะสม

ครั้งที่	เรื่อง	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
			<u>การประเมินผล</u> 1. สังเกตจากการเข้าร่วมกิจกรรม 2. สังเกตจากการสรุป

หมายเหตุ การทดลองแต่ละครั้งใช้เวลา 1 ชั่วโมง

รายละเอียดโปรแกรมการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสม

ครั้งที่ 1

เรื่อง

ปฐมนิเทศ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสร้างสัมพันธภาพระหว่างผู้วิจัยและนักเรียนในกลุ่ม
2. เพื่อให้นักเรียนทราบจุดมุ่งหมาย กฎ ระเบียบ และบทบาทหน้าที่ของนักเรียน

ที่ต้องปฏิบัติภายในกลุ่ม

3. เพื่อให้นักเรียนทราบเทคนิคต่างๆ ในการฝึกพฤติกรรมการแสดงออก

ที่เหมาะสมในการสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อน

เวลา

1 ชั่วโมง

อุปกรณ์

1. บัตรคำ
2. กระดาษ
3. ดินสอ
4. นกหวีด

วิธีดำเนินการ

1. ผู้วิจัยกล่าวต้อนรับนักเรียนเพื่อเป็นการสร้างสัมพันธภาพกับนักเรียนเพื่อให้เกิดความคุ้นเคย

1.1 ผู้วิจัยแนะนำตนเองและนักเรียนแนะนำตนเองให้สมาชิกในกลุ่มทราบ

1.2 ผู้วิจัยให้นักเรียนเล่นเกม “ คู่ของฉัน ” เพื่อสร้างสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนในกลุ่ม

1.3 ผู้วิจัยให้นักเรียนนั่งเป็นวงกลมหันหน้าเข้าหากันและผู้วิจัยชี้แจงให้นักเรียนทราบถึงกติกาและวิธีการเล่นเกม โดยผู้วิจัยจะให้บัตรคำกับนักเรียน แล้วให้สัญญาณโดยการเป่านกหวีด ให้นักเรียนนำบัตรคำของตนไปต่อกับเพื่อนตามคำที่กำหนดไว้ดังนี้

หมอ - คนไข้
ครู - นักเรียน
พ่อค้า - ลูกค้า
ตำรวจ - ผู้ร้าย

1.4 เมื่อนักเรียนพบคู่ของตนแล้วให้ซักถามทำความรู้จักกับคู่ของตนให้มากที่สุดเป็นเวลา 5 นาที โดยซักถามทำความรู้จักกับเพื่อนให้มากที่สุดเกี่ยวกับเรื่องต่างๆ ดังหัวข้อต่อไปนี้

1. ชื่อ นามสกุล ชื่อเล่น จำนวนพี่น้อง
2. สัตว์ที่ชอบคืออะไร
3. งานอดิเรกที่ชอบทำคืออะไร
4. อนาคตอยากเป็นอะไร
5. ความรู้สึกในใจ

1.5 ผู้วิจัยให้นักเรียนแต่ละคู่แนะนำเกี่ยวกับคู่ของตนให้เพื่อนๆ สมาชิกในกลุ่มได้รู้จักกันมากยิ่งขึ้น

1.6 ผู้วิจัยให้นักเรียนช่วยกันสรุปข้อคิดที่ได้จากกิจกรรมและผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม

2. ผู้วิจัยอธิบายให้นักเรียนทราบถึง วัตถุประสงค์ กฎ ระเบียบ และบทบาทหน้าที่ของนักเรียนที่ต้องปฏิบัติ ในการเข้าร่วมกิจกรรมการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสมในแต่ละครั้ง

3. ผู้วิจัยอธิบายให้นักเรียนได้ทราบ เกี่ยวกับเทคนิคต่างๆ ที่ใช้ในการฝึกพฤติกรรมแสดงออกที่เหมาะสม

4. ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถาม และนัดหมาย วัน เวลา สถานที่ ในการเข้าร่วมกิจกรรมการฝึกพฤติกรรมแสดงออกที่เหมาะสม ในครั้งต่อไป

การประเมินผล

1. สังเกตจากการร่วมกิจกรรม
2. สังเกตจากการซักถามและการสรุป

โปรแกรมการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสม

ครั้งที่ 2

เรื่อง สัมพันธภาพกับเพื่อน : การรับฟังความคิดเห็นของเพื่อน

วัตถุประสงค์ 1. เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้โดยการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสมเกี่ยวกับการรับฟังความคิดเห็นของเพื่อน

2. เพื่อให้นักเรียนฝึกการแสดงออก ด้วยภาษาถ้อยคำและภาษาท่าทางที่เหมาะสมในการเป็นผู้รับฟังที่ดี

เวลา 1 ชั่วโมง

อุปกรณ์ 1. เอกสารบทบาทสมมติ " การรับฟังความคิดเห็นของเพื่อน "

2. กระดาษ

3. ดินสอ

วิธีดำเนินการ

1. ขั้นนำ

- 1.1 ผู้วิจัยอธิบายวัตถุประสงค์ของการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสม
- 1.2 ผู้วิจัยให้นักเรียนเล่าประสบการณ์เกี่ยวกับการ รับฟังความคิดเห็นของเพื่อน

ที่นักเรียนเคยประสบปัญหา พร้อมทั้งแสดงความคิดเห็น

2. ขั้นฝึก

2.1 ผู้วิจัยดำเนินการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสมของนักเรียน เกี่ยวกับการรับฟังความคิดเห็นของเพื่อน ซึ่งเทคนิคที่ใช้ในการฝึก คือ การใช้บทบาทสมมติ มีขั้นตอนในการฝึก ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ขั้นเตรียมการ

ผู้วิจัยสร้างสถานการณ์สมมติ ที่เกี่ยวข้องกับปัญหาในการรับฟังความคิดเห็นของเพื่อน

ขั้นตอนที่ 2 ขั้นแสดง

ก. ผู้วิจัยสนทนากับนักเรียนและเล่าประสบการณ์เกี่ยวกับการรับฟังความคิดเห็นเมื่อเพื่อนพูดว่า มีความสำคัญอย่างไร

ข. การเลือกตัวผู้แสดง ผู้วิจัยให้นักเรียนที่เป็น อาสาสมัครจำนวน 4 คนเป็นผู้แสดง

ค. การจัดการการแสดง ผู้วิจัยแจกเอกสารบทบาทสมมติ ให้นักเรียนอาสาสมัครอ่าน และจัดการให้เหมาะสมกับเนื้อเรื่อง

ง. ขั้นเตรียมผู้สังเกตการณ์ ผู้วิจัยให้นักเรียนที่ไม่ได้เป็นผู้แสดง เป็นผู้สังเกตเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในขณะที่ผู้แสดงกำลังแสดง และ ผู้วิจัยแจกกระดาษให้กับผู้สังเกตการณ์ บันทึกพฤติกรรมของผู้แสดง

จ. การเตรียมความพร้อมก่อนการแสดง ผู้วิจัยให้นักเรียนที่เป็นอาสาสมัครอ่านบทบาทของตนที่จะแสดง เพื่อให้นักเรียนเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทโดยการฝึกซ้อมก่อนการแสดง และเตรียมความพร้อมก่อนการแสดงเพื่อให้เกิดความมั่นใจยิ่งขึ้น

ฉ. การแสดง ผู้วิจัยให้ผู้แสดง ได้แสดงบทบาทตามที่ตนเองได้รับมอบหมาย

ขั้นตอนที่ 3 ขั้นวิเคราะห์และอภิปรายผล

เมื่อผู้แสดงได้แสดงจบแล้ว ผู้วิจัยให้ผู้แสดง และผู้สังเกตการณ์ อภิปรายร่วมกันเกี่ยวกับบทบาทการแสดงของแต่ละคนว่าเป็นอย่างไร โดยไม่มุ่งเน้นว่าจะแสดงดีหรือไม่ และการแสดงให้ข้อคิดและให้ประโยชน์อย่างไร และวิเคราะห์ว่าการรับฟังความคิดเห็นที่เพื่อนแสดงออก ว่ามีผลต่อการสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อนได้อย่างไร ตามบทบาทต่างๆ ที่ได้แสดงต่อเพื่อน และให้นักเรียนช่วยกันวิเคราะห์ว่า การแสดงออกที่ดีทำให้เกิดสัมพันธภาพกับเพื่อนได้ดีกับเพื่อน ๆ เราควรจะแสดงออกอย่างไรกับเพื่อนจึงจะเหมาะสม และให้นักเรียนแสดงเพิ่มเติม

ในระหว่างการวิเคราะห์และอภิปราย ผู้วิจัยใช้เทคนิคต่างๆ ต่อไปนี้ประกอบ ได้แก่ การให้คำแนะนำ การให้ข้อมูลย้อนกลับ และ การให้แรงเสริมทางบวก ให้แก่นักเรียน

ขั้นตอนที่ 4 ขั้นแสดงเพิ่มเติม

ผู้วิจัยให้นักเรียนแสดงเพิ่มเติมเกี่ยวกับการรับฟังความคิดเห็นของเพื่อน และผู้วิจัยให้แรงเสริมทางบวก เมื่อนักเรียนแสดงพฤติกรรมอย่างเหมาะสมกับเพื่อน

ขั้นตอนที่ 5 ขั้นการแลกเปลี่ยนประสบการณ์และสรุป

ผู้วิจัยให้นักเรียนสรุปประโยชน์ที่ได้รับจากการฝึกปฏิบัติการการแสดงออกที่เหมาะสม โดยจากการแสดงเพื่อนำไปประยุกต์ใช้เพื่อให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีกับเพื่อน และผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม

3. ขั้นสรุป

3.1 ผู้วิจัยให้นักเรียนช่วยกันสรุปข้อคิดและประโยชน์ที่ได้รับ จากการฝึกปฏิบัติการการแสดงออกที่เหมาะสม เกี่ยวกับเรื่องการรับฟังความคิดเห็นของเพื่อน เพื่อให้มี สัมพันธภาพที่ดีกับเพื่อน

3.2 ผู้วิจัยให้นักเรียนเลือกแนวทางที่เหมาะสมทั้งภาษาถ้อยคำและภาษาท่าทางที่เหมาะสมเพื่อนำไปใช้สร้างสัมพันธภาพกับเพื่อน

3.3 ผู้วิจัยมอบหมายให้นักเรียนไปฝึกการแสดงออกที่เหมาะสมเกี่ยวกับการรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนเพิ่มเติม

การประเมินผล

1. สังเกตจากการเข้าร่วมกิจกรรม
2. สังเกตจากการซักถาม และ การสรุป

บทบาทสมมติ

เรื่อง การรับฟังความคิดเห็นของเพื่อน

ครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มอบหมายให้นักเรียนช่วยกันคิดการแสดงขึ้นมา 1 ชุด เพื่อจะเตรียมไว้แสดงในงานประจำปีของโรงเรียน ครูประจำชั้นจึงได้มอบให้หัวหน้าชั้นเป็นผู้ไปร่วมปรึกษารื้อกับเพื่อนๆว่าจะจัดแสดงอะไร และในช่วงของการพักกลางวัน หัวหน้าชั้นจึงได้มาร่วมปรึกษาขอความคิดเห็นจากเพื่อนๆ

เมื่อเพื่อนๆ มาครบทุกคนแล้ว สมเกียรติ ซึ่งเป็นหัวหน้าชั้นจึงให้เพื่อนๆ ช่วยกันคิดว่า จะจัดการแสดงอะไร เพื่อนๆ ต่างแย่งกันพูดเพื่อเสนอความคิดเห็นของตน บางคนก็นั่งเฉยๆ ไม่สนใจในสิ่งที่เพื่อนเสนอ และบางคนจับกลุ่มคุยกัน ไม่รับฟังในสิ่งที่เพื่อนเสนอ ทำให้สมเกียรติหนักใจมาก จึงเสนอให้แสดงความคิดเห็นกันทีละคน มาลีและ ดวงตาแย่งกันเสนอความคิดเห็นและไม่รับฟังว่าเพื่อนจะเสนออะไร จนกระทั่งเกิดถกเถียงกันขึ้น เพื่อนๆ ต่างไม่รับฟังเมื่อมาลีแสดงความคิดเห็น จึงทำให้มาลีไม่พอใจ สมเกียรติจึงให้เลิกถกเถียงกัน และขอความคิดเห็นของวันชัย ซึ่งนั่งเฉยๆ อยู่ วันชัยไม่ค่อยแสดงความเห็น เพราะว่ากลัวเพื่อนๆ จะไม่รับฟังเหมือนอย่างที่มาลี เสนอ แต่เมื่อสมเกียรติบอกให้แสดงความคิดเห็น จึงได้เสนอความคิดของตนออกมา เพื่อนๆ รับฟัง ความคิดของวันชัยและเห็นด้วย

เมื่อเสียงส่วนใหญ่ทำตามที่วันชัยได้เสนอความคิดเห็นออกมา เป็นอันว่าในการพูดคุยกันก็ได้ยุติลง และสมเกียรติได้นำกิจกรรมที่จะแสดงไปบอกกับครูประจำชั้นให้รับทราบ

บทบาทของสมเกียรติ

สมเกียรติ เป็นหัวหน้าชั้น ทำหน้าที่นัดหมายกับเพื่อนๆ ในเวลาพักกลางวัน ให้มาพูดคุยกันว่า จะจัดการแสดงอะไร จึงให้เพื่อนๆ ช่วยกันแสดงความคิดเห็น แต่เพื่อนๆ แย่งกันพูดไม่มีใครฟังใคร บางคนก็ไม่สนใจ ทำให้สมเกียรติรู้สึกหงุดหงิด จึงขอให้เพื่อนๆ รับฟังความคิดเห็นของเพื่อนๆ ที่กำลังเสนอความคิดด้วย

บทบาทของมาลี

มาลี ไม่เห็นด้วยกับความคิดของ ดวงตา และได้เสนอความคิดเห็นว่าน่าจะแสดงละคร เพราะว่าตนเองชอบ แต่เพื่อนๆ ไม่เห็นด้วยและไม่ฟัง กลับคุยกัน และบอกว่า ไม่เล่นด้วย ไม่รับฟังในสิ่งที่ มาลีเสนอ จึงทำให้มาลีไม่พอใจและเกิดถกเถียงกับดวงตา

บทบาทของดวงตา

ดวงตา ไม่เห็นด้วยกับการเสนอความคิดเห็นของ มาลี และแย้งมาลีพูด เมื่อดวงตาเสนอความคิดเห็น ว่าควรแสดงเกี่ยวกับการร้องเพลง เพื่อนๆ จึงให้ความเห็นด้วย

บทบาทของวันชัย

วันชัย อยากจะแสดงความคิดเห็นบ้าง แต่ไม่กล้าแสดงความคิดเห็น เพราะกลัวว่าเพื่อนๆ จะไม่เห็นด้วยอย่างที่ มาลีเสนอ จึงนั่งเฉยๆ แต่เมื่อสมเกียรติ เปิดโอกาสบอกให้พูด จึงเสนอความคิดเห็นของตนออกมา และ เพื่อนๆ ต่างรับฟังความคิดเห็นของวันชัย และแสดงการยอมรับและเห็นด้วยกับความคิดของวันชัย ทำให้วันชัยรู้สึกดีใจ

บทบาทของเพื่อนๆ

ไม่รับฟังความคิดเห็นของ มาลี เมื่อมาลีแสดงความคิดเห็นว่า จะเล่นละครก็ไม่รับฟังและคัดค้าน แต่รับฟังความคิดเห็นของดวงตา และเห็นด้วยกับการแสดงความคิดเห็นของวันชัย

โปรแกรมการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสม

ครั้งที่ 3

เรื่อง สัมพันธภาพกับเพื่อน : การแสดงความคิดเห็นร่วมกับเพื่อน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อติดตามผลการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสมที่มีต่อสัมพันธภาพกับเพื่อนเกี่ยวกับการรับฟังความคิดเห็นของเพื่อน
2. เพื่อให้นักเรียนได้ฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสมที่มีต่อสัมพันธภาพกับเพื่อน เกี่ยวกับการแสดงความคิดเห็นร่วมกับเพื่อนด้วยภาษาถ้อยคำและภาษาท่าทางที่เหมาะสม เพื่อให้เป็นที่ยอมรับของเพื่อน

เวลา 1 ชั่วโมง

อุปกรณ์ วีดิทัศน์ เรื่อง “ การแสดงความคิดเห็น ”

วิธีดำเนินการ

1. ขั้นนำ

1.1 ผู้วิจัยอธิบายวัตถุประสงค์ ของการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสมในการสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อน เรื่อง “ การแสดงความคิดเห็น ”

1.2 ผู้วิจัยติดตามผลการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสมที่มีต่อสัมพันธภาพกับเพื่อน เกี่ยวกับการรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนที่มอบหมายให้นักเรียนไปฝึกเพิ่มเติม

1.3 ผู้วิจัยให้นักเรียนเล่าประสบการณ์ ที่นักเรียนเคยประสบมา และอภิปรายร่วมกันเกี่ยวกับการแสดงความคิดเห็นร่วมกับเพื่อน

2. ขั้นฝึก

ผู้วิจัยดำเนินการฝึกโดยใช้เทคนิคการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสมที่มีต่อการแสดงความคิดเห็นร่วมกับเพื่อน ซึ่งในการฝึกครั้งนี้ใช้เทคนิค แม่แบบ ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ขั้นนำ

ผู้วิจัยสนทนาซักถามนักเรียนเกี่ยวกับการสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อน ในด้านการแสดงความคิดเห็นร่วมกับเพื่อน

ขั้นตอนที่ 2 ขั้นเสนอแม่แบบ

- 2.1 ผู้วิจัย ฉาย วิดิทัศน์ เรื่อง " การแสดงความคิดเห็น " และให้นักเรียนสังเกตพฤติกรรมจากตัวแบบ
- 2.2 ผู้วิจัยให้นักเรียนร่วมกันวิเคราะห์ และ แสดงความคิดเห็นอภิปรายร่วมกันเกี่ยวกับพฤติกรรมของตัวแบบว่าเป็นอย่างไร
- 2.3 ผู้วิจัยให้นักเรียนเลียนแบบพฤติกรรมจากตัวแบบ
ในระหว่างที่นักเรียนอภิปรายและแสดงความคิดเห็น อภิปราย และเลียนแบบ ผู้วิจัยใช้เทคนิคการให้คำแนะนำ การให้ข้อมูลย้อนกลับ และการให้แรงเสริมทางบวกกับนักเรียน

ขั้นตอนที่ 3 ขั้นสรุป

ผู้วิจัยให้นักเรียนช่วยกันสรุปข้อคิดและประโยชน์ที่ได้รับจากเทคนิคแม่แบบ และผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม

3. ขั้นสรุป

- 3.1 ผู้วิจัยให้นักเรียนช่วยกันสรุปข้อคิดและประโยชน์ที่ได้รับ จากการฝึกพฤติกรรมแสดงออกที่เหมาะสมที่มีต่อสัมพันธภาพกับเพื่อนเกี่ยวกับการแสดงความคิดเห็นร่วมกับเพื่อน
- 3.2 ผู้วิจัยให้นักเรียนเลือกแนวทางที่เหมาะสมทั้งภาษาถ้อยคำและภาษาท่าทาง เพื่อให้เป็นที่ยอมรับและมีสัมพันธภาพที่ดีกับเพื่อน
- 3.3 ผู้วิจัยมอบหมายให้นักเรียนไปฝึกพฤติกรรมแสดงออกที่เหมาะสมใน การแสดงความคิดเห็นร่วมกับเพื่อนเพิ่มเติม

การประเมินผล

1. สังเกตจากความสนใจในการชมวิดิทัศน์
2. สังเกตจากการแสดงความคิดเห็น การอภิปรายและจากการสรุป

เทคนิคแม่แบบ วิดีทัศน์ เรื่อง สัมพันธภาพกับเพื่อน : การแสดงความคิดเห็น

ครูประจำชั้นได้มอบหมายให้หัวหน้าชั้น ช่วยกันเสนอความคิด ในการจัดกิจกรรม
การแสดงในวันงานประจำปีของโรงเรียน ในห้องเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 นักเรียนกำลัง ร่วม
ปรึกษากันว่าในวันงานโรงเรียนจะจัดแสดงกิจกรรมอะไรกันดี

สมเกียรติ : เพื่อนๆ ทุกคน โรงเรียนของเราจะจัดงานประจำปีที่โรงเรียนเราจัดทุกๆปี และ
วันนี้ครูประจำชั้นบอกว่าห้องเราจะต้องช่วยกันคิดการแสดงมา 1 ชุด เพื่อนๆช่วยกันเสนอความคิด
มานะจะได้้นำเรื่องไปบอกครูประจำชั้น

มาลี : แสดงละครก็แล้วกัน

ดวงตา : เราน่าจะ ร้องเพลงดีกว่า

มาลี : เราบอกว่าแสดงละคร พุดไม่รู้เรื่องหรือไง ดวงตา เธอร้องเพลงเป็นหรือ เสี่ยง
ก็ไม่เห็นจะไพเราะตรงไหนเลย

ดวงตา : แล้วทำไมล่ะเราว่า ร้องเพลงดีกว่า เธอไม่ใช่ดารานักแสดงเหมือนกัน
จะแสดงได้ หรือเปล่า

สมเกียรติ : เอาล่ะ ไม่ต้องเถียงกัน พุดทีละคนนะ

มาลี : แต่เราพุดก่อนนี่นา

สมเกียรติ : ใช่ แต่ก็ต้องยกมือ และให้เกียรติคนอื่นด้วย และ ดวงตาก็เหมือนกัน ฟังให้
มาลีพุดให้จบก่อนซี

มาลี : เราว่าแสดงละครดีนะ ใครเห็นด้วยกับเราบ้าง

สมเกียรติ : ใครเห็นด้วยกับความคิดของมาลี ยกมือ

เพื่อนๆ ไม่เห็นด้วยกับความคิดของมาลี และบางคนก็นิ่งเฉยๆ ไม่สนใจที่มาลี พุด มาลีแสดง
ความโกรธ ที่เพื่อนๆ ทำเฉยไม่สนใจ ความคิดเห็นของตน ดวงตายกมือ

ดวงตา : เราว่าการแสดงร้องเพลง เพื่อนๆ แสดงได้ตั้งหลายคน และก็ง่ายดีด้วย

สมเกียรติ : ใครเห็นด้วยกับความคิดของดวงตา ยกมือ

เพื่อนๆ ยกมือให้กับความคิดที่ดวงตาเสนอ ทำให้ มาลี รู้สึกไม่พอใจดวงตา และเพื่อนๆ

มาลี : นี่ดวงตา ฉันไม่แสดงกับเธอหรอกนะ ใครจะแสดงก็แสดงไป

ดวงตา : อ้าว! เพื่อนไม่เห็นด้วยก็พาลนะซี

ขณะที่ มาลีเถียงอยู่กับดวงตานั่น

สมเกียรติ : เอาละ เลิกเถียงกันได้แล้ว มีเพื่อนเราอีกหลายคนที่ยังไม่ได้แสดงความคิดเห็น วันชัย นั่งเฉยๆ มีอะไรจะเสนอให้เพื่อนฟังบ้าง

วันชัย ทำท่าอึดอัดใจ เพราะกลัวว่าจะ แสดงความคิดเห็นแล้ว เพื่อนๆ จะไม่เห็นด้วย แต่ก็กลัวๆกลัวๆที่จะพูด

วันชัย : เราไม่ขอแสดงความคิดเห็นหรอก

สมเกียรติ : ทำไมล่ะ ช่วยกันแสดงความคิดเห็นหน่อยสิ

วันชัย : ขออยู่เฉยๆ ดีกว่า มีเพื่อนๆหลายคนเสนอความคิดเห็นกันหลายคนแล้ว

สมเกียรติ : ลองพูดให้เพื่อนฟังก่อนเผื่อว่า จะมีความคิดอะไรดีๆ

วันชัย หันหน้ามองเพื่อนๆ และไม่พูดอะไร สมเกียรติมองวันชัย และพูดกับ วันชัย

สมเกียรติ : เสนอมาเถอะคิดว่าจะแสดงอะไรดี

วันชัย : ถ้าอย่างนั้น เราคิดว่า น่าที่จะแสดง การละเล่นเต้นกำรำเคียว เพราะว่าเป็น การอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย และเครื่องแต่งกายก็หาไม่ยากด้วย

เพื่อนๆ เห็นด้วยกับความคิดของวันชัย และให้การสนับสนุน ดวงตาทันไปพูดกับวันชัย

ดวงตา : ดีจังเลย วันชัย ถ้าอย่างนั้น เราเล่นด้วยได้หรือเปล่าล่ะ เพราะบ้านเราก็มีผ้าถุงด้วย

วันชัย : ได้สิ พวกเราเล่นกันได้ตั้งหลายคน

ดวงตา : ขอบใจมากจ๊ะ

สมเกียรติ หันไปถามมาลี ที่นั่งก้มหน้าเฉยๆ อยู่ที่โต๊ะ และถามมาลี

สมเกียรติ : มาลี เธอมีอะไรจะเสนอความคิดเห็นเพิ่มเติมไหม

มาลี : ฉันไม่อยากเสนออะไรแล้ว ไม่มีใครรับฟังความคิดเห็นของฉันเลย

สมเกียรติ : ไม่เป็นไรนะ มาลี พวกเรายังรับฟังความคิดเห็นของเธออยู่นะ

มาลี : ถ้าอย่างนั้น เราขอเสนอว่าต้องรีบๆซ่อมการแสดงกันให้เร็วๆหน่อย เพราะว่าเวลาเหลืออีกไม่กี่วันแล้วนะ

สมเกียรติ : ใช่ แล้ว ถ้าอย่างนั้น มีใครเสนออะไรอีกไหม วันนี้จะได้ไปบอกกับ
ครูประจำชั้นเลยว่า พวกเราตกลงกันได้แล้วว่าจะแสดง เดินกำรำเคียวกัน
เอละถ้าไม่มี วันนี้เราขอขอบใจเพื่อนทุกคนนะ

นักเรียนเดินแยกย้ายกันออกจากห้องเรียน

โปรแกรมการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสม

ครั้งที่ 4

เรื่อง สัมพันธภาพกับเพื่อน : การให้กำลังใจเพื่อน

วัตถุประสงค์ 1. เพื่อติดตามผลการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสมที่มีต่อสัมพันธภาพกับเพื่อนทั้งภาษาถ้อยคำและท่าทางในการให้อภัยเพื่อน

2. เพื่อให้นักเรียนเรียนรู้การฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสมที่มีต่อสัมพันธภาพกับเพื่อนเกี่ยวกับการให้กำลังใจเพื่อนด้วยภาษาถ้อยคำและภาษาท่าทางที่เหมาะสมเพื่อให้เป็นที่ยอมรับของเพื่อน

เวลา 1 ชั่วโมง

อุปกรณ์ 1. เอกสาร บทบาทสมมติ เรื่อง “ การให้กำลังใจเพื่อน “

2. กระดาษ

3. ดินสอ

วิธีดำเนินการ

1. ขั้นนำ

1.1 ผู้วิจัยทบทวนวัตถุประสงค์ของการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสมในการแสดงความคิดเห็นร่วมกับเพื่อน

1.2 ผู้วิจัยสนทนากลุ่มถามประสบการณ์ที่นักเรียนเคยประสบมา และเป็นอุปสรรคต่อการสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อนเกี่ยวกับการให้กำลังใจเพื่อน

1.3 ผู้วิจัยติดตามผลการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสมเกี่ยวกับการแสดงความคิดเห็นร่วมกับเพื่อนที่ผู้วิจัยได้มอบหมายให้นักเรียนไปฝึกเพิ่มเติมมาเป็นการบ้าน

2. ขั้นฝึก

ผู้วิจัย ดำเนินการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสมที่มีต่อสัมพันธภาพกับเพื่อนเกี่ยวกับการให้กำลังใจเพื่อน โดยการใช้ บทบาทสมมติ ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ขั้นเตรียมการ

ผู้วิจัยสร้างสถานการณ์ที่เป็นปัญหาเกี่ยวกับพฤติกรรมการแสดงออกที่ไม่เหมาะสมของนักเรียน และบอกวัตถุประสงค์ที่ต้องการให้นักเรียนทราบและแจกเอกสารบทบาทสมมติ เรื่องการให้กำลังใจเพื่อน

ขั้นตอนที่ 2 ขั้นแสดง

ก. การอ่านเครื่อง ผู้วิจัยสนทนากลุ่มให้นักเรียนเล่าประสบการณ์เกี่ยวกับการให้กำลังใจเพื่อน

ข. การเลือกตัวผู้แสดง ผู้วิจัยให้นักเรียนอาสาสมัครเป็นผู้แสดงบทบาทสมมติ

ค. การจัดฉากการแสดง ผู้วิจัยแจกเอกสารบทบาทสมมติให้นักเรียนอ่าน และจัดฉากการแสดงให้เหมาะสมกับเนื้อเรื่อง

ง. ขั้นเตรียมผู้สังเกตการณ์ ผู้วิจัยให้นักเรียนที่ไม่ได้แสดงเป็นผู้สังเกตการณ์ และแจกกระดาษดินสอให้ผู้สังเกตการณ์เพื่อบันทึกจากการสังเกตพฤติกรรมของผู้แสดง

จ. ขั้นเตรียมความพร้อมก่อนการแสดง ผู้วิจัยให้อาสาสมัครลองฝึกซ้อมแสดงตามบทบาทก่อนแสดงจริง เพื่อให้เกิดความมั่นใจยิ่งขึ้น

ฉ. การแสดง ผู้วิจัยให้นักเรียนแสดงบทบาทตามที่ตนเองได้รับ

ขั้นตอนที่ 3 ขั้นวิเคราะห์และอภิปรายผลการแสดง

เมื่อผู้แสดงได้แสดงจบแล้ว ผู้วิจัยให้ผู้แสดงและผู้สังเกตการณ์วิเคราะห์และอภิปรายร่วมกันตลอดทั้งมีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์เกี่ยวกับการแสดงของผู้แสดงว่าเป็นอย่างไร โดยไม่มุ่งเน้นว่าจะแสดงดีหรือไม่ และการแสดงครั้งนี้มีประโยชน์กับนักเรียนอย่างไร

ในระหว่างการวิเคราะห์และอภิปรายผลการแสดง ผู้วิจัยใช้เทคนิคการให้คำแนะนำ การให้ข้อมูลย้อนกลับ และการให้แรงเสริมทางบวก

ขั้นตอนที่ 4 ขั้นแสดงเพิ่มเติม

ผู้วิจัยให้นักเรียนแสดงเพิ่มเติมเกี่ยวกับการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสมในการให้กำลังใจเพื่อน เพื่อเป็นการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับเพื่อน

ขั้นตอนที่ 5 ขั้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์และสรุป

ผู้วิจัยให้นักเรียนแลกเปลี่ยนประสบการณ์สรุปข้อคิดเห็นและประโยชน์ที่ได้รับจากการแสดงบทบาทสมมติเพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับเพื่อนและผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม

3. ขั้นสรุป

3.1 ผู้วิจัยให้นักเรียนช่วยกันสรุป ประโยชน์ที่ได้รับจากการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสมเพื่อสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อนในการให้กำลังใจเพื่อนทั้งภาษาถ้อยคำและภาษาท่าทางที่เหมาะสมเพื่อให้เป็นที่ยอมรับของเพื่อน

3.2 ผู้วิจัยให้นักเรียนเลือกแนวทางที่เหมาะสมในการให้กำลังใจเพื่อนที่เหมาะสมที่มีต่อเพื่อนเพื่อสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อนและเป็นที่ยอมรับของเพื่อน

3.3 ผู้วิจัยมอบหมายให้นักเรียนไปฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสม ในการให้กำลังใจเพื่อนเพิ่มเติม

การประเมินผล

1. สังเกตจากการเข้าร่วมกิจกรรม
2. สังเกตจากการซักถามและจากการสรุป

เอกสารบพาทสมมติ เรื่อง สัมพันธภาพกับเพื่อน : การให้กำลังใจเพื่อน

กานดาและวิทยา เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 วิทยาไม่สบาย จึงต้องหยุดเรียนหลายวัน จึงทำให้เรียนวิชาเลขไม่ทันเพื่อน เพราะเป็นวิชาที่ต้องอาศัยความเข้าใจ ครูสุรีย์ซึ่งเป็นครูประจำชั้น เห็นว่า กานดาเป็นนักเรียนที่เรียนดี และสามารถที่จะอธิบายให้เพื่อนเข้าใจได้ จึงให้กานดาไปช่วยสอนและอธิบายเลขให้วิทยาจนเข้าใจดี

บทบาทของกานดา

กานดา เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เป็นนักเรียนที่เรียนดี ได้รับมอบหมายจากครูประจำชั้นให้ไปช่วยสอนวิชาเลขให้กับวิทยา ซึ่งเป็นนักเรียนเพื่อนร่วมห้องเดียวกัน จนกระทั่งวิทยาสามารถเข้าใจวิชาเลขที่กานดาอธิบายให้เป็นอย่างดี

บทบาทของวิทยา

วิทยา เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ไม่สบายจึงไม่ได้มาโรงเรียนหลายวันจึงทำให้เรียนไม่ทันเพื่อนในวิชาเลข และได้รับการช่วยเหลือจากกานดาช่วยอธิบายเลขให้จนเข้าใจ

บทบาทของครูสุรีย์

ครูสุรีย์ เป็นครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ได้มอบหมายให้กานดาซึ่งเป็นนักเรียนที่เรียนดี ไปช่วยอธิบายวิชาเลขให้กับวิทยา ที่ไม่ได้มาโรงเรียนหลายวัน เพราะว่าไม่สบาย

โปรแกรมการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสม

ครั้งที่ 5

เรื่อง สัมพันธภาพกับเพื่อน : การให้อภัยเมื่อเพื่อนทำผิด

วัตถุประสงค์ 1. เพื่อติดตามผลการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสมที่มีต่อสัมพันธภาพกับเพื่อนในการให้กำลังใจเพื่อน

2. เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้การฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสมที่มีต่อสัมพันธภาพกับเพื่อนเกี่ยวกับการให้อภัยเมื่อเพื่อนทำผิด ด้วยภาษาถ้อยคำและภาษาท่าทางที่เหมาะสมเพื่อให้เป็นที่ยอมรับของเพื่อน

เวลา 1 ชั่วโมง

อุปกรณ์ วิดีทัศน์ เรื่อง " การให้อภัยเพื่อน "

วิธีดำเนินการ

1. ขั้นนำ

- 1.1 ผู้วิจัยอธิบายวัตถุประสงค์ของการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสมในการสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อน เรื่อง " การให้อภัยเพื่อน "
- 1.2 ผู้วิจัยติดตามผลการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสมเกี่ยวกับการแสดงให้กำลังใจเพื่อน ที่ผู้วิจัยมอบหมายให้นักเรียนไปฝึกเพิ่มเติมเป็นการบ้าน
- 1.3 ผู้วิจัยให้นักเรียนเล่าประสบการณ์ ที่นักเรียนเคยประสบและเป็นอุปสรรคต่อการสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อน และอภิปรายร่วมกัน

2. ขั้นฝึก

ผู้วิจัยทบทวนเกี่ยวกับ การฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสมในการสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อน โดยการใช้เทคนิค แม่แบบ ซึ่งมีขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ขั้นนำ

ผู้วิจัยสนทนากลุ่มนักเรียน เกี่ยวกับการสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อนในด้านการให้อภัยเมื่อเพื่อนทำผิด

ขั้นตอนที่ 2 ขั้นเสนอตัวแบบ

2.1 ผู้วิจัย ฉาย วีดิทัศน์ เรื่อง “ การให้อภัยเพื่อน ” และให้นักเรียนสังเกตพฤติกรรมจากตัวแบบ

2.2 ผู้วิจัยให้นักเรียนร่วมกันวิเคราะห์ แสดงความคิดเห็น และอภิปรายร่วมกันเกี่ยวกับพฤติกรรมตัวแบบว่าเป็นอย่างไรบ้าง

2.3 ผู้วิจัยให้นักเรียนเลียนแบบพฤติกรรมที่เหมาะสมจากตัวแบบ ในระหว่างที่นักเรียนวิเคราะห์ แสดงความคิดเห็น อภิปราย และ เลียนแบบ ผู้วิจัยใช้เทคนิค การให้คำแนะนำ การให้ข้อมูลย้อนกลับ และให้แรงเสริมทางบวกกับนักเรียน

ขั้นตอนที่ 3 ขั้นสรุป

ผู้วิจัยให้นักเรียนช่วยกันสรุปข้อคิด และประโยชน์ที่ได้รับจากเทคนิคแม่แบบและผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม

3. ขั้นสรุป

3.1 ผู้วิจัยและนักเรียน ช่วยกันสรุปข้อคิดและประโยชน์ที่ได้รับจากการฝึกพฤติกรรม การแสดงออกที่เหมาะสมที่มีต่อสัมพันธภาพกับเพื่อน เกี่ยวกับการให้อภัยเมื่อเพื่อนทำผิด

3.2 ผู้วิจัยให้นักเรียนเลือกแนวทางที่เหมาะสมทั้งภาษาถ้อยคำและภาษาท่าทางที่เหมาะสม เพื่อให้มีสัมพันธภาพกับเพื่อนและเป็นที่ยอมรับของเพื่อน

3.3 ผู้วิจัยมอบหมายให้นักเรียนไปฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสมเกี่ยวกับ การให้อภัยเมื่อเพื่อนทำผิด เพิ่มเติม

การประเมินผล

1. สังเกตจากความสนใจของนักเรียนในการชม วีดิทัศน์
2. สังเกตจากการแสดงความคิดเห็น การอภิปราย และจากการสรุป

เทคนิคแม่แบบ วิดีทัศน์ เรื่อง สัมพันธภาพกับเพื่อน : การให้อภัยเพื่อน

ในช่วงพักกลางวัน ปัญญา นั่งอ่านหนังสืออยู่ใต้ต้นไม้ เพื่อเตรียมตัวจะสอบในวันพรุ่งนี้ ขณะที่นั่งอ่านหนังสืออยู่นั้น จันทรา เดินถือแก้วน้ำผ่านมา แต่บังเอิญ ก้องเกียรติซึ่งเล่นฟุตบอลอยู่ข้างๆ สนาม เตะบอลไปถูกจันทราทำให้แก้วน้ำที่จันทราถือมาหล่น น้ำจึงหกรดบนหนังสือของปัญญาพอดี ปัญญา รู้สึก โกรธที่ จันทราทำหนังสือของตนเปียกน้ำ จึงต่อว่าจันทรา เมื่อก้องเกียรติเห็นว่า ปัญญา และ จันทรา กำลังเถียงกันอยู่ จึงเดินไปขอโทษ กับเหตุการณ์ทั้งหมดที่เกิดขึ้น

ปัญญา นั่งอ่านหนังสืออยู่ใต้ต้นไม้ เพื่อเตรียมตัวสอบในวันพรุ่งนี้ จันทรา ถือแก้วน้ำเดินผ่านมา และถูกลูกฟุตบอลที่ก้องเกียรติ เตะเล่นอยู่ข้างๆสนาม ทำให้แก้วน้ำที่จันทราถืออยู่หล่น น้ำหกรดบนหนังสือของปัญญา เปียก

จันทรา : ว้าย! ตายแล้ว ไร้อัย ขอโทษนะปัญญา หนังสือเปียกหมดเลย ใครนะเตะฟุตบอลมาได้ เราไม่ได้ตั้งใจนะ

ปัญญามองหน้าจันทรา ด้วยความโกรธ

ปัญญา : ไม่ได้ตั้งใจอย่างไ้ เห็นไหมหนังสือเราเปียกหมดเลย พรุ่งนี้เราจะต้องสอบแล้วนะ ชุ่มช้ำจริง

จันทรา : ก็ไม่ได้ตั้งใจจริงๆ เราขอโทษแล้วนะ

ปัญญา : แต่หนังสือเราเปียกขอโทษมันหายเปียกหรือไง

จันทรา : เราก็ไม่ได้ทำนี่นา เธอก็ไปว่าก้องเกียรติสิ โน่นไงเดินมาแล้ว

ขณะที่ปัญญายืนเถียงกับจันทราอยู่นั้น ก้องเกียรติ เดินมาขอโทษจันทรา ที่เตะฟุตบอลไปถูกจนทำให้แก้วน้ำที่ถืออยู่หล่น น้ำจึงหกรดหนังสือของปัญญาจนเปียก และก้องเกียรติ ต้องมาขอโทษ จันทรา และปัญญาที่ไม่ได้ตั้งใจ ที่จะเตะลูกบอลไปถูกแก้วน้ำตกจนน้ำเปียกหนังสือของปัญญาเลย ก้องเกียรติหันไปหาปัญญา

ก้องเกียรติ : ขอโทษนะปัญญา เราไม่ได้ตั้งใจจริงๆ จันทราเขาก็ไม่ได้ตั้งใจทำน้ำรดหนังสือเธอหรอก เราผิดเอง ขอดูหนังสือเธอหน่อยเปียกมากไหม เดี่ยวเราไปหยิบหนังสือเรามาให้เธออ่านก่อนก็แล้วกันนะ หนังสือเธอเดี๋ยวเราเอาไปผึ่งแดดให้ แดดร้อนๆ อย่างนี้เดี๋ยวคงแห้งนะ

ปัญญายกหนังสือยื่นให้ก้องเกียรติและพูดว่า

ปัญญา : ไม่เป็นไรหรอก กว่าจะกลับบ้านเดี๋ยวหนังสือของเราคงจะแห้ง คราวหน้า
เธอจะเล่นก็ต้องระวังให้มากกว่านี้หน่อยนะ

ปัญญาหันไปทาง จันทรา ซึ่งยืนหน้าบึ้งอยู่ข้างๆและพูดว่า

ปัญญา : เธออย่าโกรธนะ จันทรา เมื่อครุ่นเราไม่ไห้ไปหน่อย

จันทรา : ไม่เป็นไรหรอก เราเองก็ผิด ต้องขอโทษด้วยนะ

ปัญญา : ไม่เป็นไรหรอก ฉันให้อภัยเธอเช่นกัน

ปัญญาหันหน้าไปมอง ก้องเกียรติ

ปัญญา : ไปก้องเกียรติ นำหนังสือไปฝั่งแดดกันเถอะ

ปัญญา จันทรา และก้องเกียรติ เดินไปด้วยกัน

โปรแกรมการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสม

ครั้งที่ 6

เรื่อง สัมพันธภาพกับเพื่อน : การยกย่องชมเชยเมื่อเพื่อนประสบความสำเร็จ

วัตถุประสงค์ 1. เพื่อติดตามผลการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสมที่มีต่อสัมพันธภาพกับเพื่อนเกี่ยวกับการให้อภัยเพื่อน

2. เพื่อให้นักเรียนฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสมที่มีต่อสัมพันธภาพกับเพื่อนเกี่ยวกับการกล่าวคำยกย่องชมเชย เมื่อเพื่อนประสบความสำเร็จ ด้วยภาษาด้อยคำ และภาษาท่าทางที่เหมาะสมเพื่อให้เป็นที่ยอมรับของเพื่อน

เวลา 1 ชั่วโมง

อุปกรณ์ เอกสารบทบาทสมมติ เรื่อง " การยกย่องชมเชยเพื่อน "

วิธีดำเนินการ

1. ขั้นนำ

- 1.1 ผู้วิจัยทบทวนวัตถุประสงค์ของการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสม
- 1.2 ผู้วิจัยให้นักเรียนเล่าประสบการณ์ในการสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อน เกี่ยวกับการยกย่องชมเชยเพื่อน เมื่อเพื่อนประสบความสำเร็จ และแสดงความคิดเห็น
- 1.3 ผู้วิจัยติดตามผลงานที่ได้มอบหมายให้นักเรียนไปฝึกเกี่ยวกับการให้อภัยเพื่อน ด้วยการให้แรงเสริมทางบวกและให้คำแนะนำ

2. ขั้นฝึก

- 2.1 ผู้วิจัยดำเนินการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสมที่มีต่อสัมพันธภาพกับเพื่อนเกี่ยวกับการยกย่องชมเชยเมื่อเพื่อนประสบความสำเร็จ ในการฝึกครั้งนี้ใช้บทบาทสมมติ ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ขั้นเตรียมการ

ผู้วิจัยสร้างสถานการณ์ที่เป็นปัญหาเกี่ยวกับการแสดงออกที่ไม่เหมาะสมในการสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนและบอกวัตถุประสงค์ที่ต้องการให้นักเรียนทราบและแจกเอกสารบทบาทสมมติ เรื่องการยกย่องชมเชยเมื่อเพื่อนประสบความสำเร็จ

ขั้นตอนที่ 2 ขั้นแสดง

ก. การอุ่นเครื่อง ผู้วิจัยสนทนากลุ่มนักเรียนเกี่ยวกับประสบการณ์การยกย่องชมเชยเมื่อเพื่อนประสบความสำเร็จ

ข. การเลือกตัวผู้แสดง ผู้วิจัยให้นักเรียนที่เป็นอาสาสมัครเป็นผู้แสดงบทบาทตามสถานการณ์ที่สมมติขึ้น

ค. การจัดฉากการแสดง ผู้วิจัยแจกเอกสารบทบาทสมมติให้นักเรียนอ่านและให้นักเรียนเข้าแถว 4 คน หันหน้าเข้าหาเพื่อน

ง. ขั้นเตรียมความพร้อมก่อนการแสดง ผู้วิจัยให้นักเรียนลองฝึกซ้อมการแสดงตามบทบาทก่อนแสดงจริง เพื่อให้เกิดความมั่นใจยิ่งขึ้น

จ. การแสดง ผู้วิจัยให้นักเรียนแสดงบทบาทตามที่ตนเองได้รับ โดยการฝึกกล่าวคำยกย่องชมเชยเมื่อเพื่อนประสบความสำเร็จ

ขั้นตอนที่ 3 ขั้นวิเคราะห์และอภิปรายผลการแสดง

3.1 เมื่อนักเรียนได้แสดงจบแล้ว ผู้วิจัยให้นักเรียนวิเคราะห์และอภิปรายแลกเปลี่ยนประสบการณ์ร่วมกันเกี่ยวกับการแสดงของนักเรียนว่าเป็นอย่างไร โดยไม่มุ่งเน้นว่าจะแสดงดีหรือไม่ และการแสดงครั้งนี้มีประโยชน์กับนักเรียนอย่างไร

3.2 ผู้วิจัยให้นักเรียนบอกถึงความรู้สึกที่ได้รับจากการกล่าวคำยกย่องชมเชยเพื่อนและการกล่าวตอบรับคำยกย่องชมเชยจากเพื่อน

ในระหว่างการอภิปรายผลการแสดง ผู้วิจัยใช้เทคนิค การให้คำแนะนำ การให้ข้อมูลย้อนกลับ และการให้แรงเสริมทางบวก

ขั้นตอนที่ 4 ขั้นแสดงเพิ่มเติม

ผู้วิจัยให้นักเรียนแสดงเพิ่มเติมเกี่ยวกับการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสมในการยกย่องชมเชยเมื่อเพื่อนประสบความสำเร็จ เพื่อเป็นการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับเพื่อน

ขั้นตอนที่ 5 ชั้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์และสรุป

ผู้วิจัยให้นักเรียนแลกเปลี่ยนประสบการณ์สรุปข้อคิดเห็นและประโยชน์ที่ได้รับจากการแสดงบทบาทสมมติและผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม

3. ขั้นสรุป

3.1 ผู้วิจัยให้นักเรียนช่วยกันสรุปข้อคิดและประโยชน์ที่ได้รับจากการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสมในการกล่าวคำยกย่องชมเชยเมื่อเพื่อนประสบความสำเร็จ

3.2 ให้นักเรียนเลือกแนวทางที่เหมาะสมในการกล่าวคำยกย่องชมเชยและการแสดงการรับคำชมเชยจากเพื่อน ทั้งภาษาท่าทาง และภาษาถ้อยคำเพื่อให้เป็นที่ยอมรับของเพื่อนและเพื่อสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับเพื่อน

3.3 ผู้วิจัยมอบหมายให้นักเรียนไปฝึกเพิ่มเติมเกี่ยวกับการกล่าวคำยกย่องชมเชยเมื่อเพื่อนประสบความสำเร็จ

การประเมินผล

1. สังเกตจากการที่นักเรียนได้ร่วมกิจกรรม
2. สังเกตจากการซักถามและการสรุปของนักเรียน

เอกสารบทบาทสมมติ เรื่อง สัมพันธภาพกับเพื่อน : การยกย่องชมเชยเพื่อน

อัญชลี สมชาย สุนีย์ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เรียนอยู่ห้องเดียวกัน นั่งคุยกันอยู่ในห้องเรียน ได้พูดคุยกันเกี่ยวกับเรื่องที่ อัญชลีจะไปเป็นตัวแทนในการแข่งขันการประกวดวาดภาพที่ อำเภอ

ในระหว่างที่ได้พูดคุยกันอยู่นั้นเกิดการถกเถียงกันกับสมชาติ และเมื่ออัญชลีได้ไปแข่งขันประกวดวาดภาพที่อำเภอและได้ชนะเลิศกลับมา จึงได้รับคำชมเชยจากเพื่อนๆ แต่สมชาติไม่เห็นด้วยและคอยพูดให้เพื่อนท้อใจ เพื่อนๆ ไม่เห็นด้วยจึงต่อว่า สมชาติ และถกเถียงกันจนเสียงดังไปถึงนอกห้อง ทำให้ครูประจำชั้นเดินเข้ามาและตักเตือนให้นักเรียนเข้าใจกัน และสมชาติต้องเตรียมตัวไปแข่งขันตอบปัญหาทางวิทยาศาสตร์ แต่หาคนช่วยติวไม่ได้ครูประจำชั้นจึงให้เพื่อน ๆ ช่วยกัน สุนีย์และอัญชลี เป็นผู้รับอาสาจะช่วยติวให้ ทำให้สมชาติ สุนีย์ และอัญชลีเข้าใจกันดี

บทบาทของสุนีย์

สุนีย์ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เป็นเพื่อนสนิทกับอัญชลี และเป็นผู้ที่เห็นใจเพื่อนเข้าใจเพื่อน และชื่นชมยกย่องในสิ่งที่เพื่อนประสบความสำเร็จเสมอ และได้มีการถกเถียงกับสมชาติ ชอบพูดว่าเพื่อน ไม่ค่อยให้ความสนใจในสิ่งที่เพื่อนประสบความสำเร็จ และในที่สุดก็เข้าใจกันดีขึ้นกับสมชาติ และช่วยติวการตอบปัญหาทางวิทยาศาสตร์ให้สมชาติ

บทบาทของอัญชลี

อัญชลี เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เป็นเพื่อนที่สนิทของสุนีย์ และเป็นผู้ที่สนใจฝีมือในการวาดภาพเข้าประกวดจนชนะเลิศในการแข่งขันในระดับอำเภอ และได้รับให้เป็นตัวแทนไปแข่งขันการประกวดวาดภาพในระดับจังหวัดเป็นนักเรียนที่เรียนดีและช่วยติวปัญหาทางวิทยาศาสตร์ให้กับสมชาติ

บทบาทของสมชาติ

สมชาติเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ไม่ค่อยแสดงความยินดี หรือยกย่องใคร มักจะต่อว่าเพื่อนเสมอ จนทำให้เกิดการถกเถียงกันกับสุนีย์ และต่อมาก็เข้าใจกันดีขึ้น เมื่อครูประจำชั้นตักเตือน และสมชาติได้รับเลือกให้เป็นตัวแทนในการเข้าแข่งขันตอบปัญหาทางวิทยาศาสตร์ โดยได้รับการช่วยเหลือ จากสุนีย์ และอัญชลี เป็นผู้ติวให้ และสมชาติจึงขอโทษสุนีย์และอัญชลีในสิ่งที่ตนเองไม่เคยชื่นชมยินดี เมื่อเพื่อนประสบความสำเร็จ

โปรแกรมการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสม

ครั้งที่ 7

เรื่อง สัมพันธภาพกับเพื่อน : การให้ความช่วยเหลือเพื่อน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อติดตามผลการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสมที่มีต่อสัมพันธภาพกับเพื่อนในการยกย่องชมเชยเมื่อเพื่อนประสบความสำเร็จ
2. เพื่อให้นักเรียนฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสมที่มีต่อสัมพันธภาพกับเพื่อน เกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือเพื่อนด้วยภาษากายคำและภาษาท่าทางที่เหมาะสมเพื่อให้เป็นที่ยอมรับของเพื่อน

เวลา 1 ชั่วโมง

อุปกรณ์

1. กระดาษ
2. ดินสอ
3. เอกสารบทบาทสมมติ เรื่อง " การให้ความช่วยเหลือเพื่อน "

วิธีดำเนินการ

1. ขั้นนำ

1.1 ผู้วิจัยทบทวนวัตถุประสงค์ของการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสมให้นักเรียนทราบ

1.2 ผู้วิจัยให้นักเรียนเล่าประสบการณ์และแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อน เกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือเพื่อน เพื่อให้เป็นที่ยอมรับของเพื่อน

1.3 ผู้วิจัยติดตามผลงานที่มอบหมายให้นักเรียนไปฝึกการกล่าวคำยกย่องชมเชยเพื่อน และผู้วิจัยให้ข้อมูลย้อนกลับ ให้คำแนะนำและให้แรงเสริมทางบวก

2. ขั้นฝึก

เทคนิคที่ใช้ในการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสมที่มีต่อสัมพันธภาพกับเพื่อน ในการฝึกครั้งนี้ใช้บทบาทสมมติ ซึ่งมีขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ขั้นเตรียมการ

ผู้วิจัยบอกวัตถุประสงค์ที่ต้องการให้นักเรียนทราบ และแจกเอกสาร บทบาทสมมติ เรื่อง " การให้ความช่วยเหลือเพื่อน "

ขั้นตอนที่ 2 ขั้นแสดง

ก. การอ่านเครื่อง ผู้วิจัยสนทนากลุ่มนักเรียน เกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือเพื่อน

ข. การเลือกตัวผู้แสดง ผู้วิจัยขอให้นักเรียนอาสาสมัคร เป็นผู้แสดง บทบาทสมมติ

ค. การจัดฉากการแสดง ผู้วิจัยแจกเอกสารบทบาทสมมติ ให้นักเรียนอาสาสมัครอ่านและเตรียมจัดฉากให้เหมาะสมกับเนื้อเรื่อง

ง. ขั้นเตรียมผู้สังเกตการณ์ ผู้วิจัยให้นักเรียนที่ไม่ได้แสดงเป็นผู้สังเกตการณ์ เพื่อทำการสังเกตพฤติกรรมของผู้แสดง และแจกกระดาษ กับดินสอให้กับผู้สังเกต

จ. การเตรียมความพร้อมก่อนการแสดง ผู้วิจัยให้อาสาสมัครลงฝึกซ้อมการแสดงบทบาทก่อนที่จะแสดงจริง

ฉ. การแสดง ผู้วิจัยให้นักเรียนแสดงตามบทบาทที่ตนเองได้รับ

ขั้นตอนที่ 3 ขั้นวิเคราะห์และอภิปรายผลการแสดง

เมื่อผู้แสดงได้แสดงจบแล้ว ผู้วิจัยให้ผู้แสดงและผู้สังเกตการณ์ อภิปรายร่วมกัน เกี่ยวกับบทบาทการแสดงของแต่ละคนว่ามีความเหมาะสมอย่างไร โดยเน้น เนื้อหาและบรรยากาศของการแสดง โดยไม่มุ่งเน้นว่าจะแสดงดีหรือไม่ และวิเคราะห์ ประสิทธิภาพต่างๆ ในการให้ความช่วยเหลือเพื่อน ตามหัวข้อต่อไปนี้

1. จากเหตุการณ์ ถ้านักเรียนเป็นประสิทธิ์ นักเรียนจะขอความช่วยเหลือจากเพื่อนอย่างไร
2. ถ้านักเรียนเป็นสมชายและอยากจะขอให้เพื่อนช่วยจะทำอย่างไร
3. ถ้านักเรียนเป็นสมรักษ์ จะพูดต่อว่า สมชายอย่างไรและยังคงรักษาสัมพันธภาพความเป็นเพื่อนกันได้
4. ถ้านักเรียนเป็นสมชายควรจะหักท่าย หรือให้ความช่วยเหลือประสิทธิ์อย่างไร

ในระหว่างการวิเคราะห์และอภิปรายผลการแสดง ผู้วิจัยใช้เทคนิคในการให้คำแนะนำ การให้ข้อมูลย้อนกลับ และการให้แรงเสริมทางบวกกับนักเรียน

ขั้นตอนที่ 4 ชั้นแสดงเพิ่มเติม

ผู้วิจัยให้นักเรียนแสดงเพิ่มเติม เกี่ยวกับการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสมในการให้ความช่วยเหลือเพื่อน เพื่อเป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อน และเป็นที่ยอมรับของเพื่อน

ขั้นตอนที่ 5 ชั้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์และสรุป

ผู้วิจัยให้นักเรียนแลกเปลี่ยนประสบการณ์และสรุปข้อคิด และประโยชน์ที่ได้รับจากการแสดงบทบาทสมมติ และผู้วิจัยให้แรงเสริมทางบวกแก่พฤติกรรมที่เหมาะสม

3. ขั้นสรุป

3.1 ผู้วิจัยให้นักเรียนช่วยกันสรุปข้อคิดเห็นที่ได้จากการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสมในเรื่องการให้ความช่วยเหลือเพื่อน

3.2 ผู้วิจัยให้นักเรียนเลือกแนวทางการแสดงออกที่เหมาะสมในการให้ความช่วยเหลือเพื่อนเพื่อนำไปพัฒนาสัมพันธภาพที่ดีกับเพื่อน

3.3 ผู้วิจัยมอบหมายให้นักเรียนไปฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสมในการให้ความช่วยเหลือเพื่อนเพิ่มเติม

การประเมินผล

1. สังเกตจากการร่วมกิจกรรม
2. สังเกตจากการอภิปรายและการสรุป

เอกสารบทบาทสมมติ เรื่อง สัมพันธภาพกับเพื่อน : การให้ความช่วยเหลือเพื่อน

วันหนึ่งเมื่อโรงเรียนเลิกแล้ว ประสิทธิ์ จะกลับบ้าน แต่ว่า รถจักรยานยนต์เกิดยางแบน ประสิทธิ์จึงต้องจูงรถจักรยานยนต์กลับบ้านเพียงคนเดียว ในระหว่างทาง สมชายขี่รถจักรยานยนต์ผ่านมาพอดี เห็น ประสิทธิ์ เดินจูงรถจักรยานยนต์อยู่ จึงทักทาย และ ขี่รถจักรยานยนต์ผ่านไป เมื่อประสิทธิ์เดินจูงรถจักรยานยนต์ไปได้สักครู่ ก็ได้พบกับสมรักษ์ เมื่อสมรักษ์เห็นประสิทธิ์ จึงทักทายประสิทธิ์ และช่วยเหลือประสิทธิ์โดยเดินไปเป็นเพื่อนประสิทธิ์ และพาประสิทธิ์ จูงรถจักรยานยนต์ไปสู่บยาง

บทบาทของประสิทธิ์

ประสิทธิ์ เรียนอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เป็นเพื่อนนักเรียนห้องเดียวกันกับสมชายและสมรักษ์ หลังจากเลิกเรียน จึงไปยังที่จอดรถจักรยานยนต์ เพื่อจะกลับบ้าน แต่รถเกิดยางแบน จึงต้องจูงรถจักรยานยนต์กลับบ้าน ในระหว่างทาง ได้พบกับ สมชาย และได้ทักกัน สมชายก็ผ่านไป และต่อมาได้พบกับสมรักษ์ ได้รับการช่วยเหลือจากสมรักษ์ ได้เดินไปเป็นเพื่อนและนำรถไปสู่บยางด้วยกัน

บทบาทของสมชาย

สมชายเป็นเพื่อนของประสิทธิ์ ขี่รถจักรยานยนต์ผ่านมาเห็น ประสิทธิ์กำลังจูงรถจักรยานยนต์ จึงทักทาย และขี่รถจักรยานยนต์ ผ่านไป โดยไม่ได้ให้ความช่วยเหลือประสิทธิ์

บทบาทของสมรักษ์

สมรักษ์ เป็นเพื่อนของประสิทธิ์ ในระหว่างทางได้พบกับ ประสิทธิ์ จูงรถจักรยานยนต์ จึงได้เดินเข้าไปหา และทักทายให้ความช่วยเหลือ โดยเดินไปเป็นเพื่อนประสิทธิ์ และ ช่วยเหลือเพื่อน นำรถจักรยานยนต์ไปสู่บยางให้กับประสิทธิ์

โปรแกรมการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสม

ครั้งที่ 8

เรื่อง สัมพันธภาพกับเพื่อน : การให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมที่ได้รับมอบหมาย

วัตถุประสงค์ 1. เพื่อติดตามผลการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสมที่มีต่อสัมพันธภาพกับเพื่อนในการให้ความช่วยเหลือเพื่อน

 2. เพื่อให้นักเรียนเรียนรู้การฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสมที่มีต่อสัมพันธภาพกับเพื่อนเกี่ยวกับการให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมที่ได้รับมอบหมายด้วยภาษากายและภาษาท่าทางที่เหมาะสมเพื่อให้เป็นที่ยอมรับของเพื่อน

เวลา 1 ชั่วโมง

อุปกรณ์ 1. เอกสาร บทบาทสมมติ เรื่อง การให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมตามที่ได้รับมอบหมาย

 2. กระดาษ ดินสอ

วิธีดำเนินการ

1. ขั้นนำ

1.1 ผู้วิจัยอธิบายวัตถุประสงค์ของการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสมที่มีต่อสัมพันธภาพกับเพื่อนในการให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมตามที่ได้รับมอบหมาย

1.2 ผู้วิจัยให้นักเรียนเล่าประสบการณ์ในการสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อนในเรื่องการให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมที่ได้รับมอบหมาย

1.3 ผู้วิจัยติดตามผลงานที่มอบหมายให้นักเรียนไปฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสมในการให้ความช่วยเหลือเพื่อน ที่ให้นักเรียนไปฝึกเพิ่มเติม และผู้วิจัยให้ข้อมูลย้อนกลับและข้อเสนอแนะ

2. ขั้นฝึก

ผู้วิจัยดำเนินการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสมในการสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อนเกี่ยวกับการให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมตามที่ได้รับมอบหมาย ในการฝึกครั้งนี้ใช้บทบาทสมมติ ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ขั้นเตรียมการ

ผู้วิจัยสร้างสถานการณ์สมมติ การให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมตามที่ได้รับมอบหมาย

ขั้นตอนที่ 2 ขั้นแสดง

ก. การอ่านเครื่อง ผู้วิจัยสนทนากลุ่มนักเรียนเกี่ยวกับประสบการณ์ในการให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมที่ได้รับมอบหมายกับเพื่อนของนักเรียนว่าเป็นอย่างไร

ข. การเลือกตัวผู้แสดง ผู้วิจัยให้นักเรียนที่เป็นอาสาสมัครแสดงบทบาทสมมติ

ค. การจัดการการแสดง ผู้วิจัยแจกเอกสาร บทบาทสมมติให้นักเรียนอาสาสมัครอ่าน และเพื่อเตรียมจัดฉากให้เหมาะสมกับเนื้อเรื่อง

ง. ขั้นเตรียมผู้สังเกตการณ์ ผู้วิจัยให้นักเรียนที่ไม่ได้แสดง เป็นผู้สังเกตพฤติกรรมที่เกิดขึ้นกับผู้แสดง โดยผู้วิจัยแจกกระดาษ และดินสอให้ผู้สังเกตบันทึก

จ. การเตรียมความพร้อมก่อนการแสดง ผู้วิจัยให้นักเรียนที่เป็นผู้แสดง ได้ศึกษาเอกสารบทบาทสมมติและลองฝึกซ้อมการแสดงก่อนการแสดงจริง

ฉ. การแสดง ผู้วิจัยให้นักเรียนผู้รับบทบาทการแสดง ได้แสดงตามบทบาทที่ตนเองได้รับ

ขั้นตอนที่ 3 ขั้นวิเคราะห์และอภิปรายผลการแสดง

เมื่อผู้แสดงได้แสดงจบแล้ว ผู้วิจัยให้ผู้แสดงและผู้สังเกตการณ์อภิปรายร่วมกันเกี่ยวกับบทบาทการแสดงของแต่ละคนว่าเป็นอย่างไร มีความเหมาะสมหรือไม่ โดยไม่เน้นว่าจะแสดงดีหรือไม่ และการแสดงมีประโยชน์กับนักเรียนมากน้อยเพียงใด โดยให้ช่วยกันวิเคราะห์การให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมตามที่ได้รับมอบหมายตามบทบาทต่างๆ

ในระหว่างการวิเคราะห์ และอภิปรายผลการแสดง ผู้วิจัยใช้เทคนิคต่างๆ ประกอบ ได้แก่ การให้คำแนะนำ การให้ข้อมูลย้อนกลับ และการให้แรงเสริมทางบวกกับนักเรียน

ขั้นตอนที่ 4 ขั้นแสดงเพิ่มเติม

ผู้วิจัยให้นักเรียนแสดงเพิ่มเติมเกี่ยวกับการให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมตามที่ได้รับมอบหมายกับเพื่อน เพื่อเป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดี และเพื่อเป็นที่ยอมรับของเพื่อนและผู้วิจัยให้แรงเสริมทางบวกแก่นักเรียนที่มีพฤติกรรมที่เหมาะสม

ขั้นตอนที่ 5 ชั้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และสรุป

ผู้วิจัยให้นักเรียนแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ซึ่งกันและกัน และสรุปข้อคิด
ประโยชน์ที่ได้รับจากการแสดงบทบาทสมมติ และผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม

3. ขั้นสรุป

3.1 ผู้วิจัยให้นักเรียนช่วยกันสรุปข้อคิดและประโยชน์ที่ได้รับจากการฝึกพฤติกรรม
การแสดงออกที่เหมาะสมเกี่ยวกับการให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมที่ได้รับมอบหมาย

3.2 ผู้วิจัยให้นักเรียนเลือกแนวทางที่เหมาะสมในการสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อนทั้ง
ภาษาถ้อยคำและภาษาท่าทาง เพื่อให้เป็นที่ยอมรับของเพื่อน

3.3 ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติมและมอบหมายให้นักเรียนไปฝึกเพิ่มเติม

การประเมินผล

1. สังเกตจากการเข้าร่วมกิจกรรม
2. สังเกตจากการอภิปรายและการสรุป

เอกสารบทบาทสมมติ เรื่อง การให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมที่ได้รับมอบหมาย

ราชนเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ได้รับมอบหมายจากครูประจำชั้นให้ช่วยกันดูแลต้นไม้บริเวณหน้าอาคารเรียน ซึ่งมีกัลยา และวาสนา เป็นผู้รับผิดชอบร่วมกัน แต่ราชนมักจะมาโรงเรียนสายเป็นประจำ บางครั้งมาก็ไม่ทำ อ้างว่าการบ้านยังไม่เสร็จบ้าง

เข้าวันหนึ่ง ราชนมาโรงเรียนแต่เช้า วาสนาไปพบราชน ขณะกำลังนั่งลอกการบ้านเพื่อนอยู่ จึงบอกราชนให้ไปช่วยเพื่อนทำหน้าที่ ที่ครูประจำชั้นมอบหมายให้ทำร่วมกัน แต่ราชนบอกว่าไม่ว่าง และจะต้องทำการบ้านให้เสร็จ แล้วบอกให้วาสนาไปทำแทนด้วย

ในช่วงโมงเรียนวิชาภาษาไทย ครูประจำวิชาได้แบ่งกลุ่มให้นักเรียนทำรายงานร่วมกัน และให้นักเรียนจัดกลุ่มกันเอง ปรากฏว่าไม่มีกลุ่มใดที่จะรับราชนเข้ากลุ่มด้วย และเกี่ยงกัน ให้ราชนไปอยู่กลุ่มอื่น ครูประจำวิชาจึงสอบถามเพราะสาเหตุใดเพื่อนๆ จึงไม่ยอมรับราชนเข้ากลุ่มด้วย เพื่อน ๆ บอกว่าราชนไม่มีความรับผิดชอบ เมื่อได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่ ก็ไม่ทำ และไม่ให้ความร่วมมือเมื่อเพื่อนปฏิบัติกิจกรรม จึงไม่มีใครอยากให้เข้ากลุ่มด้วย ครูจึงได้ตักเตือนราชน ถึงผลเสียของการไม่ให้ความร่วมมือกับเพื่อน และให้เพื่อนๆ เห็นใจราชนรับเข้าเป็นสมาชิกในกลุ่มด้วย

บทบาทของราชน

ราชนเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ไม่ชอบทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อน มักจะเกี่ยงให้เพื่อนทำเสมอ และเมื่อได้รับมอบหมายให้ช่วยกันดูแลต้นไม้บริเวณหน้าอาคารเรียนร่วมกลุ่มกับกัลยา และวาสนา แต่ไม่เคยช่วยทำ และมาโรงเรียนสายประจำ วันหนึ่งมาโรงเรียนแต่เช้า เพื่อมาลอกการบ้านเพื่อน เมื่อวาสนามาตามให้ไปช่วยทำงานในส่วนที่ตนเองต้องรับผิดชอบร่วมกันก็ไม่ไป และบอกว่าไม่ว่าง ในช่วงโมงที่เรียนวิชาภาษาไทย ครูให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม แต่ราชนไม่มีใครให้เข้ากลุ่มด้วย

บทบาทของวาสนา

วาสนา เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ทำหน้าที่ดูแลต้นไม้บริเวณหน้าอาคารเรียนและทำหน้าที่กับกัลยาเพียง 2 คน

เข้าวันหนึ่งได้พบกับราชน และบอกให้ราชนไปช่วยกัลยาทำหน้าที่ที่ครูมอบหมายให้ทำร่วมกัน แต่ราชนไม่ไปและบอกว่าทำการบ้านยังไม่เสร็จและให้วาสนาไปทำแทน

บทบาทของกัลยา

กัลยา เป็นนักเรียนกลุ่มเดียวกับवासना และราชัน ได้รับมอบหมายจากครูประจำชั้นให้ช่วยกันดูแลต้นไม้บริเวณหน้าอาคารเรียน และตั้งใจทำหน้าที่ของตนได้เป็นอย่างดี

บทบาทของครูประจำวิชาภาษาไทย

ครูประจำวิชาภาษาไทย แบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่ม โดยให้นักเรียนจัดกลุ่มกันเองแต่ปรากฏว่า ราชันซึ่งเป็นนักเรียนที่ไม่มีใครให้เข้ากลุ่มด้วย จึงได้ถามและได้ทราบว่า ราชันเป็นนักเรียนที่ไม่ค่อยให้ความร่วมมือกับเพื่อนในการทำกิจกรรมต่างๆ และชอบเกี่ยงงาน ทำให้เพื่อนๆ รู้สึกไม่ชอบ จึงได้ตักเตือนราชันถึงเรื่องการให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมต่างๆ ที่ต้องรับผิดชอบร่วมกัน ทำให้เพื่อนๆ ไม่ชอบ ไม่อยากให้รวมกลุ่มด้วย และไม่เป็นที่ยอมรับของเพื่อน และจัดให้ราชันเข้ากลุ่มเพื่อนๆ

โปรแกรมการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสม

ครั้งที่ 9

เรื่อง สัมพันธภาพกับเพื่อน : การรับฟังความคิดเห็นของเพื่อน การแสดงความคิดเห็นร่วมกับเพื่อน การให้กำลังใจเพื่อน

วัตถุประสงค์ 1. เพื่อติดตามผลของการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสมที่มีต่อสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนเกี่ยวกับการให้ความร่วมมือกับเพื่อนในการทำกิจกรรมตามที่ได้รับมอบหมาย ที่ให้นักเรียนไปฝึกเพิ่มเติมที่บ้าน

2. เพื่อให้นักเรียนฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสมที่มีต่อสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนเกี่ยวกับการรับฟังความคิดเห็นของเพื่อน การแสดงความคิดเห็นร่วมกับเพื่อน การให้กำลังใจเพื่อน

เวลา 1 ชั่วโมง

อุปกรณ์

1. เอกสาร บทบาทสมมติ
2. กระดาษ
3. ดินสอ

วิธีดำเนินการ

1. ขั้นนำ
 - 1.1 ผู้วิจัยอธิบายวัตถุประสงค์ในการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสมในการสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อน
 - 1.2 ผู้วิจัยให้นักเรียนเล่าประสบการณ์เกี่ยวกับการรับฟังความคิดเห็นของเพื่อน การแสดงความคิดเห็นร่วมกับเพื่อน การให้กำลังใจเพื่อน
 - 1.3 ผู้วิจัยติดตามผลงานที่มอบหมายให้นักเรียนไปฝึกเพิ่มเติมและผู้วิจัยให้ข้อมูลย้อนกลับ และให้แรงเสริมทางบวก

2. ขั้นฝึก

2.1 ผู้วิจัยดำเนินการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสมที่มีต่อสัมพันธภาพกับเพื่อนเกี่ยวกับการรับฟังความคิดเห็นของเพื่อน การแสดงความคิดเห็นร่วมกับเพื่อน การให้กำลังใจเพื่อน ซึ่งเทคนิคที่ใช้ในการฝึกครั้งนี้ คือ การใช้บทบาทสมมติ มีขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ขั้นเตรียมการ

ผู้วิจัยสร้างสถานการณ์สมมติ ให้นักเรียนได้ฝึกเกี่ยวกับการรับฟังความคิดเห็นของเพื่อน การแสดงความคิดเห็นร่วมกับเพื่อน การให้กำลังใจเพื่อน

ขั้นตอนที่ 2 ขั้นแสดง

ก. การอุ่นเครื่อง ผู้วิจัยสนทนากับนักเรียนเกี่ยวกับการรู้จักรับฟังความคิดเห็นของเพื่อน การแสดงความคิดเห็นร่วมกับเพื่อน การให้กำลังใจเพื่อน จากการที่นักเรียนได้เคยฝึกปฏิบัติมานานักเรียนได้ประสบกับปัญหาอะไรบ้าง และนักเรียนได้แก้ไขอย่างไรเมื่อประสบกับปัญหานั้นๆ

ข. การเลือกตัวแสดง ผู้วิจัยให้นักเรียนในกลุ่มเป็นผู้ร่วมแสดง

ค. การจัดฉากการแสดง ผู้วิจัยแจกเอกสารบทบาทสมมติให้นักเรียนศึกษาจากสถานการณ์ที่กำหนดให้ตามเนื้อเรื่อง

ง. ขั้นเตรียมความพร้อมก่อนการแสดง ผู้วิจัยให้นักเรียนลองฝึกซ้อมการแสดงเพื่อให้เกิดความมั่นใจยิ่งขึ้น

จ. การแสดง ผู้วิจัยให้นักเรียนจับคู่กันกับเพื่อนแล้วผลัดกันฝึกพูด โดยแสดงให้สอดคล้องกันทั้งภาษาถ้อยคำและภาษาท่าทางได้อย่างเหมาะสม

ขั้นตอนที่ 3 ขั้นวิเคราะห์และอภิปรายผล

เมื่อผู้แสดงได้แสดงจบลงแล้ว ผู้วิจัยให้นักเรียนสรุปผลและร่วมอภิปรายเกี่ยวกับเรื่องที่นักเรียนได้ฝึกว่าเป็นอย่างไร โดยให้ข้อมูลย้อนกลับ และไม่มุ่งเน้นว่าจะแสดงดีหรือไม่

ขั้นตอนที่ 4 ขั้นแสดงเพิ่มเติม

ถ้าหากการแสดงครั้งแรก ยังไม่สมบูรณ์หรือต้องเพิ่มเติม ผู้วิจัยอาจจะให้มีการแสดงซ้ำอีกครั้ง

ขั้นตอนที่ 5 ขั้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์และสรุป

ผู้วิจัยให้นักเรียนช่วยกันสรุปข้อคิดและประโยชน์ที่ได้รับจากการแสดงบทบาทสมมติตามสถานการณ์และผู้วิจัยช่วยสรุปเพิ่มเติม

3. ขั้นสรุป

3.1 ผู้วิจัยและนักเรียนช่วยกันสรุปผลที่ได้รับจากการฝึกปฏิบัติการการแสดงออกที่เหมาะสมที่มีต่อสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนจากเรื่องที่ได้ฝึก

3.2 ผู้วิจัยให้นักเรียนเลือกแนวทางที่เหมาะสม ในการสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อน ทั้งด้านภาษากายคำและภาษาท่าทาง เพื่อให้เป็นที่ยอมรับและมีสัมพันธภาพที่ดีกับเพื่อน

3.3 ผู้วิจัยมอบหมายให้นักเรียนไปฝึกเพิ่มเติมที่บ้าน เกี่ยวกับการรับฟังความคิดเห็นของเพื่อน การแสดงความคิดเห็นร่วมกับเพื่อน และการให้กำลังใจเพื่อน

การประเมินผล

1. สังเกตจากการที่นักเรียนได้ร่วมกิจกรรม
2. สังเกตจากการซักถามและการสรุปของนักเรียน

เอกสารบทบาทสมมติ

- สถานการณ์ที่ 1 : ให้นักเรียนผลัดกันเป็นผู้พูด และผู้ฟัง โดยให้ผู้พูดเล่าเรื่องอะไรก็ได้ เช่น ประวัติส่วนตัว ความใฝ่ฝันในอนาคต ในขณะที่เป็นผู้ฟัง ให้นักเรียนแสดงการรับฟังความคิดเห็นของเพื่อน โดยให้ความสนใจ สนับสนุนและรับฟังเรื่องที่เล่าจนจบโดยไม่ขัดจังหวะ
- สถานการณ์ที่ 2 : ให้นักเรียนกล่าวให้กำลังใจเพื่อน เมื่อเพื่อนถูกทำโทษหรือมีปัญหาด้วยวิธีการใช้ภาษาท่าทางและภาษาถ้อยคำ ด้วยการพูดให้กำลังใจเพื่อน โดยผลัดเปลี่ยนกันพูดให้กำลังใจซึ่งกันและกัน

โปรแกรมการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสม

ครั้งที่ 10

เรื่อง สัมพันธภาพกับเพื่อน : การให้อภัยเพื่อน การยกย่องชมเชยเมื่อเพื่อนประสบความสำเร็จ การให้ความช่วยเหลือเพื่อน การให้ความร่วมมือกับเพื่อนในการทำกิจกรรมที่ได้รับมอบหมาย

วัตถุประสงค์ 1. เพื่อติดตามผลการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสมที่มีต่อสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนเกี่ยวกับ การรับฟังความคิดเห็นของเพื่อน การแสดงความคิดเห็นร่วมกับเพื่อน การให้กำลังใจเพื่อน

2. เพื่อให้นักเรียน ฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสมที่มีต่อสัมพันธภาพกับเพื่อนเกี่ยวกับ การให้อภัยเพื่อน การยกย่องชมเชย การให้ความช่วยเหลือเพื่อน และการให้ความร่วมมือกับเพื่อนในการทำกิจกรรมตามที่ได้รับมอบหมาย ทั้งภาษาอังกฤษคำ และภาษาท่าทางได้อย่างเหมาะสม

เวลา 1 ชั่วโมง

อุปกรณ์ เอกสารบทบาทสมมติ

วิธีดำเนินการ

1. ขั้นนำ

1.1 ผู้วิจัยอธิบายวัตถุประสงค์ของการฝึกพฤติกรรมการแสดงที่เหมาะสมที่มีต่อสัมพันธภาพกับเพื่อน เกี่ยวกับ การให้อภัยเพื่อน การกล่าวคำยกย่องชมเชย การให้ความช่วยเหลือเพื่อน และการให้ความร่วมมือกับเพื่อนในการทำกิจกรรมที่ได้รับมอบหมาย

1.2 ผู้วิจัยให้นักเรียนเล่าประสบการณ์ที่นักเรียนได้ไปฝึกมาว่า นักเรียนได้พบปัญหาอะไรบ้าง

1.3 ผู้วิจัยติดตามผลงานที่มอบหมายให้นักเรียนไปฝึกเพิ่มเติม เกี่ยวกับการรับฟังความคิดเห็นกับเพื่อน การแสดงความคิดเห็นร่วมกับเพื่อนและการให้กำลังใจเพื่อน ผู้วิจัยให้ข้อมูลย้อนกลับ ให้ข้อเสนอแนะ และให้แรงเสริมทางบวก

2. ชั้นฝึก

ผู้วิจัยดำเนินการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสม ในการสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อน เกี่ยวกับการให้อภัยเพื่อน การยกย่องชมเชยเมื่อเพื่อนประสบความสำเร็จ การให้ความช่วยเหลือเพื่อน และการให้ความร่วมมือกับเพื่อนในการทำกิจกรรมตามที่ได้รับมอบหมาย ในการฝึกครั้งนี้ใช้ บทบาทสมมติ ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ขั้นเตรียมการ

ผู้วิจัยบอกวัตถุประสงค์ที่ต้องการให้นักเรียนทราบ และสร้างสถานการณ์ บทบาทสมมติ

ขั้นตอนที่ 2 ขั้นแสดง

ก. การอ่านเครื่อง ผู้วิจัยสนทนากลุ่มนักเรียน เกี่ยวกับประสบการณ์ในการให้อภัยเพื่อน การกล่าวคำยกย่องชมเชยเมื่อเพื่อนประสบความสำเร็จ การให้ความช่วยเหลือเพื่อน การให้ความร่วมมือกับเพื่อนในการทำกิจกรรมตามที่ได้รับมอบหมาย

ข. การเลือกตัวผู้แสดง ผู้วิจัยให้นักเรียนที่เป็นอาสาสมัครเป็นผู้แสดง บทบาทสมมติที่กำหนดให้

ค. การจัดฉากการแสดง ผู้วิจัยแจกเอกสาร บทบาทสมมติ ให้นักเรียนที่เป็นอาสาสมัครอ่านและเตรียมจัดฉากให้เหมาะสมกับเนื้อเรื่อง

ง. ขั้นเตรียมผู้สังเกตการณ์ ผู้วิจัยให้นักเรียนที่ไม่ได้แสดง เป็นผู้สังเกตการแสดงโดยผู้วิจัยแจกเอกสาร กระดาษ และดินสอให้ผู้สังเกตจดบันทึก

จ. การเตรียมความพร้อมก่อนการแสดง ผู้วิจัยให้นักเรียนที่แสดงบทบาทสมมติและลองฝึกซ้อมก่อนการแสดงจริง เพื่อให้เกิดความมั่นใจยิ่งขึ้น

ฉ. การแสดง ผู้วิจัยให้นักเรียนแสดงบทบาทตามที่ตนเองได้รับ

ขั้นตอนที่ 3 ขั้นวิเคราะห์และการอภิปรายผล

เมื่อผู้แสดงได้แสดงจบแล้ว ผู้วิจัยให้ผู้แสดงและผู้สังเกตได้วิเคราะห์และอภิปรายร่วมกัน เกี่ยวกับการแสดงโดยไม่คำนึงว่าจะแสดงดีหรือไม่

ขั้นตอนที่ 4 ขั้นแสดงเพิ่มเติม

ผู้วิจัยให้นักเรียนแสดงเพิ่มเติมเกี่ยวกับการให้อภัยเพื่อน การให้คำยกย่องชมเชยเมื่อเพื่อนประสบความสำเร็จ การให้ความช่วยเหลือเพื่อน การให้ความร่วมมือกับเพื่อนในการทำกิจกรรมตามที่ได้รับมอบหมาย เพื่อการสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อนได้อย่างเหมาะสมมากยิ่งขึ้น

ขั้นตอนที่ 5 ขั้นวิเคราะห์และแลกเปลี่ยนประสบการณ์และสรุป

ผู้วิจัยให้นักเรียนแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน และสรุปข้อคิดที่ได้จากการร่วมกิจกรรมและผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม

3. ขั้นสรุป

3.1 ผู้วิจัยให้นักเรียนช่วยกันสรุปผล ข้อคิด และประโยชน์ที่ได้รับจากการฝึกพฤติกรรม การแสดงออกที่เหมาะสมที่มีต่อสัมพันธภาพกับเพื่อน เกี่ยวกับการให้อภัยเพื่อน การยกย่องชมเชย เมื่อเพื่อนประสบความสำเร็จ การให้ความช่วยเหลือเพื่อน การให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมกับเพื่อนตามที่ได้รับมอบหมาย

3.2 ผู้วิจัยให้นักเรียนเลือกแนวทางที่เหมาะสมในการนำเทคนิคต่างๆ วิธีการ ไปสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อน

3.3 ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติมและมอบหมายให้นักเรียนไปฝึกเพิ่มเติมที่บ้าน

การประเมินผล

1. สังเกตจากการทำกิจกรรม
2. สังเกตจากการร่วมอภิปรายและจากการสรุป

เอกสารบทบาทสมมติ

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ได้รับมอบหมายให้ช่วยกันทำหน้าที่ทำความสะอาดห้องประชุม นักเรียนทุกคนต่างก็ได้แบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบของตนตามที่ได้รับมอบหมายกันเรียบร้อยแล้ว สภาพร เป็นนักเรียนที่ไม่มีความรับผิดชอบและมักจะไม่ช่วยเพื่อน ๆ ทำหน้าที่ของตนตามที่ได้รับมอบหมายไว้ ทำให้เพื่อนๆ ต้องถูกครูทำโทษ เพื่อนๆ ต่างไม่พอใจและจะต่อว่าสภาพรที่ไม่ช่วยเพื่อนทำหน้าที่ของตน ซึ่งต่อมาสภาพร สำนึกผิดที่ตนเองทำให้เพื่อนๆ ต้องเดือดร้อน จึงมาขอโทษเพื่อนๆ และทำหน้าที่รับผิดชอบงานของตน โดยการช่วยเพื่อนทำงาน

ศิริชัยเป็นนักเรียนที่มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงานและให้ความช่วยเหลือเพื่อนตลอดเพื่อนๆ จึงยกย่องชมเชย

โปรแกรมการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสม

ครั้งที่ 11

เรื่อง สัมพันธภาพกับเพื่อน

- วัตถุประสงค์
1. เพื่อติดตามผลการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสมในการให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมที่ได้รับมอบหมาย ที่ผู้วิจัยมอบหมายให้นักเรียนไปฝึกเพิ่มเติม
 2. เพื่อให้นักเรียนสรุปการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสมที่มีต่อสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนในด้านต่างๆ ที่นักเรียนเคยประสบ ทั้งภาษาถ้อยคำและภาษาท่าทางเพื่อให้เป็นที่ยอมรับของเพื่อนและเข้ากับเพื่อนได้
 3. เพื่อให้นักเรียนทราบแนวทางและนำสิ่งที่เรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ในการสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อนได้อย่างเหมาะสม

เวลา 1 ชั่วโมง

อุปกรณ์ เอกสารสถานการณ์สมมติ " สัมพันธภาพกับเพื่อน "

วิธีดำเนินการ

1. ขั้นนำ

- 1.1 ผู้วิจัยทบทวนวัตถุประสงค์ของการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสม
- 1.2 ผู้วิจัยให้นักเรียนช่วยกันสรุปการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสมที่มีต่อสัมพันธภาพกับเพื่อนในด้านต่างๆ ทั้งภาษาถ้อยคำและภาษาท่าทางที่นักเรียนเคยฝึกมาจากการเข้าร่วมกิจกรรม
- 1.3 ผู้วิจัยติดตามผลการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสมเกี่ยวกับการให้อภัยเพื่อน การยกย่องชมเชยเมื่อเพื่อนประสบความสำเร็จ การให้ความช่วยเหลือเพื่อน การให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมที่ได้รับมอบหมาย ที่ผู้วิจัยมอบหมายให้นักเรียนไปฝึกเพิ่มเติม

2. ขั้นฝึก

ผู้วิจัยดำเนินการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสมที่มีต่อสัมพันธภาพกับเพื่อนในด้าน การรับฟังความคิดเห็นของเพื่อน การแสดงความคิดเห็นร่วมกันกับเพื่อน การให้อภัยเพื่อน

การยกย่องชมเชยเมื่อเพื่อนประสบความสำเร็จ การให้กำลังใจเพื่อน การให้ความช่วยเหลือเพื่อน และการให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมที่ได้รับมอบหมาย ในการฝึกครั้งนี้ใช้บทบาทสมมติ ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ขั้นเตรียมการ

ผู้วิจัยทบทวนวัตถุประสงค์ที่ต้องการให้นักเรียนทราบและแจกเอกสาร บทบาทสมมติสัมพันธ์ภาพกับเพื่อนในด้านต่าง ๆ ที่นักเรียนเคยฝึก จากการเข้าร่วมกิจกรรม

ขั้นตอนที่ 2 ขั้นแสดง

ก. การอุ่นเครื่อง ผู้วิจัยสนทนาซักถามเกี่ยวกับสัมพันธ์ภาพกับเพื่อนในด้านต่าง ๆ ที่นักเรียนเคยฝึก จากการเข้าร่วมกิจกรรม

ข. การเลือกตัวผู้แสดง ผู้วิจัยให้นักเรียนในกลุ่มเป็นผู้แสดงบทบาทสมมติ

ค. การจัดการการแสดง ผู้วิจัยแจกเอกสารบทบาทสมมติให้นักเรียนอ่าน และจัดฉากให้เหมาะสมกับเนื้อเรื่อง

ง. ขั้นเตรียมความพร้อมก่อนการแสดง ผู้วิจัยให้นักเรียนลองฝึกซ้อมการแสดงตามบทบาทก่อนแสดงจริง

จ. การแสดง ผู้วิจัยให้นักเรียนจับคู่กับเพื่อนแล้วแสดงบทบาทตามสถานการณ์ที่กำหนด

ขั้นตอนที่ 3 ขั้นวิเคราะห์และอภิปรายผลการแสดง

เมื่อนักเรียนแสดงจบแล้ว ผู้วิจัยให้นักเรียนอภิปรายและสรุปร่วมกัน เกี่ยวกับการแสดงของผู้แสดงว่าเป็นอย่างไรและสรุปประโยชน์ที่นักเรียนได้รับ

ในระหว่างการอภิปรายผลการแสดง ผู้วิจัยใช้เทคนิค การให้คำแนะนำ การให้ข้อมูลย้อนกลับ และการให้แรงเสริมทางบวก

ขั้นตอนที่ 4 ขั้นแสดงเพิ่มเติม

ผู้วิจัยให้นักเรียนแสดงเพิ่มเติมเกี่ยวกับสัมพันธ์ภาพกับเพื่อนในด้านต่าง ๆ ที่นักเรียนได้ฝึกจากการที่เข้าร่วมกิจกรรมในครั้งที่ผ่านมา เพื่อเป็นการสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีและเป็นที่ยอมรับกับเพื่อนและผู้วิจัยให้แรงเสริมทางบวก

ขั้นตอนที่ 5 ขั้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์และสรุป

ผู้วิจัยให้นักเรียนแลกเปลี่ยนประสบการณ์สรุปข้อคิดเห็นและประโยชน์ที่ได้รับจากการแสดงบทบาทสมมติและผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม

3. ขั้นสรุป

3.1 ผู้วิจัยให้นักเรียนช่วยกันสรุปข้อคิดและประโยชน์ที่ได้รับจากการฝึกพฤติกรรม
การแสดงออกที่เหมาะสมในการสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อนที่นักเรียนได้ฝึกมาและผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม

3.2 ผู้วิจัยให้นักเรียนเลือกแนวทางที่เหมาะสม เพื่อนำไปใช้ในการสร้างสัมพันธภาพ
กับเพื่อนในด้านต่าง ๆ ที่ได้ฝึกมาและนำไปประยุกต์ใช้เพื่อสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับเพื่อน

3.3 ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติมในการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสมที่มีต่อ
สัมพันธภาพกับเพื่อนในด้านต่างๆ

การประเมินผล

1. สังเกตจากการร่วมกิจกรรม
2. สังเกตจากการอภิปรายและจากการสรุป

เอกสารสถานการณ์สมมติ เรื่อง สัมพันธภาพกับเพื่อน

- สถานการณ์ที่ 1 : นักเรียนเป็นหัวหน้าห้องชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ได้เป็นตัวแทนในการร่วมประชุมปรึกษากับเพื่อนๆ ในห้องเรียนว่า วันแม่แห่งชาติที่ใกล้จะมาถึงนี้ จะต้องแสดงกิจกรรมการละเล่น 1 ชุด ซึ่งนักเรียนจะต้องพูดแสดงความคิดเห็นให้เพื่อนเป็นผู้รับฟัง และให้เพื่อนของนักเรียนพูดแสดงความคิดเห็นและให้นักเรียนเป็นผู้ฟัง สลับกัน โดยไม่ขัดจังหวะขณะที่เพื่อนกำลังพูด
- สถานการณ์ที่ 2 : เมื่อนักเรียนกับเพื่อน มีเรื่องที่ไม่พอใจกัน ในเรื่อง การยืมสมุดจดงานไปแล้วทำสกปรก และเพื่อนของนักเรียน ได้มาขอโทษกับนักเรียน นักเรียนจะพูดกับเพื่อนว่าอย่างไร เพื่อเป็นการให้อภัยกับเพื่อน
- สถานการณ์ที่ 3 : เมื่อเพื่อนของนักเรียนสอบได้คะแนนดีได้เป็นอันดับที่ 1 และได้รับเลือกให้ได้รับทุนการศึกษา นักเรียนจะแสดงความยินดีกับเพื่อนอย่างไรจึงจะเหมาะสม
- สถานการณ์ที่ 4 : เมื่อเพื่อนของนักเรียนออกไปพูดหน้าชั้นซึ่งคนอื่น ๆ ไม่กล้าที่จะออกไปพูด นักเรียนจะพูดอย่างไรเพื่อเป็นกำลังใจให้เพื่อนมีความรู้สึกที่ดีและออกไปพูดหน้าชั้นอย่างมั่นใจ
- สถานการณ์ที่ 5 : นักเรียนจะขอความช่วยเหลือจากเพื่อนอย่างไร เมื่อเพื่อนของนักเรียนไม่ช่วยเหลือกิจกรรมที่ได้รับมอบหมายจากครูประจำชั้น ในการประดิษฐ์งานชิ้นหนึ่ง นักเรียนจะให้ความร่วมมือกับเพื่อนอย่างไร

โปรแกรมการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสม

ครั้งที่ 12

เรื่อง

ปัจฉิมนิเทศ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนอภิปราย และสรุปเกี่ยวกับการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสมในการสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อน
2. เพื่อให้นักเรียน สรุปผลการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสมที่มีต่อสัมพันธภาพกับเพื่อน และประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสม

เวลา

1 ชั่วโมง

อุปกรณ์

1. กระดาษรูปหัวใจ
2. วิทยุเทป
3. เชือก
4. ดินสอ

วิธีดำเนินการ

1. ผู้วิจัยให้นักเรียนนั่งเป็นวงกลม หันหน้าเข้าหาเพื่อน
2. ผู้วิจัยแจกกระดาษรูปหัวใจ 1 ดวง และดินสอ ให้กับนักเรียนทุกคน
3. ผู้วิจัยให้นักเรียนเขียนความรู้สึกประทับใจในการเข้าร่วมกิจกรรมการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสม ลงในกระดาษรูปหัวใจ
4. เมื่อนักเรียนเขียนเสร็จแล้วให้ร้อยเชือกส่งต่อให้เพื่อนคนถัดไปจนครบทุกคน ขณะที่นักเรียนกำลังทำกิจกรรม ผู้วิจัยเปิดเพลง “ จากเพื่อนถึงเพื่อน ”
5. ผู้วิจัยและนักเรียนช่วยกันสรุปผลของการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสมที่มีต่อสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียน
6. ผู้วิจัยกล่าวขอบคุณนักเรียนทุกคนที่เข้าร่วมกิจกรรมการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสมที่มีต่อสัมพันธภาพกับเพื่อนและปิดโปรแกรมการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสม

การประเมินผล

1. สังเกตจากการร่วมกิจกรรม
2. สังเกตการร่วมอภิปรายและการสรุป

เพลง จากเพื่อนถึงเพื่อน

กว่าจะรู้จักกัน มั่นกนิานแสนนาน กว่าจะมาเป็นเพื่อนกัน ต้องใช้เวลาเนิ่นนาน
 อยู่กันมานานแสนนาน จากกันไปไกลแสนไกล จดจำไว้ เพื่อนยังไม่ลืม

บนเส้นทางยาวไกล ร่วมฝ่าฟันไว้ ก้าวไปด้วยกัน จำวันนั้นยังจำ เคยร่วมกันทำ
 ด้วยความมั่นใจ สุขเราก็เคยร่วมเสพ เจ็บเราก็เคยร่วมเจ็บ จดจำไว้ถึงวันเก่าๆ

กว่าจะรู้จักกัน มั่นกนิานแสนนาน กว่าจะมาเป็นเพื่อนกัน ต้องใช้เวลาเนิ่นนาน
 อยู่กันมานานแสนนาน จากกันไปไกลแสนไกล จดจำไว้ เพื่อนยังไม่ลืม

วันที่จำต้องจาก ต้องจากกันไกล แต่ใจยึดมั่น คืบและวันเดือนผ่าน ไม่อาจเรียกวัน
 เก่าคืนหวนได้ แต่ใจเรายังมั่นคง ฝากความทรงจำถึงเพื่อน จดจำไว้ เพื่อนยังไม่ลืม

กว่าจะรู้จักกัน มั่นกนิานแสนนาน กว่าจะมาเป็นเพื่อนกัน ต้องใช้เวลาเนิ่นนาน
 อยู่กันมานานแสนนาน จากกันไปไกลแสนไกล จดจำไว้ เพื่อนยังไม่ลืม จดจำไว้ ถึงวันเก่าๆ
 จดจำไว้ จากเพื่อนถึงเพื่อน

โปรแกรมการให้ข้อเสนอแนะ

ครั้งที่	เรื่อง	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
1	ปฐมนิเทศ	1. เพื่อสร้างสัมพันธภาพระหว่างผู้วิจัยและนักเรียน เพื่อให้เกิดความคุ้นเคย โดยผู้วิจัยแนะนำตนเองและให้นักเรียนแต่ละคนแนะนำตนเอง 2. ผู้วิจัยให้นักเรียนเล่นเกม “ คู่ของฉัน ” เพื่อสร้างสัมพันธภาพระหว่างผู้วิจัยและนักเรียนในกลุ่ม โดยมีขั้นตอนดังนี้ 2.1 ผู้วิจัยให้นักเรียนนั่งเป็นวงกลมหันหน้าเข้าหากัน 2.2 ผู้วิจัยชี้แจงให้นักเรียนทราบถึงวิธีการและกติกาในการเล่น 2.3 ผู้วิจัยแจกบัตรคำ ดินสอ กระดาษให้นักเรียนทุกคน 2.4 ผู้วิจัยให้สัญญาณโดยการเป่านกหวีดให้นักเรียนนำบัตรคำของตนไปต่อกับเพื่อน ตามคำที่ได้กำหนดให้ดังนี้ หมอ - คนไข้ ครู - นักเรียน พ่อค้า - ลูกค้า ตำรวจ - ผู้ร้าย เมื่อนักเรียนพบคู่ของตนแล้วให้ ชักถามทำความเข้าใจเกี่ยวกับคู่ของตนให้มากที่สุด	1. ผู้วิจัยสร้างสัมพันธภาพระหว่างผู้วิจัยและนักเรียน เพื่อให้เกิดความคุ้นเคย โดยผู้วิจัยแนะนำตนเองและให้นักเรียนแต่ละคนแนะนำตนเอง 2. ผู้วิจัยให้นักเรียนเล่นเกม “ คู่ของฉัน ” เพื่อสร้างสัมพันธภาพระหว่างผู้วิจัยและนักเรียนในกลุ่ม โดยมีขั้นตอนดังนี้ 2.1 ผู้วิจัยให้นักเรียนนั่งเป็นวงกลมหันหน้าเข้าหากัน 2.2 ผู้วิจัยชี้แจงให้นักเรียนทราบถึงวิธีการและกติกาในการเล่น 2.3 ผู้วิจัยแจกบัตรคำ ดินสอ กระดาษให้นักเรียนทุกคน 2.4 ผู้วิจัยให้สัญญาณโดยการเป่านกหวีดให้นักเรียนนำบัตรคำของตนไปต่อกับเพื่อน ตามคำที่ได้กำหนดให้ดังนี้ หมอ - คนไข้ ครู - นักเรียน พ่อค้า - ลูกค้า ตำรวจ - ผู้ร้าย เมื่อนักเรียนพบคู่ของตนแล้วให้ ชักถามทำความเข้าใจเกี่ยวกับคู่ของตนให้มากที่สุด

ครั้งที่	เรื่อง	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
			2.6 ให้นักเรียนแต่ละคู่ แนะนำ เกี่ยวกับคู่ของตนให้เพื่อนสมาชิกในกลุ่มได้รู้จักมากยิ่งขึ้น 2.7 ผู้วิจัยให้นักเรียนช่วยกัน สรุปข้อคิดที่ได้จากกิจกรรมและผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม 3. ผู้วิจัยอธิบายให้นักเรียนทราบถึงวัตถุประสงค์ของกิจกรรมว่าเพื่อให้ นักเรียนได้ทำความรู้จักกัน และแนะนำเพื่อนๆให้คนอื่นได้รู้จักมากขึ้น รวมทั้งสร้างสัมพันธ์ภาพระหว่างผู้วิจัยและนักเรียนในกลุ่ม 4. ผู้วิจัยอธิบายกฎ ระเบียบ และบทบาทหน้าที่ของนักเรียนในการเข้าร่วมกิจกรรมการให้ข้อเสนอแนะในแต่ละครั้ง 5. ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามและนัดหมาย วัน เวลา สถานที่ ในการเข้าร่วมกิจกรรมการให้ข้อเสนอแนะในครั้งต่อไป

ครั้งที่	เรื่อง	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
2	สัมพันธภาพกับเพื่อน : การรับฟังความคิดเห็นของเพื่อน	1. เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับการสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อนด้วยการรับฟังความคิดเห็นของเพื่อน 2. เพื่อให้นักเรียนเห็นความสำคัญของการเป็นผู้ฟังที่ดี	ตั้งแต่ ครั้งที่ 2 - 11 มีวิธีการดำเนินการเช่นเดียวกัน โดยการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมาย โดยให้นักเรียนได้ศึกษาเอกสาร ที่เนื้อหาเกี่ยวกับการสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อนของแต่ละขั้นตอน ดังนี้ 1. <u>ขั้นนำ</u> ผู้วิจัยและนักเรียนสนทนาเกี่ยวกับ วิธีการสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อนที่ดี ตามวัตถุประสงค์ ที่ต้องการให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ ตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ 2. <u>ขั้นดำเนินการให้ข้อสังเกต</u> ผู้วิจัยแจกเอกสาร เกี่ยวกับการสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อน ให้นักเรียนได้ศึกษาและเปิดโอกาสให้นักเรียนได้อภิปราย ชักถาม 3. <u>ขั้นสรุป</u> ผู้วิจัยให้นักเรียน ช่วยกันสรุปเนื้อหา และแนวความคิดเกี่ยวกับสิ่งที่ได้เรียนรู้จากเอกสารเกี่ยวกับ สัมพันธภาพกับเพื่อน และประโยชน์ที่ได้รับเพื่อเป็นแนวทางที่จะนำไปปฏิบัติในการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับเพื่อน และ ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม
3	สัมพันธภาพกับเพื่อน : การแสดงความคิดเห็นร่วมกับเพื่อน	เพื่อให้นักเรียน ได้เรียนรู้การสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อนเกี่ยวกับการแสดงความคิดเห็นร่วมกับเพื่อน	ผู้วิจัยแจกเอกสาร เกี่ยวกับการสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อน ให้นักเรียนได้ศึกษาและเปิดโอกาสให้นักเรียนได้อภิปราย ชักถาม 3. <u>ขั้นสรุป</u> ผู้วิจัยให้นักเรียน ช่วยกันสรุปเนื้อหา และแนวความคิดเกี่ยวกับสิ่งที่ได้เรียนรู้จากเอกสารเกี่ยวกับ สัมพันธภาพกับเพื่อน และประโยชน์ที่ได้รับเพื่อเป็นแนวทางที่จะนำไปปฏิบัติในการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับเพื่อน และ ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม

ครั้งที่	เรื่อง	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
4	สัมพันธภาพกับ เพื่อน : การให้ กำลังใจเพื่อน	เพื่อให้ นักเรียนได้ เรียนรู้จักการสร้าง สัมพันธภาพกับ เพื่อนเกี่ยวกับการ ให้กำลังใจเพื่อน	
5	สัมพันธภาพกับ เพื่อน : การให้ อภัยเพื่อน	1. เพื่อให้ นักเรียน ได้เรียนรู้การสร้าง สัมพันธภาพกับ เพื่อนเกี่ยวกับการ รู้จักให้อภัยเพื่อน 2. เพื่อให้ นักเรียน รู้จักยอมรับผิด เมื่อทำให้เพื่อน เดือดร้อน	
6	สัมพันธภาพกับ เพื่อน : การยกย่องชมเชย เมื่อเพื่อนประสบ ความสำเร็จ	เพื่อให้ นักเรียนได้ เรียนรู้การสร้าง สัมพันธภาพกับ เพื่อนเกี่ยวกับการ รู้จักยกย่องชมเชย เมื่อเพื่อนประสบ ความสำเร็จ	

ครั้งที่	เรื่อง	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
10	สัมพันธ์ภาพกับ เพื่อน : การให้ อภัยเพื่อน การยกย่องชมเชย เมื่อเพื่อนประสบ ความสำเร็จ การ ให้ความช่วยเหลือ เพื่อน การให้ความ ร่วมมือในการทำ กิจกรรมที่ได้รับ มอบหมาย	เพื่อให้นักเรียนได้ เรียนรู้การสร้าง สัมพันธ์ภาพกับ เพื่อน เกี่ยวกับการ ให้อภัยเพื่อน การยกย่องชมเชย เมื่อเพื่อนประสบ ความสำเร็จ การให้ ความช่วยเหลือ เพื่อน การให้ความ ร่วมมือกับเพื่อนใน การทำกิจกรรมที่ได้ รับมอบหมาย	
11	สัมพันธ์ภาพกับ เพื่อน	1. เพื่อให้นักเรียนได้ สรุปการเรียนรู้ เกี่ยวกับ สัมพันธ์ภาพกับ เพื่อนเพื่อให้เป็นที่ ยอมรับของเพื่อน จากการเข้าร่วม กิจกรรมตั้งแต่2-11 2. เพื่อให้นักเรียน ทราบแนวทางใน การนำสิ่งที่ได้เรียน รู้จากการเข้าร่วม กิจกรรมกลุ่มไป ประยุกต์ใช้	

ครั้งที่	เรื่อง	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
12	ปัจฉิมนิเทศ	1. เพื่อให้นักเรียนได้ทบทวน และข้อคิดต่างๆ ที่ได้จากการอภิปรายและสรุปผลการเรียนรู้เกี่ยวกับการสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อนที่ได้รับจากการเรียนรู้ โดยการให้ข้อเสนอแนะ 2. เพื่อให้นักเรียนได้สรุปผลและประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรม	1. ผู้วิจัยให้นักเรียนนั่งเป็นวงกลมหันหน้าเข้าหากัน 2. ผู้วิจัยแจกกระดาษรูปหัวใจและดินสอให้นักเรียนคนละ 1 ดวง ขณะที่นักเรียนทำกิจกรรมผู้วิจัยเปิดเพลง “ จากเพื่อนถึงเพื่อน ” 3. ผู้วิจัยให้นักเรียนเขียนบรรยายความรู้สึกที่ประทับใจในการเข้าร่วมกิจกรรมการให้ข้อเสนอแนะ 4. เมื่อนักเรียนเขียนเสร็จแล้วให้นำรูปหัวใจร้อยเชือกส่งต่อให้เพื่อนคนถัดไปจนครบทุกคน 5. ผู้วิจัยและนักเรียนช่วยกันสรุปผลของการเข้าร่วมกิจกรรมการให้ข้อเสนอแนะ 6. ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความรู้สึกในการเข้าร่วมกิจกรรม 7. ผู้วิจัยกล่าวขอบคุณนักเรียน ในการให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมกิจกรรมและกล่าวปิดโปรแกรมการให้ข้อเสนอแนะ <u>การประเมินผล</u> 1. สังเกตจากการร่วมกิจกรรม 2. สังเกตจากการสรุป

หมายเหตุ การทดลองแต่ละครั้งใช้เวลา 1 ชั่วโมง

รายละเอียดโปรแกรมการให้ข้อเสนอแนะ

ครั้งที่ 1

เรื่อง ประชุมนิเทศ

วัตถุประสงค์ 1. เพื่อสร้างสัมพันธภาพระหว่างผู้วิจัยและนักเรียนในกลุ่มเพื่อให้มีความคุ้นเคยต่อกัน

2. เพื่อให้นักเรียนทราบจุดมุ่งหมาย กฎ ระเบียบ บทบาทหน้าที่ของนักเรียนที่ต้องปฏิบัติในกลุ่ม เพื่อการสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อน

เวลา 1 ชั่วโมง

อุปกรณ์ 1. บัตรคำ

2. กระดาษ

3. ดินสอ

4. นกหวีด

วิธีดำเนินการ

1. ผู้วิจัยกล่าวต้อนรับนักเรียน แนะนำตนเอง และให้นักเรียนแต่ละคนแนะนำตนเอง
2. ผู้วิจัยให้นักเรียนเล่นเกม " คู่ของฉัน " โดยมีขั้นตอนดังนี้
 - 2.1 ผู้วิจัยให้นักเรียนนั่งเป็นวงกลมหันหน้าเข้าหากัน
 - 2.2 ผู้วิจัยชี้แจงให้นักเรียนทราบ ถึง กติกาและวิธีการเล่นเกม จากบัตรคำที่ผู้วิจัยแจกให้กับนักเรียนทุกคน เมื่อนักเรียนได้รับบัตรคำแล้วผู้วิจัยให้สัญญาณ โดยการเป่านกหวีดให้นักเรียนนำบัตรคำของตนไปจับคู่กับเพื่อน ตามคำที่กำหนดให้ ดังนี้

หมอ - คนไข้

ครู - นักเรียน

พ่อค้า - ลูกค้า

ตำรวจ - ผู้ร้าย

2.4 ผู้วิจัยให้สัญญาณ โดยการเป่านกหวีด ให้นักเรียนนำบัตรคำไป จับคู่กับเพื่อน ผู้วิจัยแจกกระดาษ ดินสอ ให้กับนักเรียนทุกคน แล้วให้นักเรียนซักถามคู่ของตน โดยใช้เวลา 5 นาที ให้นักเรียน ซักถามทำความรู้จักกับเพื่อนให้มากที่สุดเกี่ยวกับเรื่องต่างๆ ดังหัวข้อต่อไปนี้

1. ชื่อ นามสกุล ชื่อเล่น จำนวนพี่น้อง
2. สัตว์ที่ชอบคืออะไร
3. งานอดิเรกที่ชอบทำคืออะไร
4. อนาคตอยากเป็นอะไร
5. ความรู้สึกในใจ

3. ผู้วิจัยให้นักเรียนแต่ละคู่ ออกมาแนะนำคู่ของตนให้เพื่อนสมาชิก ในกลุ่มได้รู้จักมากยิ่งขึ้น จนครบทุกคู่

4. ผู้วิจัยให้นักเรียนช่วยกันสรุปข้อคิด และประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรม และ ผู้วิจัยชี้แจงให้นักเรียนทราบถึงจุดมุ่งหมายของการเข้าร่วมกิจกรรมการเล่นเกมส์ เพื่อให้ นักเรียนได้ ทำความรู้จักและสร้างความคุ้นเคยกับเพื่อนมากยิ่งขึ้น เพื่อเป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน และ ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม

5. ผู้วิจัยอธิบายวัตถุประสงค์ของการให้ข้อเสนอแนะ และกฎระเบียบ บทบาทหน้าที่ของนักเรียน ในการเข้าร่วมกิจกรรมในแต่ละครั้ง

6. ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถาม และ นัดหมาย วัน เวลา สถานที่ ในการเข้าร่วม กิจกรรมการให้ข้อเสนอแนะในครั้งต่อไป

การประเมินผล

1. สังเกตจากการร่วมกิจกรรม
2. สังเกตจากการซักถามและการสรุป

โปรแกรมการให้ข้อเสนอแนะ

ครั้งที่ 2

เรื่อง สัมพันธภาพกับเพื่อน : การรับฟังความคิดเห็นของเพื่อน

วัตถุประสงค์ 1. เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับการสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อนด้วยการเป็นผู้ที่รับฟังความคิดเห็นของเพื่อน

2. เพื่อให้นักเรียนเห็นความสำคัญของการเป็นผู้รับฟังที่ดี

เวลา 1 ชั่วโมง

อุปกรณ์ เอกสารเรื่อง “ การรับฟังความคิดเห็นของเพื่อน ”

วิธีดำเนินการ

1. ขั้นนำ ผู้วิจัยซักถามนักเรียนเกี่ยวกับเรื่อง การรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนและบอกวัตถุประสงค์ในการให้ข้อเสนอแนะ เรื่อง “ การรับฟังความคิดเห็นของเพื่อน ” ให้นักเรียนทราบ
2. ขั้นดำเนินการให้ข้อเสนอแนะ ผู้วิจัยแจกเอกสารที่มีเนื้อหาเรื่อง “ การรับฟังความคิดเห็นของเพื่อน ” ให้นักเรียนได้ศึกษา จากนั้นผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ซักถามข้อสงสัย
3. ขั้นสรุป ผู้วิจัยให้นักเรียนช่วยกันสรุปเนื้อหาและแนวคิดประโยชน์ที่ได้จากการเรียนรู้จากการศึกษาเอกสารการสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อน และผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม

การประเมินผล

1. สังเกตจากการที่นักเรียนศึกษาเอกสาร
2. สังเกตจากการซักถามและการสรุป

เอกสารเรื่อง " การรับฟังความคิดเห็นของเพื่อน "

คนเรามีความแตกต่างกันทั้งร่างกาย สติปัญญา ความคิด และสังคม ซึ่งเป็นผลมาจากปัจจัยต่างๆ ทั้งทางด้านพันธุกรรม การอบรมเลี้ยงดู ประสบการณ์ และสิ่งแวดล้อม ดังนั้นแต่ละบุคคลจึงมีความคิดเห็นเป็นของตนเอง นักเรียนควรทำความเข้าใจเกี่ยวกับความแตกต่างของความคิดเห็นของแต่ละบุคคล และรู้จักรับฟังความคิดเห็นของบุคคลอื่น ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนสามารถมีสัมพันธภาพกับบุคคลอื่นได้อย่างราบรื่น การรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น นอกจากจะช่วยให้นักเรียนได้ทราบแง่มุมต่าง ๆ ที่นักเรียนไม่ทันคิดหรือไม่ทราบมาก่อน จะช่วยให้นักเรียนรู้จักและเข้าใจความคิดของบุคคลอื่นได้มากขึ้นด้วย

ดังนั้น นักเรียนจึงควรรู้จักรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น โดยเริ่มจากการฝึกหัดให้เป็นผู้มีใจกว้าง มีความอดทนที่จะรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ด้วยความเคารพให้เกียรติต่อกัน ทั้งทางกาย วาจา และความคิด ไม่ล่วงเกินหรือดูหมิ่นความคิดของกันและกัน ให้โอกาสกันและกันในการแสดงความคิดเห็น และเสนอความคิดเห็น ซึ่งจะทำให้ผู้ที่แสดงความคิดเห็นเกิดความมั่นใจ และสบายใจที่จะแสดงความคิดเห็น เพราะไม่ต้องคอยระวังหรือระแวงว่าจะมีใครหัวเราะในความคิดของตน ผลที่ได้รับก็จะทำให้มีสัมพันธภาพดีขึ้น

โปรแกรมการให้ข้อเสนอแนะ

ครั้งที่ 3

เรื่อง สัมพันธภาพกับเพื่อน : การแสดงความคิดเห็นร่วมกับเพื่อน

วัตถุประสงค์ เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้การสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อนเกี่ยวกับการแสดงความคิดเห็นร่วมกับเพื่อน

เวลา 1 ชั่วโมง

อุปกรณ์ เอกสาร เรื่อง “ การแสดงความคิดเห็น ”

วิธีดำเนินการ

1. ขั้นนำ ผู้วิจัยสนทนากลุ่มนักเรียน เกี่ยวกับการพูดคุยกับเพื่อน หรือเมื่อเวลาทำกิจกรรมร่วมกัน หากว่านักเรียนมีความคิดที่ไม่เห็นด้วยกับเพื่อนๆ นักเรียนทำอย่างไรบ้าง และผู้วิจัย บอกถึงวัตถุประสงค์ของการให้ข้อเสนอแนะ เรื่อง “ การแสดงความคิดเห็น ”
2. ขั้นดำเนินการให้ข้อเสนอแนะ ผู้วิจัยแจกเอกสาร เรื่อง “ การแสดงความคิดเห็น ” ซึ่งมีเนื้อหา เกี่ยวกับการแสดงความคิดเห็น ให้นักเรียนอ่าน จากนั้นผู้วิจัย เปิดโอกาสให้ นักเรียนซักถาม
3. ขั้นสรุป ผู้วิจัยให้นักเรียนช่วยกันสรุปข้อคิดที่ได้จากการศึกษาเอกสาร และ ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม

การประเมินผล

สังเกตจากการซักถามและจากการสรุปของนักเรียน

เอกสาร เรื่อง “ การแสดงความคิดเห็น ”

ในการสร้างสัมพันธภาพที่ดี กับเพื่อน นักเรียนต้องเป็นตัวของตัวเอง รู้จักกล้าแสดงความคิดเห็น เพราะการตามใจเพื่อนด้วยการแสดงความคล้อยตามเพื่อนอยู่ตลอดเวลา ทั้ง ๆ ที่นักเรียนมีความคิดเห็นที่แตกต่างออกไป จะทำให้นักเรียนรู้สึกอึดอัดและเหนื่อยล้าในที่สุด ซึ่งจะส่งผลให้สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนและเพื่อนลดลง

ในการแสดงความคิดเห็นเพื่อให้สัมพันธภาพดำเนินไปอย่างราบรื่น นักเรียนควรปฏิบัติดังนี้

1. มั่นใจที่จะแสดงความคิดเห็น เคารพตัวเอง ไม่ดูถูกความคิดเห็นของตนเอง
2. ยกมือขอแสดงความคิดเห็น โดยไม่ต้องรอให้เพื่อนๆ คนอื่นนำก่อน หรือไม่ให้มีคนสนับสนุน
3. ควรรอให้เพื่อนคนที่กำลังแสดงความคิดเห็น พูดจบก่อน แล้วจึงแสดงความคิดเห็น
4. พยายามแสดงความคิดเห็นในเรื่องหรือประเด็นที่กำลังถกเถียงกันอยู่ ไม่ออกนอกเรื่อง

โปรแกรมการให้ข้อเสนอแนะ

ครั้งที่ 4

เรื่อง สัมพันธภาพกับเพื่อน : การให้กำลังใจเพื่อน

วัตถุประสงค์ เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้การสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อนเกี่ยวกับการรู้จักให้กำลังใจเพื่อน

เวลา 1 ชั่วโมง

อุปกรณ์

1. เอกสารเรื่อง “ การให้กำลังใจ ”
2. วิทยูเทป
3. เอกสารเพลง “ กำลัใจ ”

วิธีดำเนินการ

1. ขั้นนำ ผู้วิจัยสนทนากลุ่มนักเรียนเกี่ยวกับการรู้จักให้กำลังใจกันและกัน เมื่อยามที่เพื่อนมีความทุกข์ ไม่สบายใจ หรือทำในสิ่งที่ดีแล้ว พร้อมทั้งเปิดเพลง “ กำลัใจ ” ให้นักเรียนฟังเพลง และให้นักเรียนร้องเพลง “ กำลัใจ ” จากนั้นผู้วิจัยบอกถึงวัตถุประสงค์ของการให้ข้อเสนอแนะให้นักเรียนทราบ
2. ขั้นตอนการให้สนทนา ผู้วิจัยแจกเอกสาร เรื่อง “ การให้กำลังใจเพื่อน ” และซักถามนักเรียนเกี่ยวกับการให้กำลังใจเพื่อนที่นักเรียนเคยประสบมา และเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามและแสดงความคิดเห็น
3. ขั้นสรุป ผู้วิจัยให้นักเรียนช่วยกันสรุปข้อคิด และประโยชน์ที่ได้จากการอภิปรายซักถามเกี่ยวกับการพูดให้กำลังใจเพื่อน เมื่อเห็นว่าเพื่อนมีความเดือดร้อน หรือทุกข์ใจและผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม

การประเมินผล

สังเกตจากการซักถามและการสรุปของนักเรียน

เอกสาร เรื่อง “ การให้กำลังใจ ”

กานดา และ วิทยา เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 วิทยาไม่สบายจึงต้องหยุดเรียนหลายวัน ทำให้เรียนไม่ทันเพื่อน ๆ ครูสุริย์เห็นว่าใกล้จะสอบแล้ว จึงให้กานดาซึ่งเป็นนักเรียนที่เรียนดีและสามารถจะอธิบายวิชาเลขซึ่งเป็นวิชาที่ต้องใช้ความเข้าใจ ขณะที่กานดากำลังอธิบายเลขให้กับวิทยาอยู่นั้น จิตติมาซึ่งเป็นนักเรียนห้องเดียวกัน เข้ามาทักกานดา เพื่อจะชวนกลับบ้าน แต่ กานดายังไม่กลับบ้าน เพราะว่ายังอธิบายเลขให้กับวิทยายังไม่จบ ทำให้ จิตติมาไม่พอใจและต่อว่าวิทยา ทำให้วิทยารู้สึกเสียใจ กานดาจึงอธิบายให้จิตติมาฟังถึงเหตุผลที่วิทยาต้องหยุดเรียนหลายวัน และได้บอกถึงความพยายามของ วิทยา ที่ได้ตั้งใจเรียนดีขึ้น จิตติมาจึงเข้าใจ และพูดให้กำลังใจวิทยา และบอกให้วิทยาพยายามตั้งใจเรียน โดยทบทวนให้มาก ๆ วิทยา รู้สึกมีกำลังใจเพิ่มขึ้นและบอกกับกานดาและจิตติมาว่าตนเองจะพยายามไม่ขาดเรียนและรักษาสุขภาพให้ดี

เพลง กำลังใจ

ในยามที่ท้อแท้ ขอเพียงแค่คนหนึ่ง ที่คิดถึง และคอยห่วงใย
 ในยามที่ชีวิต หม่นหมองร้องไห้ ขอเพียงมีใคร ปลอบใจสักคน
 ในวันที่โลกร้าง ความหวังให้ขาด มั่นขาดมันหาย ใครจะช่วยเติม
 เพิ่มพลังใจ ให้ฉันได้เริ่ม ต่อสู้อีกครั้ง บนหนทางไกล
 กำลังใจ จากใครหนอ ขอเป็นทาน ให้ฝันให้ใฝ่ ให้ชีวิตได้มีแรงใจ
 ให้ดวงใจลุกโชนความหวัง
 กำลังใจ จากใครหนอ ขอเป็นทาน ให้ฉันได้ไหม ดังหยาดฝน
 บนฟากฟ้าไกล ที่หยาดริน สู่พื้น...ดินแห้งผาก

โปรแกรมการให้ข้อเสนอแนะ

ครั้งที่ 5

เรื่อง สัมพันธภาพกับเพื่อน : การให้อภัยเพื่อน

วัตถุประสงค์ 1. เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้การสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อนเกี่ยวกับการให้อภัยเมื่อเพื่อนทำผิด

 2. เพื่อให้นักเรียนรู้จักการยอมรับผิด เมื่อทำให้เพื่อนเดือดร้อน

เวลา 1 ชั่วโมง

อุปกรณ์ เอกสาร เรื่อง “การให้อภัยเพื่อน”

วิธีดำเนินการ

1. ขั้นนำ ผู้วิจัยซักถามนักเรียนเกี่ยวกับเรื่อง การรู้จักให้อภัยในความผิดของผู้อื่น และรู้จักยอมรับผิดเมื่อทำในสิ่งที่ผิด พร้อมทั้งยกตัวอย่างประกอบ และให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น
2. ขั้นดำเนินการให้ข้อเสนอแนะ ผู้วิจัยแจกเอกสารเรื่อง “การให้อภัยเพื่อน” ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับการให้อภัยเมื่อเพื่อนทำผิด ให้นักเรียนอ่าน จากนั้นผู้วิจัยเปิดโอกาสให้ นักเรียนซักถาม
3. ขั้นสรุป ผู้วิจัยให้นักเรียนช่วยกันสรุปข้อคิด และประโยชน์ที่ได้เรียนรู้จากเอกสาร และผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม

การประเมินผล

สังเกตจากการสนทนาซักถามและการสรุปของนักเรียน

เอกสาร เรื่อง “ การให้อภัยเพื่อน ”

ในช่วงพักกลางวัน ปัญญา นั่งอ่านหนังสืออยู่ใต้ต้นไม้ เพื่อเตรียมตัวสอบในวันพรุ่งนี้ ขณะที่นั่งอ่านหนังสืออยู่นั้น จันทราได้เดินถือแก้วน้ำผ่านมา แต่เผอิญขณะที่เดินผ่าน ก่องเกียรติ กำลังเตะบอลอยู่ลูกบอลมาถูกจันทรา ทำให้แก้วน้ำที่จันทราถือมาหล่นและน้ำในแก้วหกรดหนังสือของปัญญาจนเปียก ทำให้ปัญญาเกิดความไม่พอใจและต่อว่าจันทรา จึงเกิดการถกเถียงกันขึ้น

ก่องเกียรติ เห็นว่าปัญญาและจันทรากำลังเถียงกันอยู่ จึงเดินไปอธิบายถึงสาเหตุที่ทำให้หนังสือของปัญญาเปียกน้ำ และขอโทษปัญญาและจันทราที่ทำให้เกิดเรื่องขึ้น ปัญญาจึงไม่ว่าอะไร และให้อภัยต่อการกระทำของก่องเกียรติที่ไม่ได้ตั้งใจ และขอโทษกานดา ที่ต่อว่าและแสดงอาการที่ไม่พอใจ กานดาให้อภัยกับปัญญา และขอโทษปัญญาที่ทำให้หนังสือของปัญญาเปียกด้วยเช่นกัน

กานดา ปัญญา และก่องเกียรติ จึงเข้าใจกันและช่วยกันนำหนังสือของปัญญาไปผึ่งแดด

ในการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับเพื่อน นักเรียนควรยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล และรู้จักให้อภัยเมื่อเพื่อนทำผิด เพราะบุคคลย่อมมีความแตกต่างกัน ย่อมที่จะผิดพลาดได้ ไม่มีใครที่ไม่เคยผิดพลาด บางครั้งอาจกระทำผิดไปโดยไม่ได้ตั้งใจ ดังนั้นเมื่อทำผิด นักเรียนจึงควรรู้จักให้อภัย เห็นใจ ซึ่งจะช่วยให้สัมพันธภาพของนักเรียนกับเพื่อนดำเนินไปด้วยความราบรื่น มีความเห็นอกเห็นใจกัน นำไปสู่การช่วยเหลือพึ่งพาอาศัยกัน ไม่ทะเลาะกัน

ในการให้อภัยกัน ควรปฏิบัติดังนี้

1. พิจารณาถึงสาเหตุของความผิดพลาดหรือเหตุการณ์นั้นๆ
2. พยายามมองเพื่อนในแง่ดี ไม่มีอคติ
3. ทบทวนสถานการณ์ด้วยเหตุผล
4. พยายามยับยั้งชั่งใจ และมีความอดทน

โปรแกรมการให้ข้อเสนอแนะ

ครั้งที่ 6

เรื่อง สัมพันธภาพกับเพื่อน : การยกย่องชมเชยเมื่อเพื่อนประสบความสำเร็จ

วัตถุประสงค์ เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้การสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อนเกี่ยวกับการยกย่องชมเชยเพื่อน เมื่อเพื่อนประสบความสำเร็จ

เวลา 1 ชั่วโมง

อุปกรณ์ เอกสาร เรื่อง " การยกย่องชมเชยเพื่อน "

วิธีดำเนินการ

1. ขั้นนำ ผู้วิจัยสนทนากับนักเรียนว่า เมื่อนักเรียนทำสิ่งใดประสบความสำเร็จ นักเรียนต้องการให้เพื่อนปฏิบัติอย่างไร และผู้วิจัยสนทนาถึงการรู้จักพูดคำยกย่องชมเชยเพื่อนในสิ่งที่ดี เพื่อ เป็นการสร้างสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน และนักเรียนพูดกับเพื่อนว่าอย่างไรบ้าง จึงจะเหมาะสม

2. ขั้นตอนการให้ข้อเสนอแนะ

2.1 ผู้วิจัยแจกเอกสาร เรื่อง " การยกย่องชมเชยเพื่อน " ให้นักเรียนอ่าน

2.2 ให้นักเรียนยกตัวอย่างพฤติกรรมของตนเอง เมื่อเพื่อนประสบความสำเร็จ นักเรียนได้ปฏิบัติอย่างไรกับเพื่อนและเพื่อนมีพฤติกรรมต่อนักเรียนอย่างไร

2.3 ผู้วิจัยให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น และเสนอแนะวิธีที่สร้างสัมพันธภาพกับเพื่อนในการกล่าวคำยกย่องชมเชยเพื่อน และเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถาม

3. ขั้นสรุป ผู้วิจัยให้นักเรียนช่วยกันสรุปข้อคิดที่ได้จากการศึกษาเอกสารในเรื่อง การกล่าวคำยกย่องชมเชยเพื่อน เมื่อเพื่อนประสบความสำเร็จ และผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม

การประเมินผล

สังเกตจากการสนทนาซักถามและจากการสรุปของนักเรียน

เอกสาร เรื่อง การยกย่องชมเชยเพื่อน

การยกย่องมิใช่จะต้องเป็นการสรรเสริญ เยินยอ เสมอไป การยกย่องให้บุคคลรู้สึกว่าเขาเป็นคนสำคัญ ไม่จำเป็นต้องพูด หรือประกาศให้ใครทราบเสมอไป เราอาจทำได้โดยการแสดงออกอย่างอื่นได้มากมาย อาจจะเป็นด้วยการแสดงกิริยานอบน้อม อ่อนโยน หรือการทักทายก็เป็นการยกย่อง การยิ้มแย้ม การโค้งหรือการก้มศีรษะยอมเป็นการยกย่องให้เกียรติกันทั้งสิ้น การยกย่องชมเชย แสดงความยินดี ด้วยความจริงใจและสุจริตใจ รวมทั้งการทำทางกำนัล

การยกย่องชมเชยเพื่อนมีความสำคัญในการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับเพื่อน จะทำให้ผู้ถูกชมเชยรู้สึกว่า ผู้กล่าวคำชมเชยมีความสนใจ ใส่ใจต่อตนเอง จะเกิดความรู้สึกที่ดีต่อผู้พูด กล่าวในการกล่าวคำชมเชย ผู้พูดต้องพูดออกมาจากความรู้สึกที่แท้จริง เพราะผู้ฟังสามารถรู้ได้ว่าผู้พูดนั้นกล่าวชมเชยอย่างจริงใจเพียงใด โดยที่คำชมเชยนั้นไม่ควรเกินความเป็นจริงมากนัก เช่น “ผิวเธอขาวเหมือนพวกนางงามเลยนะ” ทั้งๆ ที่ ผิวสีดำนางงาม ถ้ากล่าวชมเชยในลักษณะเกินความเป็นจริงมาก ผู้ถูกชมเชยอาจจะรู้สึกเขินอาย และเกิดความรู้สึกที่ไม่ดีกับผู้กล่าวชม เพราะรู้ว่าไม่เป็นความจริง

ดังนั้นการกล่าวคำชมเชยต้องแสดงออกด้วยความจริงใจ พูดในสิ่งที่ตนเองรู้สึกจริงๆ และข้อที่สำคัญไม่ควรกล่าวคำชมเชยในจุดที่เป็นปมด้อยของผู้อื่น

หลายคนเคยได้รับแต่คำตำหนิติเตียนเป็นอันมาก จนไม่รู้ว่าจะทำตนอย่างไร เมื่อผู้ใดมาใช้คำพูดยกย่องชมเชย มักจะพูดสวนกลับคำไปทันที ไม่กล้ายอมรับ และไม่กล้ารู้สึกยินดีในถ้อยคำดี ๆ เหล่านั้น เช่น มีคนพูดชมว่า “เธอใส่เสื้อชุดนี้สวยจัง” เรามักพูดสวนทันทีว่า “เธอก็ใส่เสื้อยี่ห้อสวยจัง”

เราควรชอบและมีความสุขที่ได้ยินคำชมเชยจากใจจริง ควรฝึกตนเองเพื่อให้รู้สึกซาบซึ้งกับคำชมเชยที่เขาได้แสดงออกต่อเรา

โปรแกรมการให้ข้อสนเทศ

ครั้งที่ 7

เรื่อง สัมพันธภาพกับเพื่อน : การให้ความช่วยเหลือเพื่อน

วัตถุประสงค์ เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้การสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อนเกี่ยวกับการรู้จักช่วยเหลือเพื่อน

เวลา 1 ชั่วโมง

อุปกรณ์ เอกสาร เรื่อง " การให้ความช่วยเหลือเพื่อน "

วิธีดำเนินการ

1. ขั้นนำ ผู้วิจัยสนทนากลุ่มนักเรียนเกี่ยวกับเรื่องการช่วยเหลือเพื่อน ว่านักเรียนเคยได้รับการช่วยเหลือหรือช่วยเหลือเพื่อนบ้างหรือไม่ และนักเรียนมีความรู้สึกอย่างไรที่ได้ทำเช่นนั้น
ผู้วิจัยบอกถึงวัตถุประสงค์ของการให้ข้อสนเทศเรื่อง " การให้ความช่วยเหลือเพื่อน "

ให้นักเรียนทราบ

2. ขั้นตอนการให้ข้อสนเทศ ผู้วิจัยแจกเอกสารที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการช่วยเหลือเพื่อน ให้นักเรียนอ่าน จากนั้นผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถาม

3. ขั้นสรุป ผู้วิจัยให้นักเรียนช่วยกันสรุปข้อคิดและประโยชน์ที่ได้จากการศึกษาเอกสาร และผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม

การประเมินผล

สังเกตจากการสนทนากลุ่ม และจากการสรุปของนักเรียน

เอกสาร เรื่อง “ การให้ความช่วยเหลือเพื่อน ”

การให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เป็นการแสดงออกของความเป็นมิตรที่ดี ทำให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน การช่วยเหลือกันจะทำให้ผู้ให้ความช่วยเหลือได้รับความรักความซาบซึ้งความประทับใจจากผู้ที่ได้รับการช่วยเหลือ และผู้ที่ได้รับความช่วยเหลือก็จะพ้นจากความทุกข์ความเดือดร้อน เกิดความสุขใจที่ได้รับการช่วยเหลือ

การช่วยเหลือกันสามารถทำได้ดังนี้

1. แสดงความรักความห่วงใย และเอาใจใส่ต่อเพื่อน
2. ให้ความช่วยเหลือ กำลังกาย กำลังทรัพย์และกำลังสติปัญญา เมื่อเพื่อนเดือดร้อน และนักเรียนสามารถช่วยได้
3. ช่วยเหลือโดยการให้คำแนะนำ ให้คำปรึกษาหารือ และให้กำลังใจเมื่อเพื่อนเดือดร้อน
4. ช่วยสนับสนุนในการทำกิจกรรม หรือการทำงานของเพื่อนด้วยความเต็มใจ

การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เป็นสิ่งสำคัญในสังคม การช่วยเหลือกันแสดงถึงความเป็นคนมีน้ำใจ และเป็นเสน่ห์อย่างหนึ่งของผู้นั้น การปลูกฝังนิสัยให้เป็นผู้ที่ช่วยเหลือผู้อื่น จะทำให้ผู้นั้นเป็นที่ต้องการของสังคม และเป็นที่รักของคนรอบข้าง

การช่วยเหลือผู้อื่น จะต้องกระทำด้วยความเต็มใจ จริงใจ ไม่หวังผลตอบแทน ต้องช่วยเหลือในสิ่งที่ถูกต้อง และจะต้องกระทำในขอบข่ายกำลังความสามารถของเราเท่านั้น ได้แก่ ช่วยเพื่อนถือของ ช่วยเพื่อนทำงาน ทำงานแทนเพื่อน ช่วยอธิบายให้เพื่อนเข้าใจเนื้อหาบางส่วนที่เพื่อนไม่เข้าใจ หรือให้เพื่อนยิ้มสดุดจางาน หรือตำราเรียน เป็นต้น

คนส่วนมากเข้าใจผิดเกี่ยวกับการช่วยเหลือผู้อื่นโดยคิดว่า เป็นการยอมให้ใครบางคนทำตามใจเขา หรือเป็นการจัดเตรียมหาสิ่งที่จำเป็นให้แก่เขา แต่ในความเป็นจริงหากเรายึดติดอยู่กับการช่วยเหลือผู้อื่นแล้ว เราจะกลายเป็นผู้ที่ทำตัวเป็น “แม่” อยู่ตลอดเวลา คือมีลักษณะที่จะต้องคอยสนองความต้องการของบุคคลอื่นอยู่เสมอ ซึ่งผู้ที่ทำตัวแบบนี้จะรู้สึกทุกข์ทรมานใจอยู่เสมอ เพราะมักจะทำสิ่งต่าง ๆ ให้บุคคลอื่นอย่างมากมาย ดังนั้น ผู้ที่ทำตัวเป็นผู้คอยช่วยเหลือผู้อื่นอยู่ตลอดเวลาจะรู้สึกเหนื่อยหน่ายทั้งกายและใจ ทำให้กลายเป็นคนที่เหินห่างตัวเอง

ในทางตรงกันข้าม ถ้าเราเป็นตัวของเราเอง เราจะรู้ว่าการสร้างความสมดุลระหว่างความต้องการของเราและของผู้อื่น ถึงแม้เราจะช่วยเหลือผู้อื่นในยามที่เขามีปัญหา แต่เราจะไม่แก้ปัญหานั้นทั้งหมดทุกอย่าง เพราะเรามีความเชื่อมั่นว่า บุคคลมีความสามารถที่จะรับผิดชอบตนเองได้ เราจะช่วยเหลือผู้อื่นในขอบเขตที่เหมาะสมโดยไม่ทำร้ายตนเอง โดยจะทำอะไรก็ตามก็เพราะ ความเป็นห่วง มิใช่ เพราะเป็นหน้าที่ เพื่อนของเราปฏิบัติหน้าที่ดีต่อเรา ก็มิใช่เพราะเราทำอะไรให้แก่เขา แต่เป็นเพราะเรามีความจริงใจต่อเขา

โปรแกรมการให้ข้อเสนอแนะ

ครั้งที่ 8

เรื่อง สัมพันธ์ภาพกับเพื่อน : การให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมที่ได้รับมอบหมาย

วัตถุประสงค์ เพื่อให้ นักเรียนได้เรียนรู้การสร้างสัมพันธ์ภาพกับเพื่อนเกี่ยวกับการให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมที่ได้รับมอบหมาย

เวลา 1 ชั่วโมง

อุปกรณ์ เอกสารเรื่อง “ การให้ความร่วมมือในการทำงานที่ได้รับมอบหมาย ”

วิธีดำเนินการ

1. ขั้นนำ ผู้วิจัยสนทนากลุ่มนักเรียนเกี่ยวกับเรื่องกิจกรรม ที่นักเรียนต้องรับผิดชอบด้วยกันว่า นักเรียนเคยพบอุปสรรคในการทำกิจกรรมเหล่านั้นหรือไม่ และนักเรียนรู้สึกอย่างไร ผู้วิจัยบอกถึงวัตถุประสงค์ของการให้ข้อเสนอแนะเรื่อง “ การให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมที่ได้รับมอบหมาย ” ให้นักเรียนทราบ
2. ขั้นดำเนินการให้ข้อเสนอแนะ ผู้วิจัยแจกเอกสาร เรื่อง “ การให้ความร่วมมือในการทำงานที่ได้รับมอบหมาย ” ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการให้ความร่วมมือในการทำ กิจกรรมที่ได้รับมอบหมาย ให้นักเรียนอ่าน และผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถาม
3. ขั้นสรุป ผู้วิจัยให้นักเรียนช่วยกันสรุปข้อคิดและประโยชน์ที่ได้จากการศึกษาเอกสาร และผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม

การประเมินผล

สังเกตจากการสนทนากลุ่มและจากการสรุปของนักเรียน

เอกสาร เรื่อง การให้ความร่วมมือในการทำงานที่ได้รับมอบหมาย

คำสั่ง ให้นักเรียนอ่านเอกสารต่อไปนี้แล้วให้แสดงความคิดเห็น

ในการทำงานร่วมกัน ต้องไม่ทำอะไรให้เดือดร้อนผู้อื่น และต้องสร้างลักษณะนิสัย เห็นอกเห็นใจกัน จะทำให้งานต่างๆ สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

1. การอยู่ร่วมกัน ทำงานร่วมกัน ต้องไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน การอยู่ร่วมกันกับคนหมู่มาก จำเป็นต้องมีอะไรที่ไม่สะดวกสบายอยู่บ้าง จะทำอะไรตามอำเภอใจ โดยไม่นึกถึงคนอื่นเลยนั้นไม่ได้

2. การรู้จักเกรงใจกันเป็นสมบัติของผู้ดี จะทำให้มีความสบายใจเกิดขึ้นทั้งสองฝ่าย
การทำงานร่วมกันต้องรู้จักเกรงใจกัน ไม่ทำสิ่งที่ก่อให้เกิดความรำคาญแก่ผู้อื่น

3. การทำงานร่วมกัน มีความเข้าใจซึ่งกันและกัน จะทำให้งานเสร็จลุล่วงไปด้วยดี

การทำงานเป็นกลุ่ม ทุกคนต้องอาศัยความร่วมมือ ร่วมใจ ประสานกันเอาใจเขามาใส่ใจเราต้องมีความเกรงใจกันเห็นใจซึ่งกันและกันมีความอดทนจะทำให้อยู่ด้วยกันได้อย่างมีความสุข

เนื่องจากทุกคนต้องมีหน้าที่ ที่ต้องปฏิบัติทั้งของตนเองและหน้าที่ ที่ได้รับมอบหมายในด้านการงานและในส่วนบุคคล ดังนั้นก็ควรจะตั้งใจทำงานทำหน้าที่ของตนให้เสร็จตามที่ได้รับมอบหมาย ไม่ละเลยทอดทิ้ง ผู้ที่มีความรับผิดชอบในการงานเป็นผู้ที่เอาใจใส่ในการงานของตน คอยหาทางให้การงานของตนก้าวหน้า และหาทางป้องกันไม่ให้เกิดความบกพร่องเสื่อมเสียในวงงานที่ตนได้รับผิดชอบอยู่ ผู้ที่รับผิดชอบต่อหน้าที่ย่อมถือว่าการงานที่ได้รับมอบหมายเป็นหน้าที่ ของตนที่สำคัญ และปฏิบัติตามระเบียบต่างๆ ที่วางไว้ให้เป็นแนวทางปฏิบัติสำหรับหน้าที่แต่ละอย่าง ผู้ที่มีความรับผิดชอบในหน้าที่จะถือว่าเป็นข้อเสียอย่างร้ายแรง ถ้าตนปฏิบัติงานในหน้าที่ บกพร่องไป ดังนั้นจึงยอมที่จะไม่มอบงานของตนให้ผู้อื่นทำแทน เพื่อเห็นแก่ความสะดวกสบายเป็นครั้งคราว

หลักสำคัญที่จะให้ผู้อื่นร่วมงานเป็นอย่างดีได้นั้น มี 2 ประการ คือ

1. ต้องปฏิบัติตัวให้เป็นที่ยอมรับของผู้อื่น
2. ต้องปฏิบัติต่อผู้อื่นที่จะให้ผู้อื่นเกิดความพอใจในงาน ที่ตนต้องการความร่วมมือ ซึ่ง

ถ้าหากผู้ที่ช่วยเหลืองานนั้น พอใจงานแล้ว ย่อมจะให้ความร่วมมือด้วยความแข็งขัน เต็มใจ เสมือนว่างานนั้นคืองานของเขาด้วยเหมือนกัน

โปรแกรมการให้ข้อเสนอแนะ

ครั้งที่ 9

เรื่อง สัมพันธภาพกับเพื่อน : การรับฟังความคิดเห็นของเพื่อน การแสดงความคิดเห็น
ร่วมกับเพื่อน การให้กำลังใจเพื่อน

วัตถุประสงค์ เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้การสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อนเกี่ยวกับการรับฟังความคิดเห็นของเพื่อน การแสดงความคิดเห็นของเพื่อน การให้กำลังใจเพื่อน

เวลา 1 ชั่วโมง

อุปกรณ์ เอกสารสัมพันธภาพกับเพื่อน การรับฟังความคิดเห็น การแสดงความคิดเห็น
การให้กำลังใจเพื่อน

วิธีดำเนินการ

1. ขั้นนำ ผู้วิจัยสนทนากับนักเรียนเกี่ยวกับการสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อนในการรับฟังความคิดเห็น การแสดงความคิดเห็นและการรู้จักให้กำลังใจเพื่อน
2. ขั้นตอนการให้ข้อเสนอแนะ ผู้วิจัยแจกเอกสารให้กับนักเรียนเพื่อศึกษาหาความรู้จากเอกสารและเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ซักถามข้อสงสัย
3. ขั้นสรุป ผู้วิจัยให้นักเรียนช่วยกันสรุปข้อคิดและประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษาเอกสารและผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม

การประเมินผล

1. สังเกตจากการเข้าร่วมกิจกรรม
2. สังเกตจากการซักถามและจากการสรุป

เอกสารเรื่อง สัมพันธภาพกับเพื่อน

การรับฟังความคิดเห็นของเพื่อน การแสดงความคิดเห็น และการให้กำลังใจเพื่อน

การฟังมีความสำคัญมากกว่าการได้พูด การฟังอย่างมีประสิทธิภาพคือการเลือกฟังหรือสนใจเรื่องที่เป็นสาระ มีประโยชน์ต่อตนเองและพฤติกรรมของตนเอง ได้ความรู้ ได้ประโยชน์และเข้าใจตามความคิดของผู้พูด ข้อขัดแย้งต่างๆ มักเกิดจากการที่ไม่พยายามตั้งใจฟังหรือไม่พยายามที่จะทำความเข้าใจให้ดีกว่าอีกฝ่ายหนึ่งต้องการพูดหรือหมายถึงอะไรนั่นเอง คือพยายามจะขัดแย้งหรือขัดแย้งความคิดเห็นของตนเองให้ผู้อื่นเกิดพิพาทเป็นศัตรูตั้งแต่แรก

การฟังอย่างมีประสิทธิภาพมีดังนี้

1. ฝึกการฟังโดยการฝึกหัดใช้สมองในเรื่องที่ยาวๆและยากบ่อยๆ
 2. ฝึกให้เป็นคนใจเย็น ฟังสิ่งที่แสดงหรือผิดพลาดเล็กๆน้อยๆ ของผู้พูดเป็นเรื่องธรรมดา อย่าให้เกิดความโกรธ หรือหงุดหงิด
 3. พยายามตั้งใจฟังจริงๆ
 4. ค้นหาจุดสำคัญ ใจความของเรื่องว่าส่วนใดเป็นความเห็นหรือข้อคิด ของผู้พูด อย่าฟังเฉพาะข้อเท็จจริง โดยไม่ฟังคำอธิบายหรือข้อคิดเห็น
 5. สังเกตท่วงท่าของ น้ำเสียง การเคลื่อนไหวต่างๆ ซึ่งจะบอกความรู้สึกของผู้พูด
- ดังนั้นการรับฟังความคิดเห็นของคนอื่นจึงเป็นการกระทำที่เราควรฝึกฝนให้ติดเป็นนิสัย โดยเริ่มจากการฝึกหัดให้เป็นผู้มีใจกว้าง มีความอดทนที่จะรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ด้วยความเคารพให้เกียรติกัน ทั้งกาย วาจา และความคิด ให้โอกาสแก่กันในการแสดงความคิดเห็น การเสนอความคิดเห็นของกันและกันตามโอกาสอันควร ผู้ที่แสดงความคิดเห็นกับเราก็คงเกิดความมั่นใจสบายใจที่จะทำงานหรือแสดงความคิดเห็น

โปรแกรมการให้ข้อเสนอแนะ

ครั้งที่ 10

เรื่อง สัมพันธภาพกับเพื่อน : การให้อภัยเพื่อน การยกย่องชมเชยเมื่อเพื่อนประสบความสำเร็จ การให้ความช่วยเหลือเพื่อน การให้ความร่วมมือกับเพื่อนในการทำกิจกรรมที่ได้รับมอบหมาย

วัตถุประสงค์ เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้การสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อน เกี่ยวกับการให้อภัยเพื่อน การยกย่องชมเชยเมื่อเพื่อนประสบความสำเร็จ การให้ความช่วยเหลือเพื่อน การให้ความร่วมมือกับเพื่อนในการทำกิจกรรมที่ได้รับมอบหมาย

เวลา 1 ชั่วโมง

อุปกรณ์ เอกสาร สัมพันธภาพกับเพื่อน : การให้อภัยเพื่อน การยกย่องชมเชยเมื่อเพื่อนประสบความสำเร็จ การให้ความช่วยเหลือเพื่อน การให้ความร่วมมือกับเพื่อนในการทำกิจกรรมที่ได้รับมอบหมาย

วิธีดำเนินการ

1. **ขั้นนำ** ผู้วิจัยสนทนาและทบทวนวัตถุประสงค์ของการเข้าร่วมกิจกรรมและบอกวัตถุประสงค์ของการเข้ากิจกรรมในครั้งนี้ในการสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อนเกี่ยวกับการให้อภัยเพื่อน การยกย่องชมเชยเมื่อเพื่อนประสบความสำเร็จ การให้ความช่วยเหลือ การให้ความร่วมมือกับเพื่อนในการทำกิจกรรมที่ได้รับมอบหมาย
2. **ขั้นดำเนินการให้ข้อเสนอแนะ** ผู้วิจัยแจกเอกสารเกี่ยวกับการให้อภัยเพื่อน การยกย่องชมเชยเมื่อเพื่อนประสบความสำเร็จ การให้ความช่วยเหลือเพื่อน การให้ความร่วมมือกับเพื่อนในการทำกิจกรรมที่ได้รับมอบหมาย โดยได้ศึกษาจากเอกสารและเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ซักถาม
3. **ขั้นสรุป** ผู้วิจัยให้นักเรียนช่วยกันสรุปข้อคิดเห็นและประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษาเอกสารและนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม และผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม

การประเมินผล

สังเกตจากการซักถามและการสรุป

เอกสารสัมพันธ์ภาพกับเพื่อน

การให้อภัยเพื่อน การยกย่องชมเชยเมื่อเพื่อนประสบความสำเร็จ การให้ความช่วยเหลือเพื่อน การให้ความร่วมมือกับเพื่อนในการทำกิจกรรมที่ได้รับมอบหมาย

เมื่อเราอยู่ร่วมกัน ย่อมทำอะไรผิดพลาดบกพร่องเป็นเรื่องธรรมดา บางครั้งอาจจะละเมิดหรือล่วงเกินสิทธิด้านร่างกายของเพื่อนโดยไม่เจตนา ทำให้เพื่อนรู้สึกเสียใจ ร้อนใจ ซึ่งอาจเป็นสาเหตุแห่งการทะเลาะวิวาทกัน ดังนั้นเมื่อนักเรียนรู้ตัวควรที่จะต้องกล่าว "ขอโทษ" เพื่อนและเพื่อนก็ควรที่จะรู้จักการให้อภัยเพื่อนเป็นการรักษาสัมพันธ์ภาพที่ดีต่อกัน อีกทั้งยังเป็นการรักษาความสามัคคีอีกด้วย

การช่วยเหลือซึ่งกันและกันเป็นสิ่งสำคัญในสังคม การช่วยเหลือกันแสดงถึงความเป็นคนมีน้ำใจ และเป็นเสน่ห์อย่างหนึ่ง การปลูกฝังนิสัยให้เป็นผู้ที่ช่วยเหลือผู้อื่น จะทำให้เป็นที่ต้องการของสังคมและเป็นที่รักของคนรอบข้าง

การช่วยเหลือผู้อื่น จะต้องกระทำด้วยความเต็มใจ จริงใจ ไม่หวังผลตอบแทน ต้องช่วยเหลือในสิ่งที่ถูกต้อง และต้องกระทำในขอบข่ายกำลังความสามารถของเราเท่านั้น ได้แก่ ช่วยเพื่อนถือของ ช่วยเพื่อนทำงาน ทำงานแทนเพื่อน ช่วยอธิบายให้เพื่อนเข้าใจเนื้อหาบางส่วนที่เพื่อนไม่เข้าใจ หรือให้เพื่อนยืมสมุดจดงาน

ในการทำงานร่วมกันก็ต้องไม่ทำอะไรให้เดือดร้อนผู้อื่น ต้องรู้จักเกรงใจ และสร้างลักษณะนิสัยเห็นอกเห็นใจกัน จะทำให้งานต่างๆ สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

1. การทำงานร่วมกันต้องเห็นใจซึ่งกันและกัน
2. รู้จักเกรงใจกัน
3. มีความเข้าใจซึ่งกันและกัน จะทำให้งานสำเร็จลุล่วงได้ดี

ฉะนั้น การทำงานเป็นกลุ่ม ทุกคนต้องอาศัยความร่วมมือ ร่วมใจ ประสานกันเอาใจเขามาใส่ใจเรา ต้องมีความเกรงใจกัน เห็นใจซึ่งกันและกัน อดกลั้น อดทน และมีความเมตตาธรรม จะทำให้การอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข

โปรแกรมการให้ข้อเสนอแนะ

ครั้งที่ 11

เรื่อง การสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อน

วัตถุประสงค์ 1. เพื่อสรุปการสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อนในการเข้าร่วมกิจกรรมการให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อนทุกด้าน

2. เพื่อให้นักเรียนทราบแนวทางและการนำสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปประยุกต์ใช้เพื่อสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับเพื่อน

เวลา 1 ชั่วโมง

อุปกรณ์ เอกสารการสรุป สัมพันธภาพกับเพื่อนในแต่ละด้านที่ได้ ศึกษาในการเข้าร่วมกลุ่มการให้ข้อเสนอแนะ

วิธีดำเนินการ

1. ขั้นนำ ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันสรุปเรื่องการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับเพื่อนว่าจำเป็นต้องมีทักษะในด้าน การรู้จักรับฟังความคิดเห็นของเพื่อน การแสดงความคิดเห็นร่วมกับเพื่อน การให้อภัยเมื่อเพื่อนทำผิด การให้กำลังใจเพื่อน การยกย่องชมเชยเมื่อเพื่อนประสบความสำเร็จ การให้ความช่วยเหลือเพื่อน การให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมที่ได้รับมอบหมาย ในแต่ละด้าน
2. ขั้นตอนการให้ข้อเสนอแนะ ผู้วิจัย แจกเอกสารการสรุปสัมพันธภาพกับเพื่อนที่นักเรียนได้เคยเรียนมาให้ให้นักเรียนอ่านและผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถาม
3. ขั้นสรุป ผู้วิจัยให้นักเรียนช่วยกันสรุปข้อคิดและประโยชน์ ที่ได้จากการศึกษาเอกสาร และผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม

การประเมินผล

สังเกตจากการร่วมสนทนาซักถามและการสรุปของนักเรียน

เอกสาร สัมพันธภาพกับเพื่อน

คนเราทุกคนมีความแตกต่างกัน เนื่องจากมีองค์ประกอบหลายอย่างทั้งความรู้สึกนึกคิด ทศนคติ และประสบการณ์ พฤติกรรมการแสดงออกของบุคคลที่ต่างกัน เป็นสาเหตุของการไม่พอใจกัน ไม่ยอมรับกัน หรือเป็นปฏิปักษ์ต่อกัน อันเป็นผลถึงการขาดสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน

การที่จะสร้างสัมพันธภาพที่ดีต่อกันนั้น จึงต้องอาศัยความเข้าใจในเรื่องของธรรมชาติมนุษย์ เข้าใจในเรื่องความแตกต่างระหว่างบุคคล การเข้าใจในพฤติกรรมการแสดงออกของผู้อื่น จำเป็นต้องอาศัยการศึกษาจากข้อมูล ซึ่งเป็นสาเหตุของพฤติกรรม การได้รู้ถึงสาเหตุกับความเข้าใจในธรรมชาติของตน รวมทั้งธรรมชาติของตนเอง และผู้อื่น จะช่วยให้เข้าใจพฤติกรรม

การที่จะทราบข้อมูลต่าง ๆ ของบุคคลอื่นได้จำเป็นต้องอาศัยการเปิดเผยจากบุคคลนั้น จะช่วยให้เข้าใจและรู้สึกเห็นอกเห็นใจบุคคลอื่นดีขึ้น และเมื่อเห็นใจคนอื่นอย่างจริงใจเราก็จะยอมรับบุคคลนั้น ซึ่งจะเป็นไปอย่างจริงใจ รู้สึกอบอุ่น ปลอดภัย เกิดความไว้วางใจและยอมรับข้อติชม วิพากษ์วิจารณ์ต่าง ๆ การยอมรับนี้จะส่งผลต่อการพัฒนาตนเอง ปรับปรุงตนเอง และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และหากสัมพันธภาพดำเนินไปเรื่อย ๆ ก็จะช่วยให้สัมพันธภาพระหว่างบุคคลนั้นพัฒนายิ่งขึ้น

ในการสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่น อาจใช้หลักต่อไปนี้

1. ทักทายผู้อื่นก่อน อย่ารีรอให้คนอื่นเข้ามาหาเรา เป็นการแสดงให้เห็นว่าเราให้ความสำคัญกับเขา การทักทายที่ดีที่สุดคือ การยิ้มให้กับผู้ที่เราต้องการจะสร้างสัมพันธภาพด้วย ถ้าเป็นคนที่เราเคยรู้จัก เคยพูดคุยด้วยเราควรจะเข้าไปทักทายโดยการพูดคุย

2. มีความจริงใจในการสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น
3. หลีกเลี่ยงการนินทาบุคคลอื่น
4. เมื่อเกิดความบกพร่องในหน้าที่การงาน อย่าโยนความผิดให้กับบุคคลอื่น
5. ยกย่องชมเชยบุคคลอื่นในสิ่งสมควรด้วยความจริงใจ
6. ให้ความร่วมมือในกิจกรรมของผู้อื่นด้วยความเต็มใจ
7. ฟังความคิดเห็นของบุคคลอื่นบ้าง
8. ให้บุคคลอื่นมีส่วนร่วมในความรับผิดชอบในงาน
9. พยายามหลีกเลี่ยงการทำตัวเหนือผู้อื่น
10. ทำตนให้เสมอต้นเสมอปลาย
11. มีใจกว้างและเอื้อเฟื้อต่อบุคคลอื่น
12. ให้ความเห็นอกเห็นใจช่วยเหลือผู้อื่นในยามทุกขวิรอน

โปรแกรมการให้ข้อเสนอแนะ

ครั้งที่ 12

เรื่อง ปัจฉิมนิเทศ

วัตถุประสงค์ 1. เพื่อให้นักเรียนได้ทบทวนข้อคิดต่างๆ และอภิปรายสรุปผล การเรียนรู้ เกี่ยวกับ การสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อนที่ได้จากการได้รับข้อเสนอแนะ

2. เพื่อให้นักเรียนสรุปผลและประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรม

เวลา 1 ชั่วโมง

อุปกรณ์ 1. กระดาษ

2. ดินสอ

3. เชือก

4. เทปบันทึกเสียง

วิธีดำเนินการ

1. ผู้วิจัยให้นักเรียนนั่งเป็นวงกลมหันหน้าเข้าหากัน
2. ผู้วิจัยให้นักเรียนช่วยกันสรุปผลที่ได้จากการเรียนรู้โดยการได้รับข้อเสนอแนะและแนวทาง ในการนำไปประยุกต์ใช้เพื่อสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับเพื่อน
3. ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติมเกี่ยวกับสัมพันธภาพกับเพื่อนและเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ซักถาม
4. ผู้วิจัยอธิบายเกี่ยวกับกิจกรรมปัจฉิมนิเทศ ผู้วิจัยเปิดเพลง " จากเพื่อนถึงเพื่อน " แจกกระดาษรูปหัวใจและดินสอให้นักเรียนทุกคน แล้วให้นักเรียนเขียนบรรยายความรู้สึกที่ประทับใจ ในการเข้าร่วมกิจกรรมในครั้งนี้ แล้วร้อยเชือกส่งต่อให้เพื่อนคนถัดไปจนครบทุกคน
6. ผู้วิจัยกล่าวขอบคุณนักเรียนและกล่าวปิดโปรแกรมการให้ข้อเสนอแนะ

การประเมินผล

1. สังเกตจากการที่นักเรียนซักถามและสรุป
2. สังเกตจากการร่วมกิจกรรม

เพลง จากเพื่อนถึงเพื่อน

กว่าจะรู้จักกัน มันก็นานแสนนาน กว่าจะมาเป็นเพื่อนกัน ต้องใช้เวลาเนิ่นนาน
อยู่กันมานานแสนนาน จากกันไปไกลแสนไกล จดจำไว้ เพื่อนยังไม่ลืม

บนเส้นทางยาวไกล ร่วมฝ่าฟันไว้ ก้าวไปด้วยกัน จำวันนั้นยังจำ เคยร่วมกันทำ
ด้วยความมั่นใจ สุขเราก็เคยร่วมเสพ เจ็บเราก็เคยร่วมเจ็บ จดจำไว้ ถึงวันเก่าๆ

กว่าจะรู้จักกัน มันก็นานแสนนาน กว่าจะมาเป็นเพื่อนกัน ต้องใช้เวลาเนิ่นนาน
อยู่กันมานานแสนนาน จากกันไปไกลแสนไกล จดจำไว้ เพื่อนยังไม่ลืม

วันที่จำต้องจาก ต้องจากกันไกล แต่ใจยึดมั่น คืบและวันเดือนผ่าน ไม่อาจเรียกวิน
เก่าคืนหวนได้ แต่ใจเรายังมั่นคง ฝากความทรงจำถึงเพื่อน จดจำไว้ เพื่อนยังไม่ลืม

กว่าจะรู้จักกัน มันก็นานแสนนาน กว่าจะมาเป็นเพื่อนกัน ต้องใช้เวลาเนิ่นนาน
อยู่กันมานานแสนนาน จากกันไปไกลแสนไกล จดจำไว้ เพื่อนยังไม่ลืม จดจำไว้ ถึงวันเก่า ๆ
จดจำไว้ จากเพื่อนถึงเพื่อน

ภาคผนวก ค

- คะแนนสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 1
ก่อนและหลังการใช้กิจกรรมกลุ่ม
- คะแนนสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 2
ก่อนและหลังการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสม
- คะแนนสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนกลุ่มควบคุม
ก่อนและหลังได้รับข้อเสนอแนะ
- คะแนนสัมพันธภาพกับเพื่อนรายด้าน ของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 1
ก่อนเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม กลุ่มทดลองที่ 2 ก่อนได้รับการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสม และกลุ่มควบคุม ก่อนได้รับข้อเสนอแนะ
- คะแนนสัมพันธภาพกับเพื่อนรายด้าน ของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 1
หลังจากเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม กลุ่มทดลองที่ 2 หลังจากได้รับการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสม และกลุ่มควบคุม หลังจากได้รับข้อเสนอแนะ

ตาราง 10 คะแนนสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 1 ก่อนและหลัง
การเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม

นักเรียนคนที่	คะแนนสัมพันธภาพกับเพื่อน	
	ก่อนการทดลอง	หลังการทดลอง
1	37	49
2	40	51
3	41	53
4	43	51
5	44	55
6	45	56
7	46	57
8	47	54

ตาราง 11 คะแนนสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 2 ก่อนและหลัง
การฝึกปฏิบัติการแสดงออกที่เหมาะสม

นักเรียนคนที่	คะแนนสัมพันธภาพกับเพื่อน	
	ก่อนการทดลอง	หลังการทดลอง
1	37	48
2	39	51
3	42	56
4	42	51
5	43	49
6	43	46
7	44	52
8	47	55

ตาราง 12 คะแนนสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนกลุ่มควบคุม ก่อนและหลัง
การได้รับข้อเสนอ

นักเรียนคนที่	คะแนนสัมพันธภาพกับเพื่อน	
	ก่อนการทดลอง	หลังการทดลอง
1	40	45
2	41	46
3	41	48
4	41	50
5	42	53
6	43	49
7	44	56
8	49	52

ตาราง 13 คะแนนสัมพันธภาพกับเพื่อนรายด้าน ของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 1 ก่อนการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม กลุ่มทดลองที่ 2 ก่อนได้รับการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสม และกลุ่มควบคุม ก่อนได้รับข้อเสนอแนะ

สัมพันธภาพกับเพื่อน	กลุ่มทดลองที่ 1		กลุ่มทดลองที่ 2		กลุ่มควบคุม	
	$\sum x$	$\bar{x}$	$\sum x$	$\bar{x}$	$\sum x$	$\bar{x}$
1. การรับฟังความคิดเห็น ของเพื่อน	64	16.00	67	16.75	72	18.00
2. การแสดงความคิดเห็น ร่วมกับเพื่อน	53	17.67	46	15.33	53	17.67
3. การให้กำลังใจเพื่อน	51	17.00	58	19.33	49	16.33
4. การให้อภัยเพื่อน	53	17.67	50	16.25	52	17.33
5. การยกย่องชมเชยเมื่อ เพื่อนประสบความสำเร็จ	36	18.00	33	16.50	35	17.50
6. การให้ความช่วยเหลือเพื่อน	51	17.00	51	17.00	50	16.67
7. การให้ความร่วมมือกับเพื่อน ในการทำกิจกรรมที่ได้รับ มอบหมาย	35	16.50	32	16.00	30	15.00

ตาราง 14 คะแนนสัมพันธภาพกับเพื่อนรายด้าน ของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 1 หลังจาก
เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม กลุ่มทดลองที่ 2 หลังจากได้รับการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสม
และกลุ่มควบคุมหลังจากได้รับข้อเสนอแนะ

สัมพันธภาพกับเพื่อน	กลุ่มทดลองที่ 1		กลุ่มทดลองที่ 2		กลุ่มควบคุม	
	Σx	$\bar{x}$	Σx	$\bar{x}$	Σx	$\bar{x}$
1. การรับฟังความคิดเห็น ของเพื่อน	87	21.75	85	21.25	82	20.50
2. การแสดงความคิดเห็น ร่วมกับเพื่อน	63	21.00	63	21.00	61	20.33
3. การให้กำลังใจเพื่อน	62	20.67	64	21.33	58	19.33
4. การให้อภัยเพื่อน	64	21.33	56	18.67	60	20.00
5. การยกย่องชมเชยเมื่อ เพื่อนประสบความสำเร็จ	43	21.50	41	20.50	41	20.50
6. การให้ความช่วยเหลือเพื่อน	66	22.00	60	20.00	59	19.67
7. การให้ความร่วมมือกับเพื่อน ในการทำกิจกรรมที่ได้รับ มอบหมาย	41	20.50	39	19.50	38	19.00

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ชื่อ - สกุล	นางสาววศินี มุกดอกไม้
วัน เดือน ปี เกิด	9 พฤษภาคม 2502
สถานที่เกิด	จังหวัดปทุมธานี
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	65 หมู่ 2 ตำบลบึงกาสาม อำเภอหนองเสือ จังหวัดปทุมธานี
สถานที่ทำงาน	โรงเรียนชุมชนบึงบา อำเภอหนองเสือ จังหวัดปทุมธานี
ประวัติการศึกษา	
พุทธศักราช 2521	มัธยมศึกษาปีที่ 3 จากโรงเรียนหนองเสือวิทยาคม
พุทธศักราช 2523	มัธยมศึกษาปีที่ 5 จากโรงเรียนธัญบุรี
พุทธศักราช 2527	ค.บ. (ภาษาไทย) จากสถาบันราชภัฏเพชรบุรีวิทยาสงครณ
พุทธศักราช 2538	ศศ.บ. (บริหารการศึกษา) จากมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
พุทธศักราช 2541	กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว) จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

การเปรียบเทียบผลของกิจกรรมกลุ่มและการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสม
ที่มีต่อสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
โรงเรียนชุมชนบึงบา อำเภอหนองเสือ จังหวัดปทุมธานี

บทคัดย่อ
ของ
วศินี มุกดอกไม้

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาการแนะแนว
ธันวาคม 2541

การวิจัยครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อเปรียบเทียบผลของกิจกรรมกลุ่มและการฝึกพฤติกรรม การแสดงออกที่เหมาะสมที่มีต่อสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียน ชุมชนบึงบา อำเภอหนองเสือ จังหวัดปทุมธานี ปีการศึกษา 2541 กลุ่มตัวอย่างเป็น นักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีสัมพันธภาพกับเพื่อนตั้งแต่เปอร์เซ็นต์ที่ 50 ลงมา ที่ได้มาจากการสุ่ม อย่างง่ายจากประชากร จำนวน 24 คน แล้วสุ่มอย่างง่ายอีกครั้งหนึ่งเป็นกลุ่มทดลอง 2 กลุ่ม และ กลุ่มควบคุม 1 กลุ่ม ๆ ละ 8 คน โดยมีผู้วิจัยทำหน้าที่เป็นผู้ดำเนินการทดลอง โดยให้ กลุ่มทดลอง ที่ 1 เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม ส่วนกลุ่มทดลองที่ 2 ได้รับการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสม และกลุ่มควบคุมได้รับข้อเสนอแนะ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ t - test และ F - test

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. นักเรียนมีสัมพันธภาพกับเพื่อนดีขึ้น หลังจากเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม อย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .01
2. นักเรียนมีสัมพันธภาพกับเพื่อนดีขึ้น หลังจากได้รับการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่ เหมาะสม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
3. นักเรียนมีสัมพันธภาพกับเพื่อนดีขึ้น หลังจากได้รับข้อเสนอแนะ อย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ .01
4. นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม นักเรียนที่ได้รับการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่ เหมาะสม และนักเรียนที่ได้รับข้อเสนอแนะมีสัมพันธภาพกับเพื่อนเพิ่มขึ้นไม่แตกต่างกัน อย่างมี นัยสำคัญทางสถิติ

A COMPARISON OF THE EFFECTS OF GROUP WORK AND ASSERTIVE TRAINING
ON RELATIONS WITH PEERS OF PRATHOM SUKSA VI STUDENTS OF
CHUMCHONBUNGBA SCHOOL IN AMPHOE NONGSUA,
CHANGWAT PATHUM THANI

AN ABSTRACT
BY
WASINEE MUKDOKMAI

Presented in partial fulfillment of the requirements for the Master
of Education degree in Guidance and Counseling Psychology
at Srinakharinwirot University
December 1998

The purpose of this experimental research was to compare the effects of group work and assertive training on relations with peers of Prathom Suk~~sa~~^{sa} VI students of Chumchonbungba school in Amphoe Nongsua, Changwat Pathumthani in the academic year 1998. The subjects of twentyfour students were randomly selected from Prathom Suk~~sa~~^{sa} VI students whose relations with peers were lower than fiftieth percentile. The subjects were then randomly divided into two experimental groups and one control group, each group consisted of eight students. Each group was facilitated by the same researcher. The experimental group I participated in group work activities, the experimental group II received assertive training, and the control group received the relations with peers information. The data were analyzed by t - test and F - test.

The results were as follows :

1. The relations with peers of the students participated in the group work activities significantly increased at .01 level.
2. The relations with peers of the students received the assertive training significantly increased at .01 level.
3. The relations with peers of the students received the relations with peers information significantly increased at .01 level
4. There were no significant differences found between the students participated in the group work activities, the students received the assertive training, and the students received the information program on the relations with peers.